

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ ve ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI**

**İSTİHDAMIN GELİŞTİRİLMESİ BAĞLAMINDA
YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA
2006 ve 2009 KARARLARININ ve İSTİHDAMI TEŞVİK PAKETLERİNİN
ŞANLIURFA İLİNDE ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
A. Aziz YILDIZ**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Eyüp BEDİR**

ANKARA - 2011

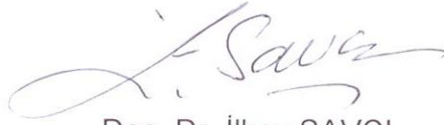
ONAY

A.Aziz YILDIZ tarafından hazırlanan, "İSTİHDAMIN GELİŞTİRİLMESİ BAĞLAMINDA YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA 2006 ve 2009 KARARLARININ ve İSTİHDAMI TEŞVİK PAKETLERİNİN ŞANLIURFA İLİNDE ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ" başlıklı bu çalışma, 10.10.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Eyüp BEDİR

(Başkan)

Doç. Dr. İlkay SAVCI

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN

ÖNSÖZ

Küresel ekonomi ve sürekli farklılık gösteren rekabet koşulları ile hem küresel hem de yerelde yaşanan ekonomik krizler karşısında firmalar, kendi imkanları dışında başka destek unsurlarına da ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda Osmanlı İmparatorluğundan başlayan Cumhuriyet'in ilanı ile devam eden süreçte destek amaçlı yapılan yardımlar Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulana kadar "planlı" olmayan bir şekilde verilmiştir. DPT'nin kuruluşuyla birlikte belli dönemleri kapsayacak şekilde çıkarılan "Kalkınma Planları"nın yanı sıra "İstihdam Teşvik Paketleri" ile birlikte önceden DPT tarafından hazırlanan ancak günümüzde Hazine Müsteşarlığınca düzenlenen "Yatırımlarda Devlet Yardımları" firmaların rekabet gücü, istihdam artışı ve işsizliğin azaltılması açılarından önemlidir.

"Yatırımlarda Devlet Yardımları" ve "İstihdam Teşvik Paketleri"; küresel ve yurtiçi rekabet ortamı, firmaların üretim kapasitelerini verimlilikle birlikte artırmaları ve mevcut kalifiye işgücü istihdamının korunabilmesi açılarından firmalara oldukça destek olmaktadır. Ancak bu desteklerden firmaların ne kadar yararlandıkları bilimsel açıdan ortaya tam olarak konulmamıştır.

Bu çalışma daha önce bilimsel açıdan incelenmemesi açısından Şanlıurfa ili örneğiyle bir ilk olma özelliğine sahiptir. Çalışmada Şanlıurfa ilinde; şu an yürürlükte olan 14.07.2009 karar tarihli, 2009/15199 karar sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar", 5763 sayılı "İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ve 5838 sayılı "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"lar ile yürürlükten kaldırılmış olan 2006/10921 karar sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar"ın sonuçları ortaya koyularak hem değerlendirilmekte hem de Devlet Yardımları ve İstihdam Teşvik Paketleri hakkında firmasal bazda işveren algısı üzerinde durulmaktadır.

Çalışmanın oluşturulması ve sona erdirilmesi aşamalarında sürekli yanımda olan, bana gerekli cesareti ve desteği veren değerli hocam ve Tez

danışmanım Prof. Dr. Eyüp BEDİR'e; her ne zaman ihtiyaç duysam görüşlerini ve yardımlarını benden esirgemeyen başta Doç. Dr. Bülent BAYAT olmak üzere bölümümün değerli hocalarına çok teşekkür ediyorum. Alan araştırmasının yer aldığı, çalışmanın son bölümünde elde edilen bulguların analizinde bana yardımcı olan Ekonometri bölümünden Dr. Furkan EMİRMAHMUTOĞLU'na ve alan araştırması sırasındaki desteklerinden ötürü başta Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı E. Sabri ERTEKİN olmak üzere tüm çalışanları ile ankete katılarak görüşme formundaki sorulara samimiyetle cevap veren firma yetkililerine sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

A. Aziz YILDIZ

Ankara 2011

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vii
TABLolar	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YATIRIMLARA YÖNELİK DEVLET YARDIMLARININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. YATIRIM KAVRAMININ TANIMI	4
1.1.1. Genel Olarak Yatırım Kavramı	5
1.1.2. Akademik Literatürde Yatırım Kavramı	8
1.1.3. Firmalar Bakımından Yatırım Kavramı	8
1.2. YATIRIM ÇEŞİTLERİ	9
1.2.1. Genel Olarak Yatırım Çeşitleri	9
1.2.2. Ekonomik Yatırımlar	10
1.2.3. Tüketici Yatırımı	11
1.2.4. Finansal Yatırımlar	12
1.2.5. Üretime İlişkin Yatırımlar	15
1.2.6. Uyarılmış ve Otonom Yatırımlar	16
1.2.7. Reel ve Mali Yatırım	16
1.2.8. Özel Sektör ve Kamu Yatırımları	17
1.2.9. Altyapı - Üst Yapı Yatırımları	17
1.3. YATIRIM YAPMANIN AMAÇLARI	17
1.3.1. Yatırımcının Amaçları	18
1.3.2. Yatırım Kararlarının Amaçları	19

1.3.2.1. Kanun ya da Toplu Sözleşmeler Gereği Yapılmak	
Zorunda Olunan Yatırımlar	20
1.3.2.2. Genel Olarak Verimliliği Arttırmaya Yönelik Yatırımlar....	20
1.3.2.3. Kâr Sağlama Amacına Yönelik Yatırımlar.....	20
1.3.2.4. Yatırımda Diğer Amaçlar	21
1.4. YATIRIM KARARLARININ ÖNEMİ	21
1.4.1. Yatırımların Uzun Süreli Olması.....	21
1.4.2. Yatırımların Maliyet Yapısı	22
1.4.3. Sermaye Fonlarının Kıt Olması	22
1.5. DEVLET YARDIMLARI KAVRAMININ TANIMLANMASI	22
1.5.1. Dünya Ticaret Örgütü’nde Devlet Yardımı Tanımı.....	25
1.5.2. Avrupa Birliği’nde Devlet Yardımı Kavramının Tanımı.....	27
1.5.2.1. Ortak Pazarla Uyumlu Olabilecek Devlet Yardımları	29
1.5.2.2. “Etki Doktrini” ve “Dört Test” Kavramlarının	
Tanımlanması	31
1.5.3. Avrupa Birliği İlişkileri Kapsamında Devlet Yardımları	32
1.5.3.1. Gümrük Birliği Kapsamında Devlet Yardımları	33
1.5.3.2. Uygulama Kuralları	33

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİHDAMI ARTIRMA ve İŞSİZLİKLE MÜCADELE AÇISINDAN TÜRKİYE’DE UYGULANAN YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA 2006 – 2009 KARARLARI ve 5763-5838 SAYILI BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDAKİ KANUNLAR

2.1. TÜRKİYE’DE UYGULANAN YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDAKİ KARARLARIN TARİHÇESİ	35
2.1.1. Planlı Dönem Öncesi Durum.....	35
2.1.2. Planlı Dönemdeki Durum.....	39
2.2. 2006–2009 YILLARINDA ÇIKARILAN KARARLARININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	42

2.2.1. 2006/10921 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları	
Hakkında Kararın Genel Karakteristiği	42
2.2.1.1. Gümrük Vergisi Muafiyeti.....	42
2.2.1.2. Katma Değer Vergisi İstisnası	43
2.2.1.3. Faiz Desteği.....	44
2.2.1.4. Turizm Yatırımları İstisnası	45
2.2.1.5. 2006/10921 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları	
Hakkındaki Kararın İstihdamla İlişkisi	46
2.2.2. 2009/15199 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları	
Hakkında Kararın Genel Karakteristiği	49
2.2.2.1. Gümrük Vergisi Muafiyeti	49
2.2.2.2. Katma Değer Vergisi İstisnası	51
2.2.2.3. Faiz Desteği.....	51
2.2.2.4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği.....	54
2.2.2.5. Vergi İndirimi.....	55
2.2.2.6. Yatırım Yeri Tahsisi	57
2.2.2.7. Tekstil, Konfeksiyon ve Hazır Giyim, Deri ve Deri	
Mamulleri Sektörlerine Taşınma Desteği	57
2.2.2.8. 2009/15199 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları	
Hakkındaki Kararın İstihdamla İlişkisi	58
2.3. 5763-5838 SAYILI BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI	
HAKKINDAKİ KANUNLAR.....	66
2.3.1. 5763 Sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik	
Yapılması Hakkında Kanunun Genel Karakteristiği	66
2.3.2. 5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında	
Kanunun Genel Karakteristiği.....	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA 2006 ve 2009 KARARLARI ve İSTİHDAMI TEŞVİK PAKETLERİNİN ŞANLIURFA İLİNDE ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLARA YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. ŞANLIURFA İLİNDEKİ FİRMALARIN YAPISI.....	73
3.1.1. Hukuki Yapılarına Göre.....	73
3.1.2. Sektörel Dağılımına Göre.....	73
3.2. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	73
3.2.1. Problem.....	74
3.2.2. Amaç.....	74
3.2.3. Önem	75
3.2.4. Sınırlılıklar	76
3.2.5. Sayıtlılar	76
3.2.6. Kavramsal Çerçeve.....	76
3.3. ARAŞTIRMANIN YAPILANMA SÜRECİ	78
3.3.1. Araştırma Modeli.....	78
3.3.2. Araştırmanın Hazırlık Süreci	79
3.3.3. Evren ve Örneklem	79
3.3.4. Verilerin Toplanması	80
3.3.5. Verilerin Çözümlemesi	83
3.4. ARAŞTIRMA SONUCUNDA ELDE EDİLEN BULGULAR.....	83
 SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	124
KAYNAKÇA	126
EKLER.....	133
ÖZET	223
ABSTRACT	224

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKT	: Avrupa Kömür ve elik Topluluğu Antlaşması
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
AT	: Avrupa Topluluğu
ATAD	: Avrupa Toplulukları Adalet Divanı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DT	: Dünya Ticaret rgt
GATT	: General Agreement on Tariffs and Trade
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	: International Labour Organization
İşKUR	: Türkiye İş Kurumu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
OKK	: Ortaklık Konseyi Kararı
ÖİB	: Özel İstihdam Bürosu
İKR	: Özel İhtisas Komisyon Raporu
OKK	: Ortaklık Konseyi Kararı
PASW	: Predictive Analytics Software
RS	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Aralıkları
Vb.	: Ve benzeri
vs.	: Ve saiere
yy.	: Yüzyıl

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndan Yararlanan İşletmeler.....	38
Tablo 2. 2007-2010 Yılları Ocak-Temmuz Ayları Arasında Verilen Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı ve İstihdam Rakamları	29
Tablo 3. Destek Unsurlarından Yararlanma	62
Tablo 4. Yatırıma Katkı ve Vergi İndirim Oranları.....	64
Tablo 5. Yapılmış Olan Anket Uygulamasının Genel İstatistikleri	83
Tablo 6. 2006-2007 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Sürekli Çalışanlarındaki Ortalama Değişim	84
Tablo 7. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Sürekli Çalışanlarındaki Değişim	85
Tablo 8. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Sürekli Çalışanlarındaki Değişim	86
Tablo 9. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Geçici Çalışanlarındaki Değişim	86
Tablo 10. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Geçici Çalışanlarındaki Değişim	87
Tablo 11. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Geçici Çalışanlarındaki Değişim	88
Tablo 12. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Terfi Sürelerindeki Değişim.....	89
Tablo 13. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalara Sermaye Girişi	90
Tablo 14. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalara Sermaye Girişi	92
Tablo 15. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalarda İşletme Türündeki Değişim.....	94
Tablo 16. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalardaki İşletme Türündeki Değişim	95

Tablo 17. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalarda Beyaz ve Mavi Yakalı Kadın-Erkek Çalışanlardaki Değişim	96
Tablo 18. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalarda Beyaz ve Mavi Yakalı Kadın-Erkek Çalışanlardaki Değişim	98
Tablo 19. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmalarda Beyaz ve Mavi Yakalı Kadın-Erkek Çalışanlardaki Değişim	100
Tablo 20. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalarda Kadın ve Erkek Çalışanlardaki Değişim	101
Tablo 21. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalarda Kadın ve Erkek Çalışanlardaki Değişim	102
Tablo 22. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Üst Yönetimi Biçimleri	103
Tablo 23. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Üst Yönetim Biçimleri	105
Tablo 24. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Üst Yönetim Biçimleri.....	107
Tablo 25. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Düzeyi.....	109
Tablo 26. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Düzeyi.....	111
Tablo 27. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet yardımı Almış Olan Firmaların Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişim.....	113
Tablo 28. 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişim	115
Tablo 29. Devlet Yardımı Almış Olan Firmalara Göre Yatırımlarda Devlet Yardımlarının Etkili Olma Durumu.....	117
Tablo 30. Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalara Göre Yatırımlarda Devlet Yardımlarının Etkili Olma Durumu.....	118
Tablo 31. 5763 Sayılı İstihdam Teşviklerinden Yararlanılma Durumu.....	120

Tablo 32. 5763 Sayılı Kanunla İstihdam Edilen Erkek Çalışanlar	120
Tablo 33. 5763 Sayılı Kanunla İstihdam Edilen Kadın Çalışanlar	121
Tablo 34. Firmaların 5763 Sayılı İstihdam Teşviklerinden Yararlanmama Nedenleri	121
Tablo 35. 5838 Sayılı Kısa Çalışma Ödeneği Teşviklerinden Yararlanılma Durumu	122
Tablo 36. 5838 Sayılı Kısa Çalışma Ödeneğiyle İstihdam Edilen Çalışan Sayısı	122
Tablo 37. Firmaların 5838 Sayılı Kısa Çalışma Ödeneği Teşviklerinden Yararlanmama Nedenleri	123

GİRİŞ

Küreselleşme, işgücü piyasasında ulusal ve uluslararası bazda rekabet, kalite, istihdam, verimlilik, esnek çalışma, düşük maliyet gibi kavramlarla dünyadaki ekonominin yapılanmasını sağlamıştır. Bu durumla birlikte ön plana çıkan konular; işsizliğin azaltılması, rekabetin artırılması ve ekonomik büyümenin istihdam artışıyla birlikte sağlanmasıdır. Türkiye’de işgücü piyasası, ulusal ve uluslararası ekonomik krizlerden etkilenmektedir. Küreselleşmenin neden olduğu bu durum, olumlu ve olumsuz yönlerinin yanı sıra çeşitli bakış açıları da ortaya çıkarmıştır.

İşgücü piyasasının düzenlenmesi amacıyla Osmanlı İmparatorluğunun son döneminden itibaren günümüze kadar gelen süreçte ekonomiye destek olmak için Kanun ve Karar’lar yürürlüğe konulmuştur. 1913 yılında “Teşvik-i Sanayi Kanunu Muvakkati” kanunu aracılığıyla sanayinin teşvik edilmesiyle başlayan süreç, günümüzde “İstihdam Teşvik Paketleri” ve “Yatırımlarda Devlet Yardımları” ile devam etmiştir. Firmalar açısından oldukça önemli olan yardım araçları, sadece teorik açıdan ele alınmış, uygulamada meydana getirdiği değişikliklere yer verilmemiştir.

Günümüzde istihdamı artırma ve işsizlikle mücadele açısından en önemli araçların başında gelen “Yatırımlarda Devlet Yardımları” ve “İstihdam Teşvik Paketleri (Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunlar)”, firmaların rekabet ortamında kendilerine yer bulması, verimliliğin artırılması, üzerlerindeki vergi yükünün hafifletilmesi ve üretim kapasitelerinin artırılması açılarından önem arz etmektedir.

“Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararlar” dönemsel olarak kalkınma planları gibi yürürlüğe konulma düzeni olmasa da ihtiyaç duyulan süreçlerde çıkarılmaktadır. Bu kararlardaki asıl amaç, genel olarak yatırım yapacak olan firmaların desteklenmesidir. Diğer açıdan bakıldığında ise bu desteklerin kullanılmasıyla birlikte istihdamda meydana gelen değişiklikler önem arz etmektedir.

2006 yılında çıkarılan 10921 sayılı kararla sağlanması hedeflenen destekler; gümrük vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası, faiz desteği ve turizm yatırımları istisnasıdır. 2009 yılında çıkarılan 15199 sayılı kararla sağlanması hedeflenen destekler; gümrük vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası, faiz desteği ve sigorta primi işveren hissesi desteği, vergi indirimi, yatırım yeri tahsisi, tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerine taşınma desteği şeklinde sıralanmaktadır.

Bununla birlikte istihdamı teşvik açısından “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”larla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle 15.05.2008 yılında kabul edilen 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile sigorta primi işveren hissesi desteğine yönelik uygulama yürürlüğe konulmuştur. Ardından 18.02.2009 tarihinde 5838 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile kısa çalışma ödeneğine yönelik uygulamalar yürürlüğe girmiştir.

Tüm bu gelişmeler ışığında işsizlikle mücadele etmek ve istihdamı artırmak amacıyla “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararları”nın değerlendirilmesi bu çalışmanın asıl amacını oluşturmaktadır. Bu değerlendirme yapılırken aynı zamanda Şanlıurfa ilinde yapılan alan araştırmasıyla desteklenmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde öncelikle yatırım kavramı genel, akademik ve firmalar açısından ortaya konulmaya çalışılacak, yatırım çeşitleri incelenecek, yatırım yapmanın amaçlarına ve önemine değinilecektir. Bununla birlikte devlet yardımlarının Dünya ve Avrupa Birliği açılarından tanımları yapılacaktır.

İstihdamı artırma ve işsizlikle mücadele açısından Türkiye’de uygulanan “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 – 2009 Kararları” ve “5763-5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun”ların genel olarak inceleneceği ikinci bölümde, Türkiye’de uygulanan devlet yardımlarının gelişimi, bugünkü durumları ve genel karakteristiğine

değinilecektir. Gerek kararların gerekse kanunların istihdam açısından meydana getirdiği değişiklikler üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararlar”ının Şanlıurfa ilinde ortaya çıkardığı sonuçlara yönelik ve “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunlar”dan yararlanılma durumunun belirlenmesi için yapılan anket sonuçlarına değinilecektir. Ayrıca “devlet yardımlarından yararlanmış” ve “devlet yardımlarından yararlanmamış ancak yararlanmış firmalarla benzer özelliklerde olan firmalar”a yönelik uygulanan anket çalışmasının sonuçlarıyla işverenlerin yardımlar ve kanunlarla ilgili algısı da ortaya konulmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YATIRIMLARA YÖNELİK DEVLET YARDIMLARININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Kavramsal çerçevenin oluşturulacağı bu bölümde; bir ülkedeki ekonomiye yön veren, ekonomiyi geliştiren ve ekonomide istihdamın artmasını sağlayan önemli unsurlardan biri olan yatırım kavramı, ayrıntılı bir şekilde incelenerek, farklı bakış açılarıyla tanımlanacak ve yatırımcıların; yatırım amaçlarını, kararlarını ve politikalarını belirlemesinde yararlandıkları yatırım türleri değerlendirilecektir. Kavram olarak “Yatırım”, mikro ve makro ekonomi açılarından değişik anlamlar içermektedir. Bu kısımda yatırım kavramının değişik yönleriyle tanımlanması yapılacaktır.

1.1. YATIRIM KAVRAMININ TANIMI

Yatırım, gelecekteki belli bir zaman diliminde elde edilmesi beklenen bir değer için bugünkü eldeki değerden vazgeçmek olarak tanımlanabilmektedir, başka bir ifadeyle daha fazla gelir elde etmek amacıyla belirli bir miktardaki değeri bir işe bağlamaktır¹. Firmalar birçok farklı nedenle yatırım yapabilmektedirler. Firmaların bazılarında yatırım faaliyeti işletme faaliyetlerinin önemli bir kısmını oluştururken bazı firmalar ise fon fazlalıklarını değerlendirmek amacıyla yatırım yapmaktadırlar. Firmaların ana faaliyet konularıyla ilgili yapmış oldukları yatırımlar; stoklar, ticari alacaklar, maddi olan ve maddi olmayan duran varlıklarıyla ilgili yaptıklarıdır. Firmaların yan faaliyet konularıyla ilgili yaptıkları yatırımlar ise faiz, kira geliri, hak bedeli ve sermaye kazancı gibi ek gelir elde etmek için yaptıkları yatırımlardır².

¹ Bahattin Balçık, **Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi**, 2. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2003, ss. 1-2.

² Feriştah Sönmez, “Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller ve Muhasebeleştirilmesi (Son Düzenlemeler ile Desteklenmiş Olarak)”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog**, S. 222, Ekim, 2006, s. 106.

1.1.1. Genel Olarak Yatırım Kavramı

Yatırım kavramı ekonomistler ve işletmeciler açısından değişik anlamlar ifade etmektedir. Ekonomistler yatırımı; belli bir süreç içerisinde sermayeye yapılan net ilaveler olarak ve üretim kapasitesi yaratmak amacı ile yapılan harcamaların tümü olarak tanımlamaktadırlar. İşletmecilerin bir kısmı yatırımı; fonlarının yatırıldığı ve kullanıldığı değer olarak tanımlamaktayken, bir kısmı yatırımı; işletme bilançosunun aktifinde yer alan varlıkların toplamı olarak görmekte, diğer bir kısmı da paranın çeşitli üretim unsurlarına dönüşmesi olarak ifade etmektedir³.

Yönetim kararlarının tamamını, yatırım olarak görenler; yatırım kararlarının yalnız yeni yatırım projelerindeki yatırımları içermekle kalmadığını, aynı zamanda mevcut varlıkların yöntemini de içerdiğini, çıktı düzeyine fiyatlamaya ve firmanın üretim sürecindeki faktör girdilerinin bileşimine ilişkin kararı da kapsamı olarak tanımlamaktadır⁴.

Bireyler açısından bakıldığında yatırım, gelir sağlamak ya da verim elde edebilmek için tasarrufların kullanılması anlamına gelmektedir. Diğer bir açıdan yatırım, sadece şimdiki ve gelecekteki tüketim arasında bir dengeleme aracı olarak ifade edilmekle birlikte, gelecekte daha fazla tüketimde bulunabilmek amacıyla bugünkü harcamalardan vazgeçme olarak da tanımlanmaktadır⁵.

Bir ülkenin ekonomisine bakıldığında bazı kişiler elde ettikleri gelirlerin tamamını tüketmeyip, bir kısmını tasarruf etmekte ve bir menfaat karşılığında ihtiyaç duyanlara kullandırmaktadır. Elde ettiği gelirin tamamını harcamayan bir kişi olabileceği gibi bir kuruluş da olabilmektedir. Diğer tarafta da daha fazla harcamada bulunmak isteyen ve kendi fonları yetmeyen kişi ve

³ Tevfik Tatar, **Yatırım Seçimi ve Değerlendirme Teknikleri**, Gazi Üniversitesi Yayın No: 75, Ankara, 1985, s. 4.

⁴ Douglas, Vickers; "The Theory of the Firm Production", **Capital and Finance**, New York, Mc Grow-Hill Company, 1968, s. 45.

⁵ Eugene, F. Fama; "Multiperiod Consumption-Investment Decisions", **American Economic Review**, Vol: LX, Mart 1970, s.164.

kuruluşlar bulunmaktadır. Fon fazlasına sahip kişi ve kuruluşlar ile fona talepte bulunanlar, karşılıklı menfaatleri doğrultusunda alış veriş içerisine girmiş olurlar. Gelir fazlasına sahip ekonomik birimlerin ihtiyaç duymadıkları fonlarının gelir açığı bulunan birimlere sunulması, finansal pazarların var oluşuna neden olurken, fonların sahiplik ve el değiştirme belgeleri olan finansal varlıkların ortaya çıkışlarını da kaçınılmaz kılmaktadır⁶.

Yeni bir fiziki kapasite yaratmak ya da mevcut kapasiteyi genişletmek amacıyla faaliyetini sürdüren müteşebbisin, bir proje üzerinde bütün olarak çalışması ve fonlarını bağlayacağı varlıklar üzerinde incelemelerde bulunması da bir yatırım faaliyetidir. Projenin sahibi ya da yürütücüsü ister birey, isterse herhangi bir kuruluş olsun yatırımcı olarak görülmektedir. Yatırımcı, kendi sahip olduğu fonlarının kullanımı yanında dışarıdan fonlar alarak da yatırımı gerçekleştirebilir. Kendi fonları yetersiz kaldığında fonlarını çoğaltmanın çeşitli alternatiflerinden herhangi birisi yoluyla fon bulmaya çalışmaktadır. Fonların tedarik edilmesi ve en uygun kaynaktan temin edilmesi konularıyla finanslama politikası olarak ilgilenmektedirler⁷. Uygun kaynaklardan fon talebinin karşılanması dışında, fonların uygun yerlerde kullanılması amaçlanmaktadır, diğer bir deyişle en uygun yatırım kararı üzerinde durulmaktadır. İşte bir firmada fonların bulunması dışında, sağlanan fonların en uygun yerlerde varlıklara bağlanarak kullanılması yatırım kararı olarak görülmektedir. Firma fonlarını kendi amaçları doğrultusunda ve en uygun yerlere tahsis etmeye çalışmaktadır. Yeni fiziki kapasite yaratılması aşamaları daha çok duran varlıklar üzerinde yoğunlaşan faaliyetleri kapsamaktadır. Faaliyetine devam eden işletmelerde yatırım faaliyetleri ise işletmenin faaliyet gösterdiği alanlara göre değişmekle birlikte, esasta dönen varlıklar üzerinde yoğunlaşırlar⁸.

⁶ Cevat Sarıkamış, **Sermaye Pazarları**, Fatih Matbaası, İstanbul, 1980, s. 6.

⁷ Birol Kovancılar, “Ülkemizde Yatırım Ortamının İyileştirilmesi, Yatırımların Teşviki ve Avrupa Birliği Uygulamaları Çerçevesinde Alternatif Modeller”, **Tügiad Ekonomi Ödülleri**, 2003, s. 11.

⁸ Ahmet Aksoy ve Cihan Tanrıöven, **Sermaye Piyasası Yatırım Araçları ve Analizi**, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Mayıs, Ankara, 2007, s. 12.

Gelir fazlasına sahip fertler ise sahip oldukları tasarruflarını en uygun yerlerde değerlendirmeye çalışırlar. Gelecekteki tüketim ile bugünkü tüketimleri arasında denge kurabilmek amacıyla, tasarrufların verimli alanlarda kullanmak isteyeceklerdir. Aynı zamanda sağlanan verimlilikle birlikte onun faydasını ve hangi risk ölçüsünde gerçekleşeceğini de bilmek isteyeceklerdir⁹.

Ferdi yatırımcılar olarak adlandırılan küçük tasarruf sahiplerinin yeni bir kapasite yaratacak fiziki birimler oluşturmaları mümkün olamayacağından, fonlarını bu yönde yatıracak kişilere kullandırırılar. Ferdi tasarruf sahipleri, fonlarının büyüklüğü, yatırılabilecekleri alanların uygunluğu ve kendi yatırım yapabilme yetenekleri ölçüsünde fonlarını değerlendirmeye çalışırlar. Yeni fiziki kapasite yaratmak isteyen ya da mevcutlarını daha etkin kullanmak isteyen müteşebbislere kullandırarak verimlilik elde etmek isteyebilirler. Bu amaçla çeşitli finansal varlıklar arasında seçim yapmaya çalışırlar. Ferdi tasarrufların, bireysel fonlarını değerlendirmek için, yatırılacak varlıklar arasında seçim yapmaları da yatırım olmaktadır¹⁰.

Firmaların bütçelerinin aktifinde yer alan fon fazlasını değerlendirmek, işletme faaliyetlerinde kullanmak ya da satmak üzere elde ettiği varlıkların her birinin farklı amaç ve özelliğe sahip olması, bu yatırımlarla ilgili ayrı değerlendirme ölçülerinin kullanılmasını ve muhasebeleştirme yöntemlerinin uygulanmasını gerektirmektedir. Aynı özelliklere sahip olan varlık gruplarında elde etme amacındaki farklılıklar bile ayrı değerlendirme ölçülerinin ve raporlama biçimlerinin uygulanmasına neden olmaktadır¹¹.

Ekonomik değerlerin kâr amaçlı bir faaliyete aktarılarak değerlendirilmesi, yatırım kavramını genel olarak tanımlamaktadır. Kişilerin

⁹ Ayşegül Mutlu, “Bölgesel Kalkınma ve Türkiye’de Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Bazda Değerlendirilmesi”, Yaklaşım, Yıl: 11, Sayı: 123, Mart 2003, ss. 22 - 23.

¹⁰ Mehmet Hüseyin Bilgin, “Türkiye’ye Yönelik Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının İstihdama Etkisi”, Öneri Dergisi, Yıl: 11, Cilt: 6, Sayı: 22, İstanbul, Haziran 2004, s. 253.

¹¹ Mustafa Duran, “Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları”, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve İnceleme Dizisi No: 33, 2003, s. 27.

ellerindeki nakitleri bankaya yatırmayı, hisse senedi, tahvil ya da gayrimenkul satın alması da genel olarak yatırım kavramının içine girmektedir. Geleneksel anlamda “Yatırım”, sonraki dönemlerde elde edilebilecek karları ve yaşamı güvence altına almak için fonların belirli alanlarda harcanmasıdır¹². İnsanların gelecekte fayda ya da gelir getireceğini tahmin ettikleri varlıklar bugünden sahiplenmeleri yatırım kavramının içerisindeki geleceğe yönelik beklentiden kaynaklanmaktadır¹³.

1.1.2. Akademik Literatürde Yatırım Kavramı

Ekonomi biliminde “Yatırım”, milli servette meydana gelen net artış olarak belirlenmektedir. Nitekim bir yıl içinde üretilen bütün malların tüketilmeyen kısım “Tasarruf” veya “Yatırım” olarak adlandırılmaktadır¹⁴. Makro ekonomi çerçevesinde bakıldığında yatırım olarak reel yatırımlar, önemli olmakla birlikte bir ekonomide belirli bir dönemde üretim araçlarına yapılan ilaveler şeklinde de tanımlanmaktadır. Üretim sonucu oluşan mallar yatırım malları olacağından, yatırım mallarını oluşturmak için yapılan tüm gider ve harcamalar da yatırım olarak nitelendirilmektedir¹⁵.

1.1.3. Firmalar Bakımından Yatırım Kavramı

İşletme açısından “Yatırım”, işletmeye uzun vadeli gelir sağlayacak her türlü giderdir. Bu nitelendirmeye göre firma faaliyetlerinin yürütülebilmesi için zorunlu olan arazi, bina, materyal, araç ve gereçler gibi sürekli kullanım araçlarının tedariki için yapılan harcamalar yatırım kapsamına girer. Kısaca

¹² Semih Bükler, Rıza Aşıkoğlu ve Güven Sevil, **Finansal Yönetim**, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2010, s. 14.

¹³ Orhan İnce, Sektörel Bazda Yatırımların Çevresel Etüdü, Kolin İnşaat Turizm San. Tic. A.Ş için Mesleki Bir Uygulama, Ankara, 2008-2009, s. 3.

¹⁴ M. Zeki Uslu ve Y. Beyazıt Önal, **Yatırım Projeleri**, Karahan Yayıncılık, İstanbul, 2007, ss. 1-2.

¹⁵ Akif Emiroğlu, **Ticari Açından Yatırım Projeleri**, Ekin Kitabevi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 12.

işletmeler açısından yatırım, nakdi değerlerin üretim amacıyla binalar, makineler gibi sabit varlıklara dönüştürülmesidir¹⁶.

1.2. YATIRIM ÇEŞİTLERİ

Yatırımcı, yatırıma karar vermeden önce ve yatırım politikasının tespit edilmesi sırasında yatırım türlerini göz önünde bulundurmak ve mevcut finansman, araç ve olanakların dikkate alarak hareket tarzını belirlemek zorundadır¹⁷. Yatırım türlerini ise aşağıdaki gibi gruplandırmak mümkündür. Yatırım kavramının farklı tanımlara sahip olması, onun ilgilenen her grup tarafından çeşitli özelliklerine göre değişik biçimde ele alınmasından doğmaktadır. Kavramla ilgili her grubun çeşitlendirmelerini geniş olarak incelemek çalışmanın amacı dışında kalmaktadır¹⁸. Bu çalışmada incelemeye çalışılacak yatırım çeşitlerini daha açık belirleyebilmek amacıyla, yatırımın birkaç çeşidi üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

1.2.1. Genel Olarak Yatırım Çeşitleri

Yatırım çeşitleri kaynaklarının bağlandığı özelliklerine göre duran varlıklar (bir yıldan daha uzun sürede paraya çevrilme özelliğine sahip varlıklar) ve dönen varlıklar (bir yıl ya da bir yıldan daha kısa süre içerisinde, hatta bir yıl içerisinde çeşitli defalar paraya dönüşebilen varlıklara yatırılanlar) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Makine ve tesis gibi firmanın fiziki mevcudiyetini sağlayan varlıklar, paraya dönüşü bir yıldan uzun süreyi kapsayan duran varlıklardır. Bu tür yatırımların paraya dönüşmesi firma faaliyetinin sonu anlamına gelmektedir, faaliyet ömürleri boyunca sürekli varlıklar olarak kabul edilirler. Stoklar, çeşitli menkul kıymetler, alacaklar gibi

¹⁶ M. Zeki Uslu ve Y. Beyazıt Önal, **a.g.e.**, s. 3.

¹⁷ M. Zeki Uslu ve Y. Beyazıt Önal, **a.g.e.**, s. 4.

¹⁸ Tefvik Tatar, **a.g.e.**, s. 19.

varlıklar döner varlıklara yatırım kalemleridir. Firmanın faaliyet süresi içerisinde ve genellikle bir yılda çeşitli defalarca paraya dönüşen varlıklardır¹⁹.

Yatırım çeşitleri yatırıldığı varlıklara bağlandığı süre açısından; kısa vadeli yatırımlar (yatırımların dönen varlıklara bağlı fonlara yönelik tercih edilmesidir) ve uzun vadeli yatırımlar (yatırımların sabit kıymetlere yapılmasıdır) olmak üzere ikiye ayrılır²⁰.

Bir başka bakış açısıyla yatırım çeşitleri yatırımcının özelliklerine göre, beklentileri doğrultusunda; gelir sağlayan yatırımlar, verimlilik sağlayan ve hem gelir hem de verimlilik sağlayan yatırımlar olmak üzere üçe ayrılmaktadır²¹.

Charles AD'Ambrosio'nun yatırım çeşitleri ayrımı, yatırım amaç ve araçlarının daha iyi anlaşılmasına imkân vermektedir. Buna göre yatırım çeşitleri²²;

1.2.2. Ekonomik Yatırımlar

Mal ve hizmet üretmek amacıyla yapılan sermaye yatırımlarına, başka bir ifade ile sermaye malları stokuna yapılan net ilavelere, ekonomik yatırım denilmektedir. Bir ülkede, belli bir dönemde, genellikle bir yılda, bütün kaynaklardan elde edilen hâsılaya GSMH denilmektedir. Elde edilen hâsılanın bir kısmı tüketim harcamaları olarak görülürken, diğer kısımları tasarruf edilmektedir. Ekonomik birimlerin en önemli amaçları günlük

¹⁹ Presten J. Millers ve Allan Struthers, "The Uncertainties of the Laffer Effect", in: Thomas J. Hailstones, **Viewpoints on Supply Side Economics**, Virginia: Prentice Hall Co., 1982, Coşkun Can Aktan (Çev.), www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/kamu-maliyesi/aktan-millers-struthers-vergioranlari-ile.pdf, Erişim: 28/02/2011.

²⁰ Erkan Yetkiner, "Vergi Tatilinin (Tax Holidays) Doğrudan Yabancı Yatırımların Teşvikindeki Yeri", **Vergi Dünyası**, Sayı: 275, Temmuz 2004, s. 57.

²¹ Richard. R. NELSON, **Assensing Pirivateenterpirise: An Exegesis of Tangled Doctrine, The Bell journal of Economics**, USA, 1981, s. 94.

²² Selim Bekçioğlu, **Menkul Kıymetler Analizi**, Ankara, 1983. s. 1.

tüketimlerini arttırmak olmakla birlikte, yatırım ve sermaye oluşumunu da kapsayabilmektedir²³.

Tüketimde kullanılmayan ve tasarruf edilen kaynaklar çeşitli yollarla sermaye stokuna ilave edilmektedir. İlave edilen bu tür fonlar ekonomik yatırımlar olarak kabul edilirler. Belirli bir plan dönemi sonunda GSMH' nin birikim, dolayısıyla yatırıma ayrılan bölümü ve bu oranda alternatif yatırım fırsatları arasında dağılımı, bir ülkenin kalkınma hızını saptamaya yarar. Toplam birikim ve yatırım düzeyi ne kadar fazla olursa gelecekte GSMH da o oranda yüksek olacaktır²⁴.

1.2.3. Tüketici Yatırımı

Tasarruf edilen fonların uzun vadede fayda sağlayacak araçlara bağlanmasıdır. Bu tür araçlardan fayda sağlamanın yanında ekonomik şartlara göre verimlilik elde etmek de mümkün olmaktadır. Uzun sürede fayda sağlayacak araçlar ise, daha çok dayanıklı tüketim mallarından oluşmaktadır. Herhangi bir aracın yatırım olarak kabul edilebilmesi için, o araç üzerinden gelir sağlamak ya da sermaye kazancı elde etmek gerekmektedir²⁵.

Dayanıklı tüketim mallarının kullanma ömrü sonunda ekonomik değerlerini kaybedeceği, aşınma payından sonra katkı sağlayabilecek herhangi bir değeri kalmayacağı düşünülür. Bu nedenle de yatırımdan çok tüketim harcamaları olarak kabul edilirler. Bu tür yatırım araçlarının bir kısmı fayda yaratma özelliği yanında, gelir getirme, sermaye kazancı sağlama özelliğine de sahip olabilir. Örneğin, bir gayrimenkulün satın alınması, ondan kullanımla fayda sağlama amacına yönelik olurken, aynı zamanda gelir getirici ve servet artırıcı özelliği de bulunmaktadır²⁶.

²³ Özcan Ertuna, **Finansal Kurumlar**, Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Yay. No: 3, İzmir, 1982, s. 7.

²⁴ Jonk -Wha LEE, "Government Interventions and Productivity Growth", **Journal of Economic Growth**, No:1, USA, 1996, s. 402.

²⁵ Stefan Hedlund, Croom Helm Pres, London, 1985, s. 27.

²⁶ Ahmet Burçin Yereli, "Vergisel Teşvik Olarak Yatırım İndirimi ve Türkiye Uygulaması", **Dokuz**

Bazı dayanıklı tüketim malları sadece fayda yaratmaktadır. Dayanıklı tüketim mallarının fiyat artışlarından yararlanmak ya da paranın enflasyona karşı değerini muhafaza etmek amacıyla hiç kullanılmamak şartıyla saklanması ise, tüketici yatırımının dışında spekülâtif amaçlı bir faaliyet olmaktadır. Alternatif yatırım araçlarının gelişmediği ve yatırım alanlarının sınırlı olduğu durumlarda tüketici yatırımları cazip görünmektedir. Sermaye piyasasının gelişmediği ve yeterli miktarda yatırım aracı ya da tasarrufları değerlendirecek alanlar bulunmadığında tasarruf sahipleri tasarruflarını nakit ya da kıymetli madenler şeklinde saklamayı tercih etmektedirler. Mallara aşırı talebin olması ve fiyatlarının hızla yükselmesi karşısında dayanıklı tüketim malları biçiminde tasarruflarını değerlendirmeye en azından korumaya çalışırlar²⁷.

Ekonomik şartlar ve ülkenin özellikleri dayanıklı tüketim mallarına, sermaye kazancı sağlama imkânını verebilirler. Belli bir süre kullandıktan sonra değerinin yükselmesi nedeniyle sermaye kazancı sağlayan pek çok dayanıklı tüketim malları bulunmaktadır. Bunlardan en fazla göze çarpan mal olarak otomobili örnek vermek mümkündür. Yıllar sonra aşınma payını tamamlamış olmasına rağmen alındığındaki fiyatının çok üzerlerinde değerle satılabilme imkânı bulunmaktadır. İşte, bilinçli bir biçimde satın alınan, serveti arttırma yolunda fonların bağlandığı dayanıklı tüketim malları, tüketim yatırımları olarak kabul edilmektedir²⁸.

1.2.4. Finansal Yatırımlar

Bir ülkede, belli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerin karşılığı olarak oluşan GSMH, elde edilmesinde katkısı bulunanlar tarafından

Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:6,Sayı:2, Kayseri,1991, s. 226.

²⁷ Robert Ford, "The Cost of Subsidising Industry", *OECD Observer*, London, October-November, 1990, s. 5.

²⁸ Mustafa Mehmet Özkarabüber, *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Devlet Yardımlarının Kontrolü*, Ankara, 2003, s. 14-15.

paylaşılmaktadır. Kamu kuruluşları, özel kuruluşlar ve bireyler olarak her grup kendi hissesine düşen oranda payını almaktadır. Gelir olarak alınan bu hasılanın bir kısmı tüketilmeyip, tasarruf edilmektedir²⁹.

İşletmeler, kendi tasarruflarını yine işletme amaçları doğrultusunda yatırımda kullanırlar. Bireylerin tasarrufları da çeşitli yollarla yatırımlara kanalize edilmektedir. Bir tarafta dağınık ve küçük miktarlarda tasarruflara sahip kişiler varken, diğer tarafta fonlara ihtiyaç duyan ve küçük birikimcilerin fonlarını kullanabilecek potansiyelde müteşebbis güç bulunmaktadır. Çok sayıda ve küçük miktarlarda fona sahip ferdi tasarrufçuların hepsinin bir araya gelerek organize olmaları ve işletme kurmaları mümkün değildir. Birikimlerin yatırımlara dönüşmesi karmaşık bir finansal sistemin varlığını gerektirir³⁰.

Gelir fazlası bulunanların ihtiyaç duymadıkları fonlarını ihtiyaç duyanlara kullandırma için arz etmeleri finansal pazarları ortaya çıkarmıştır. Fonların el değiştirme biçimlerinin düzenlenmesi de çeşitli finansal varlıkların doğmasına neden olmuştur³¹.

Finansal pazarları mal ve hizmet pazarlarına benzetmek mümkündür. Mal ve hizmet pazarlarında, ellerinde fonları bulunanlar mal ve hizmet satın almakta ya da kiralamaktadırlar. Finansal pazarlarda ise fon sunucuları, fazla fonlarını finansal varlık alıp, bir belge karşılığında fon talebinde bulunanlara vermiş olurlar. Aldıkları finansal varlıkları daha sonra elden çıkartıp paraya çevirerek aynı veya değişik biçimlerde yeniden kullanırlar. Böylece finansal varlıklar mal ve hizmet pazarlarında olduğu gibi bir bedel karşılığında alınıp satılabilen varlıklar haline gelirler³².

²⁹ Gerd Schwartz, Benedict Clements, "Government Subsidies", **Journal of Economics Surveys**, No:13, UK, 1999, s.141.

³⁰ Özcan Ertuna, **a.g.e.**, s. 8.

³¹ Ahmet Aksoy, "Yerli ve Uluslararası Finansal Pazarlar ve Yatırım Politikası", G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü ve T.C. Ziraat Bankası Eğitim Semineri, **Ders Notları**, Ankara, 1985, s. 5.

³² Horst Raff, Krihna Sr Nivasan, "Tax incentives for import- Substituting Foreign Investment: Does Signaling Play A Role?", **Journal of Public Economics**, NO: 67, USA, 1998, s. 188.

Finansal pazarlarda alınıp satılabilen hisse senedi, tahvil ve benzeri kıymetlere yapılan yatırımlara finansal yatırım denilmektedir. Finansal varlıkların karşılığında toplanan fonlarla yeni bir fiziki birim yaratılabileceği gibi daha önceden gerçekleştirilmiş bir yatırımı temsil eden finansal araçlar da fonlara karşılık olarak alınabilmektedir. Menkul kıymet analizi denildiğinde, menkul kıymet olarak kabul edilen finansal varlıkların analiz edilmesi anlaşılmaktadır. Finansal varlıkların analizi denildiğinde de yerli ve yabancı literatürde analizler menkul kıymetler etrafında yoğunlaşmıştır. Sermaye pazarı ve pazardaki araçların analizinden de finansal varlıkların incelenmesi kastedilmektedir³³.

Finansal varlık ve bunların analiz edilmesi konusunda yoğunlaşmış bulunan yatırımların analizi çalışmaları, gerçekte gelişmiş finansal pazarların varlığı altında mümkün olmaktadır. En azından analiz için gerekli bilgilerin elde edilmesinin mümkün olması gerekmektedir. Ülkemizde sermaye piyasalarının giderek gelişimini sürdürmesi, analizde kullanılan pek çok metot ve tekniğin uygulanmasına imkan sağlamaktadır. Pazarın yeterince gelişmemiş olması ve gelişmiş ülkelerdeki finansal piyasalar kadar derin olmamasına rağmen uluslararası yatırımcıların da Türk sermaye piyasasına yönelmeleri dikkatlerin piyasalara yoğunlaşmasını sağlamış analiz çalışmaları da artmıştır³⁴.

Ülkemizde sermaye piyasası arzu edilen seviyeye ulaşmamasına karşın tasarrufların değerlendirildiği çeşitli yatırım alanları bulunmaktadır. Finansal varlıkların işlem gördüğü ve sermaye piyasasının bir kısmını oluşturan menkul kıymetlerle ilgili işlemlerin hacmi ülkemizdeki yatırım alanları içerisinde gittikçe artan bir yere sahiptir³⁵.

³³ Ahmet İncekara, **Türkiye'de Teşvik Sistemi**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1995/10, İstanbul, s. 18.

³⁴ Nazım Engin, **Uluslararası Ticarete Korumacı Eğilimler**, İTO Yayını: 1992/4, İstanbul 1992, ss. 93-95.

³⁵ Semih Büker, **Anonim Şirketlere Yapılacak Yatırımlarda Hisse Senetlerini Değerlendirme Yöntemleri**, Eskişehir, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 158, Eskişehir, 1976, ss. 5-7.

Türkiye şartlarında yatırım araçlarının analiz edilmesinin daha uygun olduğu düşüncesiyle, ülkemizdeki çeşitli yatırım alanları ele alınarak değerlendirmeye ve incelenmeye çalışılacaktır. Yatırım alanları ayrı ayrı ele alınıp incelendikten sonra menkul kıymetlerin analiz edilmesi konusu daha geniş incelenecektir³⁶.

Çalışmada yatırım kavramı finansal varlıklara yatırımlarla birlikte diğer alanları da içine alacak genişlikte bir çerçevede düşünülmektedir. Bir bütün olarak yatırım kararının analiz edilmesi ve işletme yönetiminde fonların varlıklara tahsis edilmesi dışındaki yatırım faaliyetleri kastedilmektedir. Gelir, servet kazancı ya da ikisini aynı anda kazanabilmek amacıyla tasarrufların değerlendirileceği, bütün alanlardaki faaliyetlerin yatırım olarak kabul edilerek değerlendirilebileceği ayrı ayrı incelenmeye çalışılacaktır³⁷.

1.2.5. Üretime İlişkin Yatırımlar

Üretime ilişkin yatırımları: yeni yatırımlar (mal veya hizmet üretmek amacıyla yeni bir faaliyet alanının kurulması için yapılacak olan harcamalardır), yenileme yatırımları (belirli bir amaca, mal veya hizmet üretmek suretiyle ulaşmayı düşünen müteşebbislerin yatırımları daha önce yapmış olduğu, fakat çalışma sonucu eskimiş ve yıpranmış alet, makine ve tesislerin yenilenmesi için yapılan harcamalara denir. Toplam yatırım tutarından aşınma ve yıpranmaları karşılamak için yapılan yenileme yatırımlarının çıkarılması sonucu ortaya çıkan yatırım tutarı ise “Net Yatırım” olarak ifade edilir), genişletme yatırımları (mevcut üretim kapasitesini arttırmak veya yeni bir ek üretim potansiyeli yaratmak amacı ile yapılan harcamalara denir), rasyonel eleştirme yatırımlar (işletmenin yapacağı en az harcama ve maliyet ile maksimum verimlilik ve karın elde edilmesi amaçlanır. Yapılan en düşük harcama ile üretimin artırılarak kaliteli ürün ve hizmet oluşturarak piyasada hem rekabet gücünü arttırmak hem de kar marjının

³⁶ Özcan Ertuna, **a.g.e.**, s. 10.

³⁷ Semih Büker, **a.g.e.**, s. 8.

arttırılması için yapılan harcamalardır) ve stratejik yatırımlar (rekabet ve teknolojik gelişmeler karşısında işletmenin karşılaştacağı riskleri azaltmak ve işletmenin gelişimini sağlamak amacıyla yapılan yatırımlardır. Bu yatırımlar işletmeyi koruyucu ve geliştirici şekilde olabilir) şeklinde ayırmak mümkündür³⁸.

1.2.6. Uyarılmış ve Otonom Yatırımlar

Milli gelirdeki artışa bağlı olarak artan toplam talebi karşılamak için firmaların yaptıkları fabrika, makine ve teçhizat yatırımlarına uyarılmış yatırımlar denir. Otonom yatırımlar ise milli gelirdeki ve toplam talep düzeyindeki değişikliklerden etkilenmeyen yatırımlardır. Otonom yatırımlar bağımsız yatırım olarak da adlandırılmaktadır. Başka bir deyişle milli gelirdeki ve gerekse buna bağlı olarak talep miktarındaki değişikliklerden bağımsız olarak yapılan yatırımlardır. Gelişmekte olan bölgeleri kalkındırmak için devletin yol, baraj, su yapması bu tür yatırımlardır³⁹.

1.2.7. Reel ve Mali Yatırım

Ekonomide yeni üretim kapasiteleri meydana getirmeye yönelmiş olan yatırımlara Reel Yatırım denir. Milli ekonomi açısından önemli olan reel yatırımlardır. Gelir sağlayan tahvil, hisse senedi ve hazine bonosu gibi menkul kıymetlerin alınması şeklinde yapılan yatırımlar Mali Yatırımlardır. Başka bir deyişle gelir getirmeyen likit varlıkların likiditesinin azaltılarak gelir getirir duruma dönüştürülmesi için yapılan yatırımlar Mali (finansal) Yatırımlar sayılır⁴⁰.

³⁸ Öztin Akgüç, **Finansal Yönetim**, Avcıol Basım Yayın, 7. Basım, İstanbul, 1998, s. 3.

³⁹ M. Zeki Uslu ve Y. Beyazıt Önal, **a.g.e.**, s. 7.

⁴⁰ Semih Büker, **a.g.e.**, s. 9.

1.2.8. Özel Sektör ve Kamu Yatırımları

Özel yatırımlar, kar amacıyla yapılan yatırım harcamalardır. Bu nedenle herhangi bir ekonomik kriz döneminde özel yatırım harcamalarının tam istihdam karşılama yönünden eksik kalacağı söylenebilir. Bu durumda devlet özel yatırımları teşvik amacı ile para ve maliye politikaları araçlarını kullanarak yatırımcıların beklentisini pozitif yönde etkilemeye çalışır. Kamu yatırımı ise devlet aracılığıyla kontrol ve fayda maliyet analizleri çerçevesinde sosyal ve ekonomik değerlendirmelere konu olan yatırımlardır⁴¹.

1.2.9. Altyapı - Üst Yapı Yatırımları

Üretime direkt katkısı olmayan fakat üretime katkıda bulunan tesislerin verimini arttırmaya yönelik yatırımlara alt-yapı yatırımları denir. Bu yatırımlar, yol, köprü, baraj, okul, su kanal vb. yatırımlarıdır. Alt yapı yatırımlarının amacı gelir getirmek olmadığından genellikle devlet tarafından yapılır. Üst yapı yatırımları ise gelir getirmek amacıyla yapılan ve üretime doğrudan katkıda bulunan yatırımlardır. Genellikle özel sektör tarafından yapılan yatırımlardır⁴².

1.3. YATIRIM YAPMANIN AMAÇLARI

Son yıllarda yaşanan küreselleşme ile yatırımcılar gelecekteki yatırım politikalarının başarısı için öncelikle bu politikaların alt yapılarının çok güçlü oluşturulmasını sağlamalıdır. Bu amaca yönelik olarak, yatırım kararı alınırken dikkat edilmesi gerekmektedir.

⁴¹ Öztin Akgüç, **a.g.e.**, s. 10.

⁴² Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür, **Çağdaş Kamu Yönetimi I**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 5.

1.3.1. Yatırımcının Amaçları

Yatırılan Sermayenin Korunma İsteği; Yatırılan sermayenin satın alma gücünün kaybedilmemesi düşüncesidir. Enflasyonist ortamda bulunan bir ekonomide, fiyat düzeyindeki artışlar her varlıkta aynı oranda olmaz. Pür Enflasyon yaşamak pratikte hemen hemen görülmemektedir. Bazı varlıkların değeri diğerlerinden daha yüksek oranda yükselirken, bir kısım varlıkların değerlerinde düşme de olabilmektedir⁴³.

Bu nedenle yatırımcı yatırıma karar vermeden önce yatırımda bulunacağı aracın değerindeki enflasyondan yüksek olmasına, değerini korumasına dikkat edecektir. Enflasyon oranlarının çok yüksek olduğu % 100'lere ulaştığı dönemler yaşanmıştır. Yatırımcının fonlarını nakit olarak tutması haftalık hatta günlük enflasyon kayıplarının yaşanmasına neden olmuştur. Gecelik ve kırık vadeli mevduat değerlemelerinin uygulamaya konulmadığı bu dönemlerde, dövize para bağlamak yatırımcıların gözde aracı haline gelmiştir⁴⁴.

Devamlı ve Belirli Bir Gelir Sağlama Arzusu; Hemen hemen bütün yatırımcıların yatırımlardan sürekli ve belirli bir oranda gelir sağlamak gibi temel arzuları bulunmaktadır. Yatırım araçları üzerinden elde edilecek getiriler çeşitli faktörlere bağlı olarak değişiklikler gösterirler. Ekonomik konjonktürdeki dalgalanmalardan çok fazla etkilenecek sağladığı getirilerde de büyük farklılıklar görülen çeşitli yatırım araçlarını cazip gören yatırımcılar bulunmaktadır. Ancak, yatırımcıların büyük çoğunluğunun risk karşısında çekingen davrandığı yeterli ve istikrarlı bir biçimde gelir getiren yatırımları seçtiği de görülmektedir⁴⁵.

Sermaye piyasasının geliştiği ülkelerde bir kısım yatırımcılar sermaye piyasasından elde edecekleri gelirlerle yaşamlarını sürdürerek günlük

⁴³ Ahmet İncekara, **a.g.e.**, s. 19.

⁴⁴ Selim Bekçioğlu, **a.g.e.**, s. 5.

⁴⁵ Ahmet Burçin Yereli, **a.g.m.**, s. 230.

ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Kendi çalıştığı alanlardan elde edeceği gelirlere ek yaparak yaşam standardının yükseltilmesi için devamlı gelir sağlayan araçları tercih ederler⁴⁶.

Değer Artışı Sağlama İsteği; Değer artışı sağlama, riskli bir amaç olmasına rağmen, yatırımcıların bir kısmı kısa dönemli getiriler yerine uzun vadede değer artışı yoluyla verimlilik beklemektedir. Likiditesi düşük olan gayrimenkul gibi yatırım araçları gelişen ekonomik şartlar yanında gayrimenkulün bulunduğu yerleşim yerinde zamanla ortaya çıkacak sosyal ve şehircilik gibi değişme ve gelişmelerin sonucunda çok yüksek değer artışı gösterirler. Cari gelirler yerine uzun süre beklemek düşüncesindeki yatırımcılar daha çok değer artışı sağlayan araçları tercih ederler⁴⁷.

Yatırım araçlarının bir kısmı normal gelirler yanında değer artışı da sağlayarak yatırımcıya gelir ve değer artışı ile birlikte verimlilik sağlarlar. Örneğin; bir hisse senedi yıllık normal temettüler yanında ilerleyen yıllarda fiyatının artmasından dolayı da değer artışı sağlayıp gelir ve değer artışı yolu ile verimlilik sağlamış olur⁴⁸.

Yatırımcının temel amacı, sürekli elde edilecek getiri ve değer artışları yolu ile verimliliği artırmak başka bir deyişle servetini maksimum kılmaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde yatırımcının karar vermesini etkileyen ve göz önünde tutması gereken pek çok faktör bulunmaktadır.

1.3.2. Yatırım Kararlarının Amaçları

Devlet ve özel kesim tarafından yapılan yatırımlar bir amaç doğrultusunda yapılmaktadır. Bu amaçlar kıt olan ekonomik kaynakların doğru yatırım kararları ile verimli alanlara yönlendirilmesini sağlamaktır. Genel olarak yatırımların amaçları şu gruplar altında toplanabilir;

⁴⁶ Mustafa Mehmet Özkaraüber, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁷ Semih Büker, **a.g.e.**, s. 5.

⁴⁸ Richard. R. Nelson, **a.g.e.**, s. 98.

1.3.2.1. Kanun ya da Toplu Sözleşmeler Gereği Yapılmak Zorunda Olunan Yatırımlar

Firmaların yasa hükümleri ve toplu sözleşmeler gereği yapmak zorunda oldukları harcamalardır. Bu yatırımlar çalışanları koruma ve işverenin sorumluluklarını yerine getirmesi amaçlı yapılan yatırımlardır. Yapılmadığı takdirde yasa gereği zorunlu olduğundan belli çerçevede yaptırımlar uygulanır. Örnek olarak işyerlerinde güvenliğin sağlanması, yasa gereği yapılması gereken bir yatırımdır. Amaç bir yandan kar elde etmek diğer taraftan toplumsal faydayı artırmak ve toplam refah seviyesini yükseltmektir⁴⁹.

1.3.2.2. Genel Olarak Verimliliği Arttırmaya Yönelik Yatırımlar

İşletmelerin yatırım kapasitesinde artış veya sürekliliğin sağlanması ve gelecekte belirli bir zaman sürecinde gerçekleşmesi beklenen karlar elde etmek amacıyla kıt kaynakların üretime tahsis edilmesi şeklinde yapılan yatırımlardır⁵⁰. Günümüzün hızla gelişen teknolojileri çerçevesinde, ekonomik ömrü ne kadar zamanda dolacağı kestirilemeyen üretim tekniklerine yatırım yapılmasıdır⁵¹.

1.3.2.3. Kâr Sağlama Amacına Yönelik Yatırımlar

Genelde yatırımcıların kar elde etmek amacıyla yaptıkları yatırımlardır. Girişimci yatırım yaparken öncelikle yatırım yapabileceği alanlar arasında en yüksek kar geliri sağlayacak alanı araştırır. Kendisine en yüksek kar getiren alanı belirledikten sonra yatırım maliyetlerini üstlenerek yatırım kararı alır. Bu

⁴⁹ Mustafa Mazlum, İlhan Yücel ve Muammer Tekeoğlu, **Özel Kesim Yatırım İmkanları ve Yatırım Kararlarında Teşviklerin Etkinliği**, TOBB Yayınları, 1990, s.2.

⁵⁰ Rıza Aşıkoğlu, **Türkiye'de Yatırım Teşvik Tedbirleri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 278, 1988, s. 9.

⁵¹ Mustafa Mazlum, **a.g.e.**, s.4.

nedenle kısa zamanda yatırımların maliyetleri karşılayıp, firmanın büyümesinde gerekli olan kar maksimizasyonuna önem verilmektedir⁵².

1.3.2.4. Yatırımda Diğer Amaçlar

Yatırımların; bir firmanın kar elde etmesi, yasa gereği yapılması gereken yatırımlar olması veya işletmenin/işletme çalışanının genel olarak verimliliğinin artırılması amacıyla yapılmasının yanında, firmanın pazar içindeki rekabet gücünün arttırılması, istihdam alanları yaratılması, toplum içinde saygınlık ve itibar kazanılması, emniyet, bağımsızlık, toplumsal çevreye duyarlılık amaçlarıyla da yapılır⁵³.

1.4. YATIRIM KARARLARININ ÖNEMİ

Yatırım politikasını, işletme için önemli kılan üç temel neden vardır. Bunlar; yatırımların uzun süreli olması, maliyetli olması ve sermaye fonlarının yetersiz olmasıdır.

1.4.1. Yatırımların Uzun Süreli Olması

Yatırımlar işletmelerin karlılıklarını ve sürekliliğini etkileyen sermaye harcamalarıdır. Bu yüzden işletmeler hatalı yatırım kararlarından dolayı, uzun süre ekonomik olmayan üretim faaliyetinde bulunmuş, pazar olanaklarını yitirmiş ve yapılan sermaye harcamalarını getirisi olmayan alanlara yönlendirmiş olacaklardır. Nitekim alınan kararlardan dönüş, çoğu hallerde, belirli bir zararı göze almakla mümkün olabilmekte bu da işletmenin riskini artırmaktadır⁵⁴.

⁵² Rıza Aşıkoğlu, **a.g.e.**, s. 12.

⁵³ Mustafa Mehmet Özkaraüber, **a.g.e.**, s. 22.

⁵⁴ M. Zeki Uslu ve Y. Beyazıt Önal, **a.g.e.**, s. 28.

1.4.2. Yatırımların Maliyet Yapısı

Yatırım kararı alınırken firmaların faaliyet hareketlerinden etkilenmeyen sabit yatırım maliyetleri oluşmaktadır. Sabit yatırım maliyetlerinde bir hareketsizlik söz konusu olmakta ve gelecek dönemleri ilgilendiren kararlarla ilgili bulunmaktadır. Örneğin bir işletme sabit değerlere aşır ölçüde yatırım yapar ve gereksiz bir finansman altına girerse rantabilitesi azalır ve olumsuz sonuçlarla karşılaşılabilir. Bu nedenle yatırım kararları alınırken, yatırımın büyük zararlara neden olmaması için maliyetleri göz önünde bulundurmak gerekir⁵⁵.

1.4.3. Sermaye Fonlarının Kıt Olması

Üretim faktörlerinden biri olan sermaye, kıt bir kaynaktır. Sermayenin kıt olması dünya ekonomisinde olduğu kadar ülke ve işletme ekonomileri açısından da önemli bir faktördür. Bu nedenle yatırım kararı alınırken yatırım tutarının da doğru olarak hesaplanması gerekmektedir. Yapılan yanlış hesaplamalar, yatırımcıları finansal açıdan etkileyeceği gibi yapılan yatırımdan vazgeçilmesine hatta şirketlerin kapatılmasına kadar varan büyük riskler içermektedir⁵⁶.

1.5. DEVLET YARDIMLARI KAVRAMININ TANIMLANMASI

Ülkelerin ekonomik yapıları incelendiğinde, imalat sanayi malları ve hizmetler sektöründeki arz ve talep, serbest piyasa yaklaşımı ile belirlenmektedir. Buna göre, çıktı; istihdam ve tüketici refahını en uygun seviyede korumak üzere genel kabul görmüştür. Aynı zamanda, bazen devletin ya da girişimcilerin (firmaların); diğer işletmelerin ve genel ekonominin aleyhine piyasaya müdahale ettikleri gözlemlenmektedir. Bu

⁵⁵ M. Zeki Uslu ve Y. Beyazıt Önal, **a.g.e.**, s. 29.

⁵⁶ Mustafa Mehmet Özkaraüber, **a.g.e.**, s. 25.

olumsuzlukların önüne geçebilmek için; firma hareketleri rekabet mevzuatı ile düzenlenirken, devletin ve devlet kurumlarının hareketleri devlet yardımlarına ilişkin mevzuat ile düzenlenmektedir⁵⁷.

Devlet müdahalesi eğitim ve sağlık hizmetleri gibi piyasanın tek başına en iyi ürünü veremediği alanlarda faydalı olabilmektedir. Özel sektörün, araştırma geliştirme faaliyetleri ve çalışanların eğitilmesi için desteklenmesi optimum seviyenin altında kaldığından, bu alanlarda devlet yardımı olumlu karşılanmaktadır. Başka bir açıdan kalkınma, diğer il ya da bölgelere göre daha geride olunan bölgelere yatırım yapmaya yönelten yardımlar olarak da kabul edilmektedir. Bu yardımlarla mevcut bölgelerin altyapı, eğitim, insan kaynakları gibi alanlardaki eksikliklerinin giderilmesi hedeflenmektedir⁵⁸.

Devletlerin yardım etmek amacıyla yaptığı müdahaleler, uluslararası sistemlerde; “sübvansiyon”, “kamu yardımı” ya da “devlet yardımı” terimleriyle adlandırılmaktadır. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)’ye göre sübvansiyon “diğer firmalara karşılık bazı firmaları gözetken ve sonuçta kapsamlı bir refah kaybına neden olan devlet politikasıdır” bu tanım DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü) ve AB (Avrupa Birliği)’nin yapmış oldukları tanımlarından farklıdır⁵⁹.

“Sübvansiyon” ile “devlet yardımı” arasındaki ayrım ancak kullanıldığı uluslararası düzey ve içerisinde bulunduğu kurallar bakımından yapılabilmektedir. Bu bakımdan, Avrupa Birliği düzenlemelerinde genel rekabet politikası kurallarına bağlı sübvansiyonlar için “devlet yardımı (state aid)” terimi kullanılmakla birlikte, “sübvansiyon (subsidies)” terimi daha çok AB dışı kaynaklarda örneğin AB-DTÖ karşılaştırmalarında ve AB tarım sübvansiyonlarında yer almaktadır. 1960’ların başında Avrupa Toplulukları Adalet Divanı (ATAD), Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması (AKÇT) çerçevesinde ortaya konulmuş olan bir kararda “yardım” kavramını

⁵⁷ State Aid Unit Department of Enterprise. Trade and Employment (DETE), **A Cinde for Public Bodies in Ireland**, Dublin, 2003, s. 1.

⁵⁷ DETE, 2003, **a.g.e.**, s. 9.

⁵⁸ OECD, **Competition Policy in Subsidies and State Aid**, No: Daffe/Clp (2001) 24, November 2001, s. 7.

“sübvansiyon”u da kapsayarak yorumlamıştır. Bu yoruma göre sübvansiyon, herhangi bir firmaya, ürettiği malların karşılığı olarak alıcı ya da müşteri tarafından yapılan ödemeler dışında verilen, nakit ya da benzeri desteklerdir. Yardım da sübvansiyona benzer olmakla birlikte, vurgu söz konusu desteğin amacına yapılmaktadır. Yani yardım, dışarıdan destek alınmadan gerçekleştirilemeyecek, özel bir amaca yönelik olarak verilmektedir. Yardım kavramı, sadece sübvansiyon gibi pozitif faydaları değil, çeşitli şekillerde gerçekleşen müdahaleleri de içermektedir ve bu bakımdan sübvansiyon kavramından daha geniş bir anlamda kullanılmaktadır⁶⁰.

Benzer açıdan ATAD'ın da yardımın amacı ve ortaya çıkardığı sonuca bakarak sübvansiyon ya da yardım arasında ayrım yapması, yardımın tanımını sınırlayıcı bir durum olarak anlaşılmamalıdır. ATAD bu tanımlamayı yaparken etki tabanlı (effects-based) yaklaşımı kullandığından, devlet tarafından verilen; belirli tipte firmaların ya da belirli ürünlerin üretimi yararına verilmiş ise başlangıçta söz konusu önlemin amacı yarar sağlamak olmasa dahi “yardım” olarak kabul edilmektedir. Bir firmaya nakit ya da benzeri destek veriliyorsa buna “sübvansiyon” denilmektedir, özel bir amaca yönelikliğine göre yardım kavramını tanımlayan ATAD, dışarıdan yardım almadan elde edilemeyecek amaçlara yönelik olarak verilmiş olmasına da dikkat etmiştir. Bu bakımdan AB kapsamında, devletlerin genel olarak belirli ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmayı amaçlıyor olmaları; bir yardım verilirken devlet yardımlarının denetlenmesinin önüne geçmemektedir⁶¹.

Dünya Ticaret Örgütü’nde kabul edilen devlet yardımı kontrol kuralları, AB’de devlet yardımı kuralları ile yakın anlamlar ifade etmekle birlikte, AB’nin devlet yardımlarının biraz daha ileri düzeyde olduğu görülmektedir. DTÖ Anlaşmasındaki sübvansiyon terimi; Avrupa Toplulukları Birinci Derece

⁵⁹ Series no 21, European Policies Research Center, University of Strathclyde, Glasgow, September 1996, s. 17.

⁶⁰ Quigley C and Collins A. M., **EC State Aid Law and Policy**. Oxford: Hart Publishing, 2003, s. 3.

Mahkemesi'nde, Avrupa Topluluğu Antlaşması 87. maddesi kapsamında yapılan devlet yardımlarıyla ilgili olmadığına karar verilmiştir⁶².

Burada önemli olan bir konuda sübvansiyon kontrol sistemlerinde kullanılacak olan kıstasların ne olduğudur. AB sisteminin temel özelliklerinden biri, devlet yardımlarını düzenlenirken devlet yardımlarının nelerden oluştuğunun oraya konulmasıdır. GATT Uruguay Turu görüşmelerinde sübvansiyonun tanımı önemli bir yer tutmuştur. AB ve diğer pek çok ülke görüşmelerin en önemli kısımlarından biri olarak, bir sübvansiyon tanımı oluşturmayı görmüşlerdir ve bunun ABD'nin telafi edici vergi uygulamaları gibi ticaret kısıtlamalarını engelleyeceğini düşünmüşlerdir⁶³.

1.5.1. Dünya Ticaret Örgütü'nde Devlet Yardımı Tanımı

Devlet yardımı kavramına uluslararası perspektifte teorik açıdan bakıldığında; merkantilist yaklaşım, soyut ticaret teorisi ve siyasi ekonomi yaklaşımından oluşan üç farklı görüşün hâkimliği karşımıza çıkmaktadır. Bu farklı görüşlerin ilki olan Merkantilist yaklaşım, sübvansiyonların ihracatla birlikte iç tüketiciye odaklanarak ihracatı artırdığı ve ihraç eden ülkenin ticaret ortaklarının ihracatını düşürdüğü için haksız rekabete neden olduğunu, bunun yanı sıra yabancı sübvansiyonların baskısını hisseden firmaların, bu sübvansiyonlara karşı telafi edici önlemler için lobi faaliyetleri yapmasını da diğer bir olumsuz etki olarak ortaya çıktığını ileri sürmektedir⁶⁴.

Siyasi Ekonomi Yaklaşımı'na göre; devlet yardımlarının kaynak israfına dönüşmesini dikkate alarak, merkantilist yaklaşımdaki yabancı/dış sübvansiyonların kontrol altına alınması düşüncesine sıcak bakmakta ve

⁶² Quigley C and Collins, **a.g.e.**, s. 13.

⁶³ Wishlade Fiona, "Subsidies and State Aids: The Definition of Acceptable Measures Under the European Union and World Trade Organization Rules", **Regional and Industrial Research Paper Series**, No: 21, European Policies Research Center, University of Strathclyde, Glasgow, September 1996, s. 16.

⁶⁴ Messerlin, Patrick A.. "External Aspects of State Aids", **European Economy**, No.3. 1999, s. 180.

devlet yardımlarının azaltılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Soyut Ticaret Yaklaşımı'na (Teorisi) göre; sübvansiyon edilen ithalat, hem ithal eden ülke tüketicilerinin yararını gözetmekte hem de sübvansiyonlar tarife ve tarife dışı engellere kıyasla uluslararası ticaret hacmi bakımından daha az yıpratıcı etki göstermektedir, bu da sübvansiyonların iki pozitif yönünün olduğunu göstermektedir. 1947 yılında imzalanan GATT metninin 16. maddesinde ticareti bozucu sübvansiyonların yasaklanarak sentezci bir yaklaşım ile 6. maddeyle bağlantılı olarak iç sanayinin, dış sübvansiyonlar sonucu zarar görmesi halinde telafi edici önlemler uygulanması gerektiği ortaya konulmuştur⁶⁵.

GATT Sübvansiyonları ve Telafi Edici Tedbirler Anlaşması (Sübvansiyonlar Anlaşması) herhangi bir "sübvansiyon" tanımı içermemektedir. Taraflar diğer ülkelerin önlemlerinin sübvansiyon olup olmadığını kendi kıstaslarına göre tanımlamışlardır. Örneğin ABD'nin telafi edici tedbir yaklaşımına göre; verilen yardımlar sonucu oluşan ve devlete yüklenen maliyet önemslenmemekte, yardım alana sağlanan fayda dikkate alınmaktadır. Avrupa Toplulukları Komisyonu 1988 yılına ait bir kararında, devlet tarafından ya da devlete yük getirecek bir hesaptan mali katkı sağlanmasının, sübvansiyonun varlığı için yazılı olmayan bir kıstas oluşturduğu vurgulanarak daha dar bir sübvansiyon tanımı ortaya konulmuştur. Komisyon, sübvansiyon ile devlet yardımı arasında ayırım yaparak sübvansiyon kapsamının Antlaşmadaki yardım kavramından daha dar olduğunu savunmuştur⁶⁶.

Uruguay Turu sonucunda imzalanan Sübvansiyonlar Anlaşmasında yer alan sübvansiyon tanımı "sübvansiyon" ve "seçicilik" olmak üzere iki önemli kısımdan oluşmaktadır. Bir yardımın bu kapsama dahil edilmesi için gerekli unsurlar; "mali katkı", "hükümet ya da kamu organları aracılığı" ve "fayda"dır. Ayrıca verilen sübvansiyonun "seçici" olması da gerekmektedir⁶⁷.

⁶⁵ Mustafa Duran, *Türkiye'de Yatırımlara Sağlanan Teşvikler ve Etkinliği*, Kasım 2002, s. 32.

⁶⁶ Wishlade, *a.g.e.*, s. 20.

⁶⁷ Wishlade, *a.g.e.*, s. 22.

DTÖ kurallarında yer alan 2. maddeye göre önlem alınabilecek sübvansiyonların seçici olması gerektiğinden, seçicilik kavramı sübvansiyonların belirlenmesindeki ana kıstaslardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁸.

Bu kapsamda, DTÖ bünyesinde trafik lambası yaklaşımı kabul edilerek; kırmızı ışık (Yasak sübvansiyonlar (prohibited subsidies): ihracat performansına dayalı olarak verilen sübvansiyonlar ile ithal mallar yerine ulusal malların kullanımını teşvik ederek uluslararası ticareti bozan sübvansiyonlar), sarı ışık (Önleme konu olabilen sübvansiyonlar (actinable subsidies): diğer üye ülkelerin çıkarlarını iç sanayilerine zarar verecek şekilde olumsuz yönde etkileyen sübvansiyonlar olup genellikle iç/ulusal/domestik sübvansiyonlar olarak tanımlanırlar) ve yeşil ışık (Önlem alınamayan sübvansiyonlar (non-actinable subsidies): ekonominin geneline yönelik bozucu etkisi bulunmayan ya da potansiyel ekonomik ve sosyal hedef ve sonuçlarının bozucu etkilerini telafi etmesi nedeniyle önlem alınmayan endüstriyel AR-GE, bölgesel kalkınma ve çevre koruma faaliyetlerine sağlanan sübvansiyonlar kategorisi olup, 2000 yılı itibarıyla süresi dolduğu için bu kategorinin içeriğinde bir belirsizlik mevcuttur)⁶⁹ sınıflandırması yapılmıştır.

1.5.2. Avrupa Birliği'nde Devlet Yardımı Kavramının Tanımı

Avrupa Ekonomik Topluluğunun kurulduğu 1957 yılına kadar üye olan ülkelerin çoğunda rekabet düzenlemesi bulunmuyordu. Fransa ve Almanya'da rekabet politikası ilgili yazılı düzenlemeler olmasına rağmen uygulanmış bir örneğine rastlanmamaktaydı. Bu dönemde ülke yönetimleri piyasanın aşırı düzenlemesi, kontrolsüz devlet yardımı vs. gibi ağır

⁶⁸ Hüseyin Öztürk, "DTÖ anlaşmazlıkların Halli Sisteminin Dampinge Karşı Önemler ile Telafi Edici Önlemler Bağlamında Genel Bir Değerlendirilmesi", **Dış Ticaret Dergisi**, Ekim 2000, Ankara, www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/Dtdergi.htm, Erişim: 26.02.2011

⁶⁹ Biondi, Eckhout and Flynn, **The Law of State Aid in the European Union**, Oxford University Press, 2004, s. 185.

müdahalelerde bulunmaktaydı. Avrupa Topluluğunun ayırt edici özelliği üye ülkelerin ekonomilerinin düzenlemesi meselesinde devlet müdahalesi yerine piyasa mekanizmasını kullanması ve bu durumda ilişkili bir rekabet politikası oluşturmastır. Topluluğun kurulmasının yazılı metni olan Avrupa Topluluğu Antlaşması (AT Antlaşması) hazırlanırken; ortak pazarla uyuşmayan devlet yardımlarının denetimi, kısıtlayıcı anlaşmalar ve hâkim durumun kötüye kullanılması gibi konuları içerecek şekilde düzenleme yapılmıştır. AT Antlaşması'na uygun olarak komisyon, firmalar açısından bakıldığında anti tröst (ekonomide tekelleşmeye engel olma) bilinci yerleştirilmiştir ancak ortak pazarda rekabet şartları; firmaların pazara yeni girişlerini engellemek yoluyla oluşturduğu bireysel ihlallerle birlikte üye ülkelerin kullandığı doğrudan sübvansiyonlardaki mali muafiyetlerle de sekteye uğramaktadır⁷⁰.

Topluluğa genel olarak bakıldığında rekabet politikasının sanayi politikasının bir unsuru olduğu gözükmemektedir. Bu açıdan bakıldığında, Avrupa Birliği rekabet politikası; Avrupa Birliği dışında, uluslararası bir rekabet politikasının oluşturulmasını, GATT'ın çerçevesinin güçlendirilmesini ve ticaret ortaklarıyla isteğe dayalı ilişkiler geliştirmeyi; Avrupa Birliğinin içinde devlet yardımlarındaki fiziki yatırım yanılığını azaltmayı ve iç pazar altyapısının güçlendirilmesini amaçlayan hem iç hem de dış olarak tanımlanabilecek farklı hedefler amaç edinilmiştir. Avrupa Birliği'nin kendi hukukunda iç rekabet açısından, üye ülke ve Topluluk kurallarının çok önem arz ettiği "ikili uygulama sistemi" olarak adlandırılan paylaşımlı yetki devri kullanmaktadır. Bu sisteme göre; ticaret eğer üye ülkeler arasında bir anlaşmazlığa yol açarsa Topluluk düzeyinde belirlenen rekabet kurallarıyla, ulusal sınırlar içindeki piyasa etkilendiyse ulusal rekabet kurallarının uygulandığı görülmektedir⁷¹.

Devlet yardımları mevcut rekabet politikasının bir aşaması olduğundan genel çerçevesi Topluluk tarafından çizilirken (kontrol sistemi Topluluk

⁷⁰ Bartosch Andreas, "The New Dimension", **European State Aid Law Quarterly**, 2002 Brussels, s. 2.

⁷¹ Koray Kural, Feridun Karakeçili ve Aylin Sakızlıoğlu, **Devlet Yardımları**, Ankara, DPT Yayını, 1995, ss. 9-10.

tarafından oluşturulan), uygulaması ulusal kurallarla yapılmaktadır. Rekabet kurallarının efektif bir şekilde uygulanması; küçük, zayıf ya da dezavantajlı grupların menfaatlerinin korunması amaçlanmaktadır. Devlet yardımı politikasının amacı; devletin belirli sektörlere, girişimlere ya da firmalara destek verirken yapılması-yapılmaması gereken unsurları, yasal kurallar ve zorunluluklar çerçevesinden oluşturmak olduğundan, yardım alan firmaların alamayanlar aleyhine üstünlük sağlamalarının engellenmesi için çalışılmaktadır⁷².

Devlet yardımlarının önemi, Komisyonun üye ülkelerin ekonomik politikalarına doğrudan karışabileceği ender alanlardan biri olmasından kaynaklanmaktadır. Tek pazar koşullarında, herhangi bir önlemin devlet yardımı oluşturup oluşturmadığı, yasaklanıp yasaklanmadığı, kararın alındığı döneme göre belirlendiğinden, devlet yardımı dinamik bir olgudur. Devlet yardımları kontrol sistemi de bu dinamizmi sürekli ve belirli tarihlerde güncellenerek tam anlamıyla yansıtmaktadır⁷³.

1.5.2.1. Ortak Pazarla Uyumlu Olabilecek Devlet Yardımları

Belirli yardım türlerinin “Ortak Pazar”la uyumluluk gösterdiği Antlaşmanın 87. maddesinin 3. fıkrasından anlamaktayız.

Bu maddeye göre izin verme konusunda Komisyona geniş bir yetki verilmiştir. Komisyon Topluluğun sosyo-ekonomik durumunu da düşünmekle birlikte, mevcut yardımların Topluluk hedeflerine ya da çıkarlarına yönelik olmadığı ve uygulanma dönemi, yoğunluğu, kapsamının hedefleri ile orantılı olmadığı durumlarda yardıma izin vermemektedir. AT Antlaşması’nın devlet yardımlarına ilişkin hükümleri; tarihsel süreçte, Komisyon ya da Konsey

⁷² Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community, 24.12.2002, OJ C 325, ss. 67-68.

⁷³ Hüsnü Erkan ve Rezan Tatlıdıl, **Serbest Bölgelerde Uygulanacak Teşvik Tedbirlerinin Sektörlere Katkıları Yönünden Değerlendirilmesi**, Ankara: TOB, No: 175, 1990, s. 182.

tarafından onaylanan yardımların dışındakilerin, Komisyon ve ATAD tarafından yasaklanmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiştir⁷⁴.

Komisyonun görevi, devlet yardımı önlemlerini, ortak pazarda rekabetin bir tarafın lehine bozulmasını önlemek üzere “gözetmek/izlemek/denetlemek”tir. Komisyon, herkes tarafından benimsenecek ortak kurallar meydana getirmek için çeşitli düzenlemeleri bir araya getirmiştir. Bu düzenlemeleri, ortak pazarın gelişimi ve faaliyetleri çerçevesinde değiştirmek Komisyonun yetki alanına girmektedir. Günümüzde de AB ülkelerinin birçoğunda değişik şekillerde sanayi destekleri verilmektedir. Destekler, ekonominin belirli bölge ya da sektörlerindeki yatırımları teşvik etmek amacıyla sanayinin yeni teknoloji ya da çevresel düzenlemelere uyumuna yardımcı olmak için ya da AR-GE yatırımlarını desteklemek için verilmektedir. Avrupa Birliği, ekonominin üretim tabanını geliştiren ve ekonomiye olumlu etkileri olan bu yardımları desteklemektedir⁷⁵.

Devlet yardımları, üye ülkeler tarafından kendi ulusal politika ve hukuklarına uygun olarak verilmektedir. Avrupa Birliği hukuku, ulusal devlet yardımları kurallarının içeriğini doğrudan belirlememektedir. Yardım verilecek tarafları ve yardımın koşullarını da üye ülkeler belirlemektedir. Avrupa Birliği'nin bu alandaki müdahalesi olumsuz olmakla birlikte belirli tipteki yardım kategorileri için Topluluk politikalarının onaylaması, üye ülkeler açısından sınırlı bir karar alanı bırakmaktadır⁷⁶.

⁷⁴ Quigly and Collins, **a.g.e.**, s. 3.

⁷⁴ European Commission, **31th Report on Competition Policy**, 2001, s. 179.

⁷⁵ Quigley and Collins, **a.g.e.**, s. 4.

1.5.2.2. “Etki Doktrini” ve “Dört Test” Kavramlarının Tanımlanması

Bir yardımın, devlet yardımı sayılabilmesi için bir doktrin ve dört kıstasa göre değerlendirme yapılmaktadır. Bu değerlendirmede doktrin olarak “Etki Doktrini” kullanılmaktadır. Bu doktrin; Avrupa Birliği bünyesinde, herhangi bir tedbir ortaya konulurken onun oluşmasında temel kıstasları teşkil eden amaç ya da hedeflerin, devlet yardımı unsuru belirlenirken dikkate alınmamasını ifade etmektedir. Söz konusu tedbirlerin sonucunda ortaya çıkan etkiler, önem arz etmektedir. Komisyon ve ATAD belirli bir yardımın ismine, büyüklüğüne ya da şekline bakmaksızın yardım sonucunda ortaya çıkan etkileri incelemektedir⁷⁷.

Antlaşma maddelerinde devlet yardımlarıyla ifade edilenin ne olduğu 40 yıla yakın bir içtihatı hukuk çerçevesinde yorumlanarak ortaya koyulmuştur. Örneğin 87. maddeye bakıldığında yardım; “bir üye ülke tarafından ya da devlet kaynaklarını kullanarak” verilebilir⁷⁸ ve “herhangi bir biçimde”⁷⁹ gerçekleşebilir. Aynı maddeye göre bir yardımın uygulanabilmesi için “belirli işletmeleri ya da belirli ürünlerin üretimini kayırmak”⁸⁰ suretiyle “rekabeti bozması ya da bozma tehdidi yaratması”⁸¹ gerekmektedir. İşte bu dört özellik devlet yardımının unsurlarını oluşturmaktadır.

Eğer bir yardım 87. maddenin I. fıkrasında belirtilen etkilere sahipse mevcut Antlaşma çerçevesinde devlet yardımı olarak sayılmaktadır. Yardımların bu dört kıstasa sahip olup olmadığını kesinleştirecek bir dizi işlem uygulanmaktadır. Bunun sonucunda, bir tedbirin devlet yardımı olarak sayılabilmesi için bu dört kıstasa toplu olarak bakılmaktadır⁸².

⁷⁷ Wishlade, **a.g.e.**, s. 16.

⁷⁸ Brendt Council, 2003, s. 2, www.brent.gov.uk, Erişim; 28.02.2011.

⁷⁹ Nicolaides Phedon, “A New Frontier in State Aid Control, an Economic Assessment of Measure That Compensate Enterprises”, **Competition Policy**, July-August 2002a, s. 2.

⁸⁰ European Commission, **24th Report on Competition Policy**, 1994, s. 513.

⁸¹ Ömrüye Aygün, **Avrupa Birliğinde Devlet Yardımları Sistemi ve Türkiye’ye Yansımaları**, Uzmanlık Tezi, DPT No: 2706, Ankara, Nisan 2007, ss. 19-20.

⁸² Wishlade, **a.g.e.**, s. 16.

1.5.3. Avrupa Birliği İlişkileri Kapsamında Devlet Yardımları

Müzakerelerle ilgili olarak, “AB Komisyonu'nun raporu ve önerisi temelinde, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini karşıladığına karar verilmesi halinde, 2004 Aralık ayında toplanacak olan Avrupa Konseyi'nin, Türkiye ile AB arasındaki müzakereleri gecikme olmaksızın başlatacağı” ifadesine yer verilmiştir⁸³. Bu kapsamda Türkiye'nin henüz tamamlamadığı yükümlülüklerden biri devlet yardımlarıdır. 2003 yılı içerisinde Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB), AB tarafından, Topluluk müktesebatının benimsenmesine yönelik Ulusal Program, 14 Nisan 2003 tarihinde revize edilerek devlet yardımlarına ilişkin, “AB müktesebatına uyumun sağlanması ve AT kıstaslarını esas alan etkin bir devlet yardımı kontrolünün sağlanması amacıyla bir ulusal devlet yardımları otoritesinin kurulması” hükmü tekrar edilmiştir⁸⁴.

24 Temmuz 2003 tarihli Ulusal Program kapsamında, AB müktesebatının üstlenilmesine yönelik yasal, idari ve kurumsal düzenlemeler somut takvimlere bağlanmış ve bu düzenlemeler için gerekli finansman belirtilmiştir⁸⁵. 2005 yılı içinde AB ile katılım müzakerelerine başlamayı hedefleyen Türkiye'nin, Aralık 2004 itibarıyla 3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelere başlayacağı kesinleşmiştir⁸⁶.

Bu süreçte AB ile en sıkı ilişkileri ve uyum hızını yakalamış olan Türkiye, müzakerelere 2005 yılı içinde başladığından, rekabet alt başlığında, diğer aday ülkelere uygulanmış olan, devlet yardımı mevzuatının kabulü, devlet yardımı izleme otoritesinin oluşturulması ve uygulama başarısı testlerine tabi tutulmuştur.

⁸³ Presidency Conclusions Copenhagen, 12 and 13 December, 2002, www.europa.eu.int/copenhagen_-council_20021212/index_en.html Erişim: 27.02.2011.

⁸⁴ DPT, **Türkiye İçin Katılım Ortaklığı Belgesi**, Ankara, Nisan 2003, s. 12.

⁸⁵ **AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı**, 24.07.2003 ve 25178 Mükerrer Sayılı T.C. Resmi Gazete

⁸⁶ Brussels European Council, 16-17 December 2004, www.ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/en/ec/83201.pdf Erişim: 27.02.2011

1.5.3.1. Gümrük Birliği Kapsamında Devlet Yardımları

Türkiye AB ilişkileri kapsamında devlet yardımlarına ilişkin ilk ve kapsamlı düzenleme 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararıdır. Bu kararın rekabet hükümleri: anlaşmalar, hakim durumun kötüye kullanılması ve devlet yardımları olarak üçe ayrılmıştır. Bu kapsamda, AT Antlaşması'nın 85. maddesi ile paralel 32. maddede ele alınan firmalar arası rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar Rekabet Kanununun 4. ve 5. maddeleri ile 33. maddede ele alınan hakim durumun kötüye kullanılması yasağı Rekabet Kanununun 6. maddesi ile karşılanmıştır.

Gümrük birliği kararının 34. maddesinde düzenlenen devlet yardımları tanımı, AT Antlaşması'nın devlet yardımı tanımını içeren 87. maddesinde yer alan tanımın, Avrupa Anlaşmalarında olduğu gibi bu karara aktarılması ile oluşturulmuştur.

1.5.3.2. Uygulama Kuralları

Gümrük birliği kararında rekabet kurallarının belirlendiği maddelerin uygulanması için gereken kuralların (uygulama kurallarının), gümrük birliğinin yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde, bir OKK (Ortaklık Konseyi Kararı) ile kabul edileceği, bu kuralların, Topluluk içinde hali hazırda mevcut olan kuralları temel alacağı ve başka hususların yanı sıra, rekabetle ilgili kurumların görevlerini belirleyeceği hükme bağlanmıştır. Uygulama kurallarının kabulü ile yukarıdaki taahhüt yerine getirilecek olup, rekabet ve devlet yardımları konusunda gümrük birliği kararının oluşturduğu hukuki yetki ve yükümlülük içinde hareket edilmiş olacaktır.

Uygulama kurallarına ilişkin kararın gecikmesi "...Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin iç pazarla ilgili rekabet, devlet yardımlarının denetimi ve diğer konulardaki müktesebatı benimsemiş ve etkin biçimde uygulamaya koymuş olması ve dolayısıyla haksız rekabete karşı iç pazardakine denk bir koruma

sağlaması koşuluyla bu araçların askıya alınmasına karar verebilecektir” hükmü (Gümrük Birliği 44. madde) ile uygulama kurallarına ilişkin kararların gecikmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır⁸⁷.

Öte yandan, devlet yardımlarının denetimi konusundaki koşulun kurumsal planda dahi yerine getirilememiş bulunması ilave bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir anlatımla, ünlemlerin kaldırılmasına imkân verecek temel hükmün ikinci koşulunun şekilsel bakımdan dahi gerçekleştirilememesi, AB karşısında taleplerimizi gündeme getiremememize yol açmakta ve dolayısı ile ülkemiz pozisyonunu zayıflatmaktadır⁸⁸.

Diğer aday ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de müzakere sürecinde AB müktesebatını tamamen karşılayan ya da kısmen tamamlanmış mevzuatın çıkartılmasını takiben, bu kuralların günlük uygulamada kullanılması ve ilgili izleme Otoritelerinin kararlarından oluşan somut bir uygulama kaydı (arşivi) oluşturulması gerekmektedir⁸⁹.

⁸⁷ DPT, **Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları 1964-2000**, Cilt I. Ankara 2001, s. 195.

⁸⁸ Hüseyin Öztürk, 2002, www.dtm.gov.tr/cad/DTDERGI/Dtdergi.html Erişim: 28.02. 2011

⁸⁹ Schütterle. P. “Slate Aid Control: An Accession Criterion”, **Common Market Law Review**, vol. 39, No3. kluwer Law International, Netherlands, 2002, s. 578.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİHDAMI ARTIRMA ve İŞSİZLİKLE MÜCADELE AÇISINDAN TÜRKİYE’DE UYGULANAN YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA 2006 – 2009 KARARLARI ve 5763-5838 SAYILI BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDAKİ KANUNLAR

2.1. TÜRKİYE’DE UYGULANAN YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDAKİ KARARLARIN TARİHÇESİ

Türkiye’de uygulanmış olan devlet yardımlarının gelişimine göz atılacak olursa bu konuyu, planlı dönem öncesi ve planlı dönemdeki durum olmak üzere iki başlıkta ortaya koymak en uygun anlatım şekli olacaktır.

2.1.1. Planlı Dönem Öncesi Durum

Genel olarak tarıma dayalı bir ekonomik yapısı olan Osmanlı İmparatorluğu, son dönemlerinde dünyanın diğer bölgelerinde meydana gelen olumsuzluklardan çok fazla etkilenmemiştir. İstanbul’da 1915 yılında yapılmış olan sanayi sayımında az sayıda oluşturulmuş sanayi kuruluşları, çok küçük ölçekli atölye şeklindeki firmaların genellikle batı kesiminde faaliyet gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Sanayinin desteklenmesi süreci 1863 yılında kurulan “İslah-ı Sanayi Komisyonu” ile ilk adım atılmasına karşın 1913 yılında yürürlüğe konulan “Teşvik-i Sanayi Kanunu Muvakkati” sanayinin teşvik edilmesi için en somut girişimdir⁹⁰.

Sonrasında 1914 yılında çıkarılan “Teşvik-i Sanayi Talimatnamesi” ve 1917’de “Teşvik-i Sanayi Kanunu Muvakkatının Sureti Tatbiki Hakkında Nizamname” yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunla birlikte: Sanayinin tesisleri

⁹⁰ İlhan Uludağ, *Sanayileşme Stratejileri Yönünden Yatırım Teşvikleri Yatırımlarda ve İhracatta Teşvik Politikaları ve Uygulamaları*, Marmara Üniversitesi ODIÜAM Yayınları, İstanbul, 1986, s. 267.

için 5.000 m2 arazi bağıışı; Emlak vergisi, öşür bedeli, ruhsatname harçları, inşaat vergisi muafiyeti; Yatırım ve işletme ihtiyacı mallara gümrük muafiyeti yardımları verilmeye başlanmıştır⁹¹. Yararlanılması için gerekli koşullar, son derece basit düzenlenmiş olmasına rağmen teşvik almak isteyen sanayi kuruluşlarının sayısı oldukça azdır. Bu sayının az olmasının temel nedeni yasa hakkında yararlanan firmaların başta olmak üzere içerik hakkında çok fazla bilgi olunmamasıdır. Sanayi istatistiklerine ilişkin 1917 yılında yapılan sayımın verilerinde sanayi teşviklerinden yararlanan firma sayısı 117 çıkmış ve kuruldukları yer açısından genelinin İstanbul – İzmir aralığında olduğu görülmüştür⁹².

İzmir’de 1923 yılında toplanan I. İktisat Kongresi’nde “Teşvik-i Sanayi Kanunu”nun o günün şartlarına uygun hale getirilmesi için önemli kararlar alınmış ve süresinin uzatılmasına karar verilmiştir. Kongre sonrasında “Kalkınma Stratejisi” uygulanmaya başlanarak özel sektöre ağırlık verilmiştir. 1927 yılında çıkarılan 1055 sayılı Kanun’la; milli sanayinin teşvik edilmesi ve korunması, yurtiçi ihtiyaçların giderilmesiyle birlikte ihracat yapan büyük sanayi firmalarının kurulması, halkın bir araya gelerek ya da bireysel olarak sanayi firmaları kurması amaçlanmaktadır⁹³.

Yukarıdaki amaçlara yönelik olarak⁹⁴:

- Kredi ile bina ve arazi tahsisi,
- Vergi muafiyeti,
- Girdilerin bir kısmında fiyat indirimi,
- Gümrük muafiyeti,
- Nakliye işlerinde indirim,

⁹¹ Ekrem Pakdemirli, “Kalkınma Politikamız İçinde Teşvik ve Yönlendirme Politikaları”, **II. İktisat Kongresi**, C. I, İzmir, 1981, s. 437.

⁹² Gündüz Ökçün, **Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri**, Hil Yayıncılık, İstanbul, 1984, s. 3.

⁹³ Yahya Sezai Tezel, **Cumhuriyet Tarihinin İktisadi Tarihi 1923-1950**, Tarih Vakfı Yurt Yayınevi, Ankara, 2000, ss. 333-335.

⁹⁴ Erdinç Tokgöz, **Türkiye’nin İktisadi Gelişme Tarihi 1914-2007**, 8. Baskı İmaj Yayıncılık, Ankara, Ağustos 2007, ss. 43-53.

- Arazi istimlakı ile arazilerin bedelsiz olarak ayrılması,
- Hisse senedi ve tahvil ihracında damga vergisi muafiyeti,
- Mamul bazında prim ödenmesi,

gibi önlemler alınmıştır.

Teşvik-i Sanayi Kanunu'na bakıldığında çıkarıldığı zamana göre ileri kararlar alınmış olduğu ancak istenilen kalkınmanın gerçekleştirildiği söylenemez. Kalkınmanın sağlanamamasının nedenlerinin başında 1925 yılında gerçekleştirilen vergi reformu (aşar vergisi kaldırılarak tarımdaki vergi yükü sanayiye kaydırılmıştır), 1929 Dünya Ekonomik Krizinin patlak vermesi, endüstrileşmeyi gerçekleştirecek girişimci ve girişimci olsa bile yeterli sermayenin olmaması ile sosyal altyapının yetersizliği gibi başlıklar gelmektedir⁹⁵.

“Teşvik-i Sanayi Kanunu”nun içeriğiyle ilgili ve uygulanmasına ilişkin çalışmaların yapıldığı II. İktisat Kongresi'nde (22.04.1930) endüstrileşmenin daha hızlı bir şekilde yapılandırılması için önemli kararlar alınmıştır⁹⁶.

Özel sektörün oluşması ve gelişmesi açısından 1923–1929 yılları arasında uygulanan ekonomi politikaları istenen seviyede gelişme sağlamadığından endüstrileşme daha çok devletin öncülüğünde kamu iktisadi teşebbüsleri vasıtasıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla “Birinci Sanayi Planı” oluşturulmuş 1933–1938 yılları arasında üretime yönelik temel yatırımların desteklenmesi ve “karma ekonomi” olarak adlandırılan ekonomik faaliyetlerde kamu-özel kesimin birlikte rol aldığı sistemin uygulanması hedeflenmiştir⁹⁷.

İktisadi bunalım yıllarında etkisi artan devletçi iktisat politikası eğilimi II. Dünya Savaşı'nın başladığı yıllara kadar devam etmiştir. Türk endüstrisinin

⁹⁵ Oktay Güvemli, “Türkiye’de Sanayi Özendirme ve Yönlendirme Önlemler”, **II. İktisat Kongresi**, C. 1, İzmir, 1981, s. 451.

⁹⁶ İlhan Uludağ, **a.g.e.**, s. 269

⁹⁷ Ekrem Pakdemirli, **a.g.e.**, s. 440.

temel kuruluşlarının (Maden Tetkik Arama, Makine Kimya Enstitüsü, Etibank, Sümerbank) temelleri bu dönemde atılmıştır. 1942 yılında yürürlükten kaldırılan Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun yerine bir kanun çıkarılmamıştır⁹⁸.

Tablo 1: Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndan Yararlanan İşletmeler

YILLAR	Bir Kişi Mülkiyetinde	Şirket Mülkiyetinde	Kamu Mülkiyetinde	Toplam Sayısı
1933	806	555	31	1392
1935	738	534	38	1310
1936	631	474	56	1161
1937	562	465	89	1116
1938	529	470	104	1103
1939	522	511	111	1144

Kaynak: Samet Ağaoğlu, Teşvik-i Sanayi Kanunundan İstifade Eden Müesseselerin Vaziyeti, Ankara, 1941, s. 10.

Özel sektörün yatırım yapması amacıyla uygun koşulların benimsendiği bir ekonomi politikası izlenmeye 1950 yılından itibaren başlanmıştır. Tarıma yönelik üretimi teşvik edici destekleme fiyat politikası, altyapı oluşturulmansa hız verilmesi, dış yardımların hazine aracılığıyla ekonomiye iletilmesi, kredi olanaklarının artırılması, dış ticarete yönelten politikalar izlenmesi özel sektörün yapılanması aşamasında öncülük etmiştir. Mevzuat bakımından yeteri kadar bir temeli olmayan bu yapıda özel sektörün endüstriyel yatırımlara yöneldiği gözlemlenmiştir⁹⁹.

Yurtdışındaki sermayeyi ekonominin içine sokabilmek için 1951 yılında yürürlüğe konulan “Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu” güncellenerek 6224 sayılı Kanun olarak 1954 yılında tekrar yürürlüğe konulmuştur. Özel

⁹⁸ İlhan Uludağ, a.g.e., s. 268.

⁹⁹ “Yatırımları Teşvik Politikaları, I. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, **Özel İhtisas Komisyon Raporu (1963–1967)**, DPT Yayınları, Ankara, 1963, s. 8.

sektördeki firmalara orta ve uzun vadeli yatırım kredisi sağlamak için “Türkiye Sinaî Kalkınma Bankası” kurulmuştur¹⁰⁰.

2.1.2. Planlı Dönemdeki Durum

Devlet Planlama Teşkilatı’nın kurulmasıyla birlikte planlı dönem başlamıştır. Kurulduğu yıl olan 1962’de hazırlanan ilk yıllık program sonrakilerde de olacağı gibi beş yıllık olmak üzere 1963–1967 yılları için yapılmıştır. Planlar hazırlanırken oluşturulan ekonomi politikalarının temeli 1961 Anayasasının “iktisadi ve sosyal hayatın düzeni” konulu 41. maddesine dayandırılmıştır. Bu maddede “iktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşam seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla milli tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklerle yönetmek ve kalkınma planlarını yapmak Devletin görevidir” denilmektedir.

Ayrıca 1961 Anayasasının “çalışma ve sözleşme hürriyeti” konulu 40. maddesindeki “herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Kanun bunu ancak kamu yararı amacıyla sınırlayabilir. Devlet, özel teşebbüslerin milli iktisadın gerçeklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirler alır.” hükmü de ekonominin tamamını kapsamayı hedefleyen “karma ekonomi” bakış açısıyla hazırlanan kalkınma planları açısından önem arz etmektedir.

Kalkınma planlarının ana esası “kamu için emredici, özel sektör için yol gösterici” olma prensibine dayanmaktadır. Bu amaçla belirli alanlara yatırım yapılması için özel sektöre özgü teşvikler ön plana çıkarılmıştır. Kalkınma planları genel olarak bakılacak olunursa toplamda dokuz tane

¹⁰⁰ İlhan Uludağ, a.g.e., s. 270.

oldukları; bunların sekiz tanesinin beşer yıllık olduğu sonuncusunun ise yedi yıllık yapıldığı görülmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından oluşturulmuş olan kalkınma planlarının ilki 1963-1967 yılları arasını kapsamaktadır, sonraki süreçte 1968-1972, 1973-1977, 1979-1983, 1985-1989, 1990-1994, 1996-2000, 2001-2005 yılları aralıklarını kapsayan sekiz tanesi 5'şer yıllık olan kalkınma planlarının sonuncusu farklı olarak 2007-2013 yılları için çıkarılmıştır. Bu kalkınma planlarıyla amaçlanan; ekonominin canlandırılması, rekabetin artırılması, verimlilik ve kalitenin artırılması ile birlikte istihdamın artırılmasıdır.

Kalkınma planlarıyla ilgili bazı örnekler verecek olursak;

Birinci beş yıllık kalkınma planındaki öncelikli amaçlar “gelir düzeyi” ve “kalkınma hızı”nın artırılmasıyla yan hedef ise istihdamın artırılmasıdır¹⁰¹. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda daha hızlı sanayileşmenin yanında dışa açılma politikaları izlemek, ihracata yönelik yatırımlar desteklemek, endüstri ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerle birlikte istihdam sorununu çözmek ana hedeflerdir, bununla birlikte işgücünü en çok verim elde edilebilecek yerde istihdam ederek, ücret politikasını buna göre belirlemek, sektörel ve bölgesel istihdam sorunlarının çözülmesi, istihdam politikaları olarak özetlenebilmektedir¹⁰².

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ana hedefler; endüstriyel üretimin artırılması, sanayiye yönelik kurulan yeni firmaların koruma altına alınması, girişimcilerin hedeflenen ihracata yönlendirilmesi, yavaş yavaş serbest kur sistemine geçilmesi ve istihdamın artırılmasıdır. İstihdam hedefiyle ilgili olarak genç işsizlerin nitelikli hale getirilerek işgücü piyasasına katılması ve gençleri istihdam eden işverenlere devlet yardımıyla bulunulması ile istihdamın artırılması amaçlanmıştır. Planlı dönemde işsizlik

¹⁰¹ Rebii Savaşır, **Türkiye’de Avrupa Birliği Ülkelerinde Küçük ve Orta Boyutlu İşletmeler Açısından İstihdam Politikaları**, Kamu-İş Ankara, 1999, s. 85.

¹⁰² Mustafa Sungur Duran, “Türkiye’de Uygulanan Yatırım Teşvik Politikaları 1968-1998”, Hazine Müsteşarlığı Matbaası, Ankara, Aralık, 1999 s. 79; Naci Önsal, **İstihdam Ders Notları**, Kamu-İş Yayınları, Ankara, 1993, ss. 78-80.

oranı, % 11,7'den % 8,6'ya düşmüş, istihdam edilenlerin sayısı 15.360.000'den 17.997.000'e yükselmiştir¹⁰³. Beşinci planda, işsizlik ve istihdamdan sorumlu Devlet Bakanlığı oluşturulmuştur. Devlet istihdamı bir araç olarak ele aldığı için sağlıklı bir istihdam ortamı oluşturulması düşünülmüştür¹⁰⁴.

Asıl konumuzu oluşturan devlet yardımlarıyla ilgili olarak Hazine Müsteşarlığı Genel Teşvik Mevzuatı kapsamında çıkarılan “Yatırımlarda Devlet Yardımları”nın amacı; Bölgeler arası dengesizlikleri gidermek, istihdam yaratmak ve uluslararası rekabet gücünü artırmak için Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda öngörülen hedefler ile Avrupa Birliği normları ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak; tasarrufları, katma değeri yüksek, ileri ve uygun teknolojileri kullanan yatırımlara yönlendirmek suretiyle, yatırımların desteklenmesidir.

Yardımların hukuki dayanağı; 14.05.1964 tarihli ve 474 sayılı “Gümrük Kanununa Bağlı Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun” un değişik 2 nci, 28.07.1967 tarihli ve 933 sayılı Kanunun 3/c, 20.6.2001 tarihli ve 4684 sayılı kanunun geçici 3. maddeleri ile 2.2.1984 tarihli ve 2976 sayılı Kanun hükümlerine istinaden çıkarılmış olan 10.06.2002 tarih ve 2002/4367 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” (Resmi Gazete Tarih ve Sayısı: 09.07.2002 tarih ve 24810 sayı). Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2002/1). (Yayımlandığı Resmi Gazete Tarih ve Sayısı: 30.07.2002-24831).

2002/4367 sayılı ilk “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” süresiz olarak çıkarılmış, kaynak olarak “Genel Bütçeden ayrılan Yatırım Teşvik Hizmetleri Ödeneği” gösterilmiştir. Yardımın destek araçları ise

¹⁰³ Rebii Savaşır, a.g.e., s. 87; Mustafa Sungur Duran, a.g.e., s. 79; M. Kemal Biçerli, **İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1563, Eskişehir, 2004, s. 277.

¹⁰⁴ Nusret Ekin, **Türkiye’de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2000-33, İstanbul, 2000, s. 375.

“Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonu İstisnası”, “Yatırım İndirimi”, “KDV İstisnası”, “Vergi, Resim ve Harç İstisnası” ve “Bütçeden İşletme ve Yatırım Kredisi Tahsisi” şeklindedir.

2.2. 2006–2009 YILLARINDA ÇIKARILAN KARARLARIN GENEL KARAKTERİSTİĞİ

2006/10921 ve 2009/15199 sayılı Kararlarla getirilen yardımların genel olarak hangi yardımları içerdiği bu başlık altında ortaya konulacaktır.

2.2.1. 2006/10921 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Genel Karakteristiği

Bakanlar Kurulu’nun 06.10.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/10921 sayılı Kararı ile bu Karar’a ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ının genel karakteristiği şu şekildedir:

2.2.1.1. Gümrük Vergisi Muafiyeti

Kararın 7. maddesi şu şekildedir; teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malları ile yeni model üretimine yönelik otomobil ve hafif ticari araç yatırımlarında yatırım dönemi içerisinde kalmak kaydıyla CKD aksam ve parçalarının ithali, yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken Gümrük Vergisinden muaftır.

Ayrıca, makine ve teçhizat bedelinin %5’ini geçmemek kaydıyla yedek parçaların ve binek araçları, otobüs, çekici (Euro normlarına uygun yeşil motoru haiz olanlar hariç), treyler (frigorifik olanlar hariç), mobilya, yat, motorbot, kamyon (off road-truck tipi ile karayoluna çıkması mümkün

olmayan kaya tipi damperli kamyonlar hariç), transmikser, beton santrali, forklift, beton pompası, inşaat malzemeleri, porselenden ve seramikten mamul sofr ve mutfak eşyasının teşvik belgesi kapsamında ithal edilmesi halinde yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı'nda öngörülen oranlarda Gümrük Vergisi tahsil edilir.

Bu Karar uyarınca AR-GE yatırımları dışındaki diğer yatırımlar için düzenlenen teşvik belgesi kapsamında ham madde, ara malı ve işletme malzemesi ithal edilemez.

Teşvik belgesi kapsamında, bölgesel ve sektörel kısıtlamalar göz önüne alınarak;

a) İthalat Rejimi Kararı uyarınca yayımlanan “Eski, Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Olarak İthal Edilebilecek Maddelere İlişkin Tebliğ” hükümleri uyarınca ithali mümkün olan kullanılmış makine ve teçhizatın (karayolu nakil vasıtaları hariç),

b) İthalat Rejimi Kararı uyarınca ithaline izin verilen kullanılmış makine ve teçhizatın,

c) Kullanılmış komple tesisin,

ithaline, proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görülmesi halinde izin verilebilir.

2.2.1.2. Katma Değer Vergisi İstisnası

Kararın 8. maddesinde, “25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri Katma Değer Vergisinden istisnadır” ibaresi yer almaktadır.

2.2.1.3. Faiz Desteği

Kararın 9. maddesi şu şekildedir; Kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar ile KOBİ'lerin yapacağı yatırımlar, ar-ge ve çevre konularında yapılacak yatırımların gerçekleştirilmesi için bankalardan (katılım bankaları dahil) kullanılacak en az 1 yıl vadeli yatırım kredileri ile ilgili olarak ödenecek faizin veya kâr payının Yeni Türk Lirası cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredilerinde ise 2 puanı, Müsteşarlıkça da uygun görölmesi halinde azami ilk 4 yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

Ar-ge konusunda yapılacak yatırımların gerçekleştirilmesi için, Müsteşarlıkça uygun görölün işletme malzemelerinin teminine yönelik olarak bankalardan kullanılacak en az 6 ay ve en çok 12 ay vadeli işletme kredileri ile ilgili olarak; Yeni Türk Lirası cinsi kredilerde ödenecek faizin veya kâr payının 5 puanı, döviz kredilerinde ise 2 puanı bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

Proje bazında bütçe kaynaklarından karşılanabilecek azami yatırım kredisi faizi desteği miktarı, ar-ge ve çevre yatırımları için 300 bin Yeni Türk Lirasını, KOBİ yatırımları için 200 bin Yeni Türk Lirasını, kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar için 1 milyon Yeni Türk Lirasını; ar-ge yatırımlarına yönelik işletme kredisi faizi desteği ise 100 bin Yeni Türk Lirasını geçemez.

Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlar ile kullanılmış makine ve teçhizat için faiz desteği öngörülemez. Aynı yatırım için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla aracı banka talepte bulunamaz.

Kullanılan kredilerin faiz, kâr payı veya ana paralarının firma tarafından itfa planlarında belirtilen sürelerde ilk defa geri ödenmemesi halinde, bu durum ilgili bankalar tarafından en kısa sürede Müsteşarlığa bildirilir ve takip eden dönemler için Müsteşarlıkça faiz desteği ödemeleri

durdurulur. Yatırımcının kredi geri ödeme yükümlölüklerini yerine getirdiğinin bilahare ilgili bankaca Müsteşarlığa bildirilmesi halinde, bildirim takip eden dönemler için faiz desteğı ödemeleri başlangıçta öngörölen ödeme tarihlerinde herhangi bir uzatmaya gidilmeksizin tekrar başlatılır. Kredi geri ödemesine ait yükümlölüklerin aksamasının tekrarı halinde faiz desteğı ödemesine son verilir.

Banka, faiz desteğine esas olan kredinin teşvik belgesi kapsamı yatırım için kullandırılmasıyla yükümlüdür. Kredinin amacı dışında kullanıldığının tespiti halinde Müsteşarlıkça kullandırılan faiz desteğı tutarına ilgili bankaca bu kapsamdaki krediye uygulanan faiz oranı uygulanmak suretiyle tespit edilecek meblağın 5 işğünü içerisinde bütçeye gelir yazılmak üzere Saymanlık hesabına yatırılması gerekmektedir. Aksi takdirde söz konusu meblağ Müsteşarlıkça Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilecek talimata istinaden ilgili bankanın anılan Banka nezdindeki karşılık hesabından virman yapılmak suretiyle tahsil edilir.

2.2.1.4. Turizm Yatırımları İstisnası

Kararın 10. maddesinde bu ibare yer almaktadır; Turizm Yatırım veya Turizm İşletme Belgesinin geçerlilik süresinin belirlenmesi ve onaylı belgenin ibraz edilmesi kaydıyla, belgeli turizm yatırımları veya işletmelerinin 2004 yılı Nisan ayından sonraki elektrik enerjisi giderlerinin, şantiye dönemi de dahil olmak üzere o bölgedeki mesken ve sanayi abonelerine uygulanan tarifelerden en düşüğü ile kendi abone grubuna uygulanan tarife arasındaki fark Hazinece karşılanır. 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanunun 6. maddesi veya 12/4/2002 tarihli ve 2002/4100 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümlerinden yararlandırılması halinde bu madde hükmü uygulanmaz.

2.2.1.5. 2006/10921 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararın İstihdamla İlişkisi

Resmi Gazete’de 06.10.2006 tarihinde yayımlanan 2006/10921 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın 1. maddesinde amaç şu şekilde belirtilmiştir; Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda öngörülen hedefler ile Avrupa Birliği normları ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak tasarrufları katma değeri yüksek, ileri ve uygun teknolojileri kullanan yatırımlara yönlendirmek, istihdamı artırmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesini temin etmek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uluslararası düzeyde rekabet edebilmelerini teminen yatırım, üretim, kalite ve standartlarını artırmalarını ve istihdam yaratmalarını sağlamak, çevre korumaya yönelik yatırımlar, ileri teknoloji gerektiren yatırımlar ile bu yatırımlara ilişkin araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek.

2002/4367 sayılı önceki kararda belirlenen yardımlar; gümrük vergisi ve toplu konut fonu istisnası, yatırım indirimi, katma değer vergisi istisnası, vergi, resim ve harç istisnası ile kredi tahsisidir, 2006/10921 sayılı kararda ise yardımlar; gümrük vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası ve faiz desteği şeklinde belirlenmiştir. 2002/4367 sayılı kararda yer alan; yatırım indirimi, vergi, resim ve harç istisnası ile kredi tahsisi yardımlarına 2006/10921 sayılı kararda yer verilmemiş, bunun yerine faiz desteği yardımlar arasında sayılmıştır.

Kararın 6. maddesine göre faiz desteği; “kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımların, Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) yapacağı yatırımların ve araştırma – geliştirme (AR-GE) ve çevre konularında yapılacak yatırımların gerçekleştirilmesi için bankalardan (katılım bankaları dahil) kullanılacak en az 1 yıl vadeli yatırım kredileri ile ilgili olarak ödenecek faizin veya kâr payının TL cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredilerinde ise 2 puanı, Hazine Müsteşarlığınca uygun görülmesi halinde azami ilk 4 yıl için bütçe kaynaklarından karşılanacaktır”.

Firmaların yapacakları AR-GE yatırımları Hazine Müsteşarlığı tarafından kabul edilen malzemelerin alınabilmesi için bankalardan temin edilecek en az 6 ay ve en çok 12 ay vadeli işletme kredileri; Türk Lirası cinsi kredilerde ödenecek faizin veya kâr payının 5 puanı, döviz kredilerinde ise 2 puanı bütçe kaynaklarından karşılanacaktır. Ancak, proje bazında bütçe kaynaklarından karşılanabilecek azami yatırım kredisi faizi desteği miktarı, AR-GE ve çevre yatırımları için 300 bin TL, KOBİ yatırımları için 200 bin TL, kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar için 1 milyon TL; AR-GE yatırımlarına yönelik işletme kredisi faizi desteği için 100 bin TL ile sınırlı olacaktır. Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlar ile kullanılmış makine ve teçhizat için ise faiz desteği verilmemektedir.

2002/4367 sayılı Karar'da makine ve teçhizat bedelinin %5'ini geçmemek kaydıyla yedek parçalara tanınan gümrük vergisi muafiyeti, 2006/10921 sayılı Karar'la iptal edilmiş, yardımlar kapsamındaki makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri de katma değer vergisinden muaf tutulmuştur.

2006/4367 sayılı karardan yani Hazine Müsteşarlığınca makro ekonomik programlar, arz-talep dengesi, sektörel, mali ve teknik yönden yapılacak değerlendirmeler sonucunda yatırım projesinin uygun görülmesi ve tebliğle belirlenecek ilke ve ölçütler içinde kalınması koşulu ile teşvik belgesine hak kazanabilmek için gerekli olan asgari sabit yatırım miktarları değiştirilmiştir.

2002/4367 sayılı kararda bu miktar kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlarda 200 bin Türk Lirası, diğer yörelerde yapılacak yatırımlarda 400 bin Türk Lirası, finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlarda ise bu tutarların %25'i olarak uygulanmaktaydı. 2000/1822 sayılı kararda KOBİ'ler için bu miktar azami 400 bin TL'dir. 2006/10921 sayılı kararda teşvik belgesi alabilmek için asgari sabit yatırım tutarları şu şekildedir:

- a) Kapsamı müsteşarlıkça tebliğle belirlenecek KOBİ'lerin yatırımlarında asgari 200 bin Türk Lirası, azami 2 milyon Türk Lirası,
- b) KOBİ kapsamına girmeyen işletmelerin yatırımlarında asgari 1 milyon Türk Lirası,
- c) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlarda, finansal kiralama şirketleri için ise 200 bin Türk Lirası'dır.

2002/4367 sayılı kararın 17. maddesine göre ithal makine ve teçhizatın 5 yıl, yerli makine ve teçhizatın 2 yıl süre ile Hazine Müsteşarlığı'nın izni olmadan devir, temlik, satış ve ihracı yapılamamaktaydı. 2006/10921 sayılı kararın 13. maddesinde yatırım tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizatın, devir, satış, ihrac ya da kiralanması söz konusu yatırım mallarının teminini takiben 3 yılı doldurmuş olması halinde serbest olduğu hükmüne yer verilmiştir. Ancak 3 yıllık sürenin doldurulup doldurulmadığına bakılmaksızın, tamamlama vizesi yapılmamış teşvik belgeleri kapsamındaki makine ve teçhizatın, yatırımın bütünlüğünün bozulmaması kaydıyla veya bütünü ile birlikte; Teşvik belgeli bir başka yatırım için devri, Teşvik belgesi olmayan bir başka yatırımcıya satışı, ihracı veya Kiralanması Hazine Müsteşarlığının iznine bağlanmıştır.

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlar, proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda öngörülecek sürede gerçekleştirilmelidir. Yatırım öngörülen sürede gerçekleştirilemezse teşvik belgesinde kayıt altına alınan ilk sürenin yarısı kadar ek süre verilebilecektir.

2006/10921 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Karar ile yürürlüğe giren yardımlar; 2002/4367 sayılı karardaki yardımlarda belli değişiklikler yapmakla birlikte ve faiz desteği ile yeni bir yardım aracı getirmiştir. Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası ve faiz desteği gibi belli başlıklarda yardım sağlayan bu paket, yatırımlara beklenen ölçüde etki etmemiştir. Sonuç olarak 2006/10921 sayılı Kararla getirilen devlet yardımları sunmuş olduğu sınırlı destekle yapısal bir sorun haline gelmiş olan

bölgelerarası eşitsizlikleri gidermek ve istihdam yaratmak konusunda girişimcileri yatırıma yönlendirememiştir.

2.2.2. 2009/15199 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Genel Karakteristiği

Bakanlar Kurulu'nun 16.07.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15199 sayılı Kararı ile bu Karar'a ekli "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar"ının genel karakteristiği şu şekildedir:

2.2.2.1. Gümrük Vergisi Muafiyeti

Kararın 6. maddesinin fıkraları şu şekildedir;

(1) Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malları ile otomobil ve hafif ticarî araç yatırımlarında yatırım dönemi içinde kalmak kaydıyla, CKD aksam ve parçalarının ithali, gemi ve elli metrenin üzerindeki yat inşa yatırımları ile ilgili tekne kabuğu ithali, yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaftır.

(2) Makine ve teçhizat bedelinin yüzde beşini geçmemek kaydıyla yedek parçaların, otobüs, çekici (Euro normlarına uygun yeşil motoru haiz olanlar hariç), treyler (frigorifik olanlar hariç), mobilya, motorbot, kamyon (off-road truck tipi karayoluna çıkması mümkün olmayan kaya tipi damperli kamyonlar hariç), transmikser, beton santrali, forklift ve beton pompası ithal edilmesi hâlinde yürürlükteki İthalat Rejimi Kararında öngörülen oranlarda gümrük vergisi tahsil edilir.

(3) Bu Karar uyarınca düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında birinci fıkrada belirtilenler hariç ham madde, ara malı ve işletme malzemesi ithal

edilemez. Ayrıca, binek aracı, inşaat malzemeleri, porselenden ve seramikten mamul sofa ve mutfak eşyası teşvik belgesi kapsamına alınmaz.

(4) Teşvik belgesi kapsamında, bölgesel ve sektörel kısıtlamalar göz önüne alınarak;

a) İthalat Rejimi Kararı uyarınca yayımlanan Eski, Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Olarak İthal Edilebilecek Maddelere İlişkin Tebliğ hükümleri uyarınca ithali mümkün olan makine ve teçhizatın (karayolu nakil vasıtaları hariç),

b) İthalat Rejimi Kararının 7 nci maddesi uyarınca ithaline izin verilen makine ve teçhizatın, teşvik belgesi kapsamına alınması,

c) Kullanılmış komple tesisin Müsteşarlıkça proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görülmesi hâlinde ithali, uygun görülebilir.

(5) Tekstil, hazır giyim ve konfeksiyon yatırımlarına yönelik teşvik belgeleri kapsamında kullanılmış makine ve teçhizat ithal edilemez.

(6) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilecek yatırımlar için finansal kiralama şirketi adına ayrı bir teşvik belgesi düzenlenmeksizin yatırımcının teşvik belgesi dikkate alınarak ithalat işlemleri yapılır. İthalat işlemleri ile ilgili olarak yatırımcı ile finansal kiralama şirketleri müteselsilen sorumludur.

(7) Teşvik belgesi almak üzere müracaat edilmiş, ancak teşvik belgesine bağlanmamış yatırımlara ilişkin makine ve teçhizatın ithaline, Müsteşarlığın görüşüne istinaden Gümrük Müsteşarlığınca gümrük vergisi ile katma değer vergisinin toplam tutarı kadar teminatın alınması suretiyle müsaade edilebilir. Teminatla ithalatla, bir defada verilecek teminat süresi azamî altı aydır. Teminat süresi içinde kesin ithalat için gerekli işlemler tamamlanmamış ise, süre uzatımı için Gümrük Müsteşarlığına müracaat edilir. Teminatın başlangıç tarihi, eşyanın serbest dolaşıma giriş tarihidir. Yatırımcının, teminatın çözümü için teminat süresi içinde teşvik belgesi ve eki

ithal makine ve teçhizat listesi ile birlikte Gümrük Müsteşarlığına müracaat etmesi gerekir. Aksi takdirde, teminat irat kaydedilir.

2.2.2.2. Katma Değer Vergisi İstisnası

Kararın 7. maddesinde, “3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesi kapsamında uygun görülen makine ve teçhizatın ithali ve yerli teslimleri katma değer vergisinden istisna edilir” ibaresi yer almaktadır.

2.2.2.3. Faiz desteği

Kararın 8. maddesinin fıkraları şu şekildedir;

(1) Talep edilmesi hâlinde, bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli kredilerin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yetmişine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının;

a) III üncü bölgede yapılacak yatırımlarda Türk Lirası cinsi kredilerin üç puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerin bir puanı,

b) IV üncü bölgede yapılacak yatırımlarda Türk Lirası cinsi kredilerin beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerin iki puanı,

c) Bölge ayrımı yapılmaksızın araştırma ve geliştirme yatırımları ile doğrudan ticarî mal üretimine yönelik olmayan, mevcut veya gerçekleştirilecek tesisin katı, sıvı veya gaz gibi atıklarının temizlenmesi veya yok edilmesine yönelik çevre yatırımlarında ise Türk Lirası cinsi kredilerin beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerin iki puanı,

Müsteşarlıkça da uygun görülmesi hâlinde azamî ilk beş yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

(2) Faiz desteği içeren teşvik belgelerine konu yatırımlardan finansal kiralama şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilecek olanlar için de faiz ödemelerini içeren itfa planı yapılması kaydıyla aynı şartlarla faiz desteği öngörülebilir.

(3) Proje bazında bütçe kaynaklarından karşılanabilecek yatırım kredisi için azamî faiz desteği miktarı; araştırma ve geliştirme ve evre yatırımları için yzbin Türk Lirasını, III üncü ve IV üncü bölgelerde yapılacak yatırımlar için beşyüzbin Türk Lirasını geçemez.

(4) Döviz kredisi ile gerçekleştirilecek yatırımlarda faiz desteği uygulaması, vade tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru dikkate alınarak yapılır.

(5) Kullanılmış makine ve teçhizat için ve kamu iktisadi teşebbüsleri dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapacağı yatırımlar için faiz desteği öngörülmez. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca kullandırılan veya kamu kaynaklarından sübvanse edilen krediler için de faiz desteği uygulanmaz.

(6) Aynı teşvik belgesi kapsamındaki yatırım için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla banka talepte bulunamaz veya finansal kiralama işlemi yapılamaz.

(7) Kullanılan kredilerin faiz, kâr payı veya ana paralarının firma tarafından itfa planlarında belirtilen sürelerde ilk defa geri ödenmemesi hâlinde, bu durum ilgili aracı kurumlar tarafından en kısa sürede Müsteşarlığa bildirilir ve Müsteşarlıkça faiz desteği ödemeleri durdurulur. Yatırımcının kredi geri ödeme ykmllklerini yerine getirdiğinin daha sonra ilgili aracı kurumca Müsteşarlığa bildirilmesi hâlinde, bildiri takip eden dönemler için faiz desteği ödemeleri başlangıçta öngörülen ödeme tarihlerinde herhangi bir uzatmaya gidilmeksizin tekrar başlatılır. Kredi geri ödemesine ait ykmllklerin yeniden aksaması hâlinde faiz desteği ödemesine son verilir.

(8) Teşvik belgesi kapsamı yatırımın başka bir yatırımcıya devredilmesi durumunda, devralan yatırımcının teşvik belgesinde faiz desteğinin öngörülmüş olması ve aracı kurumca da uygun görülmesi hâlinde, yeni yatırımcı için eski itfa planındaki vade, faiz desteği miktarı ve benzeri şartlar değiştirilmeksizin bakiye kredi için düzenlenecek yeni itfa planına göre faiz desteği ödenmesine devam edilir. Aksi takdirde, devredilen makine ve teçhizata yönelik faiz desteği uygulaması durdurulur.

(9) Teşvik belgesinin herhangi bir nedenle iptal edilmesi hâlinde yararlanılan faiz desteği tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilir.

(10) Aracı kurum, faiz desteğine esas olan kredinin teşvik belgesi kapsamındaki harcamalar için kullandırılmasıyla yükümlüdür. Kredinin amacı dışında kullanıldığının tespiti hâlinde bankaca, Müsteşarlıkça kullandırılan faiz desteği tutarına ilgili bankanın bu kapsamdaki krediye uygulanan faiz oranı uygulanmak suretiyle tespit edilecek meblağın, finansal kiralama şirketlerince ise itfa planında belirtilen toplam faiz desteği miktarının beş iş günü içerisinde bütçeye gelir yazılmak üzere muhasebe birimi hesabına yatırılması gerekir. Aksi takdirde söz konusu meblağlar Müsteşarlıkça;

a) Bankalar için, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki karşılık hesabından virman yapılmak veya diğer hukukî yöntemler kullanılarak,

b) Finansal kiralama şirketleri için ise 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak, geri alınır.

(11) Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakan, bu maddede belirtilen değerleri bir katına kadar artırmaya ve yüzde yetmişbeş oranında azaltmaya yetkilidir.

2.2.2.4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

Kararın 9. maddesinin fıkraları aşağıdaki gibidir;

(1) Büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel uygulama kapsamında desteklenen yatırımlardan, teşvik belgesinde kayıtlı istihdam öngörülerini ile tutarlı olmak kaydıyla;

a) Komple yeni yatırımlarda, işletmeye geçiş tarihinden itibaren sağlanan yardımlar.

b) Diğer yatırım cinslerinde, yatırımın tamamlanmasını müteakip, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemde (mevsimsel özellik taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına ilave edilen istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgarî ücrete tekabül eden kısmı aşağıda belirtilen sürelerde Hazinece karşılanır.

Bölgeler	31/12/2010 tarihine kadar başlanılan Yatırımlar	31/12/2010 tarihinden sonra başlanılan yatırımlar
I	2 yıl	-
II	3 yıl	-
III	5 yıl	3 yıl
IV	7 yıl	5 yıl

(2) 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanun kapsamındaki desteklerden yararlanmakta olan işletmeler için, bu Karar kapsamında ayrıca prim desteği uygulanmaz. Ancak, söz konusu işletmelerde bu Karara istinaden

düzenlenecek teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlara istinaden oluşacak ilave istihdam için de prim desteği uygulanır.

(3) İşveren hissesine ait primlerin karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 5510 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarın Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarı ödemiş olması şarttır. İşveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi hâlinde, Hazineden Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı işverenden tahsil edilir.

(4) Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak aktarımlarla ilgili usul ve esaslar, Müsteşarlık tarafından belirlenir.

2.2.2.5. Vergi İndirimi

Kararın 10. Maddesinin fıkraları şu şekildedir;

(1) Büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel uygulama kapsamında gerçekleştirilen yatırımlarda, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesi çerçevesinde, kurumlar vergisi veya gelir vergisine uygulanacak indirim oranları ile yatırıma katkı oranları aşağıda belirtilmiştir.

Bölgeler	Bölgesel Uygulama		Büyük Ölçekli Yatırımlar	
	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)
I	10	25	25	25
II	15	40	30	40
III	20	60	40	60
IV	25	80	45	80

(2) Ancak, teşvik belgesi kapsamında 31/12/2010 tarihine kadar yatırıma başlanması hâlinde aşağıda belirtilen indirim oranları ile yatırıma katkı oranları uygulanır.

Bölgeler	Bölgesel Uygulama		Büyük Ölçekli Yatırımlar	
	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)
I	20	50	30	50
II	30	60	40	60
III	40	80	50	80
IV	60	90	70	90

(3) İndirilen kurumlar vergisi veya gelir vergisi tutarı yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli vergi uygulamasına devam edilir.

(4) Arazi, arsa, royalti, yedek parça ve amortismanı tâbi olmayan diğer harcamalar indirimli vergi uygulamasından yararlanamaz.

(5) 5520 sayılı Kanun gereği finans ve sigortacılık konularında faaliyet gösteren kurumlar ve iş ortaklıkları ile 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar, indirimli kurumlar vergisi veya gelir vergisi uygulamasından yararlanamaz.

(6) İndirimli oranlar stopaj suretiyle yapılan vergilendirmede uygulanmaz.

2.2.2.6. Yatırım Yeri Tahsis

Kararın 11. maddesinin iki fıkrası aşağıdaki gibidir;

(1) 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi hükmü çerçevesinde Müsteşarlıkça teşvik belgesi düzenlenmiş büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilir.

(2) Bu Kararın 10 uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmü, yatırım yeri tahsisinde de uygulanır.

2.2.2.7. Tekstil, Konfeksiyon ve Hazır Giyim, Deri Ve Deri Mamulleri

Sektörlerine Taşınma Desteği

Kararın 12. maddesinin fıkraları şu şekildedir;

(1) Tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde I inci ve II nci bölgelerdeki illerde faaliyette bulunan işletmelerin IV üncü bölgedeki illere 31/12/2010 tarihine kadar bütünüyle taşınması ve en az elli kişilik istihdam sağlanması hâlinde bu tesisler için;

a) 5520 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi uyarınca kurumlar vergisi veya gelir vergisi beş yıl süreyle yüzde yetmişbeşoranında indirimli olarak uygulanır,

b) Bu Kararda belirtilen esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilir,

c) Çalışanların asgarî ücrete tekabül eden sigorta primi işveren hissesinin tamamı taşınma tarihinden itibaren beş yıl süre ile bütçeden karşılanır.

(2) Tesislerin taşınma işleminin 2009 yılı sonuna kadar tamamlanması hâlinde taşınma giderleri bütçeden karşılanabilir.

(3) Bu Kararın 10 uncu maddesinin altıncı fıkrası hükmü taşınma desteği için de uygulanır.

2.2.2.8. 2009/15199 Karar Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararın İstihdamla İlişkisi

2008 yılının son aylarında meydana gelen küresel krizin Türkiye'ye olumsuz etkilerinin minimum seviyelerde olması için firmaların yatırım yapabilmeleri için sonuç odaklı yatırım teşvik paketine ihtiyaç söz konusu olmuştur. Yeni Teşvik Yasası olarak bilinen “Yatırımlarda Devlet Yardımları, Aktif İşgücü Programlarının Güçlendirilmesi ve Kredi Garanti Desteği” paketine ilişkin düzenleme, 2009/15199 Sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın 16.07.2009’da yayınlanması ile somut hale gelmiş ve 28.07.2009’da yayınlanan “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına ilişkin Tebliğ” ile tam anlamıyla yürürlüğe girmiştir.

2006/10921 sayılı karar, 2002/4367 sayılı karara göre daha kapsamlı olmasına rağmen yatırım yapmak isteyen firmalara yeterince yardım sağlamamaktadır. Bu durum da 2009/15199 sayılı kararın çıkarılmasına neden olmuştur.

Tablo 2: 2007-2010 Yılları Ocak-Temmuz Ayları Arasında Verilen Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı ve İstihdam Rakamları

Belge Sayısı						
	Tarım	Madencilik	İmalat	Enerji	Hizmetler	Toplam
2007	41	80	875	55	436	1.487
2008	44	105	1.042	79	395	1.665
2009	29	67	392	60	204	752
2010	203	157	1.320	92	636	2.408
İstihdam						
2007	1.444	2.870	46.068	2.608	20.672	73.662
2008	1.917	3.945	34.141	3.300	21.695	64.998
2009	1.119	1.822	14.493	667	11.315	29.416
2010	6.882	3.256	40.480	1.263	23.761	75.642

Kaynak: T.C. Hazine Müsteşarlığı, <http://www.hazine.gov.tr>

Yukarıdaki verilere göre 2007- 2010 yılları arasında Ocak-Temmuz dönemleri karşılaştırıldığında; gerek verilen teşvik belgelerinin miktarı, gerekse istihdam rakamları açısından 2009/15199 sayılı teşvik yasasının ilk etkilerinin görülmeye başlandığı 2010 yılı ilk 6 ayında önemli bir artış olduğu göze çarpmaktadır.

2006/10921 sayılı karara göre çok daha kapsamlı ve bölgesel bir teşvik sistemiyle Türkiye'yi gelişmişlik düzeyine göre 4 bölgeye ayıran, 2009/15199 sayılı kararın 1. maddesinde amaç; kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler ile uluslararası anlaşmalara uygun olarak, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, uluslararası rekabet gücünü artıracak teknoloji ve AR-GE içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımları özendirmek, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek/en

aza indirmek, çevre korumaya yönelik yatırımlar ile AR-GE faaliyetlerini desteklemektir.

2009/15199 sayılı karar; Büyük ölçekli yatırımların teşviki, bölgesel teşvik ve genel teşvik sistemi olmak üzere üç ana başlıktan oluşmaktadır.

Teknolojinin gelişmesi, AR-GE kapasitesinin artırılması, rekabet üstünlüğünün sağlanması, büyük proje yatırımlarının teşvik edilmesiyle gerçekleştirilebilir. Bütün bölgelerin teşvik edilmesi hedefiyle birlikte amaç; sektörüne göre farklı büyüklüklerde tanımlanmış, büyük ölçekli yatırımlara yönelik bir teşvik sisteminin oluşturulmasıdır. Bu bağlamda; asgari sabit yatırım tutarı 50 Milyon TL'nin üzerinde olan 12 ayrı yatırım alanı, büyük ölçekli yatırım olarak belirlenmiştir.

Yapılacak olan yardımlar bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre farklılık göstermekte, desteklenecek sektörler ise bölgelerin potansiyelleri ve ekonomik büyüklükleri dikkate alınarak belirlenecektir.

Yapılacak olan yardımların çeşitlilik dağılımı şu şekildedir;

- 1. Bölgede, motorlu kara taşıtları ve yan sanayi, elektronik, ilaç, makine imalat ve tıbbi, hassas ve optik alet yatırımları gibi yüksek teknoloji gerektiren yatırımlar,

- 2. Bölgede, makine imalat, akıllı çok fonksiyonlu tekstil, metalik olmayan mineral ürünler (cam, seramik, karo, yalıtım malzemeleri vb.) kâğıt, gıda ve içecek imalatı sektörleri,

- 3. ve 4. Bölgelerde, tarım ve tarıma dayalı imalat sanayi, konfeksiyon, deri, plastik, kauçuk, metal eşya gibi emek yoğun sektörlerin yanı sıra turizm, sağlık ve eğitim yatırımları,

teşvik edilecektir.

2009/15199 sayılı kararın ekinde belirtilen tarım ve tarımsal sanayi, imalat ve madencilik yatırımları ve hizmetler sektörü dahilindeki bazı yatırımların genel teşvik sisteminden teşvik edilmeyeceği, tarım ve tarımsal sanayi ile hizmetler sektöründeki bazı yatırımların ise teşvikinin belirli şartlara bağlandığı görülmektedir.

Teşvik edilmeyecek yatırım konuları ile aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, asgarî sabit yatırım tutarının üzerindeki tüm yatırımlar ise (Asgari sabit yatırım tutarının I inci ve II nci bölgelerde 1 milyon TL, III üncü ve IV üncü bölgelerde ise 500 bin TL tutarında olması gerekir) bölgesel ayırım yapılmaksızın gümrük vergisi muafiyeti ile katma değer vergisi istisnasından yararlanacaklardır. Bir başka ifadeyle yardımların kapsamına giren yatırımlar; büyük ölçekli ve bölgesel niteliğe sahip olanlardır.

Yatırım yapmak isteyenlerin bu sisteme dahil olarak yardımlardan yararlanabilmeleri için Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Karar ve Tebliğ kapsamında Yatırım Teşvik Belgesi alması gerekmektedir. Yatırım Teşvik Belgesi almadan yapılmış olan giderlerin teşvik belgesi kapsamındaki yardımlardan yararlandırılması söz konusu değildir.

2009/15199 sayılı kararda yer alan yardımlar ve yararlandırma konularının bölgesel ayırımı aşağıdaki tabloda toplu olarak gösterilmektedir.

Tablo 3: Destek Unsurlarından Yararlanma

Büyük Ölçekli Yatırımlar Açısından Destek Unsurları:	a) Gümrük vergisi muafiyeti, b) KDV istisnası, c) Vergi indirimi, ç) Sigorta primi işveren hissesi desteği, d) Yatırım yeri tahsis
Bölgesel Teşvik Sistemi Açısından Destek Unsurları: 1. ve 2. Bölgelerde	a) Gümrük vergisi muafiyeti, b) KDV istisnası, c) Vergi indirimi, ç) Sigorta primi işveren hissesi desteği, d) Yatırım yeri tahsis
Bölgesel Teşvik Sistemi Açısından Destek Unsurları: 3. ve 4. Bölgelerde	a) Gümrük vergisi muafiyeti, b) KDV istisnası, c) Vergi indirimi, ç) Sigorta primi işveren hissesi desteği, d) Yatırım yeri tahsis, e) Faiz desteği
Tekstil Konfeksiyon ve Hazır Giyim, Deri ve Deri Mamulleri Sektörleri Taşınma Desteği Açısından Destek Unsurları:	a) Gümrük vergisi muafiyeti, b) KDV istisnası, a) Vergi indirimi, b) Sigorta primi işveren hissesi desteği, c) Yatırım yeri tahsis, d) Taşınma giderleri desteği

2009/15199 sayılı karardaki yardımlardan; gümrük vergisi muafiyeti ve katma değer vergisi istisnası önceki karara göre çok fazla değiştirilmemiştir. Ancak faiz desteği konusunda bölgesel bir ayrıma gidilmiştir. Yatırım yapacak olan firmalar açısından bölgesel yardımlardan yararlanacaklar AR-GE ve çevre yatırımları kapsamında kullanılacak en az 1 yıl vadeli kredilerde ya da finansal kiralama sözleşmelerinde azami ilk 5 yıl için uygulanmak üzere faizin ya da kar payının belirli bir kısmının Hazine kaynaklarından karşılanması kararda yer verilmiştir. Ek olarak yardımlardan yararlanacaklar için

bankalardan alınabilecek en az bir yıl vadeli kredilerin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar olan kısmı için;

a) Faiz desteği, III. bölgede yer alacak yatırımlarda TL cinsi kredilerde 3 puan ve döviz kredilerinde 1 puan, IV. bölgede yer alacak yatırımlar için TL cinsi kredilerde 5 puan ve döviz kredilerinde 2 puan ve en fazla 500.000 TL olmak üzere uygulanacaktır.

b) Bölge ayrımı yapılmaksızın araştırma ve geliştirme yatırımları ile doğrudan ticarî mal üretimine yönelik olmayan, mevcut veya gerçekleştirilecek tesisin katı, sıvı veya gaz gibi atıklarının temizlenmesi veya yok edilmesine yönelik çevre yatırımlarında kullanılacak kredilerde ise faiz desteği; TL cinsi kredilerde 5 puan ve döviz kredilerinde 2 puan ve en fazla 300.000 TL olmak üzere uygulanacaktır.

Faiz desteği uygulanacak yatırım tutarı toplam sabit yatırım tutarının en fazla %70'i olarak uygulanabilir. Aynı teşvik belgesi kapsamındaki yatırım için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla banka talepte bulunamaz ya da finansal kiralama işlemi yapılamaz.

Teşvik belgelerinde faiz desteğinin öngörülmüş olması doğrudan faiz desteğinden yararlanmaya hak oluşturmamaktadır. Faiz desteğinden yararlanılması için banka tarafından kredinin kullandırılmasının öngörülmesi, banka tarafından yapılacak müracaatın da Müsteşarlık tarafından uygun görülmesi gerekmektedir.

Vergi indirimi 2009/15199 sayılı kararla getirilmiş olan yeni bir yardımdır. Vergi indiriminden yararlandırmada bölgesel ve 31.12.2010 tarihi ile ilgili olarak ayrıntılar aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak yer almaktadır.

Tablo 4: Yatırıma Katkı ve Vergi İndirim Oranları

31.12.2010 Tarihinden Sonra Başlanacak Yatırımlar				
Bölgesel Uygulama			Büyük Ölçekli Yatırımlar	
Bölgeler	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Kurumlar Vergisi veya Gelir Vergisi İndirim Oranı (%)	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Kurumlar Vergisi veya Gelir Vergisi İndirim Oranı (%)
I.	10	25	25	25
II.	15	40	30	40
III.	20	60	40	60
IV.	25	80	45	80
Teşvik Belgesi Kapsamında 31.12.2010 Tarihine Kadar Başlanan Yatırımlar				
I.	20	50	30	50
II.	30	60	40	60
III.	40	80	50	80
IV.	60	90	70	90

Kaynak: 2009/15199 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar, mad.10.

Bu konudaki önemli bir ayrıntı; tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde I. ve II. Bölgelerde yer alan illerde faaliyette bulunan işletmelerin IV. Bölgedeki illere 31/12/2010 tarihine kadar bütünüyle taşınması ve en az 50 kişilik istihdam sağlanması halinde bu tesisler için; Kurumlar vergisi ya da gelir vergisinin 5 yıl süreyle %75 oranında indirimli olmasıdır. Tekstil sektörünün doğu ve güney doğuya kaydırılarak, bu iki bölgedeki fazla ve düşük vasıflı işgücü için önlem alındığı görülmektedir. Doğu ve Güneydoğu illerinde istihdamın artırılması ve sosyo-ekonomik yaşam standartlarının artırılması ön plana çıkmaktadır. Yatırım yerinin belirlenmesinde teşviklerle birlikte alt yapı, pazara uzaklık, hammadde ve enerji kaynakları, alışılmış müşteri, banka ilişkileri ve vasıflı eleman varlığı da önemlidir.

2009/15199 sayılı kararda yer alan bir başka yardım ise sigorta priminde işveren hissesinin karşılanmasıdır. Karar kapsamında belirlenen büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel uygulama kapsamında desteklenen yatırımlardan, teşvik belgesinde kayıtlı istihdam öngörülerini ile tutarlı olmak kaydıyla; yeni yatırımların tamamında, işletmeye geçiş tarihinden itibaren sağlanan ve diğer yatırım cinslerinde, yatırımın tamamlanmasını takip eden, yatırıma başlama tarihinden önceki son 6 aylık dönemde aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına eklenen istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgarî ücrete denk gelen kısmı, bölgesel sınıflandırmaya göre değişmek suretiyle 2 yıldan 7 yıla kadar Hazine tarafından karşılanacaktır. Buna göre; 31.12.2010 tarihine kadar başlanılan yatırımlarda; I.bölge yatırımları için 2 yıl, II. bölge için 3 yıl, III. bölge için 5 yıl ve IV. bölge için ise 7 yıllık süreler öngörülmüştür.

Bütün bu aktif işgücü politikaları kapsamındaki istihdam desteklerine ilave olarak yeni teşvik yasasında toplum yararına işler için oluşturulan çalışma programlarına aktarılan kaynağın artırılması yolu ile okul, hastane ve benzeri sağlık kurumlarındaki bakım ve onarım işleri, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü, çevre düzenlemesi, arazi ıslahı, park, bahçe düzenlemesi gibi alanlarda geçici süreli olarak istihdam amaçlı programlar genişletilecek ve program kapsamında 120 bin işsize doğrudan istihdam olanağı sağlanacaktır. Karar, 120 bin işsize 3 aydan 6 aya kadar “çevre düzenlemesi” işi vaat ederken, 200 bin işsize günlük 15 TL ödemeli eğitim imkanı sağlayacak, 100 bin genç işsiz ise, devletin ödeyeceği günlük 15 TL karşılığında özel sektörde “staj” adı altında istihdam edilecektir.

Yatırım yapmak isteyenleri rahatlatma yönünde vergi ve sigorta kamu yüklerinden sigorta primi işveren hissesinin bölgesine göre 2 yıla 7 yıl gibi bir süre devlet tarafından karşılanması istihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması için önemli bir yardım olarak göze çarpmaktadır.

Yardımlarla amaçlanan ana başlıklar; istihdamı artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını en aza indirmek ve sektörel rekabeti artırmaktır. Buna

yönelik olarak özellikle III. ve IV. bölgelerde; tarım ve tarıma dayalı imalat sanayi, hazır giyim, deri, plastik, kauçuk, metal eşya gibi emek yoğun sektörler teşvik edilecek, ayrıca tekstil ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde I. ve II. bölgelerdeki illerde faaliyette bulunan işletmelerin IV. bölgedeki illere 31/12/2010 tarihine kadar bütünüyle taşınması ve en az elli kişilik istihdam sağlanması halinde kurumlar vergisi ya da gelir vergisi beş yıl süreyle yüzde yetmiş beş oranında indirimli olarak uygulanacak ve çalışanların asgari ücrete denk gelen sigorta primi işveren hissesinin tamamı taşınma tarihinden itibaren beş yıl süre ile bütçeden karşılanacaktır.

İşsizlikle mücadele açısından karara bakıldığında, 120.000 kişiye 3 aydan 6 aya kadar kamu yararına çalışma kapsamında geçici olarak iş imkânı sağlanacağı belirtilmiştir. Bu anlamda aktif istihdam politikalarından toplum yararına çalışma, ekonomik kriz dönemlerinde uygulama alanı bulan, sosyal açıdan önemli olan ve krizlerin sosyal etkilerinin azaltılması noktasında gerekli olan bir uygulamadır.

2.3. 5763-5838 SAYILI BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDAKİ KANUNLAR

Çalışmanın bu bölümünde 5763 ve 5838 sayılı Kanunların genel olarak istihdam artırımları ve işsizlikle mücadele konusundaki durumları ortaya konulacaktır.

2.3.1. 5763 Sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Genel Karakteristiği

15.05.2008 tarihinde kabul edilen ve 26.05.2009 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5763 sayılı Kanun, 39 Maddeden oluşmakla birlikte birçok Kanunda değişiklik yapılmış ve bazı Kanunlara maddeler eklenmiştir.

Kanun, 10 Kanunun toplam 35 maddesinde değişiklik öngörmektedir. Bu Kanunlardan en çok değişikliğe uğrayanı 10 maddesi değişikliğe uğrayan 4857 sayılı İş Kanunu'dur. İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun da önemli değişiklikler olmuştur.

İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun en önemli düzenlemeleri özürlü, eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma noktasında getirdiğı değişiklikler, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin hükümler, günlük işsizlik ödeneğinin miktarında öngörülen artış, ücret garanti fonu ve kısa çalışmanın İşsizlik Sigortası Kanununa eklenmesi, işsizlik sigortası fonundan karşılanacak prim kolaylıkları, 5510 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle sağlanan prim aflarıdır. Finansmanı işsizlik sigortası fonundan karşılanacak genç ve kadınların istihdamına yönelik teşvik ve yine 5510 sayılı Kanun çerçevesinde öngörülen prim ödemelerine devlet desteğı, finansmanı bakımından önem arz etmektedir.

Kanunun 1. Maddesi, 4857 sayılı İş Kanununun 3. Maddesinin 2. Fıkrasını değiştirerek, alt işverenlik ilişkisinin kurulmasında sakatlık ve alt işverenlik işleminin muvazaalı olması durumunda izlenecek prosedürü düzenlemektedir.

Kanunun 2. Maddesi ise özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğı bakımından önemli bir değişikliğe giderek, İş Kanununun 30. Maddesinde düzenleme yapmaktadır. Buna göre, özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğı açısından kamu ve özel işyeri ayırımına gidilmiştir. Ayrıca önemli bir değişiklik ile terör mağduru çalıştırma zorunluluğı hem kamu, hem de özel işyerleri bakımından kaldırılmıştır. Özel işyerlerinin ise eski hükümlü çalıştırması zorunluluk olmaktan çıkarılmıştır. Düzenlemeye göre; elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel işyerleri %3 özürlü, kamu işyerleri ise %4 özürlü ve %2 eski hükümlü çalıştırmakla yükümlüdür. Bununla beraber, özel sektör işverenlerinin bu madde kapsamında çalıştırdıkları işçilerin sigorta primlerinin işveren hissesinin tamamı, belirtilen kontenjandan fazla işçi çalıştıran özel

sektör işverenlerinin ise kontenjan fazlası işçilerin sigorta primlerinin işveren hissesinin %50'si Hazine tarafından karşılanacaktır.

Kanunun 3., 4., 5. ve 6. Maddeleri iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilidir ve Kanun ağır ve tehlikeli işlerde “çalıştığı işle ilgili mesleki eğitim almamış kişilerin” çalışmasını yasaklayan düzenlemeleri içermekle birlikte denetimlerin arttırılmasını da getirmiştir. Ayrıca çocuk bakım yurdu (kreş) ve emzirme odaları kurma zorunluluğunu, hizmet satın alabilme imkânı tanıyarak zorunluluk olmaktan çıkarmıştır.

Kanunun 7., 8., 9. ve 10. Maddeleri işyeri açma, işyerini bildirme, işyerini bildirme yükümlülüğüne uymayan durumlarda cezai yaptırım gibi konularda değişiklik öngörmektedir. 11. Maddede getirilen düzenleme ile İş Kanununun 111. Maddesi uyarınca çıkartılan Sanayi, Ticaret, Tarım ve Orman İşlerinden Sayılan İşlere İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmış ve bu yönetmelikte oldukça uzun tanımlanan işler daha kısa ve net bir tanıma kavuşturulmuştur.

Kanunun 12., 13. ve 14. Maddelerinde 5510 ve 4447 sayılı Kanunlarda değişiklik öngörülmektedir. Düzenlemede sigortalı ve kuruma kayıtlı diğer işsizlere, iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum ve toplum yararına çalışma hizmetleri ve işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışması yapılmasında gerekli harcamaların işsizlik sigortası fonundan yapılması öngörülmüştür. İşsizlik sigortasından yararlanmanın koşulu “kendi isteği dışında” işsiz kalmış olmaktır. Kişi bu kriteri sağlayarak işsizlik sigortasından yararlanabilir. Ancak Kanunda getirilen düzenleme ile kişinin işsizlik sigortasından yararlanabilme durumundan bağımsız olarak belirtilen tüm hizmetlerden yararlandırılması ve en önemlisi bu hizmetlerin finansmanının işsizlik sigortası fonundan sağlanması söz konusudur.

Kanunun 15. ve 16. Maddelerinde işsizlik sigortası ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. 15. Maddede günlük işsizlik ödeneğinin miktarı, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan

günlük ortalama brüt kazancının %40'ı olarak belirlenmiştir. İşsizlik sigortasından kişinin eline geçen paranın üst sınırı da alt sınırdaki kriterle uyumlaştırılmış ve asgari ücretin brüt tutarının %80'i ile sınırlandırılmıştır.

Kanunun 17. Maddesi ile ücret garanti fonuna ilişkin İş Kanununun 33. Maddesi İşsizlik Sigortası Kanununun Ek 1. Maddesine dönüşmüştür. Ücret garanti fonundan yararlanmak için son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olmak gerekmektedir. 18. Madde ile kısa çalışma ödeneğine ilişkin hüküm değiştirilmeden İşsizlik Sigortası Kanununa eklenmiştir.

Kanunun 19. Maddesi kapsamında İşsizlik Sigortası Fonundan 2008 yılına münhasır olmak üzere, 1.300.000.000 TL'lik bir kısım Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik verilmek kaydıyla Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimine aktarılmış ve denetimi Maliye Bakanlığı'na bırakılmıştır.

Kanunun 20. Maddesi, 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük kişiler ve yaş üst sınırı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınların, Kanunun yürürlük tarihinden önceki altı aylık dönemde prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olması şartıyla, Kanunun yayınlanma tarihinden itibaren bir yıl içinde işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden sigorta primine ait işveren hisselerinin; Birinci yıl için %100'ü, ikinci yıl için %80'i, üçüncü yıl için %60'ı, dördüncü yıl için %40'ı, beşinci yıl için %20'si işsizlik sigortası fonundan karşılanacaktır.

Kanunun 21., 22. ve 23. Maddelerinde, 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununa ilişkin İl İstihdam Kurulu'nun üye dağılımı ve Türkiye İş Kurumu personelinin görevde yükselmesi gibi düzenlemeler yer almaktadır.

Kanunun 24. Maddesinde, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişiklik yapılarak, Kanunun 4. Maddesinin A bendi uyarınca "sigortalı istihdam eden işverenlerin, işçiler için ödediği malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin işveren hissesinin beş puanlık

kısmı Hazinece karşılanacaktır” hükmü getirilmiş, uygulamadan yararlanmak isteyen işverenlerin kuruma borçlu olmaması gerekmektedir.

Kanunun 25., 26. ve 27. Maddelerinde sosyal güvenlik sisteminin birleştirilmesi noktasında prim borçluları için yeniden yapılandırma ve prim affı düzenlenmektedir.

2.3.2. 5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Genel Karakteristiği

18.02.2009 tarihinde kabul edilen ve 28.02.2009 tarih ve 27155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5838 sayılı kanun, 34 Maddeden oluşmakla birlikte 29 Kanunda değişiklik öngörmektedir.

5838 sayılı Kanunun gerekçelerine bakıldığında öncelikli olarak 9. Kalkınma Planında belirtilen Türkiye’nin vizyonu ve uzun vadeli stratejisi gereği İş Ortamının iyileştirilmesi, kayıtlı ekonomiye geçişin hızlandırılması, AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi ve vergide gönüllü uyum stratejisinin faaliyete geçirilmesinden sonra ise hem OECD ülkelerindeki vergi kıstaslarına yaklaşmak hem de e- devlet, e-ticaret uygulamalarının yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması ile yerli ve yabancı yatırımcılara tüm vergi ve sosyal güvenlik mevzuatında bir düzenleme yapılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

5838 sayılı Kanundaki en önemli düzenleme krizin işgücü piyasası üzerindeki etkilerinin önüne geçilmesi ve kriz dönemlerinde işçi çıkarmanın engellenmesini hedefleyen ve pasif işgücü piyasası politikası aracı olan kısa çalışma ödeneğine ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Bu konu açısından Kanunun getirdiği değişikliğe göre 1. Maddede düzenlenen kısa çalışma ödeneği; 2008 ve 2009 yılına münhasır olmak üzere yararlanma süresi 6 aya çıkarılmış ve kısa çalışma ödeneğinin miktarında %50 artırıma gidilmiştir. Bakanlar Kurulu kısa çalışma ödeneğinin

miktarı aynı kalmak şartıyla, süresinin 6 ay daha uzatılması noktasında yetkili kılınmıştır. Bakanlar Kurulu da bu yetkisini 02.07.2009 tarihinde kullanarak 6 aylık süreyi 1 yıla çıkarmıştır. Buna göre 2009'un son günlerinde kısa çalışma ödeneğine başvuran bir işyeri, 2010 yılının son günlerine kadar kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmektedir.

Kanunla birlikte 5763 sayılı Kanunla getirilen genç ve kadın istihdamına ilişkin teşviklerin 2010 Haziran ayına kadar uzatılması ve 2008 Aralık ve 2009 yılı Ocak aylarına ilişkin prim hizmet belgelerinde ismi bulunmayan genç ve kadınların yararlanması söz konusu olmuştur.

Kanunla birlikte motorlu taşıt vergisi indirimi ve bazı mallara yönelik katma değer vergisi avantajı getirmiştir.

Kanundaki diğer maddeler, iç talebi canlandırmayı amaçlayan özel tüketim vergisi indirimleri, getirilen bazı teşviklerin süresinin uzatılması, katma değer vergisine ilişkin düzenlemeler, özel iletişim vergisinde indirim, indirimli kurumlar vergisi uygulaması (yatırım teşvik belgesine sahip yatırımlara, yatırım katkı tutarına ulaşıncaya kadar kurumlar vergisinde indirim) ve bazı sektörlerde tanınan ayrıcalıklar gibi hususları içermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA 2006 ve 2009 KARARLARI ve İSTİHDAM TEŞVİK PAKETLERİNİN ŞANLIURFA İLİNDE ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLARA YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararlarından Şanlıurfa ilinde yararlanmış olan 65 firmada ortaya çıkan sonuçlar ve bu firmalarla (araştırmaya katılmayı kabul eden kadar olmak kaydıyla) benzer özellikleri taşıyan firmaların mevcut kararlara yönelik algılarını ortaya koymaya yönelik bir araştırma yer almaktadır. Ayrıca araştırmada 5763 Sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki ve 5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunların istihdam teşviki açısından Şanlıurfa ilindeki firmalar açısından değerlendirilmesi de yapılacaktır.

Devlet yardımları ile istihdam teşviklerinden yararlanan ve yararlanmayıp yararlanan firmalarla benzer özellikler taşıyan firmalardaki; istihdamın çeşitliliği, terfi süreleri, sermaye girişi durumu, işletme türündeki değişim, işgücünün beyaz ve mavi yakalı olma durumu, firmanın üretim yapmış olduğu iller, işkollarındaki değişim, üst yönetimin demografik yapısı, yöneticilerin eğitim düzeyi, firmaların üretim kapasitesindeki değişim, yatırım teşviklerinin etkili olma durumu, 5763 ve 5838 sayılı istihdam teşvikleri ortaya konulacaktır.

Öncelikle araştırmada yer alacak firmalara ilişkin genel bir bakış açısı kazandırılması amacıyla Şanlıurfa ilinde faaliyet gösteren firmalarının yapısı hakkında bilgi verilecek; sonrasında araştırmanın problemi, amacı, önemi, hipotezleri, sınırlılıkları ve yöntemi açıklanarak araştırma ile ilgili sonuç ve önerilere yer verilecektir.

3.1. ŞANLIURFA İLİNDEKİ FİRMALARIN YAPISI

Bu bölümde Şanlıurfa ilinde faaliyet gösteren firmaların hukuki yapıları ve sektörel dağılımları hakkında genel bir bilgilendirme yapılacaktır.

3.1.1. Hukuki Yapılarına Göre

Şanlıurfa ilinde faaliyet gösteren firmaların hukuki yapılarına bakıldığında; 1821'i şahıs firması, 303'ü anonim şirket, 3141'i limited şirket, 7'si kolektif şirket, 182'si kooperatif olmak üzere toplamda 5454 adet özel sektör kuruluşu bulunduğu görülmektedir.

3.1.2. Sektörel Dağılıma Göre

Şanlıurfa ilinde sanayi sektöründe; 146 firma gıda, içki ve tütün, 189 firma tekstil örme konfeksiyon ve deri, 8 firma kimya ve kimyasal ürünler, 29 firma petrol, kömür ve plastik, 16 firma metal ve metal eşya, 10 firma elektrikli makineler, cihazlar, alet ve malzemeler, 30 firma taş, toprak ve taş dayalı sanayi de olmak üzere toplam 428 firma faaliyet göstermektedir. Kayıtlar dâhilinde tarım, hizmetler ve bilişim sektöründe toplam 5066 firma yer almaktadır.

3.2. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın; asıl problem ve alt problemleri, amacı, önemi, hipotezleri, sınırlılıkları, sayıltıları ile kavramsal çerçevesi yer almaktadır.

3.2.1. Problem

Küreselleşmeyle birlikte 20.yy'nin son çeyreğinden itibaren hızlanan değişim süreci, işgücü piyasası üzerinde olumsuz etkilere yol açmıştır. Firmalar açısından rekabet edebilme, üretimde kapasite kullanımının artırılması ve vasıflı işgücü bulabilme gibi hususlar ön plana çıkmaktayken, işgücü açısından ise istihdam edilme önemli bir sorunsal olara karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamdaki sorunlara çözüm olup olamayacağı henüz bilimsel açıdan ortaya konulmamış olan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki 2006 ve 2009 Kararlarının istihdam üzerindeki etkileri ana problemimizi oluşturmakta ve aşağıdaki alt problemler de cevabını araştıracağımız diğer hususlar olacaktır.

- IV. Bölgedeki illerden biri olan Şanlıurfa'daki firmalar açısından Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında olumluluk-olumsuzluk algısı,
- Devlet Yardımlarının tüm sektörleri kapsama durumu,
- Yatırımlarda devlet yardımlarından yararlanmış olan firmalarda sektör değişikliği olma durumu,
- Yatırımlarda devlet yardımlarından ya da istihdam teşviklerinden yararlanmış firmalarda beyaz ve mavi yakalı işgücü değişimi,
- Devlet yardımlarından sonra çıkarılmış olan istihdam teşvik paketlerinin istihdama etkileri.

3.2.2. Amaç

Bu çalışmada firmaların yatırım ve istihdam başta olmak üzere, belli başlı amaçlarını gerçekleştirebilmelerine destek sağlamak amacıyla 2006 ve 2009 yıllarında Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan "Yatırımlarda Devlet

Yardımları Hakkındaki Kararlar”ın kavramsal ve teorik düzeyde incelenmesi Şanlıurfa ilinde ortaya çıkardığı sonuçların tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki 2006 ve 2009 Kararları”nın istihdam artışı ile işgücü piyasasında yaptığı değişim ortaya konulacaktır. Gerçekleştirilecek olan alan araştırması; karar ve kanunların teorik arka planının tartışılması ve uygulanan devlet yardımlarının etkinliğinin ölçülmesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararlar incelenerek, mevzuat kapsamında Şanlıurfa ilinde bu yardımlardan yararlanan firmalarda ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilecek; böylece çözüm odaklı saptamaların bilimsel açıdan irdelenmesi söz konusu olacaktır.

3.2.3. Önem

2006 ve 2009 yıllarında yürürlüğe giren Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararların ve İstihdam Teşvik Paketlerinin, Şanlıurfa ilinde ortaya çıkardığı sonuçlar, bu çalışmaya kadar bilimsel açıdan değerlendirilmemiştir. Alan araştırmasıyla birlikte derinlemesine incelenecek olan karar ve kanunların, bölge ve ülke bazında yapılacak diğer araştırmalara temel teşkil edebilecek sonuçlar ortaya çıkaracağı ön görülmektedir.

Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararların il bazında incelenmesi noktasında, çalışmada Şanlıurfa ilinin seçilmiş olmasının nedeni; 2009 yılında çıkarılmış olan kararda en fazla teşvik verilen 4. Bölge’nin içerisinde yer alması ve daha önceki yıllarda belirlenmiş olan kalkınmada öncelikli illerin arasında sayılmasıdır. Bununla birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki kalkınmada öncelikli iller arasında Diyarbakır’dan sonra 2. sırada yer alan Şanlıurfa’nın yönetsel açıdan araştırmada fiili duruma en yakın sonuçları verebilecek potansiyele sahip olduğu da öngörülmektedir.

3.2.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir;

- Yatırımlarda Devlet yardımları Hakkındaki 2006 ve 2009 Kararların etkisinin değerlendirmesinde il olarak Şanlıurfa ile sınırlandırılmıştır,
- Şanlıurfa ilindeki Devlet Yardımlarından yararlanmış olan ve yararlanmayarak yardım almış benzer özelliklerde olan firmalarla sınırlandırılmıştır,
- Araştırma, Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası, İŞKUR, Şanlıurfa Ticaret Borsası'na kayıtlı olarak faaliyette bulunan firmalardan seçilerek oluşturulan firma yöneticilerinin görüşlerinin yorumlanması ile yetinilmiştir.
- Araştırmada yüz yüze anket yapılan kişiler, “yönetici” konumundaki kişilerdir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının yanıtlanması, “üst düzey yönetici” ve “kurumsal departman yöneticisi” olmak üzere iki grup yönetici ile sınırlandırılmıştır.

3.2.5. Sayıtlılar

Araştırmada, yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanan verilerin, araştırmaya katılan yöneticiler ve diğer bilgi kaynakları tarafından doğru şekilde verilmiş bilgilerden elde edildiği kabul edilmiştir.

3.2.6. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmada kullanılmış olan kavramlar tanımlanmaktadır;

Üst Düzey Yönetici: Firmanın misyonu ve amaçları doğrultusunda yönünü belirlemek, bu amaçlara ulaşmak için politikalar oluşturmak ve belirlenen politikaların yürütülmesini sağlamak gibi son derece stratejik roller üstlenen ve firmanın amacını gerçekleştirmede önemli yetki ve sorumluluklara sahip kişilerdir.

Kurumsal Departman Yöneticisi: İşin, işyerinin ve firmanın yönetiminde çeşitli departmanların koordine ve işleyişinden sorumlu kişilerdir. İnsan kaynakları, mali işler, finansman, satın alma vb. departmanların yöneticileri, kurumsal departman yöneticisine örnek olarak verilebilir.

Devlet Yardımları: Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararlarıdır.

İstihdam Teşvikleri: 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanundur.

İşgücü: Bir ülke nüfusunun ekonomik faaliyete katılan başka bir ifadeyle; yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak belirli bir referans dönemi içerisinde iktisadi faaliyette bulunan kişiler ile işi olmadığı halde iş arayan kesimleri işgücü olarak nitelendirilir. Kısacası “işgücünde olanlar; istihdam edilenler ile işsizlerden oluşur¹⁰⁵.”

Devlet Yardımlarından Yararlanmış Firma: Şanlıurfa ilinde yatırımlarda devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmayı kabul etmiş olan firmalardır.

Diğer Firmalar: Şanlıurfa ilinde yatırımlarda devlet yardımlarından yararlanmamış ancak yararlanmış firmalarla benzer özelliklerde olup anket uygulamasına katılmayı kabul etmiş olan firmalardır¹⁰⁶.

¹⁰⁵ M. Kemal Biçerli, **Çalışma Ekonomisi**, Beta Yayınları, Yayın No: 1805, İstanbul, 2007, s.55.

¹⁰⁶ Bu firmalar, TÜBİTAK’ın 107G220 nolu projesindeki örneklemden alınmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YAPILANMA SÜRECİ

Araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri ve aracı ile elde edilen verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgi çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır.

3.3.1. Araştırma Modeli

Firmaya ait bilgilerin, yöneticilerin kişisel ifadelerinden alındığı araştırmada nicel araştırma tekniklerinden “alan araştırması (survey) tekniği”¹⁰⁷ kullanılmıştır.

Çalışmada Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararlarının Şanlıurfa ilinde ortaya çıkardığı sonuçların değerlendirilmesi için Şanlıurfa ilinde Devlet Yardımlarından yararlanmış olan firmalara ve benzer özellikteki firmaların yardımlara ve istihdam teşvik paketlerine ilişkin algılarını belirlemeye yönelik bir araştırma modeli kurgulanmıştır. Bu doğrultuda, söz konusu firmaların yöneticilerinin sayılmış olan konulara ilişkin algılayış biçimleri, düzenlenen görüşme formları ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.3.2. Araştırmanın Hazırlık Süreci

Çalışmada bakanlar kurulu kararıyla çıkarılan devlet yardımları ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması yoluyla oluşturulan istihdam teşvik paketlerinin, firmalar ve işgücü piyasası üzerindeki etkisini inceleyen

¹⁰⁷ **Alan Araştırması (Survey) Tekniği:** Sosyal bilimlere ilişkin pozitivist yaklaşım içinde geliştirilmiş olan, sosyal dünya hakkında nicel enformasyon üreten, insanların ya da sosyal dünyanın görünümünü betimleyen araştırma tekniğidir. Alan araştırmalarında, cevaplayıcılar olarak adlandırılan çok sayıda insana inançları, fikirleri, karakteristikleri ve geçmiş ya da şimdiki davranışları hakkında sorular sorulmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Elif Kuş, **Nicel- Nitel Araştırma Teknikleri; sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?**, Ankara Anı Yayınları, 2003, s. 44-47.

kuramsal çerçevenin belirlenmesi amacıyla literatür taraması yapılmış; kitap, makale, tez, rapor vb. kaynaklardan yararlanılarak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Bunun sonrasında, Şanlıurfa ilinde Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararları'ndan yararlanmış olan firmalar Resmi Gazetede tespit edilmiş, İŞKUR verileri kullanılarak yardımlardan yararlanmamış ancak yardım almış olan firmalarla benzer özellikte olan firmalar belirlenerek araştırma yapılacak firma listesi oluşturulmuştur. Bu listede yer alan firmaların iletişim adresleri vasıtasıyla firma yöneticileriyle birebir görüşmek için randevu alınmıştır.

3.3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Şanlıurfa ilinde Yatırımlarda devlet yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararlarından yararlanmış olan firmalar ile benzer özelliğe sahip ancak yardımlardan yararlanmamış olan firmalarla görüşülmesi olarak planlanmıştır.

Araştırmanın evreni belirlenirken, devlet yardımlarından Şanlıurfa ilinde yararlanmış olan firmaların tamamı dikkate alınmış ve benzer özellikteki firmalarda işveren algısının ortaya konulabilmesi öngörülmüştür.

Devlet yardımından Şanlıurfa'da yararlanmış olan firmaların tamamına ulaşılması hedeflendiğinden örneklem grubu belirlenmemiştir. Devlet yardımlarından yararlanmamış firmaların sayısı yardımlardan yararlanan firma kadar olmakla birlikte istihdam edilen kişi sayısı, üretimde kapasite kullanım oranları, kuruluş yılları ve sektörel bakımdan yardımlardan yararlanan firmalara benzer özellikler taşımaktadır.

3.3.4. Verilerin Toplanması

Kavramsal boyut ile ilgili çalışmaların tamamlanmasından ardından, alan araştırmasında kullanılacak olan yöntem ve istatistikî teknikler belirlenirken benzer çalışmalar dikkate alınmıştır; veri toplama aracının en güvenilir şekilde hazırlanabilmesi için alanında uzman akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir¹⁰⁸.

Görüşme formlarının uygulanması için firma yöneticilerinden randevu alındıktan sonra yöneticilerle yüz yüze görüşme yoluyla gerekli açıklamalar yapılarak, görüşme formları bizzat araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Böylece, bir taraftan doğru ve güvenilir bilgiler elde edilmesi sağlanırken; diğer taraftan da geri dönüşlerin gecikmesi gibi bir sorun yaşanmamıştır. Şanlıurfa ilinde 2006 ve 2009 Kararlarından toplam 65 kurum ve kuruluş yararlanmıştır. Anketin uygulandığı tarihte 10'u kamu kurumu, 15'i kapanmış iş yeri 5 firmada görüşme yapmayı kabul etmemiştir. Yardım almış olan 35 ve benzer özelliklerde 50 olmak üzere toplamda 85 firmaya anket uygulaması yapılmıştır. Katılımcıların tamamı soruları içtenlikle cevaplamıştır.

Veri toplama aracı olarak düzenlenen görüşme formu toplam 21 sorudan oluşmakta ve üç ana bölüme ayrılmaktadır;

- 9 sorudan oluşan ilk bölümde; firmanın kuruluş yılı, istihdamın çeşitliliği, firmadaki terfi süresi, sermaye girişi durumu, işletme türündeki değişim, firma sahibinin cinsiyeti, yaşı, üst yönetimin kimlerden oluştuğu ve eğitim düzeyleri gibi sorular sorularak genel bilgiler alınmaya çalışılmaktadır.
- 5 sorudan oluşan ikinci bölümde; firmanın yıllar itibariyle sektörel değişim, firmadaki işgücünün yıllar itibariyle beyaz ve mavi yakalı dağılımı, firmanın yıllar itibariyle üretim yaptığı illerdeki değişim, firmanın yıllar itibariyle faaliyet gösterdiği işkollarındaki değişim ve

¹⁰⁸ Yöneticilere uygulanan anket formu Eklerde sunulmaktadır.

yıllar itibariyle kapasite kullanım oranındaki değişim görmeye yönelik sorularla firmaya ilişkin bilgiler belirlenmeye çalışılmaktadır.

- 7 sorudan oluşan son bölümde; firmaların yatırımda devlet yardımlarını nasıl algıları ve istihdam teşvik paketlerinden yararlanılma durumlarını ortaya koymaya amaçlanmıştır.

Genel olarak bakıldığında sorularla hem işveren algısı ölçülmeye çalışmakta hem de devlet yardımları ve istihdam teşvikleri sonucunda ortaya çıkan durumun değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Yapılacak olan alan araştırmasında uygulanacak olan anket sonucunda verilerin girileceği PASW programının sonuçlarıyla ulaşılmak istenilen bilgiler aşağıdaki gibidir:

- İstihdamın çeşitliği bakımından 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların sürekli ve geçici çalışanlarındaki değişim,
- Alan araştırmasına katılım gösteren firmaların terfi sürelerindeki değişim,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre sermaye girişlerindeki değişim,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre işletme türlerindeki değişim,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre beyaz ve mavi yakalı, kadın ve erkek çalışanlarındaki değişim,

- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre üretim yapmış oldukları illerdeki değişim,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre yer aldıkları işkollarındaki değişim,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre üst yönetimlerindeki değişim,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre yöneticilerinin eğitim düzeylerindeki,
- 2006-2010 yılları arasında devlet yardımlarından yararlanmış/yararlanmamış olan firmaların yıllara göre kapasite kullanım oranlarındaki değişim,
- 2006 ve 2009 kararlarının etkili olma durumları,
- 5763 sayılı bazı kanunlarda değişiklik yapan kanunundan yararlanılma durumu ve yararlanılmamasının nedenleri,
- 5838 sayılı bazı kanunlarda değişiklik yapan kanunundan yararlanılma durumu ve yararlanılmamasının nedenleri.

3.3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonucunda toplanan verilerin istatistiksel analizi ve yorumlanması için PASW 18.0 (Predictive Analytics SoftWare) paket programı kullanılmıştır.

3.4. ARAŞTIRMA SONUCUNDA ELDE EDİLEN BULGULAR

Anket uygulamasının yöntemsel bölümünün oluşturulduğu tarihte resmi gazete verilerinden toplanmış olan bilgi doğrultusunda Şanlıurfa ilinde toplam 65 firma devlet yardımlarından yararlanmıştır. Bu firmaların 10 tanesi “Kamu Kuruluşu”dur. 15 firma saha uygulamasının başladığı tarihte “Kapalı” durumdadır. 5 firma ise anket uygulamasına katılmayı “Kabul Etmeyen” firmadır. Devlet yardımlarından yararlanmış olmakla birlikte anket uygulamasına katılmayı “Kabul Eden” firma sayısı 35’tir. Anket sonuçlarının sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi için devlet yardımlarından yararlanmamış ancak yararlanmış firmalarla benzer özelliklerde olan 50 firmaya aynı anket uygulanmıştır. Bu durum devlet yardımları ve istihdam teşviklerinin işveren ve firma bazında algılanışının ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

Tablo 5: Yapılmış Olan Anket Uygulamasının Genel İstatistikleri

Anket Uygulamasının Başladığı Tarihte Firmaların Durumu	
Yardım Almış Olan Kamu Kuruluşu Sayısı	10
Yardım Almış Olup Kapanan Firma Sayısı	15
Yardım Almış Olup Anket Yapmayı Kabul Etmeyen Firma Sayısı	5
Yardım Almış Olup Anket Yapmayı Kabul Eden Firma Sayısı	35
Devlet Yardımı Almış Olan Toplam Firma Sayısı	65
Yardım Almayıp Benzer Özellikte Olan Firma Sayısı	50
Anket Yapılan Firmaların Toplamı	85

Verilerin değerlendirilmesi sırasında belli sorular arasında çeşitli analizler yapılmıştır ancak istatistiki açıdan anlamlı sonuçlar çıkmadığı için çalışmada bunlara yer verilmemiştir. Örneğin bağımsız örneklerde Ki-Kare Uyumluluk testi, değişkenler arasında istatistiksel olarak ilişki olup olmadığını

tespit etmek için yapılmıştır. Test sonucunda gözlenen ve beklenen değerler arasındaki farklılıklara bakılmıştır ancak tüm kategori değerleri birden küçük olduğundan anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Bazı sorular için iki rassal değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönü ve gücünü ortaya koyan Korelasyon katsayısına bakılmıştır. Değişik durumlar için farklı korelasyon katsayıları geliştirilmiştir ancak çalışmada Pearson çarpım-moment korelasyon katsayısı test edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve büyüklüğünü belirten katsayı “0” çıktığından, değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 6: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Sürekli Çalışanlarındaki Ortalama Değişim

Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Sürekli Çalışan	2006 Yılına Göre % Değişimler	Yıllara Göre % Değişim
2006	26	33.62	-	-
2007	28	39.39	17.19	17,19
2008	34	36.97	9.98	-6,15
2009	35	36.20	7.69	-2,08
2010	35	36.34	8.11	0,39

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın, “Sürekli Çalışanlar”ının istihdam durumlarındaki değişime bakıldığında, 2006 yılında devlet yardımlarından yararlanmış olan 26 firmanın, ortalama “Sürekli Çalışanlar”ının 33,62 olduğu görülmektedir. Devlet yardımlarının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu sayı % 17.19’luk bir artış göstererek 39.39’a yükselmiştir. 2007 yılından sonra ortalama “Sürekli Çalışanlar” 2008 yılında 36.97, 2009 yılında 36.20 ve 2010 yılında ise 36.34 olmuştur. İstihdamda bu azalışın temel nedeni 9 firmanın yöneticileriyle yapılan yüz yüze görüşmelerde dile getirdikleri üzere, devlet

yardımlarının “Gümrük Vergisi Muafiyeti” kalemi vasıtasıyla makine ithal etmiş olmalarıdır.

Tablo 7: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Sürekli Çalışanlarındaki Değişim

Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Sürekli Çalışan	2006 Yılına Göre % Değişimler	Yıllara Göre % Değişim
2006	36	17.28	-	-
2007	41	16.29	-5.70	-5,70
2008	47	17.57	1.72	7,87
2009	48	17.73	2.61	0,88
2010	50	18.18	5.22	2,54

Devlet yardımlarından yararlanmamış ancak yararlanmış olan firmalarla benzer özelliklerde ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 50 firmanın, “Sürekli Çalışanlar”ının istihdam durumlarındaki değişime bakıldığında, 2006 yılında 36 firmanın ortalama “Sürekli Çalışanlar”ının 17.28, 2007 yılında % -5.70’lik bir azalış göstererek 16.29’a düşmüştür. 2007 yılından sonra artışlar çok düşük düzeylerde olmuş ve sırasıyla 2008 yılında 17.57, 2009 yılında 17.73, 2010 yılında 18.88 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6’da görülen İstihdamda bu azalışın temel nedeni 9 firmanın yöneticileriyle yapılan yüz yüze görüşmelerde dile getirdikleri üzere, devlet yardımlarının “Gümrük Vergisi Muafiyeti” kalemi vasıtasıyla makine ithal etmiş olmalarıdır. Tablo 7’de ise devlet yardımı almamış olan firmaların istihdamlarında küçüğe olsa artışlar görülmektedir.

Tablo 8: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Sürekli Çalışanlarındaki Değişim

Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Sürekli Çalışan	2006 Yılına Göre % Değişimler	Yıllara Göre % Değişim
2006	62	24.13	-	
2007	69	25.67	6.38	6,38
2008	81	25.72	6.59	0,19
2009	83	25.52	5.76	-0,78
2010	85	25.66	6.34	0,55

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan toplam 85 firmanın, “Sürekli Çalışanlar”ının istihdam durumlarındaki değişime bakıldığında, 2006 yılında 62 firmanın ortalama “Sürekli Çalışanlar”ının 24.13, bu ortalama 2007 yılında % 6.38’lik bir artış göstererek 25.67’ye yükselmiştir. 2007 yılından sonra artış ve azalışlar çok düşük düzeylerde olmuş ve sırasıyla 2008 yılında 25.72, 2009 yılında 25.52, 2010 yılında 25.66 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 9: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Geçici Çalışanlarındaki Değişim

Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Geçici Çalışan	2006 Yılına Göre % Değişimler	Yıllara Göre % Değişim
2006	13	17.46	-	
2007	14	16.50	-5.51	-5,5
2008	15	18.33	4.99	11,11
2009	15	18.60	6.52	1,45
2010	16	17.88	2.37	-3,90

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın, 2006 yılında 13, 2007 yılında 14, 2008 ve 2009 yılında 15 firmada geçici çalışan istihdam edilmişken, 2010 yılında bu rakam 16 firmaya çıkmıştır. “Geçici Çalışanlar”ın istihdam edilme durumlarındaki değişime bakıldığında, 2006 yılında ortalama “Geçici Çalışanlar” 17.46’dır. 2007 yılında bu sayı %5.51 düşerek 16.50 olmuştur. 2007 yılından sonra ortalama “Geçici Çalışanlar”da küçük değişiklikler olmuştur. 2008 yılında 18.33, 2009 yılında 18.60 ve 2010 yılında ise 17.88 olmuştur.

Tablo 10: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Geçici Çalışanlarındaki Değişim

Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Geçici Çalışan	2006 Yılına Göre % Değişimler	Yıllara Göre % Değişim
2006	8	42.63	-	-
2007	8	44.25	3.81	3,81
2008	8	49.63	16.42	12,15
2009	9	45.67	7.14	-7,98
2010	9	46.00	7.92	0,73

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın; 8’inde 2006, 2007 ve 2008 yıllarında geçici çalışan istihdam edilmişken, 2009 ve 2010 yıllarında bu rakam 9 firmaya çıkmıştır. “Geçici Çalışanlar”ın istihdam edilme durumlarındaki değişime bakıldığında, 2006 yılında ortalama “Geçici Çalışanlar”ın 42.63 iken devlet yardımlarının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu sayı % 3.81’lik bir artış göstererek 44.25’e yükselmiştir. 2007 yılından sonra ortalama “Geçici Çalışanlar” 2008 yılında 49.63, 2009 yılında 45.67 ve 2010 yılında ise 46 olmuştur. 2006 yılına göre artışlar olmakla birlikte firmaların kendi içyapılarından kaynaklanan nedenlerle azalışlar da olmuştur.

Tablo 11: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Geçici Çalışanlarındaki Değişim

Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Geçici Çalışan	2006 Yılına Göre % Değişimler	Yıllara Göre % Değişim
2006	21	27.05	-	-
2007	22	26.59	-1.69	-1,69
2008	23	29.22	8.02	9,88
2009	24	28.75	6.29	-1,60
2010	25	28.00	3.52	-2,61

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan toplam 85 firmanın dağılımına bakıldığında, 2006 yılında 21, 2007 yılında 22, 2008 yılında 23, 2009 yılında 24 ve 2010 yılında 25 firmada geçici çalışan istihdam edilmiştir. “Geçici Çalışanlar”ın istihdam edilme durumlarındaki değişime bakıldığında, 2006 yılında ortalama “Geçici Çalışanlar” 27.05’tir. 2007 yılında bu sayı %1.69 düşerek 26.59 olmuştur. 2007 yılından sonra ortalama “geçici çalışanlar”da küçük artış ve azalışlar olmuştur. 2008 yılında 29.22, 2009 yılında 28.75 ve 2010 yılında ise 28 olmuştur.

Geçici çalışanlarla ilgili durumları ortaya koyan Tablo 9, 10 ve 11’de; bölgedeki pamuk işleme faaliyetinin nispeten fazla olmasından kaynaklı olarak yaz aylarında istihdam edilen geçici çırçır işçilerinin piyasa dahil oldukları görülmektedir.

Tablo 12: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Terfi Sürelerindeki Değişim

Devlet Yardımı Durumu	Firma Sayısı	Ortalama Terfi Süresi
Devlet Yardımı Almış Olan Firma	28	2.79
Devlet Yardımı Almamış Firma	24	3.46

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan toplam 85 firmanın, ortalama “Terfi Süreleri”nin dağılımına bakıldığında devlet yardımı almış olan 28 firmanın 2.79, 24 devlet yardımı almamış firmanın ise 3.46 olduğu görülmektedir. Devlet yardımı almış olan firmalardan 7’si ve devlet yardımı almamış olan firmaların 26’sı “Terfi Süreleri” hakkında bilgi vermemişlerdir. Devlet yardımı almış olan firmaların çalışanları, almamış olan firmalara göre daha hızlı almış oldukları görevlerde yükselme imkanlarına sahiptirler.

Tablo 13: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalara Sermaye Girişi

			Sermaye Giriş Türü				Toplam
			Sermaye Girişi Olmamıştır	Sermaye Girişi Ortak Alımı ile Olmuştur	Sermaye Girişi Kredi Kullanımı ile Olmuştur	Sermaye Girişi Borçlanma ile Olmuştur	
Yıllar	2006	Firma Sayısı	26	0	0	0	26
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	18,3%	,0%	,0%	,0%	16,5%
	2007	Firma Sayısı	24	1	3	0	28
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	85,7%	3,6%	10,7%	,0%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	16,9%	33,3%	27,3%	,0%	17,7%
	2008	Firma Sayısı	31	1	2	0	34
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	91,2%	2,9%	5,9%	,0%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	21,8%	33,3%	18,2%	,0%	21,5%
	2009	Firma Sayısı	32	0	3	0	35
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	91,4%	,0%	8,6%	,0%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	22,5%	,0%	27,3%	,0%	22,2%
	2010	Firma Sayısı	29	1	3	2	35
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	82,9%	2,9%	8,6%	5,7%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	20,4%	33,3%	27,3%	100,0%	22,2%
Toplam	Firma Sayısı	142	3	11	2	158	
	İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	89,9%	1,9%	7,0%	1,3%	100,0%	
	İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “Sermaye Girişi” durumuna bakıldığında 2006 yılında 26 firmada sermaye girişi olmamış ve 9 firma faaliyette değildir. 2007 yılında toplam 28 firma vardır; 24 firmada sermaye girişi olmamış 2006 yılına göre 2 firmada kredi kullanımı ile sermaye girişi olmuş bunlara ek olarak 1 firmada ortak alımı ve 1 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişi olmuştur. 2008 yılında toplam 34 firma vardır; 31 firmada sermaye girişi olmamış, 1 firmada ortak alımı ve 2 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişi olmuştur. 2009 yılında toplam 35 firma vardır; 32 firmada sermaye girişi olmamış ve 3 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişi olmuştur. 2010 yılında toplam 35 firma vardır; 29 firmada sermaye girişi olmamış, 1 firmada ortak alımı, 3 firmada kredi kullanımı ve 1 firmada borçlanma şeklinde sermaye girişi olmuştur.

Tablo 14: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalara Sermaye Girişi

			Sermaye Giriş Türü			Toplam
			Sermaye Girişi Olmamıştır	Sermaye Girişi Ortak Alımı ile Olmuştur	Sermaye Girişi Kredi Kullanımı ile Olmuştur	
Yıllar	2006	Firma Sayısı	35	0	1	36
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	97,2%	,0%	2,8%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	16,7%	,0%	10,0%	16,2%
	2007	Firma Sayısı	39	1	1	41
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	95,1%	2,4%	2,4%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	18,6%	50,0%	10,0%	18,5%
	2008	Firma Sayısı	44	0	3	47
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	93,6%	,0%	6,4%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	21,0%	,0%	30,0%	21,2%
	2009	Firma Sayısı	45	1	2	48
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	93,8%	2,1%	4,2%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	21,4%	50,0%	20,0%	21,6%
	2010	Firma Sayısı	47	0	3	50
		İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %	94,0%	,0%	6,0%	100,0%
		İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %	22,4%	,0%	30,0%	22,5%
Toplam	Firma Sayısı		210	2	10	222
	İlgili Yıldaki Sermaye Girişi Türünün %		94,6%	,9%	4,5%	100,0%
	İlgili Sermaye Türünün Yıllara Göre %		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “Sermaye Girişİ” dağılımı ve değişimine bakıldığında 2006 yılında faaliyette olan 36 firma vardır, bunlardan; 35 firmada sermaye girişı olmamış ve 1 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişı olmuştur. 2007 yılında faaliyette olan 41 firma vardır, bunlardan; 39 firmada sermaye girişı olmamış, 1 firmada ortak alımı ve 1 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişı olmuştur. 2008 yılında faaliyette olan 47 firma vardır, bunlardan; 44 firmada sermaye girişı olmamış ve 3 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişı olmuştur. 2009 yılında faaliyette olan 48 firma vardır, bunlardan; 45 firmada sermaye girişı olmamış, 1 firmada ortak alımı ve 2 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişı olmuştur. 2010 yılında faaliyette olan 50 firma vardır, bunlardan; 47 firmada sermaye girişı olmamış ve 3 firmada kredi kullanımı şeklinde sermaye girişı olmuştur.

Tablo 15: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalarda İşletme Türündeki Değişim

			İşletme Türü			Toplam
			Bireysel Şirket	Limited Şirket	Anonim Şirket	
Yıllar	2006	Firma Sayısı	1	22	4	27
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	3,7%	81,5%	14,8%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	100,0%	16,3%	16,7%	16,9%
	2007	Firma Sayısı	0	24	5	29
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	,0%	82,8%	17,2%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	,0%	17,8%	20,8%	18,1%
	2008	Firma Sayısı	0	29	5	34
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	,0%	85,3%	14,7%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	,0%	21,5%	20,8%	21,2%
	2009	Firma Sayısı	0	30	5	35
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	,0%	85,7%	14,3%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	,0%	22,2%	20,8%	21,9%
	2010	Firma Sayısı	0	30	5	35
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	,0%	85,7%	14,3%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	,0%	22,2%	20,8%	21,9%
Toplam		Firma Sayısı	1	135	24	160
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	,6%	84,4%	15,0%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “İşletme Türü” dağılımı ve değişimine bakıldığında 2006 yılında toplam 27 firmanın 1 tanesi bireysel şirket, 22 tanesi limited şirket ve 4 tanesi anonim şirkettir. 2007 yılında, 2006 yılında bireysel şirket olan firma sınıf değiştirerek limited olmuş bununla birlikte 24 tane limited şirket ve 5 tane anonim şirket olmak üzere toplamda 29 firma vardır. 2008 yılında 29 tane limited şirket ve 5 tane anonim şirket olmak üzere toplamda 34 firma vardır. 2009 yılında 30 tane limited şirket ve 5 tane anonim şirket olmak üzere toplamda 35 firma vardır. 2010 yılındaki durum 2009 yılındaki gibidir.

Tablo 16: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalarda İşletme Türündeki Değişim

			İşletme Türü			Toplam
			Bireysel Şirket	Limited Şirket	Anonim Şirket	
Yıllar	2006	Firma Sayısı	9	23	3	35
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	25,7%	65,7%	8,6%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	15,3%	16,1%	15,8%	15,8%
	2007	Firma Sayısı	11	26	4	41
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	26,8%	63,4%	9,8%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	18,6%	18,2%	21,1%	18,6%
	2008	Firma Sayısı	13	30	4	47
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	27,7%	63,8%	8,5%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	22,0%	21,0%	21,1%	21,3%
	2009	Firma Sayısı	13	31	4	48
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	27,1%	64,6%	8,3%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	22,0%	21,7%	21,1%	21,7%
	2010	Firma Sayısı	13	33	4	50
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	26,0%	66,0%	8,0%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	22,0%	23,1%	21,1%	22,6%
Toplam		Firma Sayısı	59	143	19	221
		İlgili Yılda İşletme Türüne Göre %	26,7%	64,7%	8,6%	100,0%
		İlgili İşletme Türünün Yıllara Göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “İşletme Türü” dağılımı ve değişimine bakıldığında 2006 yılında 9 tane firma bireysel şirket, 23 tane firma limited şirket, 3 firma anonim şirket olmak üzere toplamda 35 firma vardır. 2007 yılında 11 tane bireysel, 26 tane limited ve 4 tane anonim şirket olmak üzere toplamda 41 firma vardır. 2008 yılında 13 tane bireysel 30 tane limited ve 4 tane anonim olmak üzere toplamda 47 firma vardır. 2009 yılında 13 tane bireysel 31 tane limited ve 4 tane anonim olmak üzere toplamda 48 firma vardır. 2010 yılında 13 tane bireysel 33 tane limited ve 4 tane anonim olmak üzere toplamda 50 firma vardır.

Tablo 17: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalarda Beyaz ve Mavi Yakalı Kadın-Erkek Çalışanlardaki Değişim

	Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Çalışan Sayısı	%	Yıllara Göre % Değişim
Mavi Yakalı Kadın Çalışan	2006	14	4.43	-	-
	2007	16	4.94	11.49	11,49
	2008	17	4.95	11.57	0,07
	2009	18	4.83	9.14	-2,18
	2010	18	5.00	12.90	3,45
Beyaz Yakalı Kadın Çalışan	2006	4	6.50	-	-
	2007	4	6.50	0.00	0,00
	2008	5	5.00	-23.08	-23,08
	2009	4	6.00	-7.69	20,00
	2010	4	6.00	-7.69	0,00
Mavi Yakalı Erkek Çalışan	2006	26	40.15	-	-
	2007	28	44.64	11.18	11,18
	2008	34	42.18	5.04	-5,52
	2009	35	41.54	3.46	-1,50
	2010	35	41.60	3.60	0,14
Beyaz Yakalı Erkek Çalışan	2006	22	3.77	-	-
	2007	24	4.25	12.65	12,65
	2008	30	3.70	-1.93	-12,94
	2009	31	3.65	-3.38	-1,48
	2010	31	3.74	-0.82	2,65

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “Mavi ve Beyaz Yakalı”, ortalama “Kadın ve Erkek” çalışanlarının belirtilen yıllar arasındaki değişimine bakıldığında 2006 yılında 14, 2007 yılında 16, 2008 yılında 17, 2009 ve 2010 yıllarında 18 tane firmada mavi yakalı kadın çalışan istihdam edilmektedir. Yıllar arasında ortalama değişim çok fazla olmamıştır. 2006 yılında ortalama mavi yakalı kadın çalışan 4.43, 2007 yılında 4.94, 2008 yılında 4.95, 2009 yılında 9.14 ve 2010 yılında 5 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan 2006, 2007, 2009 ve 2010 yıllarında 4, 2008 yılında 5 firmada beyaz yakalı kadın çalışan istihdam edilmektedir. Ortalama değişim 2006 ve 2007 yıllarında 6.50, 2008 yılında 5, 2009 ve 2010 yıllarında 6 olarak gerçekleşmiştir.

Belirtilen yıllar arasındaki değişimine bakıldığında 2006 yılında 26, 2007 yılında 28, 2008 yılında 34, 2009 ve 2010 yıllarında 35 tane firmada mavi yakalı erkek çalışan istihdam edilmektedir. 2007 yılında %11.18’lik artışla ortalama 40.15’ten 44.64’e yükselmiştir. 2007 yılından sonra yıllar arasında değişim oransal olarak çok fazla olmamıştır. 2008 yılında ortalama mavi yakalı erkek istihdamı 42.18, 2009 yılında 41.54, 2010 yılında 41.60 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan 2006 yılında 22, 2007 yılında 24, 2008 yılında 30, 2009 ve 2010 yıllarında 31 firmada beyaz yakalı erkek çalışan istihdam edilmektedir. Ortalama değişim 2006 yılında 3.77, 2007 yıllarında 4.25, 2008 yılında 3.70, 2009 yılında 4.65 ve 2010 yılında 3.74 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 18: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalarda Beyaz ve Mavi Yakalı Kadın-Erkek Çalışanlardaki Değişim

	Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Çalışan Sayısı	%	Yıllara Göre % Değişim
Mavi Yakalı Kadın Çalışan	2006	12	6.00	-	-
	2007	12	5.92	-1.39	1,39
	2008	16	6.50	8.33	9,86
	2009	15	7.33	22.22	12,82
	2010	15	7.47	24.44	1,82
Beyaz Yakalı Kadın Çalışan	2006	3	3.00	-	-
	2007	3	3.00	0.00	0,00
	2008	5	3.00	0.00	0,00
	2009	5	3.00	0.00	0,00
	2010	5	3.00	0.00	0,00
Mavi Yakalı Erkek Çalışan	2006	36	19.83	-	-
	2007	41	18.61	-6.17	-6,17
	2008	47	19.19	-3.24	3,13
	2009	48	19.15	-3.47	-0,24
	2010	49	19.80	-0.19	3,40
Beyaz Yakalı Erkek Çalışan	2006	31	1.74	-	-
	2007	35	1.71	-1.59	-1,59
	2008	40	2.10	20.56	22,50
	2009	41	2.10	20.42	-0,12
	2010	41	2.07	19.02	-1,16

Şanlıurfa ilinde devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “Mavi ve Beyaz Yakalı”, ortalama “Kadın ve Erkek” çalışanlarının belirtilen yıllar arasındaki değişimine bakıldığında 2006 ve 2007 yıllarında 12, 2008 yılında 16, 2009 ve 2010 yıllarında 15 firmada mavi yakalı kadın çalışan istihdam edilmiştir. Ortalama mavi yakalı kadın çalışan sayıları küçük değişimlerle 2006 yılında 6, 2007 yılında 5.92, 2008 yılında 6.50, 2009 yılında 7.33 ve 2010 yılında 7.47 olarak gerçekleşmiştir. Beyaz yakalı kadın istihdam eden firmalar 2006 ve 2007 yıllarında 3, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında 5’tir. Ortalama beyaz yakalı kadın çalışan sayısı değişmemiş ve 3 olarak kalmıştır.

Erkek çalışanlardaki mavi ve beyaz yakalı ayırımına baktığımızda devlet yardımlarından yararlanmamış olan firmalarda 2006 yılında 36, 2007 yılında 41, 2008 yılında 47, 2009 yılında 48 ve 2010 yılında 49’unda mavi yakalı çalışan istihdam edilmiştir. Ortalama mavi yakalı erkek çalışan sayılarına bakıldığında 2006 yılında 19.83, 2007 yılında 18.61, 2008 yılında 19.19, 2009 yılında 19.15 ve 2010 yılında 19.80 olarak gerçekleşmiştir. Neredeyse hiç değişim yaşanmadığı görülmektedir. Beyaz yakalı çalışanı olan firmalar 2006 yılında 31, 2007 yılında 35, 2008 yılında 40, 2009 ve 2010 yıllarında 41’dir. Ortalama beyaz yakalı erkek çalışanlar 2006 yılında 1.74, değişim yıllar içinde; 2007 yılında 1.71, 2008 ve 2009 yıllarında 2.10, 2010 yılında 2.07 şeklinde gerçekleşmiştir.

Tablo 19: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmalarda Beyaz ve Mavi Yakalı Kadın-Erkek Çalışanlardaki Değişim

	Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Çalışan Sayısı	%	Yıllara Göre % Değişim
Mavi Yakalı Kadın Çalışan	2006	26	5.15	-	-
	2007	28	5.36	3.94	3,94
	2008	33	5.70	10.54	6,34
	2009	33	5.97	15.83	4,79
	2010	33	6.12	18.77	2,54
Beyaz Yakalı Kadın Çalışan	2006	7	5.00	-	-
	2007	7	5.00	0.00	0,00
	2008	10	4.00	-20.00	-20,00
	2009	9	4.33	-13.33	8,33
	2010	9	4.33	-13.33	0,00
Mavi Yakalı Erkek Çalışan	2006	62	28.35	-	-
	2007	69	29.17	2.89	2,89
	2008	81	28.84	1.71	-1,15
	2009	83	28.59	0.83	-0,86
	2010	85	28.88	1.86	1,02
Beyaz Yakalı Erkek Çalışan	2006	53	2.58	-	-
	2007	59	2.75	6.22	6,22
	2008	70	2.79	7.77	1,46
	2009	72	2.76	6.92	-0,78
	2010	72	2.79	8.00	1,01

Tablo 20: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmalarda Kadın ve Erkek Çalışanlardaki Değişim

Cinsiyet	Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Çalışan	%	Yıllara Göre % Değişim
Kadın Çalışanlar	2006	14	6.29	-	-
	2007	16	6.56	4.29	4,29
	2008	18	6.06	-3.66	-7,62
	2009	18	6.17	-1.91	1,82
	2010	18	6.33	0.64	2,59
Erkek Çalışanlar	2006	26	43.35	-	-
	2007	28	48.29	11.40	11,40
	2008	34	45.44	4.82	-5,90
	2009	35	44.77	3.28	-1,47
	2010	35	44.91	3.60	0,31

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın ortalama “Kadın ve Erkek” çalışanlarının belirtilen yıllar arasındaki değişimine bakıldığında 2006 yılında 14, 2007 yılında 16, 2008 yılında 17, 2009 ve 2010 yıllarında 18 tane firmada kadın çalışan istihdam edilmektedir. Yıllar arasında ortalama değişim çok fazla olmamıştır. 2006 yılında ortalama kadın çalışan 6.29, 2007 yılında 6.56, 2008 yılında 6.06, 2009 yılında 6.17 ve 2010 yılında 6.33 olarak gerçekleşmiştir.

2006 yılında 26, 2007 yılında 28, 2008 yılında 34, 2009 ve 2010 yıllarında 35 tane firmada erkek çalışan istihdam edilmektedir. Ortalama erkek çalışan sayılarına bakıldığında; 2006 yılında ortalama 43.35 olan erkek çalışan sayısı, 2007 yılında %11.40'lık bir artış göstererek ortalama 48.29 olmuştur. 2007 yılından sonra yıllar arasında değişim oransal olarak çok fazla olmamıştır. 2008 yılında ortalama mavi yakalı erkek istihdamı 45.44, 2009 yılında 44.77, 2010 yılında 44.91 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 21: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalarda Kadın ve Erkek Çalışanlardaki Değişim

Cinsiyet	Yıllar	Firma Sayısı	Ortalama Çalışan	%	Yıllara Göre % Değişim
Kadın Çalışanlar	2006	13	6.23	-	-
	2007	13	6.15	-1,28	-2,28
	2008	18	6.61	6,10	7,48
	2009	17	7.24	16,21	9,53
	2010	18	7.28	16,85	0,55
Erkek Çalışanlar	2006	36	21.33	-	-
	2007	41	19.98	-6,33	-6,33
	2008	47	20.91	-1,97	4,65
	2009	48	21.00	-1,55	0,43
	2010	50	21.30	-0,14	1,43

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın ortalama “Kadın ve Erkek” çalışanlarının belirtilen yıllar arasındaki değişimine bakıldığında 2006 yılında ve 2007 yıllarında 13, 2008 yılında 18, 2009 yılında 17 ve 2010 yılında 18 firmada kadın çalışan istihdam edilmiştir. Ortalama kadın çalışan sayılarındaki değişim 2006 yılında 6.23, 2007 yılında 6.15, 2008 yılında 6.61, 2009 yılında 7.24 ve 2010 yılında 7.28 olarak gerçekleşmiştir.

Erkek çalışanların durumlarına bakıldığında, 2006 yılında 36, 2007 yılında 41, 2008 yılında 47, 2009 yılında 48 ve 2010 yılında 50 firma istihdamları söz konusudur. Ortalama erkek çalışan sayılarına bakıldığında 2006 yılında 21.33, 2007 yılında 19.98, 2008 yılında 20.91, 2009 yılında 21 ve 2010 yılında 21.30 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 22: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Üst Yönetim Biçimleri

			Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri	Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler	Toplam
Yıllar	2006	Firma Sayısı	23	3	26
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	88,5%	11,5%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	16,9%	13,6%	16,5%
	2007	Firma Sayısı	24	4	28
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	85,7%	14,3%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	17,6%	18,2%	17,7%
	2008	Firma Sayısı	29	5	34
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	85,3%	14,7%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	21,3%	22,7%	21,5%
	2009	Firma Sayısı	30	5	35
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	85,7%	14,3%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	22,1%	22,7%	22,2%
	2010	Firma Sayısı	30	5	35
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	85,7%	14,3%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	22,1%	22,7%	22,2%
Toplam	Firma Sayısı		136	22	158
	İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi		86,1%	13,9%	100,0%
	İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı		100,0%	100,0%	100,0%

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “Üst Yönetim”inin dağılımları: 2006 yılında 26 firmanın 23’ünde yöneticiler “Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri” iken, 3 firmanın yöneticileri “Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler”dir. 2010 yılında 35 firmanın 30’unda yöneticiler “Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri” iken, 5 firmada “Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler” yer almaktadır.

Tablo 23: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Üst Yönetim Biçimleri

			Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri	Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler	Total
Yıllar	2006	Firma Sayısı	34	2	36
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	94,4%	5,6%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	17,1%	8,7%	16,2%
		Firma Sayısı	38	3	41
	2007	İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	92,7%	7,3%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	19,1%	13,0%	18,5%
		Firma Sayısı	41	6	47
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	87,2%	12,8%	100,0%
	2008	İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	20,6%	26,1%	21,2%
		Firma Sayısı	42	6	48
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	87,5%	12,5%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	21,1%	26,1%	21,6%
	2009	Firma Sayısı	44	6	50
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	88,0%	12,0%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	22,1%	26,1%	22,5%
		Firma Sayısı	199	23	222
Toplam	İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	89,6%	10,4%	100,0%	
	İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	100,0%	100,0%	100,0%	

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “Üst Yönetim”inin dağılımları: 2006 yılında 36 firmanın 34’ünde yöneticiler “Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri” iken, 2 firmanın yöneticileri “Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler”dir. 2010 yılında 50 firmanın 44’ünde yöneticiler “Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri” iken, 6 firmada “Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler” yer almaktadır.

Tablo 24: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış ve Almamış Olan Firmaların Üst Yönetim Biçimleri

			Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri	Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler	Total
Yıllar	2006	Firma Sayısı	57	5	62
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	91,9%	8,1%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	17,0%	11,1%	16,3%
	2007	Firma Sayısı	62	7	69
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	89,9%	10,1%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	18,5%	15,6%	18,2%
	2008	Firma Sayısı	70	11	81
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	86,4%	13,6%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	20,9%	24,4%	21,3%
	2009	Firma Sayısı	72	11	83
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	86,7%	13,3%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	21,5%	24,4%	21,8%
2010	Firma Sayısı	74	11	85	
	İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	87,1%	12,9%	100,0%	
	İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	22,1%	24,4%	22,4%	
Toplam		Firma Sayısı	335	45	380
		İlgili Yıldaki Üst Yönetim Dağılımının Yüzdesi	88,2%	11,8%	100,0%
		İlgili Üst Yönetim Biçiminin Yıllara Dağılımı	100,0%	100,0%	100,0%

Bu çalışmaya dahil olan firmaların “Üst Yönetim”lerinin dağılımına bakıldığında: 2006 yılında 62 firmanın 57’sinde yöneticiler “Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri”nden oluşurken, 5 firmanın yöneticileri “Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler”den oluşmaktadır. 2010 yılında 85 firmanın 74’ünde yöneticiler “Firma Sahibi ve/veya Aile Üyeleri”nden oluşurken, 11 firmada “Aile Üyesi Olmayan Profesyonel Yöneticiler” yer almaktadır.

Tablo 22, 23 ve 24’te de görüldüğü gibi yardım almış olan firmaların yöneticileri almamış olan firmalara göre daha fazla profesyonel yöneticiden oluşmaktadır. Bu da bize profesyonel yöneticilerin, devlet yardımları gibi yatırımı teşvik eden araçlara aile üyelerinden oluşan diğer yöneticilerden daha ilgili olduğunu göstermektedir. Profesyonel yöneticiler bu yardımların daha fazla yapılması gerektiğini söylerken, diğer firma sahipleri düşüncelerini dile getirmemişlerdir.

Tablo 25: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Düzeyi

			Eğitim				Toplam
			İlkokul	Lise	Yüksek Okul	Üniversite	
Yıllar	2006	Firma Sayısı	2	5	1	18	26
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	7,7%	19,2%	3,8%	69,2%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Biçiminin Yıllara Dağılımı	13,3%	14,3%	20,0%	17,5%	16,5%
	2007	Firma Sayısı	2	6	1	19	28
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	7,1%	21,4%	3,6%	67,9%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Biçiminin Yıllara Dağılımı	13,3%	17,1%	20,0%	18,4%	17,7%
	2008	Firma Sayısı	3	8	1	22	34
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	8,8%	23,5%	2,9%	64,7%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Biçiminin Yıllara Dağılımı	20,0%	22,9%	20,0%	21,4%	21,5%
	2009	Firma Sayısı	4	8	1	22	35
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	11,4%	22,9%	2,9%	62,9%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Biçiminin Yıllara Dağılımı	26,7%	22,9%	20,0%	21,4%	22,2%
2010	Firma Sayısı	4	8	1	22	35	
	İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	11,4%	22,9%	2,9%	62,9%	100,0%	
	İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Biçiminin Yıllara Dağılımı	26,7%	22,9%	20,0%	21,4%	22,2%	
Toplam	Firma Sayısı	15	35	5	103	158	
	İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	9,5%	22,2%	3,2%	65,2%	100,0%	
	İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Biçiminin Yıllara Dağılımı	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri”nin dağılımları: 2006 yılında 26 firmanın yöneticilerinin 2’si ilkokul, 5’i lise, 1’i yüksekokul, 18 üniversite mezunundan, 2007 yılında 28 firmanın yöneticilerinin 2’si ilkokul, 6’sı lise, 1’i yüksekokul, 19’u üniversite mezunundan, 2008 yılında 34 firmanın yöneticilerinin 3’ü ilkokul, 8’i lise, 1’i yüksekokul, 22’si üniversite mezunundan, 2009 ve 2010 firmanın yöneticilerinin ise 4’ü ilkokul, 8’i lise, 1’i yüksekokul, 22’si üniversite mezunundan oluşmaktadır.

Tablo 26: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Düzeyi

			Eğitim					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek Okul	Üniversite	
Yıllar	2006	Firma Sayısı	7	2	10	1	16	36
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	19,4%	5,6%	27,8%	2,8%	44,4%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Bıçımının Yıllara Dağılımı	16,3%	16,7%	16,7%	20,0%	15,7%	16,2%
	2007	Firma Sayısı	9	2	11	1	18	41
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	22,0%	4,9%	26,8%	2,4%	43,9%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Bıçımının Yıllara Dağılımı	20,9%	16,7%	18,3%	20,0%	17,6%	18,5%
	2008	Firma Sayısı	9	2	13	1	22	47
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	19,1%	4,3%	27,7%	2,1%	46,8%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Bıçımının Yıllara Dağılımı	20,9%	16,7%	21,7%	20,0%	21,6%	21,2%
	2009	Firma Sayısı	9	3	13	1	22	48
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	18,8%	6,2%	27,1%	2,1%	45,8%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Bıçımının Yıllara Dağılımı	20,9%	25,0%	21,7%	20,0%	21,6%	21,6%
	2010	Firma Sayısı	9	3	13	1	24	50
		İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi	18,0%	6,0%	26,0%	2,0%	48,0%	100,0%
		İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Bıçımının Yıllara Dağılımı	20,9%	25,0%	21,7%	20,0%	23,5%	22,5%
Toplam	Firma Sayısı		43	12	60	5	102	222
	İlgili Yıldaki Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımının Yüzdesi		19,4%	5,4%	27,0%	2,3%	45,9%	100,0%
	İlgili Firma Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri Bıçımının Yıllara Dağılımı		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “Yöneticilerinin Eğitim Düzeyleri”nin dağılımları: 2006 yılında 36 firmanın yöneticilerinin 7’si ilkokul, 2’si ortaokul, 10’u lise, 1’i yüksekokul, 16’sı üniversite mezunundan, 2007 yılında 41 firmanın yöneticilerinin 9’u ilkokul, 2’si ortaokul, 11’i lise, 1’i yüksekokul, 18’i üniversite mezunundan, 2008 yılında 47 firmanın yöneticilerinin 9’u ilkokul, 3’ü ortaokul, 13’ü lise, 1’i yüksekokul, 22’si üniversite mezunundan, 2009 yılında 48 firmanın yöneticilerinin 9’u ilkokul, 3’ü ortaokul, 13’ü lise, 1’i yüksekokul, 22’si üniversite mezunundan ve 2010 firmanın 9’u ilkokul, 3’ü ortaokul, 13’ü lise, 1’i yüksekokul, 24’ü üniversite mezunundan oluşmaktadır.

Firma yöneticilerinin eğitim düzeylerini içeren Tablo 25 ve 26’ya baktığımızda Üniversite mezunu olan yöneticilerin yer aldığı firmalarda, diğer firmalara oranla yatırımlarda devlet yardımlarından daha çok yararlanıldığı görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe bu tür yardımlara bakış açısında bir genişleme göze çarpmaktadır.

Tablo 27: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almış Olan Firmaların Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişim

			Üretim			
			0-50	51-75	76+	Toplam
Yıllar	2006	Firma Sayısı	6	8	9	23
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	26,1%	34,8%	39,1%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	17,6%	17,4%	17,3%	16,9%
	2007	Firma Sayısı	6	8	9	24
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	25,0%	33,3%	37,5%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	17,6%	17,4%	17,3%	17,6%
	2008	Firma Sayısı	8	9	11	29
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	27,6%	31,0%	37,9%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	23,5%	19,6%	21,2%	21,3%
	2009	Firma Sayısı	7	11	11	30
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	23,3%	36,7%	36,7%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	20,6%	23,9%	21,2%	22,1%
	2010	Firma Sayısı	7	10	12	30
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	23,3%	33,3%	40,0%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	20,6%	21,7%	23,1%	22,1%
Toplam	Firma Sayısı		34	46	52	136
	İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi		25,0%	33,8%	38,2%	100,0%
	İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “Kapasite Kullanım Oranları”na bakıldığında: 2006 yılında 23 firmanın 6 tanesi üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 8 tanesi üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 9 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2007 yılında 24 firmanın 6 tanesi üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 8 tanesi üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 9 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2008 yılında 29 firmanın 8 tanesi üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 9 tanesi üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 11 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2009 yılında 30 firmanın 7 tanesi üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 11 tanesi üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 11 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2010 yılında 30 firmanın 7 tanesi üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 10 tanesi üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 12 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 35 firmanın 5 tanesinin bilgilerine hizmetler sektöründe ya da üretimde kapasite kullanım oranları bilinmediğinden yer verilememiştir.

Tablo 28: 2006-2010 Yılları Arasında Devlet Yardımı Almamış Olan Firmaların Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişim

			Üretim			
			0-50	51-75	76+	Toplam
Yıllar	2006	Firma Sayısı	4	14	11	29
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	13,8%	48,3%	37,9%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	16,0%	16,1%	15,9%	16,0%
	2007	Firma Sayısı	4	18	12	34
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	11,8%	52,9%	35,3%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	16,0%	20,7%	17,4%	18,8%
	2008	Firma Sayısı	5	18	15	38
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	13,2%	47,4%	39,5%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	20,0%	20,7%	21,7%	21,0%
	2009	Firma Sayısı	6	18	15	39
		İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	15,4%	46,2%	38,5%	100,0%
		İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	24,0%	20,7%	21,7%	21,5%
2010	Firma Sayısı	6	19	16	41	
	İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	14,6%	46,3%	39,0%	100,0%	
	İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	24,0%	21,8%	23,2%	22,7%	
Toplam	Firma Sayısı	25	87	69	181	
	İlgili Yıldaki Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yüzdesi	13,8%	48,1%	38,1%	100,0%	
	İlgili Kapasite Kullanım Oranlarındaki Değişimin Yıllara Göre Dağılımı	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “Kapasite Kullanım Oranları”na bakıldığında: 2006 yılında 29 firmanın 4’ü üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 14’ü üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 11 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2007 yılında 34 firmanın 4’ü üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 18’si üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 12 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2008 yılında 38 firmanın 5’i üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 18’i üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 15 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2009 yılında 39 firmanın 6’sı üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 18’i üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 15 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 2010 yılında 41 firmanın 6’sı üretim yaparken kapasitesini %0-50 arasında, 19’u üretim yaparken kapasitesini % 51-75 arasında, 16 tanesi de üretim yaparken kapasitesini % 76’nın üzerinde kullanmaktadır. 50 firmanın 9 tanesinin bilgilerine hizmetler sektöründe ya da üretimde kapasite kullanım oranları bilinmediğinden yer verilememiştir.

Tablo 29: Devlet Yardımı Almış Olan Firmalara Göre Yatırımlarda Devlet Yardımlarının Etkili Olma Durumu

İlgili Kararın Yılı	Devlet Yardımı Türleri	Evet		Hayır	
		Firma Sayısı	%	Firma Sayısı	%
2006	Gümrük Vergisi Muafiyeti	9	25,7	26	74,3
	KDV İstisnası	18	51,4	17	48,6
	Faiz Desteği	10	28,6	25	71,4
2009	Gümrük Vergisi Muafiyeti	11	31,4	24	68,6
	KDV İstisnası	18	51,4	17	48,6
	Faiz Desteği	8	22,9	27	77,1
	Vergi İndirimi	20	57,1	15	42,9
	Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	27	77,1	8	22,9
	Yatırım Yeri Tahsisi	10	28,6	25	71,4

Devlet yardımlarından yararlanmış ve anket uygulamasına katılmış olan toplam 35 firmanın “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararları”nın “Etkili Olma Durumu”na ilişkin algılarına bakıldığında: 2006 yılında çıkarılmış olan devlet yardımlarından “Gümrük Vergisi Muafiyeti”ni 35 firmanın; % 25.7’si olan 9 firma olumlu karşılamaktayken, % 74.3’e olan 26 firma olumsuz karşılamaktadır. “KDV İstisnası”nı bu 35 firmanın; % 51.4’ü olan 18 firma olumlu karşılamaktayken, % 48.6’sı olan 17 firma olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Faiz Desteği”ni 35 firmanın; % 28.6’sı olan 10 firma olumlu karşılamaktayken, % 71.4’ü olan 25 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir.

“Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2009 Kararları”nın firmalar açısından algılanmasına bakıldığında: “Gümrük Vergisi Muafiyeti”ni 35 firmanın; % 31.4’ü olan 11 firma olumlu karşılamaktayken, % 68.6’sı olan 26 firma olumsuz karşılamaktadır. “KDV İstisnası”nı bu 35 firmanın; % 51.4’ü

olan 18 firma olumlu karşılamaktayken, % 48.6'sı olan 17 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Faiz Desteği”ni 35 firmanın; % 22.9'u olan 8 firma olumlu karşılamaktayken, % 77.1'i olan 27 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Vergi İndirim”ine 35 firmanın; % 57.1'i olan 20 firma olumlu karşılamaktayken, % 42.9'u olan 15 firma olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği”ni 35 firmanın; % 77.1'i olan 27 firma olumlu karşılamaktayken, % 22.9'u olan 8 firma olumsuz olduğunu düşünmektedir. Son olarak devlet yardımlarından “Yatırım Yeri Tahsis”ni 35 firmanın; % 28.6'sı olan 10 firma olumlu karşılamaktayken, % 71.4'ü olan 25 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 30: Devlet Yardımı Almamış Olan Firmalara Göre Yatırımlarda Devlet Yardımlarının Etkili Olma Durumu

İlgili Kararın Yılı	Devlet Yardımı Türleri	Evet		Hayır	
		Firma Sayısı	%	Firma Sayısı	%
2006	Gümrük Vergisi Muafiyeti	8	16	42	84
	KDV İstisnası	9	18	41	82
	Faiz Desteği	11	22	39	78
2009	Gümrük Vergisi Muafiyeti	7	14	43	86
	KDV İstisnası	14	28	36	72
	Faiz Desteği	10	20	40	80
	Vergi İndirimi	13	24	37	76
	Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	30	60	20	40
	Yatırım Yeri Tahsis	8	16	42	84

Devlet yardımlarından yararlanmamış olan toplam 50 firmanın “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararları”nın “Etkili Olma Durumu”na ilişkin algılarına bakıldığında: 2006 yılında çıkarılmış olan devlet yardımlarından “Gümrük Vergisi Muafiyeti”ni 50 firmanın; % 16'sı olan

8 firma olumlu karşılamaktayken, % 84'ü olan 42 firma olumsuz karşılamaktadır. “KDV İstisnası”nı bu 50 firmanın; % 18'i olan 9 firma olumlu karşılamaktayken, % 82'si olan 41 firma olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Faiz Desteği”ni 50 firmanın; % 20'si olan 10 firma olumlu karşılamaktayken, % 80'ni olan 40 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir.

“Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2009 Kararları”nın firmalar açısından algılanmasına bakıldığında: “Gümrük Vergisi Muafiyeti”ni 50 firmanın; % 14'ü olan 7 firma olumlu karşılamaktayken, % 86'sı olan 43 firma olumsuz karşılamaktadır. “KDV İstisnası”nı bu 50 firmanın; % 28'i olan 14 firma olumlu karşılamaktayken, % 72'si olan 36 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Faiz Desteği”ni 50 firmanın; % 20'si olan 10 firma olumlu karşılamaktayken, % 80'ni olan 40 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Vergi İndirim”ine 50 firmanın; % 24'ü olan 13 firma olumlu karşılamaktayken, % 76'sı olan 37 firma olumsuz olduğunu düşünmektedir. Devlet yardımlarından “Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği”ni 50 firmanın; % 60'ı olan 30 firma olumlu karşılamaktayken, % 40'ı olan 20 firma olumsuz olduğunu düşünmektedir. Son olarak devlet yardımlarından “Yatırım Yeri Tahsisi”ni 50 firmanın; % 16'sı olan 8 firma olumlu karşılamaktayken, % 84'ü olan 42 firma ise olumsuz olduğunu düşünmektedir.

Devlet yardımlarının etkili olması ile ilgili algıyı ortaya koyan, tablo 29 ve 30'da istihdamın üzerindeki yükü hafiflettiğinden “Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği” yardımı yüksek oranlarda olumlu karşılanmıştır. Ancak bu yüksek oranda olumlu karşılama durumu istihdamı istenilen düzeyde artırmak için yeterli olmamıştır.

Tablo 31: 5763 Sayılı İstihdam Teşviklerinden Yararlanılma Durumu

Erkek İstihdamı	Firma Sayısı	%
Evet	17	20
Hayır	68	80
Toplam	85	100

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5763 sayılı “İstihdam Teşviklerinden Yararlanma Durumu”na bakıldığında; 85 firmanın % 20’si olan 17 firma bu teşvikten yararlanmışken, % 80’ni olan 68 firma yararlanmamıştır.

Tablo 32: 5763 Sayılı Kanunla İstihdam Edilen Erkek Çalışanlar

Erkek İstihdamı	Firma Sayısı	%
2	3	17,6
4	1	5,9
5	2	11,8
9	1	5,9
10	2	11,8
15	1	5,9
17	1	5,9
20	1	5,9
25	2	11,8
30	2	11,8
70	1	5,9
Toplam	17	100,0

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5763 sayılı istihdam teşviklerinden yararlanmış 17 firmanın “Erkek İstihdamındaki Durum”una bakıldığında; 3 firma 2, 1 firma 4, 2 firma 5, 1 firma 9, 2 firma 10, 1 firma 15, 1 firma 17, bir firma 20, 2 firma 25, 2 firma 30, 1 firma 70 olmak üzere toplam 207 erkek çalışan istihdam edilmiştir.

Tablo 33: 5763 Sayılı Kanunla İstihdam Edilen Kadın Çalışanlar

Kadın İstihdamı	Firma Sayısı	%
4	1	50,0
15	1	50,0
Toplam	2	100,0

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5763 sayılı istihdam teşviklerinden yararlanmış 17 firmanın “Kadın İstihdamındaki Durum”una bakıldığında; 1 firma 4, 1 firma 15 olmak üzere toplam 19 kadın çalışan istihdam edilmiştir.

Tablo 34: Firmaların 5763 Sayılı İstihdam Teşviklerinden Yararlanmama Nedenleri

Yararlanmanın Nedeni	Firma Sayısı	%
Teşvikler hakkında bilgilendirilemedik	8	11,8
Ek istihdama ihtiyaç (gerek) duyulmamıştır.	59	86,8
Diğer teşviklerden yararlanılmıştır.	1	1,5
Toplam	68	100,0

Şanlıurfa ilinde devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5763 sayılı istihdam teşviklerinden

yararlanmamış 68 firma; % 11.8'i olan 8 firma "Teşvikler Hakkında Bilgilendirilmedik" şeklinde ifade ederken, % 86.8'i olan 59 firma "Ek İstihdama İhtiyaç (Gerek) Duyulmamıştır", % 1.5'i olan 1 firma ise "Diğer Teşviklerden Yararlanılmıştır" diyerek yararlanmama sebebini belirtmişlerdir.

Tablo 35: 5838 Sayılı Kısa Çalışma Ödeneği Teşviklerinden Yararlanılma Durumu

	Firma Sayısı	%
Evet	4	4,7
Hayır	81	95,3
Toplam	85	100,0

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5838 sayılı "Kısa Çalışma Ödeneği" şeklindeki istihdam teşviklerinden yararlanma durumuna bakıldığında; 85 firmanın % 4.7'si olan 4 firma bu teşvikten yararlanmışken, % 95.3'ü olan 81 firma yararlanmamıştır.

Tablo 36: 5838 Sayılı Kısa Çalışma Ödeneğiyle İstihdam Edilen Çalışan Sayısı

180 Günlük Kısa Çalışma Ödeneği	Firma Sayısı	%
2	2	50,0
20	1	25,0
30	1	25,0
Toplam	4	100,0

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5838 sayılı "Kısa Çalışma Ödeneği" şeklindeki istihdam teşviklerinden yararlanmış 4 firmanın dağılımına bakıldığında; 2

firma 2, 1 firma 20 ve 1 firma 30 çalışanını bu 180 günlük ödenekten yararlandırmıştır.

Tablo 37: Firmaların 5838 Sayılı Kısa Çalışma Ödeneği Teşviklerinden Yararlanmama Nedenleri

	Firma Sayısı	%
Teşvikler Hakkında Bilgilendirilmedik	8	10,35
Ek İstihdama İhtiyaç (Gerek) Duyulmamıştır	65	79,3
Diğer Teşviklerden Yararlanılmıştır	8	10,35
Toplam	81	100,0

Devlet yardımlarından yararlanmış ve diğer anket uygulamasına katılmış olan firmaların 5838 sayılı “Kısa Çalışma Ödeneği” şeklindeki istihdam teşviklerinden yararlanmamış 81 firma; % 10.35’i olan 8 firma “Teşvikler Hakkında Bilgilendirilmedik” şeklinde ifade ederken, % 79.3’ü olan 65 firma “Ek İstihdama İhtiyaç (Gerek) Duyulmamıştır”, % 10.35’i olan 8 firma ise “Diğer Teşviklerden Yararlanılmıştır” diyerek yararlanmama sebebini belirtmişlerdir.

Kanunlardaki yardımlardan yararlanıldığı takdirde, işverenin istihdam maliyetlerini ciddi şekilde azaltacak etkiye sahip olmasına rağmen tablo 31 ve tablo 35’te de görüldüğü gibi istihdam teşvik paketlerine beklenen düzeyde bir yönelim olmamıştır. Bu durum kayıtdışı istihdamın bölgedeki varlığının fazla olabileceğine dikkat çekmektedir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Türkiye’de işsizlikle mücadele ve istihdamı artırma ile ilgili devlet tarafından uygulanan çeşitli politikalar, gerek krizin önüne geçilmesi gerekse mevcut işgücü piyasasının düzeninin muhafaza edilmesi açısından önemlidir. Bu anlamda çıkarılan kararlar ve bazı kanunlarda yapılan değişikliklerin amacı budur. Bu çalışmada Şanlıurfa ilinde; şu an yürürlükte olan 14.07.2009 karar tarihli, 2009/15199 karar sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”, 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ve 5838 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”lar ile yürürlükten kaldırılmış olan 2006/10921 karar sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın sonuçları değerlendirilmiş, istihdamın geliştirilmesi ve işsizlikle mücadele ile birlikte işveren algısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Şanlıurfa ilinde toplam 65 firma devlet yardımlarından yararlanmıştır. Bu firmaların 10’u “Kamu Kuruluşu”, 15’i saha uygulamasının başladığı tarihte “Kapanmış”, 5’i ise anket uygulamasına katılmayı “Kabul Etmeyen” firmalardır. Devlet yardımlarından yararlanmış olup, anket uygulamasına katılmayı “Kabul Eden” firma sayısı 35’tir. Anket sonuçlarının sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için devlet yardımlarından yararlanmamış ancak yararlanmış firmalarla benzer özelliklerde olan 50 firmaya da aynı anket uygulanmıştır. Bu durum, devlet yardımları ve istihdam teşviklerinde işveren ve firma algısının ortaya konulması bakımından önemlidir.

Anket uygulamasına katılmış olan 85 firmanın 59’u 5763 sayılı İstihdam Teşviklerinden, 65’i ise 5838 sayılı “Kısa Çalışma Ödeneği”yle ilgili istihdam teşvikleri hakkında bilgisi olduğu halde ek işgücü istihdam etmek istemediğini beyan etmiştir. Bu bize firmaların ileriye yönelik hedeflerinin büyüme ve istihdam oluşturma olmadığını gösterebilmektedir. Mevcut durumu idare etme isteğinin, firma açısından üretim kapasitesini artırma ve il açısından işsizliği azaltma olgularının önüne geçtiği de çıkarılabilecek

sonuçlar arasındadır. Bununla ilgili olarak bölge ve Şanlıurfa ilindeki müteşebbislere, girişimcilik ve yatırım yapma eğitimleri verilebilir. Kişilerin kafalarındaki güvenlik, barınma ihtiyacı, eğitim, sağlık ve iş bulma sorunları giderilerek il içinde ve çevre illerden işgücü piyasasına dahil olmak isteyenler için alternatif fırsatlar oluşturulabilir.

Sonuç olarak, firmaların istatistikî açıdan büyük bir çoğunluğu, gerek istihdam teşviklerinden gerekse yatırımlarda devlet yardımlardan haberdar olmakla birlikte alınmış olan yardımların “işsizlikle mücadele” ve “istihdam artışı” olarak beklenildiği ölçüde işgücü piyasasına yansımadığı gözlemlenmiştir. Bilgilendirilme ya da bulundukları sektöre ilişkin yardımların kısıtlı olması gibi hususların çok fazla dile getirilmediği yüz yüze görüşmelerde, istihdamlarında kabul edilebilir düzeyde artış olmamasının nedeni “çalışan sayılarının yeterli görülmesi”dir.

KAYNAKÇA

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı, 24.07.2003 ve 25178 Mükerrer Sayılı T.C. Resmi Gazete.

ACAR, Muhittin ve ÖZGÜR, Hüseyin, **Çağdaş Kamu Yönetimi I**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 1999.

AKGÜÇ, Öztin, **Finansal Yönetim**, Avcıol Basım Yayın, 7. Basım, İstanbul, 1998.

AKSOY, Ahmet ve TANRIÖVEN, Cihan, **Sermaye Piyasası Yatırım Araçları ve Analizi**, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Mayıs, Ankara, 2007.

AKSOY, Ahmet, **Yerli ve Uluslararası Finansal Pazarlar ve Yatırım Politikası**, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü ve T.C. Ziraat Bankası Eğitim Semineri, Ders Notları, Ankara, 1985.

ANDREAS, Bartosch, "The New Dimension", **European State Aid Law Quarterly**, 2002 Brussels.

AŞIKOĞLU, Rıza, **Türkiye'de Yatırım Teşvik Tedbirleri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 278, 1988, s. 9.

AYGÜN, Ömrüye, **Avrupa Birliğinde Devlet Yardımları Sistemi ve Türkiye'ye Yansımaları**, Uzmanlık Tezi, DPT No: 2706, Ankara, Nisan 2007.

BALÇIK, Bahattin, **Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi**, 2. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2003.

BEKÇİOĞLU, Selim, **Menkul Kıymetler Analizi**, Ankara, 1983.

BİÇERLİ, M. Kemal **Çalışma Ekonomisi**, Beta Yayınları, Yayın No: 1805, İstanbul, 2007.

BİÇERLİ, M. Kemal, **İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1563, Eskişehir, 2004.

BİLGİN, Mehmet Hüseyin, “Türkiye'ye Yönelik Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının İstihdama Etkisi”, **Öneri Dergisi**, Yıl: 11, Cilt: 6, Sayı: 22, İstanbul, Haziran 2004, s. 253.

Brendt Council, 2003, s. 2, www.brent.gov.uk, Erişim; 28.02.2011.

Brussels European Council, 16-17 December 2004, www.ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/en/ec/83201.pdf Erişim; 27.02.2011

BURÇİN, Ahmet, BURÇİN, Yereli, “Vergisel Teşvik Olarak Yatırım İndirimi ve Türkiye Uygulaması”, Dokuz Eylül Üniversitesi **İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 2, Kayseri, 1991, s. 226.

BÜKER, Semih, **Anonim Şirketlere Yapılacak Yatırımlarda Hisse Senetlerini Değerlendirme Yöntemleri**, Eskişehir, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 158, Eskişehir, 1976.

BÜKER, Semih, AŞIKOĞLU, Rıza ve SEVİL, Güven, **Finansal Yönetim**, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2010.

Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community, 24.12.2002, OJ C 325.

DPT Yayınları, Türkiye İçin Katılım Ortaklığı Belgesi, Ankara, Nisan 2003.

DPT Yayınları, Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları 1964-2000, Cilt I. Ankara 2001.

DURAN, Mustafa Sungur, **Türkiye’de Uygulanan Yatırım Teşvik Politikaları 1968-1998**, Hazine Müsteşarlığı Matbaası, Ankara, Aralık, 1999 s. 79;

- DURAN, Mustafa, “Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları”, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve İnceleme Dizisi No: 33, 2003, s. 27.
- DURAN, Mustafa, **Türkiye’de Yatırımlara Sağlanan Teşvikler ve Etkinliği**, Kasım 2002, s. 32.
- ECKHOUT, Biondi and Flynn, **The Law of State Aid in the European Union**, Oxford University Press, 2004, s. 185.
- EKİN, Nusret, **Türkiye’de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2000-33, İstanbul, 2000, s. 375.
- EMİROĞLU, Akif, **Ticari Açıdan Yatırım Projeleri**, Ekin Kitabevi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.
- ENGİN, Nazım, **Uluslararası Ticarete Korumacı Eğilimler**, İTO Yayını: 1992/4, İstanbul 1992, ss. 93-95.
- ERKAN, Hüsnü ve TATLIDİL, Rezan, **Serbest Bölgelerde Uygulanacak Teşvik Tedbirlerinin Sektörlere Katkıları Yönünden Değerlendirilmesi**, Ankara: TOB, No: 175, 1990.
- ERTUNA, Özcan, **Finansal Kurumlar**, Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayın No: 3, İzmir, 1982.
- European Commiision, **31th Report on Competition Policy**, 2001.
- European Commission, **24th Report on Competition Policy**, 1994.
- FAMA, Eugene, F., “Multiperiod Consumption-Investment Decisions”, **American Economie Review**, Vol: LX, Mart 1970.
- FIONA, Wishlade, “Subsidies and State Aids: The Definition of Acceptable Measures Under the European Union and World Trade Organization Rules”, **Regional and Industrial Research Paper Series**, No: 21,

European Policies Research Center, University of Strathclyde, Glasgow, September 1996, s. 16.

FORD, Robert, The Cost of Subsidising Industry, **OECD Observer**, London, October-November, 1990.

GÜVEMLİ, Oktay, “Türkiye’de Sanayi Özendirme ve Yönlendirme Önlemler” **II. İktisat Kongresi**, C. 1, İzmir, 1981.

İNCE, Orhan, **Sektörel Bazda Yatırımların Çevresel Etüdü**, Kolin İnşaat Turizm San. Tic. A.Ş için Mesleki Bir Uygulama, Ankara, 2008-2009.

İNCEKARA, Ahmet, **Türkiye’de Teşvik Sistemi**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1995/10, İstanbul.

KOVANCILAR, Birol, “Ülkemizde Yatırım Ortamının İyileştirilmesi, Yatırımların Teşviki ve Avrupa Birliği Uygulamaları Çerçevesinde Alternatif Modeller”, Tügiad Ekonomi Ödülleri, 2003.

KURAL, Koray, KARAKEÇİLİ, Feridun ve SAKIZLIOĞLU, Aylin, **Devlet Yardımları**, Ankara, DPT Yayınları, 1995.

LEE, Jonk-Wha, “Government Interventions and Productivity Growth”, **Journal of Economic Growth**, No:1, USA, 1996.

MAZLUM, Mustafa, YÜCEL, İlhan ve TEKEOĞLU, Muammer, **Özel Kesim Yatırım İmkanları ve Yatırım Kararlarında Teşviklerin Etkinliği**, TOBB Yayınları, 1990.

MİLLERS, Presten J. ve STRUTHERS, Allan, “The Uncertainties of the Laffer Effect”, in: Thomas J. Hailstones, Viewpoints on Supply Side Economics, Virginia: Prentice Hall Co., 1982, Coşkun Can Aktan (Çev.), www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/kamu-maliyesi/aktan-millers-struthers-vergioranlari-ile.pdf, Erişim: 28/02/2011.

- MUTLU, Ayşegül, “Bölgesel Kalkınma ve Türkiye’de Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Bazda Değerlendirilmesi”, **Yaklaşım**, Yıl: 11, Sayı: 123, Mart 2003, ss. 22 - 23.
- NELSON, Richard. R. Assessing Pirivateenterprise: An Exegesis of Tangled Doctrine, **The Bell Journal of Economics**, USA, 1981, s. 94.
- OECD, Competition Policy in Subsidies and State Aid, No: Daffe/Clp (2001) 24, November 2001, s. 7.
- ÖKÇÜN, Gündüz, **Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri**, Hil Yayıncılık, İstanbul, 1984.
- ÖNSAL, Naci, **İstihdam Ders Notları**, Kamu-İş Yayınları, Ankara, 1993.
- ÖZKARABÜBER, Mustafa Mehmet, **Avrupa Birliği ve Türkiye’de Devlet Yardımlarının Kontrolü**, Ankara, 2003.
- ÖZTÜRK, Hüseyin, “DTÖ anlaşmazlıkların Halli Sisteminin Dampinge Karşı Önemler ile Telafi Edici Önelmeler Bağlamında Genel Bir Değerlendirilmesi”, **Dış Ticaret Dergisi**, Ekim 2000, Ankara, www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/Dtdergi.htm, Erişim: 26.02.2011
- ÖZTÜRK, Hüseyin, 2002, www.dtm.gov.tr/cad/DTDERGI/Dtdergi.html Erişim: 28.02. 2011
- PAKDEMİRLİ, Ekrem, “Kalkınma Politikamız İçinde Teşvik ve Yönlendirme Politikaları”, **II. İktisat Kongresi** C. I, İzmir, 1981.
- PALRICK, A.. Messerlin, “External Aspects of State Aids”, **European Economy**, no.3. 1999.
- PHEDON, Nicolaides, “A New Frontier in State Aid Control, an Economic Assessment of Measure That Compensate Enterprises”, **Competition Policy**, July-August 2002a, s. 2.

Presidency Conclusions Copenhagen, 12 and 13 December, 2002,
www.europa.eu.int/copenhagen_council_20021212/index_en.html

Erişim: 27.02.2011.

QUİGLE, C and COLLINS A. M., **EC State Aid Law and Policy**. Oxford:
 Hart Publishing, 2003.

RAFF, Horst, NKrihna Sr Nivasan, Tax incentives for import- Substituting
 Foreign Investment: Does Signaling Play A Role?, Journal of Public
 Economics, NO: 67, USA, 1998, s. 188.

SARIKAMIş, Cevat, **Sermaye Pazarları**, Fatih Matbaası, İstanbul, 1980.

SAVAşIR, Rebii, **Türkiye’de Avrupa Birliği Ülkelerinde Küçük ve Orta
 Boyutlu İşletmeler Açısından İstihdam Politikaları**, Kamu-İş
 Ankara, 1999.

SCHÜTTERLE. P., “State Aid Control: An Accession Criterion”, *Common
 Market Law Review*, vol. 39, No3. Kluwer Law International,
 Netherlands, 2002, s. 578.

SCHWARTS, Gerd, CLEMENTS, Benedict, “Government Subsidies”, **Journal
 of Economics Surveys**, No:13, UK, 1999.

SÖNMEZ, Feriştah, “Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller ve Muhasebeleştirilmesi
 (Son Düzenlemeler ile Desteklenmiş Olarak)”, **Vergici ve
 Muhasebeciyle Diyalog**, S. 222, Ekim, 2006, s. 106.

TATAR, Tefik, **Yatırım Seçimi ve Değerlendirme Teknikleri**, Gazi
 Üniversitesi Yayın No: 75, Ankara, 1985.

TEZEL, Yahya Sezai, **Cumhuriyet Tarihinin İktisadi Tarihi 1923-1950**,
 Tarih Vakfı Yurt Yayınevi, Ankara, 2000.

TOKGÖZ, Erdinç , “Türkiye’nin İktisadi Gelişme Tarihi 1914-2007”, 8. Baskı
 İmaj Yayıncılık, Ankara, Ağustos 2007.

ULUDAĞ, İlhan, **Sanayileşme Stratejileri Yönünden Yatırım Teşvikleri Yatırımlarda ve İhracatta Teşvik Politikaları ve Uygulamaları**, Marmara Üniversitesi ODIÜAM Yayınları, İstanbul, 1986.

USLU, M. Zeki ve ÖNAL, Y. Beyazıt, **Yatırım Projeleri**, Karahan Yayıncılık, İstanbul, 2007.

VICKERS, Douglas, "The Theory of the Firm Production", **Capital and Finance**, New York, Mc Grow-Hill Company, 1968.

YETKİNER, Erkan, "Vergi Tatilinin (Tax Holidays) Doğrudan Yabancı Yatırımların Teşvikindeki Yeri", **Vergi Dünyası**, Sayı: 275, Temmuz 2004, s. 57.

EKLER

06 Ekim 2006 Tarihli Resmi Gazete
Sayı: 26311

Karar Sayısı : 2006/10921

Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulması; Yüksek Planlama Kurulu’nun 9/8/2006 tarihli ve 2006/52 sayılı Raporu üzerine, 14/5/1964 tarihli ve 474 sayılı Kanunun değişik 2 nci, 28/7/1967 tarihli ve 933 sayılı Kanunun 3/C, 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü, 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Kanunun 5 inci maddeleri ile 2/2/1984 tarihli ve 2976 sayılı Kanun hükümlerine göre, Bakanlar Kurulu’nca 28/8/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA KARAR

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Karar’ın amacı, Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda öngörülen hedefler ile Avrupa Birliği normları ve uluslar arası anlaşmalara uygun olarak tasarrufları katma değeri yüksek, ileri ve uygun teknolojileri kullanan yatırımlara yönlendirmek, istihdam yaratmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesini temin etmek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uluslar arası düzeyde rekabet edebilmelerini teminen yatırım, üretim, kalite ve standartlarını artırmalarını ve istihdam yaratmalarını sağlamak, çevre korumaya yönelik yatırımlar, ileri teknoloji gerektiren yatırımlar ile bu yatırımlara ilişkin araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemektir.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Karar’da geçen;

- a) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
 - b) Teşvik belgesi: Yatırım teşvik belgesi ve KOBİ teşvik belgesini,
 - c) Yatırım malı: Bina ve arsa hariç, teşvik belgesi kapsamı mal ve hizmet üretimi için kullanılan her türlü makine teçhizat, tesisat ve mefruşat gibi sabit harcamaları,
 - ç) Saymanlık: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki Müsteşarlık merkez ödemelerini yapan Merkez Saymanlığını,
- ifade eder.

Destek unsurları

MADDE 3 – (1) Müsteşarlıkça bu Karar’a istinaden çıkarılacak tebliğle belirlenecek bölgesel ve sektörel kısıtlamalar çerçevesinde teşvik belgesi kapsamında yatırımlara sağlanabilecek destek unsurları şunlardır:

- a) Gümrük Vergisi muafiyeti,
- b) Katma Değer Vergisi istisnası,
- c) Faiz desteği.

Sabit yatırım tutarları

MADDE 4 – (1) Yatırımlar bu Karar kapsamındaki destek unsurlarından,

Müsteşarlıkça makro ekonomik politikalar, arz-talep dengesi, sektörel, mali ve teknik yönden yapılacak değerlendirme sonucunda yatırım projesinin uygun görülmesi ve tebliğle belirlenecek ilke ve ölçütler içinde kalınması koşulu ile teşvik belgesine bağlanmak suretiyle yararlanabilir.

(2) Yatırımın, yatırım teşvik belgesine bağlanabilmesi için sabit yatırım tutarının;

a) Kapsamı Müsteşarlıkça tebliğle belirlenecek KOBİ'lerin yatırımlarında asgari 200 bin Yeni Türk Lirası, azami 2 milyon Yeni Türk Lirası,

b) KOBİ kapsamına girmeyen işletmelerin yatırımlarında asgari 1 milyon Yeni Türk Lirası, olması gerekmektedir.

(3) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlarda, finansal kiralama şirketleri için aranacak asgari yatırım tutarı 200 bin Yeni Türk Lirasıdır.

Müracaat usulleri

MADDE 5 – (1) Teşvik belgesi düzenlenebilmesi için; yatırımı gerçekleştirecek şirketi temsil ve ilzama yetkili kişilere ait imza sirküleri, şirket kuruluşunu ve şirketin nihai durumunu gösterir Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi veya Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi, esasları bu Karar'a istinaden çıkarılacak tebliğle belirlenecek Yatırım Bilgi Formu ve eki bilgi ve belgeler ile Saymanlık hesabına yatırılan meblağa ait makbuzla birlikte;

a) Ar-ge yatırımları, çevre yatırımları, KOBİ'lerin yapacağı yatırımlar, yabancı sermayeli yatırımlar ve imalat ve tarımsal sanayi sektöründe yapılacak sabit yatırım tutarı 8 milyon Yeni Türk Lirasını aşan yatırımlar için Müsteşarlığa,

b) İmalat ve tarımsal sanayi sektöründe yapılacak, (a) bendi kapsamına girmeyen, sabit yatırım tutarı 8 milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan ve yatırımın yapılacağı yerde Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğine bağlı sanayi odası bulunan yatırımlar için firmanın tercihine bağlı olarak yatırımın bulunduğu yerdeki sanayi odasına veya Müsteşarlığa, müracaat edilir.

(2) Teşvik belgesine ilişkin müracaat Müsteşarlığa yapılacak ise bütçeye irat kaydedilmek üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki Saymanlık hesabına 400 Yeni Türk Lirası, odalara yapılacak ise Saymanlık hesabına 300 Yeni Türk Lirası, ilgili sanayi odası hesabına da 100 Yeni Türk Lirası yatırılır. Bu meblağlar hiç bir surette iade edilmez.

(3) İlgili sanayi odalarınınca yatırım teşvik belgesi ile ilgili olarak Müsteşarlıkça tebliğle belirlenecek tamamlama ekspertiz ücretleri dışında, yapılacak diğer işlemler için başka hiçbir isim altında ücret talep edilemez.

(4) Odalara yapılacak müracaatta, bu Karar'a istinaden çıkarılacak tebliğle belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde ilgili odaca yapılacak değerlendirme sonuçları format halinde Müsteşarlığa iletilir. Müsteşarlığın yapacağı nihai değerlendirme sonucunda uygun görülen yatırımlar teşvik belgesine bağlanır.

MADDE 6 – (1) Firmaya ait, aynı yatırım yeri için aynı yatırım konusunda düzenlenmiş halen geçerli teşvik belgesi bulunması halinde yeni teşvik belgesi düzenlenmez. Ayrıca Müsteşarlığa yapılan müracaat tarihinden önce gerçekleştirilmiş bulunan yatırımlar için de teşvik belgesi talepleri dikkate alınmaz.

Gümrük Vergisi muafiyeti

MADDE 7 – (1) Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malları ile yeni model

üretimine yönelik otomobil ve hafif ticari araç yatırımlarında yatırım dönemi içerisinde kalmak kaydıyla CKD aksam ve parçalarının ithali, yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken Gümrük Vergisinden muaftır.

(2) Ayrıca, makine ve teçhizat bedelinin %5'ini geçmemek kaydıyla yedek parçaların ve binek araçları, otobüs, çekici (Euro normlarına uygun yeşil motoru haiz olanlar hariç), treyler (frigorifik olanlar hariç), mobilya, yat, motorbot, kamyon (off road-truck tipi ile karayoluna çıkması mümkün olmayan kaya tipi damperli kamyonlar hariç), transmikser, beton santrali, forklift, beton pompası, inşaat malzemeleri, porselenden ve seramikten mamul sofa ve mutfak eşyasının teşvik belgesi kapsamında ithal edilmesi halinde yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı'nda öngörülen oranlarda Gümrük Vergisi tahsil edilir.

(3) Bu Karar uyarınca ar-ge yatırımları dışındaki diğer yatırımlar için düzenlenen teşvik belgesi kapsamında ham madde, ara malı ve işletme malzemesi ithal edilemez.

(4) Teşvik belgesi kapsamında, bölgesel ve sektörel kısıtlamalar gözönüne alınarak;

a) İthalat Rejimi Kararı uyarınca yayımlanan "Eski, Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Olarak İthal Edilebilecek Maddelere İlişkin Tebliğ" hükümleri uyarınca ithali mümkün olan kullanılmış makine ve teçhizatın (karayolu nakil vasıtaları hariç),

b) İthalat Rejimi Kararı uyarınca ithaline izin verilen kullanılmış makine ve teçhizatın,

c) Kullanılmış komple tesisin,

ithaline, proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görülmesi halinde izin verilebilir.

Katma Değer Vergisi istisnası

MADDE 8 – (1) 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri Katma Değer Vergisinden istisnadır.

Faiz desteği

MADDE 9 – (1) Kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar ile KOBİ'lerin yapacağı yatırımlar, ar-ge ve çevre konularında yapılacak yatırımların gerçekleştirilmesi için bankalardan (katılım bankaları dahil) kullanılacak en az 1 yıl vadeli yatırım kredileri ile ilgili olarak ödenecek faizin veya kâr payının Yeni Türk Lirası cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredilerinde ise 2 puanı, Müsteşarlıkça da uygun görülmesi halinde azami ilk 4 yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

(2) Ar-ge konusunda yapılacak yatırımların gerçekleştirilmesi için, Müsteşarlıkça uygun görülen işletme malzemelerinin teminine yönelik olarak bankalardan kullanılacak en az 6 ay ve en çok 12 ay vadeli işletme kredileri ile ilgili olarak; Yeni Türk Lirası cinsi kredilerde ödenecek faizin veya kâr payının 5 puanı, döviz kredilerinde ise 2 puanı bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

(3) Proje bazında bütçe kaynaklarından karşılanabilecek azami yatırım kredisi faizi desteği miktarı, ar-ge ve çevre yatırımları için 300 bin Yeni Türk Lirasını, KOBİ yatırımları için 200 bin Yeni Türk Lirasını, kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar için 1 milyon Yeni Türk Lirasını; ar-ge yatırımlarına yönelik işletme kredisi faizi desteği ise 100 bin Yeni Türk Lirasını geçemez.

(4) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlar ile kullanılmış makine ve teçhizat için faiz desteği öngörülemez. Aynı yatırım için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla aracı banka talepte bulunamaz.

(5) Kullanılan kredilerin faiz, kâr payı veya ana paralarının firma tarafından itfa planlarında belirtilen sürelerde ilk defa geri ödenmemesi halinde, bu durum ilgili bankalar tarafından en kısa sürede Müsteşarlığa bildirilir ve takip eden dönemler için Müsteşarlıkça faiz desteği ödemeleri durdurulur. Yatırımcının kredi geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirdiğinin bilahare ilgili bankaca Müsteşarlığa bildirilmesi halinde, bildirim takip eden dönemler için faiz desteği ödemeleri başlangıçta öngörülen ödeme tarihlerinde herhangi bir uzatmaya gidilmeksizin tekrar başlatılır. Kredi geri ödemesine ait yükümlülüklerin aksamasının tekrarı halinde faiz desteği ödemesine son verilir.

(6) Banka, faiz desteğine esas olan kredinin teşvik belgesi kapsamı yatırım için kullandırılmasıyla yükümlüdür. Kredinin amacı dışında kullanıldığının tespiti halinde Müsteşarlıkça kullandırılan faiz desteği tutarına ilgili bankaca bu kapsamdaki krediye uygulanan faiz oranı uygulanmak suretiyle tespit edilecek meblağın 5 işgünü içerisinde bütçeye gelir yazılmak üzere Saymanlık hesabına yatırılması gerekmektedir. Aksi takdirde söz konusu meblağ Müsteşarlıkça Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilecek talimata istinaden ilgili bankanın anılan Banka nezdindeki karşılık hesabından virman yapılmak suretiyle tahsil edilir.

Turizm yatırımları

MADDE 10 – (1) Turizm Yatırım veya Turizm İşletme Belgesinin geçerlilik süresinin belirlenmesi ve onaylı belgenin ibraz edilmesi kaydıyla, belgeli turizm yatırımları veya işletmelerinin 2004 yılı Nisan ayından sonraki elektrik enerjisi giderlerinin, şantiye dönemi de dahil olmak üzere o bölgedeki mesken ve sanayi abonelerine uygulanan tarifelerden en düşüğü ile kendi abone grubuna uygulanan tarife arasındaki fark Hazinece karşılanır. 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi veya 12/4/2002 tarihli ve 2002/4100 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümlerinden yararlandırılması halinde bu madde hükmü uygulanmaz.

MADDE 11 – (1) Müsteşarlığın bağlı bulunduğu Bakan, yukarıdaki maddelerde belirtilen değerleri bir katına kadar artırmaya veya %75 oranında azaltmaya yetkilidir.

Bütçeden yapılacak ödemeler

MADDE 12 – (1) Yatırımların desteklenmesi için her yıl bütçe kanunu ile ayrılan ödenek çerçevesinde teşvik belgeli olup olmadığına bakılmaksızın ilgili mevzuatında öngörülen esas ve usuller çerçevesinde aşağıda belirtilen ödemeler yapılabilir:

- a) Bu Karar uyarınca yapılacak ödemeler,
- b) KOBİ yatırımları ile ilgili mevzuat uyarınca yapılacak ödemeler,
- c) İlgili Bakanlar Kurulu kararları uyarınca yatırım ve işletme kredilerine ait devam eden ödemeler,
- ç) Yatırımlarda devlet yardımları ile ilgili olarak daha önceki kararlarda belirtilen hükümler çerçevesinde öngörülen (Kaynak Kullanımını Destekleme Primi, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kaynaklı Kredi, Fon Kaynaklı Kredi, Bütçe Kaynaklı Kredi, Teşvik Primi veya KDV Desteği, Enerji Desteği, SSK Primi gibi) ödemeler,
- d) Daha önceki kararlara göre teşvik belgesine ilişkin müracaatta Türkiye

Cumhuriyet Merkez Bankasına yatırılan tutarlar ve zayi olan belgelerle ilgili olarak mevzuatı gereği iade edilmesi gereken tutarlar,

e) İlgili Bakanlar Kurulu kararları uyarınca öngörülecek yatırım ve/veya işletme kredileri.

(2) Ödemeler, Müsteşarlıkça Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası aracılığıyla yapılır.

Devir, satış, ihraç, kiralama

MADDE 13 – (1) Yatırım tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizatın, devir, satış, ihraç veya kiralanması söz konusu yatırım mallarının teminini müteakip 3 yılı doldurmuş olması halinde serbesttir.

(2) 3 yıllık sürenin doldurulup doldurulmadığına bakılmaksızın, tamamlama vizesi yapılmamış teşvik belgeleri kapsamındaki makine ve teçhizatın, yatırımın bütünlüğünün bozulmaması kaydıyla veya bütünü ile birlikte;

- a) Teşvik belgeli bir başka yatırım için devri,
- b) Teşvik belgesi olmayan bir başka yatırımcıya satışı,
- c) İhracı,
- ç) Kiralanması,

Müsteşarlığın iznine tabidir.

(3) Teşvik Belgesi kapsamında temin edilen makine ve teçhizatın, üretilecek mal veya hizmetlerin teşvik belgesi sahibi yatırımcı tarafından satın alınması koşuluyla diğer bir yatırımcıya herhangi bir ücret alınmaksızın geçici olarak verilmesi veya kiralanması Müsteşarlığın iznine tabidir.

(4) Teşvik Belgesi kapsamında yer alan yatırımlardan tamamlama ve belgede kayıtlı özel şartların vizesi yapılabilecek durumda olan firmaların cebri icra takiplerine konu olması veya iflas masasına girmesi durumunda, yatırımcı, icra veya iflas organı tarafından icra ile satışın veya iflasın kesinleşme tarihinden önce talep edilmesi halinde Müsteşarlıkça teşvik belgesinin tamamlama vizesi yapılabilir. Ancak, satışın kesinleşmesi halinde kesinleşme tarihi itibarıyla varsa satış için gerekli süreleri doldurmamış olan makine ve teçhizata yönelik olarak yararlanılan destekler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilir.

(5) Yatırımcı firmanın ilgili kanun hükümlerine göre tasfiyeye girmesi halinde de firmanın, ilgili tasfiye kurulunun veya organının talebi üzerine dördüncü fıkra hükümlerine göre işlem yapılabilir.

Yatırımların nakli

MADDE 14 – (1) Teşvik belgesi kapsamı yatırımların nakline, bölgesel ve sektörel kısıtlamalara bağlı olarak ve gidilecek yöreye göre fazladan yararlanılan desteklerin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca geri ödenmesi koşuluyla Müsteşarlıkça izin verilebilir.

Yatırımın süresi ve tamamlama vizesi

MADDE 15 – (1) Teşvik belgesi kapsamı yatırımların proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda öngörülecek sürede gerçekleştirilmesi esastır. Yatırımın öngörülen sürede gerçekleştirilememesi halinde teşvik belgesinde kayıtlı ilk sürenin yarısı kadar ek süre verilebilir. İlgili diğer mevzuat gereği başka bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarından alınması gerekli izin ve ruhsat gibi diğer belgelerin temini veya kamu kurum ve kuruluşlarının uygulamaları sonucu firmaların faaliyetlerini durdurmalarından veya yürütememelerinden kaynaklanan süre nedeniyle, yatırımın

verilen ek süreler de dahil belgede kayıtlı yatırım süresi sonuna kadar gerçekleştirilemediğinin yatırımcılar tarafından tevsik edilerek talep edilmesi halinde Müsteşarlıkça proje bazında ek süre verilebilir.

(2) Bu Karar'a istinaden çıkarılacak tebliğle belirlenecek mücbir sebep veya fevkalade hal durumlarında bu süre Müsteşarlıkça değerlendirilerek ilave ek süre verilebilir.

(3) Teşvik belgesinde yatırıma başlama tarihi Müsteşarlığa veya odaya müracaat tarihidir.

(4) Yatırımın gerçekleşme durumu, altışar aylık dönemler halinde Müsteşarlığa bildirilir.

(5) Öngörülen süre veya ek süre bitimini müteakip altı ay içinde yatırımın tamamlama vizesinin yapılması için Müsteşarlığa müracaat edilmesi gerekmektedir. Bu süre içerisinde müracaat edilmemesi halinde Müsteşarlık re'sen tamamlama vizesi işlemlerini başlatabilir.

(6) Müsteşarlıkça uygun görülmesi halinde, yatırımların tamamlama vizesi işlemleri için ticaret ve sanayi odaları, sanayi odaları, ticaret odaları, deniz ticaret odaları, bankalar veya yatırımın bulunduğu il valiliği görevlendirilebilir.

(7) Yatırımların öngörülen süre içinde tamamlanamaması veya 4 üncü maddede belirtilen asgari ve azami yatırım tutarlarına uyulmaması halinde teşvik belgeleri iptal edilerek veya kısmi olarak müeyyide uygulanarak sağlanmış olan destek unsurları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun çerçevesinde ilgililerden geri alınır.

Belge zayii

MADDE 16 – (1) Teşvik belgesi veya eki belgelerin zayi olması nedeniyle yatırımcı tarafından yeniden tasdikinin talep edilmesi durumunda; bütçeye irat kaydedilmek üzere, tasdiki istenilen her bir belge için 200 Yeni Türk Lirası Saymanlık hesabına yatırılır. Söz konusu meblağ iade edilmez.

Karar'a ilişkin uygulama

MADDE 17 – (1) Teşvik belgesinde öngörülen destek unsurlarının ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanması zorunludur.

(2) Müsteşarlık, tebliğler ile belirlenen esas ve usuller çerçevesinde bu Karar kapsamındaki uygulamaya yönelik bazı işlemlerin yürütme yetkisini diğer kurum ve kuruluşlara devredebilir.

(3) Müsteşarlık, bu Karar'ın uygulanmasını teminen; makro ekonomik politikalar ve gelişen şartlar göz önünde bulundurularak gerekli tedbirleri almaya, yasal düzenlemeler yapmaya, çeşitli kurum ve kuruluşlara verilecek görevlere ilişkin esas ve usulleri tebliğler ile belirlemeye, ilgili kuruluşlardan bilgi istemeye, bu Karar'da öngörülen haller dışında kalan özel durumları inceleyip sonuçlandırmaya, mücbir ve haklı sebeplerin varlığı halinde teşvik belgesi ile ilgili gerekli işlemleri yapmaya, yatırımlarda öngörülen şartlara uyulup uyulmadığını denetlemeye ve denetim sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almaya, belgelerde tahrifat yapan, yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belge veren yatırımcıların işlemlerini sınırlamaya, teşvik belgelerini iptal etmeye veya teşvik belgesi kapsamında sağlanan destek unsurlarına yönelik kısmen veya tamamen müeyyide uygulamaya yetkilidir.

(4) Bu Karar ve bu Karar'a ilişkin olarak çıkarılacak tebliğlerde belirlenen hükümlere aykırı davranan, teşvik belgesindeki kayıt ve koşulları yerine getirmeyen, teşvik belgesi ile diğer belgelerde tahrifat yapan, yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belge

veren yatırımcıların yararlandıkları destek unsurları, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca kısmen veya tamamen geri alınır.

Daha önceki kararlara ilişkin uygulama

MADDE 18 – (1) Daha önceki yıllarda düzenlenen teşvik belgeleri ile ilgili uygulamalara belgenin istinat ettiği karar ve ilgili diğer kararlar çerçevesinde devam olunur. Ancak, talep edilmesi halinde faiz desteği hariç olmak üzere bu Karar ve bu Karar’a istinaden çıkarılacak tebliğle lehe gelen hükümleri uygulanabilir.

(2) Bu Karar’ın yayımından önceki kararlara istinaden düzenlenen yatırım teşvik belgelerine ilişkin tamamlama vizesi işlemleri, bu Karar’a istinaden çıkarılacak tebliğle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, ilgili kararlar ve teşvik belgesindeki kayıt ve koşullara bağlı kalınmaksızın mevcut haliyle tamamlama vizesi yapılır. Ancak, varsa fazladan yararlanılan destek unsurları ilgili mevzuatı çerçevesinde tahsil olunur.

(3) 10/6/2002 tarihli ve 2002/4367 sayılı Kararnamenin eki Karar’a istinaden düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlarda, yatırıma başlama tarihinden itibaren 1 yıl içinde yatırım harcaması yapılması şartı aranmaz. Aynı Karar’a istinaden düzenlenen teşvik belgelerine, tebliğle belirlenecek mücbir sebep veya fevkalade hal durumlarında Müsteşarlıkça ilave ek süre verilebilir.

MADDE 19 – (1) Bu Karar’ın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Müsteşarlıkça yayımlanacak tebliğler ile belirlenir.

(2) Bu Karar’da yer alan destek unsurlarının uygulanmasında ortaya çıkacak tereddüt ve ihtilaflarda Müsteşarlığın görüşü doğrultusunda işlem tesis edilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 20 – (1) 10/6/2002 tarihli ve 2002/4367 sayılı Kararname ile 21/12/2000 tarihli ve 2000/1822 sayılı Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Karar’ın yayımı tarihinden önce sonuçlandırılmamış yeni teşvik belgesi müracaatları, müracaat tarihinde yürürlükte bulunan Karar hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır. Ancak, talep edilmesi halinde bu Karar’a istinaden teşvik belgesi düzenlenebilir.

(2) Bu Karar’ın yayımı tarihinden önce yapılan müracaatlar için müracaat tarihinde yürürlükte bulunan karar uyarınca teşvik belgesi düzenlenmesi için;

a) 10/6/2002 tarihli ve 2002/4367 sayılı Kararnamenin eki Karar uyarınca odalara yapılan müracaatların, bu Karar’ın yayımı tarihinden itibaren 30 gün içerisinde ilgili oda tarafından,

b) 21/12/2000 tarihli ve 2000/1822 sayılı Kararnamenin eki Karar’a istinaden yapılmış olan müracaatların, bu Karar’ın yayımı tarihinden itibaren 30 gün içerisinde aracı bankalar tarafından,

Müsteşarlığa intikal ettirilmesi gerekmektedir. Bu süre içerisinde Müsteşarlığa intikal ettirilmeyen müracaatlar bu Karar hükümleri çerçevesinde değerlendirilir.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Karar’ı Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

16 Temmuz 2009 Tarihli Resmi Gazete
Sayı: 27290

Karar Sayısı : 2009/15199

Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulması; Yüksek Planlama Kurulu’nun 10/7/2009 tarihli ve 2009/23 sayılı Raporu üzerine, 14/5/1964 tarihli ve 474 sayılı Kanunun değişik 2 nci, 28/7/1967 tarihli ve 933 sayılı Kanunun 3/C, 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü, 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Kanunun 5 inci, 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kanunun 32/A, 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddeleri, 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin (a) ve (d) bentleri ile 2/2/1984 tarihli ve 2976 sayılı Kanun hükümlerine göre, Bakanlar Kurulu’nca 14/7/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL
CUMHURBAŞKANI

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDA KARAR

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kararın amacı, Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda öngörülen hedefler ile uluslararası anlaşmalara uygun olarak, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, uluslararası rekabet gücünü artıracak teknoloji ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımları özendirmek, doğrudan yabancı yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemektir.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kararın uygulanmasında;

a) Aracı kurum: Faiz desteğini uygulayacak kamu bankaları dâhil olmak üzere bankaları ve finansal kiralama şirketlerini,

b) Büyük ölçekli yatırım: 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesinde belirtilen 50 milyon Türk Lirasının üzerindeki yatırımlardan ek-3’te yer alan listede belirtilen yatırımları,

c) Muhasebe birimi: Hazine Müsteşarlığı İç Ödemeler Muhasebe Birimini,

ç) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,

d) Teşvik belgesi: Yatırım teşvik belgesini,

e) Yatırım malı: Bina ve arsa hariç, teşvik belgesi kapsamındaki mal ve hizmet üretimi için kullanılan her tür makine, teçhizat, tesisat ve yatırımın cinsine bağlı olarak mefruşat gibi sabit harcamaları, ifade eder.

Bölgeler ve destek unsurları

MADDE 3 – (1) Yatırım desteklerinin uygulanması açısından 28/8/2002 tarihli ve 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında yer alan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması- Düzey 2 bölgeleri, sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak ek-1’de belirtilen dört gruba ayrılmıştır. Bölgesel desteklerden yararlanacak

yatırım konuları her bir il grubunun yatırım potansiyeli ve rekabet gücü dikkate alınarak ek-2’de gösterildiği şekilde belirlenmiştir.

(2) Bu Karara ekli ek-4’teki listede yer alan; teşvik edilmeyecek yatırım konuları ile aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, 4 üncü maddede belirtilen asgarî sabit yatırım tutarının üzerindeki tüm yatırımlar, bölgesel ayırım yapılmaksızın gümrük vergisi muafiyeti ile katma değer vergisi (KDV) istisnasından yararlanırlar.

(3) Bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar, ikinci fıkrada belirtilen destek unsurlarına ilave olarak;

- a) I inci ve II nci bölgelerde;
 - 1) Vergi indirimi,
 - 2) Sigorta primi işveren hissesi desteği,
 - 3) Yatırım yeri tahsis,
 - b) III üncü ve IV üncü bölgelerde;
 - 1) Vergi indirimi,
 - 2) Sigorta primi işveren hissesi desteği,
 - 3) Yatırım yeri tahsis,
 - 4) Faiz desteği,
- desteklerinden yararlanabilir.
- (4) Büyük ölçekli yatırımlara;
- a) Gümrük vergisi muafiyeti,
 - b) KDV istisnası,
 - c) Vergi indirimi,
- ç) Sigorta primi işveren hissesi desteği,
- d) Yatırım yeri tahsis,
- uygulanabilir.

(5) Yatırımların bu Karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanabilmesi için, makro ekonomik programlar, arz-talep dengesi, sektörel, malî ve teknik değerlendirmeler çerçevesinde projenin uygun görülmesi ve teşvik belgesi düzenlenmesi gerekir.

(6) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilecek yatırımlar için finansal kiralama şirketi adına ayrı bir teşvik belgesi düzenlenmez. Yatırımcının mükellefiyetlerini yerine getirmemesi hâlinde uygulanacak olan müeyyidelerden finansal kiralamaya konu makine ve teçhizata tekabül eden bölümü kısmen veya tamamen finansal kiralama şirketlerine de uygulanır.

(7) Teşvik belgesi düzenlenmesine yönelik müracaat tarihinden önce gerçekleştirilmiş bulunan yatırım harcamaları teşvik belgesi kapsamına alınmaz.

Sabit yatırım tutarları ve asgarî kapasiteler

MADDE 4 – (1) Yatırımın, destek unsurlarından yararlanabilmesi için asgarî sabit yatırım tutarının I inci ve II nci bölgelerde birmilyon Türk Lirası, III üncü ve IV üncü bölgelerde ise beşyüzbin Türk Lirası tutarında olması gerekir. Ancak, büyük ölçekli yatırımlar, bölgesel yatırımlar ile genel teşvik sisteminden yararlanacak yatırımların varsa ekli listelerde her bir konuya yönelik olarak belirlenen yukarıdaki tutarların üzerindeki asgarî sabit yatırım ve/veya asgarî kapasite şartlarını sağlaması gerekir.

(2) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımlarda finansal kiralamaya konu makine ve teçhizata ait toplam tutarın her bir finansal kiralama

şirketi için asgarî ikiyüzbin Türk Lirası olması gerekir.

(3) Bu Kararın 12 nci maddesi kapsamında sadece taşınma desteklerinden yararlanacak tesisler için asgarî sabit yatırım tutarı aranmaz.

Müracaat usulleri

MADDE 5 – (1) Teşvik belgesi düzenlenebilmesi için;

a) Yatırımı gerçekleştirecek şirketi temsil ve ilzama yetkili kişilere ait imza sirküleri,

b) Şirketin nihaî durumunu gösterir Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi veya Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi,

c) Bu Karara istinaden çıkarılacak tebliğde yer alan örneğe uygun Yatırım Bilgi Formu ile eki bilgi ve belgeler,

ç) Muhasebe birimi hesabına yatırılan ve ikinci fıkrada belirtilen meblağa ait makbuzun aslı,

d) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca Türkiye genelinde prim ve idarî para cezası bulunmadığına veya tecil ve taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına ve yapılandırmanın bozulmadığına dair Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili birimlerinden alınacak yazının aslı,

e) 2872 sayılı Çevre Kanununa istinaden yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin eki listelerde yer alan yatırım konuları için ÇED olumlu kararı veya ÇED gerekli değildir kararı,

ile birlikte Müsteşarlığa müracaat edilir. Ancak, yabancı sermayeli yatırımlar, büyük ölçekli yatırımlar, bölgesel uygulamalar kapsamındaki yatırımlar ile araştırma ve geliştirme ile çevre yatırımları hariç olmak üzere sabit yatırım tutarı sekizmilyon Türk Lirasını aşmayan ve tebliğle belirlenecek imalat sanayi yatırımları için firmanın tercihinine bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine bağlı sanayi odalarına da müracaat edilebilir.

(2) Teşvik belgesine ilişkin müracaat Müsteşarlığa yapılacak ise bütçeye irat kaydedilmek üzere muhasebe birimi hesabına dörtüüz Türk Lirası, sanayi odalarına yapılacak ise muhasebe birimi hesabına üçyüz Türk Lirası ile birlikte ilgili sanayi odası hesabına da yüz Türk Lirası yatırılır. Bu meblağlar hiçbir surette iade edilmez.

(3) İlgili sanayi odalarınca tebliğle belirlenen tamamlama ekspertiz ücretleri dışında, teşvik belgesi ile ilgili olarak yapılacak tüm işlemler için hiçbir ücret talep edilemez.

(4) Sanayi odalarına yapılacak müracaatların değerlendirme sonuçları, bu Karara istinaden çıkarılacak tebliğle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ilgili odaca Müsteşarlığa iletilir. Müsteşarlığın yapacağı nihaî değerlendirme sonucunda uygun görülen yatırımlar teşvik belgesine bağlanır.

(5) Müsteşarlık, gerekli görülen hâllerde ilave bilgi ve yatırımın konusuna bağlı olarak ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından alınmış görüş, izin, ruhsat ve benzeri belgeleri istemeye yetkilidir.

Gümrük vergisi muafiyeti

MADDE 6 – (1) Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malları ile otomobil ve hafif ticarî araç yatırımlarında yatırım dönemi içinde kalmak kaydıyla, CKD aksam ve parçalarının ithali, gemi ve elli metrenin üzerindeki yat inşa yatırımları ile ilgili tekne kabuğu ithali, yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaftır.

(2) Makine ve teçhizat bedelinin yüzde beşini geçmemek kaydıyla yedek

parçaların, otobüs, çekici (Euro normlarına uygun yeşil motoru haiz olanlar hariç), treyler (frigorifik olanlar hariç), mobilya, motorbot, kamyon (off-road truck tipi karayoluna çıkması mümkün olmayan kaya tipi damperli kamyonlar hariç), transmikser, beton santrali, forklift ve beton pompası ithal edilmesi hâlinde yürürlükteki İthalat Rejimi Kararında öngörülen oranlarda gümrük vergisi tahsil edilir.

(3) Bu Karar uyarınca düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında birinci fıkrada belirtilenler hariç ham madde, ara malı ve işletme malzemesi ithal edilemez. Ayrıca, binek aracı, inşaat malzemeleri, porselenden ve seramikten mamul sofa ve mutfak eşyası teşvik belgesi kapsamına alınmaz.

(4) Teşvik belgesi kapsamında, bölgesel ve sektörel kısıtlamalar gözönüne alınarak;

a) İthalat Rejimi Kararı uyarınca yayımlanan Eski, Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Olarak İthal Edilebilecek Maddelere İlişkin Tebliğ hükümleri uyarınca ithali mümkün olan makine ve teçhizatın (karayolu nakil vasıtaları hariç),

b) İthalat Rejimi Kararının 7 nci maddesi uyarınca ithaline izin verilen makine ve teçhizatın,

teşvik belgesi kapsamına alınması,

c) Kullanılmış komple tesisin Müsteşarlıkça proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görülmesi hâlinde ithali, uygun görülebilir.

(5) Tekstil, hazır giyim ve konfeksiyon yatırımlarına yönelik teşvik belgeleri kapsamında kullanılmış makine ve teçhizat ithal edilemez.

(6) Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilecek yatırımlar için finansal kiralama şirketi adına ayrı bir teşvik belgesi düzenlenmeksizin yatırımcının teşvik belgesi dikkate alınarak ithalat işlemleri yapılır. İthalat işlemleri ile ilgili olarak yatırımcı ile finansal kiralama şirketleri müteselsilen sorumludur.

(7) Teşvik belgesi almak üzere müracaat edilmiş, ancak teşvik belgesine bağlanmamış yatırımlara ilişkin makine ve teçhizatın ithaline, Müsteşarlığın görüşüne istinaden Gümrük Müsteşarlığınca gümrük vergisi ile katma değer vergisinin toplam tutarı kadar teminatın alınması suretiyle müsaade edilebilir. Teminatla ithalatla, bir defada verilecek teminat süresi azamî altı aydır. Teminat süresi içinde kesin ithalat için gerekli işlemler tamamlanmamış ise, süre uzatımı için Gümrük Müsteşarlığına müracaat edilir. Teminatın başlangıç tarihi, eşyanın serbest dolaşıma giriş tarihidir. Yatırımcının, teminatın çözümü için teminat süresi içinde teşvik belgesi ve eki ithal makine ve teçhizat listesi ile birlikte Gümrük Müsteşarlığına müracaat etmesi gerekir. Aksi takdirde, teminat irat kaydedilir.

Katma değer vergisi istisnası

MADDE 7 – (1) 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesi kapsamında uygun görülen makine ve teçhizatın ithali ve yerli teslimleri katma değer vergisinden istisna edilir.

Faiz desteği

MADDE 8 – (1) Talep edilmesi hâlinde, bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli kredilerin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yetmişine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının;

a) III üncü bölgede yapılacak yatırımlarda Türk Lirası cinsi kredilerin üç puanı,

döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerin bir puanı,

b) IV üncü bölgede yapılacak yatırımlarda Türk Lirası cinsi kredilerin beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerin iki puanı,

c) Bölge ayrımı yapılmaksızın araştırma ve geliştirme yatırımları ile doğrudan ticarî mal üretimine yönelik olmayan, mevcut veya gerçekleştirilecek tesisin katı, sıvı veya gaz gibi atıklarının temizlenmesi veya yok edilmesine yönelik çevre yatırımlarında ise Türk Lirası cinsi kredilerin beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerin iki puanı,

Müsteşarlıkça da uygun görülmesi hâlinde azamî ilk beş yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

(2) Faiz desteği içeren teşvik belgelerine konu yatırımlardan finansal kiralama şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilecek olanlar için de faiz ödemelerini içeren itfa planı yapılması kaydıyla aynı şartlarla faiz desteği öngörülebilir.

(3) Proje bazında bütçe kaynaklarından karşılanabilecek yatırım kredisi için azamî faiz desteği miktarı; araştırma ve geliştirme ve çevre yatırımları için üçyüzbin Türk Lirasını, III üncü ve IV üncü bölgelerde yapılacak yatırımlar için beşyüzbin Türk Lirasını geçemez.

(4) Döviz kredisi ile gerçekleştirilecek yatırımlarda faiz desteği uygulaması, vade tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru dikkate alınarak yapılır.

(5) Kullanılmış makine ve teçhizat için ve kamu iktisadi teşebbüsleri dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapacağı yatırımlar için faiz desteği öngörülmez. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca kullanılan veya kamu kaynaklarından sübvans edilen krediler için de faiz desteği uygulanmaz.

(6) Aynı teşvik belgesi kapsamındaki yatırım için faiz desteği uygulamasına yönelik olarak birden fazla banka talepte bulunamaz veya finansal kiralama işlemi yapılamaz.

(7) Kullanılan kredilerin faiz, kâr payı veya ana paralarının firma tarafından itfa planlarında belirtilen sürelerde ilk defa geri ödenmemesi hâlinde, bu durum ilgili aracı kurumlar tarafından en kısa sürede Müsteşarlığa bildirilir ve Müsteşarlıkça faiz desteği ödemeleri durdurulur. Yatırımcının kredi geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirdiğinin daha sonra ilgili aracı kurumca Müsteşarlığa bildirilmesi hâlinde, bildirim takip eden dönemler için faiz desteği ödemeleri başlangıçta öngörülen ödeme tarihlerinde herhangi bir uzatmaya gidilmeksizin tekrar başlatılır. Kredi geri ödemesine ait yükümlülüklerin yeniden aksamaması hâlinde faiz desteği ödemesine son verilir.

(8) Teşvik belgesi kapsamı yatırımın başka bir yatırımcıya devredilmesi durumunda, devralan yatırımcının teşvik belgesinde faiz desteğinin öngörülmüş olması ve aracı kurumca da uygun görülmesi hâlinde, yeni yatırımcı için eski itfa planındaki vade, faiz desteği miktarı ve benzeri şartlar değiştirilmeksizin bakiye kredi için düzenlenecek yeni itfa planına göre faiz desteği ödenmesine devam edilir. Aksi takdirde, devredilen makine ve teçhizata yönelik faiz desteği uygulaması durdurulur.

(9) Teşvik belgesinin herhangi bir nedenle iptal edilmesi hâlinde yararlanılan faiz desteği tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilir.

(10) Aracı kurum, faiz desteğine esas olan kredinin teşvik belgesi kapsamındaki harcamalar için kullandırılmasıyla yükümlüdür. Kredinin amacı dışında kullanıldığının tespiti hâlinde bankaca, Müsteşarlıkça kullandırılan faiz desteği tutarına ilgili bankanın bu kapsamdaki krediye uygulanan faiz oranı uygulanmak suretiyle tespit edilecek meblağın, finansal kiralama şirketlerince ise itfa planında belirtilen toplam faiz desteği miktarının beş iş günü içerisinde bütçeye gelir yazılmak üzere muhasebe birimi hesabına yatırılması gerekir. Aksi takdirde söz konusu meblağlar Müsteşarlıkça;

a) Bankalar için, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki karşılık hesabından virman yapılmak veya diğer hukukî yöntemler kullanılarak,

b) Finansal kiralama şirketleri için ise 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak,

geri alınır.

(11) Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakan, bu maddede belirtilen değerleri bir katına kadar artırmaya ve yüzde yetmişbeş oranında azaltmaya yetkilidir.

Sigorta primi işveren hissesi desteği

MADDE 9 – (1) Büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel uygulama kapsamında desteklenen yatırımlardan, teşvik belgesinde kayıtlı istihdam öngörülerini ile tutarlı olmak kaydıyla;

a) Komple yeni yatırımlarda, işletmeye geçiş tarihinden itibaren sağlanan,

b) Diğer yatırım cinslerinde, yatırımın tamamlanmasını müteakip, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemde (mevsimsel özellik taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına ilave edilen,

Bölgeler	31/12/2010 tarihine kadar başlanılan yatırımlar	31/12/2010 tarihinden sonra başlanılan yatırımlar
I	2 yıl	-
II	3 yıl	-
III	5 yıl	3 yıl
IV	7 yıl	5 yıl

istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgarî ücrete tekabül eden kısmı aşağıda belirtilen sürelerde Hazinece karşılanır.

(2) 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanun kapsamındaki desteklerden yararlanmakta olan işletmeler için, bu Karar kapsamında ayrıca prim desteği uygulanmaz. Ancak, söz konusu işletmelerde bu Karara istinaden düzenlenecek teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlara istinaden oluşacak ilave istihdam için de prim desteği uygulanır.

(3) İşveren hissesine ait primlerin karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 5510 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarın Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarı ödemiş olması şarttır. İşveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi hâlinde, Hazineden Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme

zammı işverenden tahsil edilir.

(4) Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak aktarımlarla ilgili usul ve esaslar, Müsteşarlık tarafından belirlenir.

Vergi indirimi

MADDE 10 – (1) Büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel uygulama kapsamında gerçekleştirilen yatırımlarda, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesi çerçevesinde, kurumlar vergisi veya gelir vergisine uygulanacak indirim oranları ile yatırıma katkı oranları aşağıda belirtilmiştir.

Bölgeler	Bölgesel Uygulama		Büyük Ölçekli Yatırımlar	
	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)
I	10	25	25	25
II	15	40	30	40
III	20	60	40	60
IV	25	80	45	80

(2) Ancak, teşvik belgesi kapsamında 31/12/2010 tarihine kadar yatırıma başlanması hâlinde aşağıda belirtilen indirim oranları ile yatırıma katkı oranları uygulanır.

Bölgeler	Bölgesel Uygulama		Büyük Ölçekli Yatırımlar	
	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)
I	20	50	30	50
II	30	60	40	60
III	40	80	50	80
IV	60	90	70	90

(3) İndirilen kurumlar vergisi veya gelir vergisi tutarı yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar indirimli vergi uygulamasına devam edilir.

(4) Arazi, arsa, royalti, yedek parça ve amortismanı tâbi olmayan diğer harcamalar indirimli vergi uygulamasından yararlanamaz.

(5) 5520 sayılı Kanun gereği finans ve sigortacılık konularında faaliyet gösteren kurumlar ve iş ortaklıkları ile 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar, indirimli kurumlar vergisi veya gelir vergisi uygulamasından yararlanamaz.

(6) İndirimli oranlar stopaj suretiyle yapılan vergilendirmede uygulanmaz.

Yatırım yeri tahsisi

MADDE 11 – (1) 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi

hükmü çerçevesinde Müsteşarlıkça teşvik belgesi düzenlenmiş büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilir.

(2) Bu Kararın 10 uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmü, yatırım yeri tahsisinde de uygulanır.

Tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerine taşınma desteği

MADDE 12 – (1) Tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde I inci ve II nci bölgelerdeki illerde faaliyette bulunan işletmelerin IV üncü bölgedeki illere 31/12/2010 tarihine kadar bütünüyle taşınması ve en az elli kişilik istihdam sağlanması hâlinde bu tesisler için;

a) 5520 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi uyarınca kurumlar vergisi veya gelir vergisi beş yıl süreyle yüzde yetmişbeş oranında indirimli olarak uygulanır,

b) Bu Kararda belirtilen esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilir,

c) Çalışanların asgarî ücrete tekabül eden sigorta primi işveren hissesinin tamamı taşınma tarihinden itibaren beş yıl süre ile bütçeden karşılanır.

(2) Tesislerin taşınma işleminin 2009 yılı sonuna kadar tamamlanması hâlinde taşınma giderleri bütçeden karşılanabilir.

(3) Bu Kararın 10 uncu maddesinin altıncı fıkrası hükmü taşınma desteği için de uygulanır.

Odalarca yapılacak işlemler

MADDE 13 – (1) Sanayi odalarınca yapılan değerlendirme sonucunda uygun görülen teşvik belgeleri Müsteşarlığa gönderilir. Müsteşarlıkça da uygun görülen teşvik belgeleri onaylanarak ilgili odalara iade edilir.

(2) Bu Kararın 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendi ile 15 inci maddesi dışındaki diğer tüm işlemler, teşvik belgesini düzenleyen ilgili sanayi odasınınca sonuçlandırılır. Tamamlama vizesi işlemi yapılan teşvik belgesi kapsamındaki yatırımın gerçekleşme değerleri tebliğle belirlenecek formatta Müsteşarlığa bildirilir. Müsteşarlığın uygun görüşü alınmadan tamamlama vizesi işlemleri tekemmül etmiş sayılmaz.

(3) Sanayi odaları, teşvik belgeleri ile ilgili yapılacak işlemleri için kadrolarında tam süreli olarak çalışan yeterli teknik personel bulundurmak ve işlemleri bu personel ile yürütmek zorundadır.

(4) Bu Karar hükümlerine aykırı davrandığı veya tamamlama vizesi ekspertiz işlemi dışında diğer işlemler için ücret aldığı tespit edilen sanayi odalarına görev verilmez.

Bütçeden yapılacak ödemeler

MADDE 14 – (1) Yatırımların desteklenmesi için her yıl bütçe kanunu ile ayrılan ödenek çerçevesinde ilgili mevzuatında öngörülen usul ve esaslar uyarınca aşağıda belirtilen ödemeler yapılabilir:

a) Bu Karar uyarınca yapılacak ödemeler.

b) Önceki dönemlere ait ilgili Bakanlar Kurulu kararları uyarınca ödenmesi gereken yatırım ve işletme kredilerine ait bakiye tutarlar.

c) Yatırımlarda Devlet yardımları ile ilgili olarak daha önceki kararlarda belirtilen hükümler çerçevesinde ödenmesi gereken destek unsurlarına ait tutarlar.

ç) Teşvik belgesi müracaatı ve zayi olan belgelerle ilgili olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yatırılan tutarlardan sehven fazla yatırılması

nedeniyle iade edilmesi gereken tutarlar.

d) Yatırımlarda Devlet yardımları ile ilgili olarak açılmış davaların aleyhe sonuçlanması sonucu geri verilmesi gereken tutarlar ile mahkeme ve icra masrafları gibi giderler.

(2) Müsteşarlıkça yapılacak ödemeler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası aracılığıyla gerçekleştirilir.

Devir, satış, ihraç ve kiralama

MADDE 15 – (1) Yatırım tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizatın, devir, satış, ihraç veya kiralanması, söz konusu yatırım mallarının teminini müteakip beş yılı doldurmuş olması hâlinde serbesttir. Ancak, söz konusu satışların işletmenin asgarî beş yıl süre ile faaliyette bulunmasını engelleyecek mahiyet taşımaması gerekir.

(2) Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımını tamamlamış ancak tamamlama vizesi yaptırılmamış yatırımlarla ilgili makine ve teçhizatın, teminini müteakip beş yıl geçtikten sonra satışının yapılmış olması hâlinde, işletmenin asgarî beş yıl süreyle faaliyette bulunmuş olması şartıyla, Müsteşarlıkça herhangi bir müeyyide uygulanmaksızın tamamlama vizesi yapılabilir.

(3) Tamamlama vizesi yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın beş yılını doldurmamış makine ve teçhizatın yatırımın bütünlüğünün bozulmaması kaydıyla veya bütünü ile birlikte;

- a) Teşvik belgeli bir başka yatırım için devri,
 - b) Teşvik belgesi olmayan bir başka yatırımcıya satışı,
 - c) İhracı,
 - ç) Kiralanması,
- Müsteşarlığın iznine tabidir.

(4) Tamamlama vizesi yapılmamış veya tamamlama vizesi yapılmış olmakla birlikte beş yılını doldurmamış makine ve teçhizata satış izni verilebilmesi için yatırımın bütünlüğünün bozulmaması şartı aranır. Bu tür durumlarda satış izni verilen makine ve teçhizata uygulanan destekler tahsil edilmez. Ancak yatırımcının teşvik belgesinin satış iznini müteakip diğer nedenlerle iptali hâlinde izin verilen makine ve teçhizata uygulanan destekler de ilgili mevzuatı çerçevesinde kısmen veya tamamen geri alınır.

(5) Beş yıllık süreyi doldurmamış makine ve teçhizatın tamamlama vizesinin yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın izinsiz satıldığına tespit edilmesi hâlinde satışı yapılan makine ve teçhizat ile ilgili tahsil edilmeyen gümrük vergisi ve KDV ile varsa indirimli kurumlar vergisi veya gelir vergisi uygulanmak suretiyle yararlanılan destekler ilgili mevzuatı çerçevesinde tahsil edilir. Satış dolayısıyla yatırım tutarında meydana gelen azalma nedeniyle kullanılabilir azamî kredi tutarında da azalma oluşması durumunda fazladan kullanılan krediye tekabül eden faiz desteği 8 inci madde çerçevesinde, vadeli ithalat ile kredi kullanımında tahsil edilmeyen Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi ise ilgili mevzuatı çerçevesinde geri alınır.

(6) Teşvik belgesi kapsamında temin edilen makine ve teçhizatın, üretilecek mal veya hizmetlerin teşvik belgesi sahibi yatırımcı tarafından satın alınması koşuluyla diğer bir yatırımcıya herhangi bir ücret alınmaksızın geçici olarak verilmesi veya kiralanması Müsteşarlığın iznine tabidir.

(7) Teşvik belgesi kapsamında yer alan yatırımlardan tamamlama vizesi ve belgede kayıtlı özel şartların vizesi yapılabilecek durumda olan firmaların cebri icra

takiplerine konu olması veya iflas masasına girmesi durumunda; yatırımcı, icra organı veya iflas organı tarafından icra ile satışın veya iflasın kesinleşme tarihinden önce talep edilmesi hâlinde, Müsteşarlıkça teşvik belgesinin tamamlama vizesi yapılabilir. Ancak, satışın kesinleşmesi hâlinde kesinleşme tarihi itibarıyla varsa satış için gerekli süreleri doldurmamış olan makine ve teçhizata yönelik olarak yararlanılan destekler 6183 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilir.

(8) Yatırımcı firmanın ilgili kanun hükümlerine göre tasfiyeye girmesi hâlinde de firmanın, ilgili tasfiye kurulunun veya organının talebi üzerine yedinci fıkra hükümlerine göre işlem yapılabilir.

Yatırımların nakli

MADDE 16 – (1) Büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel uygulama kapsamında gerçekleştirilen yatırımların, işletmeye geçiş tarihinden itibaren asgarî beş yıl süre ile bulunduğu bölgede faaliyette bulunması gerekir. Ancak, Müsteşarlıktan izin alınmak ve yatırım konusunun taşınılacak bölgede desteklenecek konular arasında yer alması kaydıyla diğer bölgelere taşınabilir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi daha yüksek bölgelere veya ilgili yatırım konusunun desteklenmediği bölgelere taşınmalarda, fazladan yararlanılan destekler ilgili mevzuatı çerçevesinde geri alınır. İşletmeye geçiş tarihinden itibaren beş yıllık süre ile bulunduğu bölgede faaliyette bulunan yatırımların diğer bölgelere taşınması serbesttir. Ancak bu durumda, varsa taşınma tarihinden itibaren bakiye yatırıma katkı tutarı için indirimli kurumlar vergisi veya gelir vergisi uygulaması yapılmaz.

(2) Beş yıllık süreyi doldurmuş ancak tamamlama vizesi yaptırılmamış yatırımlar için, taşınma öncesinde Müsteşarlığa müracaat edilerek tamamlama vizelerinin yaptırılması gerekmektedir. Bu tür yatırımlara taşınma sonrasında da yer değişikliği izni verilebilir. Ayrıca, genel teşvik sisteminden yararlanan yatırımların yer değişikliği talepleri, yatırım dönemi de dâhil olmak üzere Müsteşarlıkça değerlendirilerek proje bazında sonuçlandırılır.

Yatırımın süresi ve tamamlama vizesi

MADDE 17 – (1) Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımların proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda öngörülen sürede gerçekleştirilmesi esastır. Yatırımın öngörülen sürede gerçekleştirilememesi hâlinde, teşvik belgesinde kayıtlı ilk sürenin yarısı kadar ek süre verilebilir. İlgili mevzuatı gereği kamu kurum ve kuruluşlarından alınması gerekli izin ve ruhsat gibi diğer belgelerin temini veya kamu kurum ve kuruluşlarının uygulamaları sonucu firmaların faaliyetlerini durdurmalarından veya yürütememelerinden kaynaklanan süre nedeniyle, yatırımın verilen ek süreler de dâhil belgede kayıtlı yatırım süresi sonuna kadar gerçekleştirilemediğinin yatırımcılar tarafından tevsik edilmesi hâlinde veya tebliğle belirlenecek mücbir sebep veya fevkalade hâl durumlarında Müsteşarlıkça proje bazında ek süre verilebilir.

(2) Öngörülen süre veya ek süre bitimini müteakip altı ay içinde yatırımın tamamlama vizesinin yapılması için, teşvik belgesini düzenleyen merciye veya Müsteşarlığa müracaat edilmesi gerekir. Bu süre içinde müracaat edilmemesi hâlinde, Müsteşarlık resen tamamlama vizesi işlemlerini başlatabilir.

(3) Müsteşarlıkça uygun görülmesi hâlinde, yatırımların tamamlama vizesi işlemleri için ticaret ve sanayi odaları, sanayi odaları, ticaret odaları, deniz ticaret odaları, bankalar veya yatırımın bulunduğu il valiliği görevlendirilebilir.

(4) Yatırımların öngörülen süre içinde tamamlanamaması veya 4 üncü

maddede belirtilen asgarî yatırım tutarlarına uyulmaması hâlinde, teşvik belgeleri iptal edilerek veya kısmî olarak müeyyide uygulanarak, sağlanmış olan destek unsurları ilgili mevzuat çerçevesinde yatırımcılardan geri alınır.

Belge zayii

MADDE 18 – (1) Teşvik belgesi veya eki belgelerin zayi olması nedeniyle yatırımcı tarafından yeniden tasdikinin talep edilmesi durumunda, bütçeye irat kaydedilmek üzere tasdiki istenilen her bir belge için muhasebe birimi hesabına üçyüz Türk Lirası yatırılır. Söz konusu meblağ hiçbir surette iade edilmez.

Uygulama

MADDE 19 – (1) Teşvik belgesinde öngörülen destek unsurlarının ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanması zorunludur.

(2) Müsteşarlık, tebliğler ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu Karar kapsamındaki uygulamaya yönelik bazı işlemlerin yürütme yetkisini diğer kurum ve kuruluşlara devredebilir.

(3) Müsteşarlık, bu Kararın uygulanmasını teminen; makro ekonomik politikalar ve gelişen şartları gözönünde bulundurarak gerekli tedbirleri almaya, gerekli düzenlemeleri yapmaya, çeşitli kurum ve kuruluşlara verilecek görevlere ilişkin usul ve esasları tebliğler ile belirlemeye, ilgili kuruluşlardan bilgi istemeye, bu Kararda öngörülen hâller dışında kalan özel durumları inceleyip sonuçlandırmaya, mücbir ve haklı sebeplerin varlığı hâlinde teşvik belgesi ile ilgili gerekli işlemleri yapmaya, yatırımlarda öngörülen şartlara uyulup uyulmadığını denetlemeye ve denetim sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almaya, belgelerde tahrifat yapan, yanlış ve yanıltıcı bilgi ve belge veren yatırımcıların işlemlerini sınırlamaya, teşvik belgelerini iptal etmeye veya teşvik belgesi kapsamında sağlanan destek unsurlarına yönelik kısmen veya tamamen müeyyide uygulamaya yetkilidir.

(4) Bu Kararda yer alan destek unsurlarının uygulanmasında ortaya çıkacak tereddüt ve ihtilaflarda Müsteşarlığın görüşü doğrultusunda işlem tesis edilir.

Düzenleme yetkisi

MADDE 20 – (1) Bu Kararın 9 uncu ve 10 uncu maddelerinde belirtilen yatırıma başlama ile Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Müsteşarlıkça yayımlanacak tebliğler ile belirlenir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 21 – (1) 28/8/2006 tarihli ve 2006/10921 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar yürürlükten kaldırılmıştır.

Sonuçlandırılmamış müracaatlar

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kararın yayımı tarihinden önce sonuçlandırılmamış müracaatlar, müracaat tarihinde yürürlükte bulunan Karar hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır. Ancak, yeni teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaatlar, talep edilmesi hâlinde bu Karara istinaden değerlendirilebilir.

Daha önceki kararlara ilişkin uygulama

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önceki kararlara istinaden düzenlenen teşvik belgeleri ile ilgili uygulamalara, teşvik belgesinin dayandığı karar ve ilgili diğer kararlar çerçevesinde devam olunur.

(2) Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önceki kararlara istinaden düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında devam etmekte olan yatırımların, bu Kararda öngörülen ilgili yatırım konusuna ait asgarî kapasiteleri ve bakiye kısımlarının asgarî yatırım

tutarını sağlaması hâlinde, yatırımların bakiye kısımlarına bu Kararın lehe gelen hükümleri uygulanmak üzere yeni teşvik belgesi düzenlenebilir.

(3) Bu Kararın 15 inci maddesinin ikinci fıkrası, bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlüğe giren kararlara göre düzenlenmiş teşvik belgelerine de uygulanır. Bu hüküm, iptal edilmiş ancak ilgili kurumlarca müeyyide uygulanmamış veya müeyyide uygulanmasına rağmen henüz tahsil edilmemiş teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlar için de geçerlidir.

Yürürlük

MADDE 22 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 23 – (1) Bu Karar hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

EK-1

YATIRIM TEŞVİK UYGULAMALARINDA BÖLGELER

I.Bölge	II.Bölge	III.Bölge	IV.Bölge
TR10 İstanbul	TR22 Balıkesir Çanakkale (Bozcaada, Gökçeada hariç)	TR52 Konya Karaman	TR82 Kastamonu Çankırı Sinop
TR21 Tekirdağ Edirne Kırklareli	TR32 Aydın Denizli Muğla	TR63 Hatay Kahramanmaraş Osmaniye	TR90 Trabzon Ordu Giresun Rize Artvin Gümüşhane
TR31 İzmir	TR61 Antalya Isparta Burdur	TR71 Kırıkkale Aksaray Niğde Nevşehir Kırşehir	TRA1 Erzurum Erzincan Bayburt
TR41 Bursa Eskişehir Bilecik	TR62 Adana Mersin	TR33 Manisa Afyonkarahisar Kütahya Uşak	TRA2 Ağrı Kars Ardahan Iğdır
TR42 Kocaeli Sakarya Düzce Bolu Yalova		TR72 Kayseri Sivas Yozgat	TRB2 Van Muş Bitlis Hakkari
TR51 Ankara		TR81 Zonguldak Karabük Bartın	TRB1 Malatya Elazığ Bingöl Tunceli
		TR83 Samsun Tokat Çorum Amasya	TRC2 Şanlıurfa Diyarbakır
		TRC1 Gaziantep Adıyaman Kilis	TRC3 Mardin Batman Şırnak Siirt
			TR22 Çanakkale İli Bozcaada, Gökçeada İlçeleri

**5838 SAYILI BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN**

Kanun No. 5838

Kabul Tarihi: 18/2/2009

(28.02.2009 tarih ve 27155 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.)

MADDE 1 – 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 8 – 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, ek 2 nci maddenin ikinci fıkrasında kısa çalışma için öngörülen azami üç aylık süre, altı ay olarak uygulanır; üçüncü fıkrasında öngörülen kısa çalışma ödeneği miktarı % 50 oranında artırılarak ödenir ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmez. Bu maddenin yayımı tarihinden önce uygunluk tespiti yapılan kısa çalışma başvurularında süre, işverenin talebi halinde aynı şartlarla ve bu maddede öngörülen süreyi aşmamak kaydıyla uzatılır.

Bu maddede öngörülen ödenek miktarı aynı kalmak kaydıyla, kısa çalışma süresini altı ay daha uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak, bu dönemde kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülür.”

MADDE 2 – 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 97 nci maddesinin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sağlık hizmeti sunucuları, sunmuş oldukları hizmetlere ilişkin bir ay içinde düzenledikleri fatura ve eki belgeleri izleyen ayın onbeşine kadar Kuruma teslim ederler. Fatura teslim tarihi; süresi içinde teslim edilen faturalar için teslim edildiği ayın onbeşinci günü, süresi içinde teslim edilmeyen faturalar için ise teslim edildiği ayı takip eden ayın onbeşinci günü olarak kabul edilir. Fatura bedelinin tamamı, fatura teslim tarihinden itibaren, altmış gün içinde, sağlık hizmet sunucularına avans olarak ödenir. Fatura ve eki belgeler, fatura teslim tarihinden itibaren üç ay içinde incelenerek avans hesabı kapatılır. İnceleme süresinin takip eden mali yıla sirayet etmesi durumunda, avans artıkları hakkında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 35 inci maddesindeki akreditiflere ilişkin hükümler uygulanır.”

MADDE 3 – 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 100 üncü maddesinin dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Üçüncü fıkra hükümleri çerçevesinde yetkilendirilen kamu idaresi, yetkilendirildiği hususlarla sınırlı olarak kendi mevzuatında yer alan yetkileri kullanabilir.”

MADDE 4 – 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 102 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş, ikinci fıkrasında yer alan “(a) ve (b) bentlerinde” ibaresi “(b) bendinde” olarak değiştirilmiş ve üçüncü fıkrasında geçen “8 inci,” ibaresinden sonra gelmek üzere “9 uncu,” ibaresi eklenmiştir.

“j) 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre sigortalılığı sona erenlere ilişkin bildirim ile 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesinde yer alan sandıklara, sandık iştirakçiliğinin başlama veya sona ermesine ilişkin bildirimi, süresi içinde ya da Kurumca belirlenen şekle ve usule uygun olarak yapmayanlar veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler hakkında, her bir sigortalı veya sandık iştirakçisi için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.”

MADDE 5 – 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Kuruma yapılan bazı bildirimlerin yeterli sayılması

EK MADDE 1 – İşverenler tarafından 8 inci, 9 uncu ve 11 inci maddelere göre Kuruma yapılan sigortalı ve işyerlerine ilişkin bildirimler; 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi, 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 62 nci maddesi, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesi ve 4857 sayılı İş Kanununun 3 üncü maddesi hükümleri uyarınca Bakanlık ile ilgili bölge müdürlüklerine ve Türkiye İş Kurumuna yapılması gereken bildirimlerin yerine geçer.

Ticaret sicili memurluklarınca işyeri tesciline ilişkin Kuruma yapılan bildirimlerin dışında, ayrıca Bakanlık ilgili bölge müdürlüğüne bildirimde

bulunulmaz.

Geçici 20 nci maddede belirtilen sandıklar, Kuruma devir tarihine kadar iştirakçilerinin sandıkla ilgilerinin başlama ve sona ermesine ilişkin bildirimlerini en geç on gün içinde Kuruma yaparlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 6 – 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bakanlık; yetkili sendikanın belirlenmesinde ve istatistiklerin düzenlenmesinde, kendisine gönderilen üyelik ve istifa bildirimleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimlerini esas alır.”

MADDE 7 – 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi çerçevesinde özörlölerin ve eski hükömlölerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işlerini kurmaları, özörlölerin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojilerine ilişkin projeler ile benzeri projelerde bu oran aranmaz.”

MADDE 8 – 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun; 119 uncu maddesine aşağıdaki fıkra, geçici 74 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Maliye Bakanlığı, 94 üncü maddeye göre tevkifat yapacaklardan on ve daha az hizmet erbabı çalıştıranlar ile hizmet erbabı çalıştırmayanlara ilişkin olarak beyanname verme süresinden itibaren üç ayı geçmeyecek şekilde, ödeme zamanı belirlemeye yetkilidir.”

“GEÇİCİ MADDE 75 – 31/12/2013 tarihine kadar, 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen Ar-Ge ve destek personelinin, bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar için yüzde 90’ı,

diğerleri için yüzde 80'i verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Bu süre içerisinde, anılan maddenin bu maddeye aykırı olan hükmü uygulanmaz.”

MADDE 9 – 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 32 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 32/A maddesi eklenmiştir.

“İndirimli kurumlar vergisi

MADDE 32/A – (1) Finans ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar, iş ortaklıkları, taahhüt işleri, 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Kanun ile 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Kanun kapsamında yapılan yatırımlar ile rödovans sözleşmelerine bağlı olarak yapılan yatırımlar hariç olmak üzere, bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ve Hazine Müsteşarlığı tarafından teşvik belgesine bağlanan yatırımlardan elde edilen kazançlar, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulur.

(2) Bu maddenin uygulamasında yatırıma katkı tutarı, indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle tahsilinden vazgeçilen vergi yoluyla yatırımların Devletçe karşılanacak tutarını, bu tutarın yapılan toplam yatırıma bölünmesi suretiyle bulunacak oran ise yatırıma katkı oranını ifade eder. Bakanlar Kurulu;

a) İstatistikî bölge birimleri sınıflandırması ile kişi başına düşen milli gelir ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini dikkate almak suretiyle illeri gruplandırmaya ve gruplar itibarıyla teşvik edilecek sektörleri ve bunlara ilişkin yatırım ve istihdam büyüklüklerini belirlemeye,

b) Her bir il grubu için yatırıma katkı oranını % 25'i, yatırım tutarı 50 milyon Türk Lirasını aşan büyük ölçekli yatırımlarda ise % 45'i geçmemek üzere belirlemeye, kurumlar vergisi oranını % 90'a kadar indirimli uygulatmaya,

c) Yatırım harcamaları içindeki arsa, bina, kullanılmış makine, yedek parça, yazılım, patent, lisans ve know-how bedeli gibi harcamaların oranlarını ayrı ayrı veya topluca sınırlandırmaya,

yetkilidir.

(3) İkinci fıkraya göre yatırıma katkı ve vergi oranı farklı illerde aynı

mükellef tarafından yapılan yatırımlarda, toplam yatırımın her bir ile isabet eden oranına göre ilgili ilin yatırıma katkı oranı ve indirimli vergi oranı uygulanır.

(4) Tevsi yatırımlarda, elde edilen kazancın işletme bütünlüğü çerçevesinde ayrı hesaplarda izlenmek suretiyle tespit edilebilmesi halinde, indirimli oran bu kazanca uygulanır. Kazancın ayrı bir şekilde tespit edilememesi halinde ise indirimli oran uygulanacak kazanç, yapılan tevsi yatırım tutarının, dönem sonunda kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet tutarına (devam eden yatırımlara ait tutarlar da dahil) oranlanması suretiyle belirlenir. Bu hesaplama sırasında işletme aktifinde yer alan sabit kıymetlerin kayıtlı değeri, yeniden değerlendirilmiş tutarları ile dikkate alınır. İndirimli oran uygulamasına yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçtiği geçici vergi döneminde başlanır.

(5) Hesap dönemi itibarıyla ikinci fıkrada belirtilen şartların sağlanamadığının tespit edilmesi halinde, söz konusu vergilendirme döneminde indirimli vergi oranı uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil olunur.

(6) Yatırımın faaliyete geçmesinden önce devri halinde, devralan kurum, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla indirimli vergi oranından yararlanır.

(7) Yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçmesinden sonra devri halinde indirimli vergi oranından devir tarihine kadar devreden, devir tarihinden sonra ise devralan, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla yatırıma katkı tutarının kalan kısmı için yararlanır.

(8) Bu madde gelir vergisi mükellefleri hakkında da uygulanır.

(9) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 10 – 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen fonlardan, katılımcıları ya da kurucuları tam mükellef gerçek kişi veya kurum olmayanların portföylerini yöneten ve Sermaye Piyasası Kurulunun izniyle kurulan portföy yönetim şirketleri, geçici 1 inci maddenin üçüncü fıkrasının

uygulanması yönünden bu fonların iş merkezi olarak değerlendirilmez, daimi temsilcileri sayılır.

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Münhasıran tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunanlardan üretim tesislerini Bakanlar Kurulunca belirlenen illere 31/12/2010 tarihine kadar nakleden ve asgari 50 kişilik istihdam sağlayan mükelleflerin, bu illerdeki işletmelerinden sağladıkları kazançlar için nakil tarihini izleyen hesap döneminden itibaren beş yıl süreyle kurumlar vergisi oranını % 75'i geçmemek üzere indirimli uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu madde hükmünden gelir vergisi mükellefleri de yararlanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 11 – 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“1. Bir teslimin ihracat teslimi sayılabilmesi için aşağıdaki şartlar yerine getirilmiş olmalıdır:

a) Teslim yurt dışındaki bir müşteriye veya bir serbest bölgedeki alıcıya ya da yetkili gümrük antreposu işleticisine yapılmalı veya mallar yetkili gümrük antreposu işleticisine tevdi edilmelidir.

b) Teslim konusu mal Türkiye Cumhuriyeti gümrük bölgesinden çıkarak bir dış ülkeye veya bir serbest bölgeye vasıl olmalı ya da yetkili gümrük antreposuna konulmalıdır. Teslim konusu malın ihraç edilmeden önce yurt dışındaki alıcı adına hareket eden yurt içindeki firmalar veya bizzat alıcı tarafından işlenmesi veya herhangi bir şekilde değerlendirilmesi durumu değiştirmez.

Yetkili gümrük antrepoları ile buralarda düzenlenmesi zorunlu belgeleri belirlemeye, konulacak malın cinsi ve miktarı ile bunların antrepoda bekleme sürelerine ilişkin olarak sınırlama getirmeye, Gümrük Müsteşarlığının görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Yetkili gümrük antrepolarının işleyişine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca belirlenen esaslara uyulmaması halinde ziyaa uğratılan vergi, buna ilişkin olarak kesilecek ceza ve hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesinden katma değer vergisi

iadesi alanla birlikte antrepo işleticisi de müteselsilen sorumludur.”

MADDE 12 – 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin (2) numaralı fıkrasının sonunda yer alan “Yılı içinde mahsuben iade edilemeyen vergi nakden iade edilir. Bakanlar Kurulu, vergi nispeti indirilen mal ve hizmet grupları ile sektörler itibarıyla, amortismanına tabi iktisadi kıymetler dolayısıyla yüklenilen katma değer vergisinin iade hakkını kaldırmaya; Maliye Bakanlığı, bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.” ibaresi “Yılı içinde mahsuben iade edilemeyen vergi izleyen yıl içinde talep edilmesi şartıyla nakden veya mükellefin yukarıda sayılan borçlarına mahsuben iade edilir. Bakanlar Kurulu, vergi nispeti indirilen mal ve hizmet grupları ile sektörler itibarıyla, iade hakkını kısmen veya tamamen ya da amortismanına tabi iktisadi kıymetler dolayısıyla yüklenilen katma değer vergisi ile sınırlı olmak üzere kaldırmaya; Maliye Bakanlığı, bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13 – 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun eki (I) sayılı Listenin (B) cetvelinde yer alan bazı mallara ilişkin özel tüketim vergisi, bu Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde karşılarında gösterildiği tutarlarda tespit edilmiş, aynı (I) sayılı Listenin (B) cetveline, bu Kanuna ekli (2) sayılı cetvelde yer alan G.T.İ.P. numaralı mallar, vergi tutarları ile birlikte eklenmiştir.

MADDE 14 – 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkra aşağıdaki bent eklenmiş ve maddenin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c) Kablolu, kablosuz ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmeti % 5,

d) (a), (b) ve (c) bentleri kapsamına girmeyen diğer telekomünikasyon hizmetleri %15,”

“Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan hizmetlerin birlikte veya birbiriyle bağlantılı olarak verilmesi halinde, her hizmet tabi olduğu oran üzerinden vergilendirilir. Bakanlar Kurulu, % 25 ve % 15 oranlarını ayrı ayrı veya birlikte % 5’e, % 5 oranını ise sıfıra kadar indirmeye ve bu oranları kanuni oranlarına

kadar artırmaya yetkilidir.”

MADDE 15 – 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun “IV- Makbuzlar ve diğer kağıtlar” başlıklı bölümünün ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki bent eklenmiştir.

“f) Elektronik ortamda birlikte verilen muhtasar

beyanname ve sigorta prim bildirgesinden

sadece muhtasar beyanname için

20

TL”

MADDE 16 – 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kat irtifaklı gayrimenkul devir ve iktisaplarında harç, devir ve iktisap bedelinin tamamı üzerinden hesaplanır.”

MADDE 17 – 492 sayılı Harçlar Kanununun (4) sayılı tarifesinin “I-Tapu işlemleri” başlıklı bölümünün 12 numaralı fıkrası, 13 numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentleri ile 20 numaralı fıkrasının (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“12. Satış vaadi sözleşmeleri ile irtifak hakkı tesisi vaadi sözleşmelerinin tapu siciline şerhinde, sözleşmede yazılı bedel üzerinden (Bu bedel, sözleşmeye konu gayrimenkulün emlak vergisi değerinden az, emlak vergisi değerinin iki katından çok olamaz) bedelsiz olanlarında emlak vergisi değeri üzerinden (Binde 5,4)”

“a) Arsa ve arazi üzerine inşa olunacak bina vesair

tesislerin tescilinde (Her bir bağımsız bölüm vesair tesis için)

100 TL

Bayındırlık ve İskan Bakanlığının görüşü alınarak Maliye

Bakanlığınca tespit ve ilan edilmiş bulunan sosyal mesken,

işçi evleri ve bunlardan daha düşük nitelikteki meskenlerin

tescilinde (Her bir bağımsız bölüm için)

50 TL

Tapu siciline tescil yapılmaması halinde de bu harcın tahsili aynı esaslar

dahilinde yürütülür.”

“c) (a) fıkrası dışında kalan her nevi cins ve kayıt tashihiinde (her bir işlem için) 50 TL”

“e) Gayrimenkul üzerine irtifak hakkı tesis ve devrinde

(634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununa göre yapılan kat

irtifakları hariç olmak üzere) tesis ve devir için ödenen

bedel (Bu bedel, üzerinde hak tesis edilen gayrimenkulün

emlak vergisi değerinin iki katından çok olamaz) üzerinden

devir alan için

(Binde 15)”

MADDE 18 – 19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2 – 31/12/2009 tarihine kadar, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.”

MADDE 19 – 2/7/1992 tarihli ve 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskanına Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1 – 1/1/2009 tarihinden önce ikamet tezkeresi almak suretiyle Türkiye’de ikamet eden Ahıska Türklerine bu maddenin yürürlüğünden itibaren 3 ay içinde müracaat etmeleri halinde; milli güvenlik açısından sakıncası olmamak şartıyla, 11/2/1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve diğer ilgili mevzuatta öngörülen şartlar aranmaksızın, başvuru tarihinden itibaren 6 ay içinde Türk vatandaşlığına alınarak çifte vatandaşlık statüsü sağlanır. Çifte vatandaşlık statüsü sağlananlar, Bakanlar Kurulunca belirlenen yerlerde iskân edilirler.”

MADDE 20 – 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (k) bendi (l) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“k) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamındaki kamu idarelerine verilmesi gereken her türlü beyanname, bildirme ve benzeri belgeleri, bu idarelerin mevzuatı gereğince elektronik ortamda bunlar adına almak.”

MADDE 21 – 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Gelir İdaresi grup müdürü, vergi dairesi müdürü, müdür, vergi dairesi müdür yardımcısı ve müdür yardımcısı kadrolarına atanacakların, yapılacak yazılı ve sözlü sınavlardan ayrı ayrı yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almaları şarttır. Şu kadar ki, Devlet gelir uzmanlığına atandıktan sonra bu unvanda en az beş yıl hizmeti bulunanlar sınava tabi tutulmadan müdür olarak atanabilirler. Bu sınavlara katılacak personelin belirlenmesi ile sınavlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Vergi dairesi müdürleri, müdürler ve bunların yardımcıları ile vergi denetmenleri yer değiştirme suretiyle atamaya tabi olup, buna ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 22 – 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun geçici 7 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“1/1/2005 tarihinden önce kesinleşen imar planlarında küçük sanayi sitesi olarak ayrılan veya aynı tarihten önce, Bakanlık tarafından onaylanan ve yatırım programına alınan OSB’lerin bulunduğu alanlardaki mera vasıflı taşınmazlar hakkında; ilgili kamu idarelerince daha önce yapılan kamulaştırma ve diğer işlemler, tezyidi bedel dahil kamulaştırma, faiz ve diğer bedellerin ödenmesi kaydıyla geçerli kabul edilir, bu işlemlere dayanılarak ilgili gerçek ve tüzel kişiler adına tapuda yapılan tesciller korunur, mülkiyete yönelik Hazinece dava açılmaz, açılmış davalardan vazgeçilir, açılan davalar sonucunda bu taşınmazların mera olarak sınırlandırılmasına ve özel sicile yazılmasına dair verilen ve kesinleşen mahkeme kararları uygulanmaz ve bu kararlar uyarınca tapu kütüklerine konulan şerhler terkin edilir.”

MADDE 23 – 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 3 – 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesi kapsamındaki yatırımlarla ilgili olarak talep edilen taşınmazın bulunduğu ilçenin mülki sınırları içindeki organize sanayi veya endüstri bölgelerinde bu yatırımlar için tahsis edilebilecek boş parsel bulunmaması, gerçekleştirilecek yatırımın toplam tutarının, talep edilen taşınmazların maliki idarelerce takdir edilecek rayiç değerinin tarım ve hayvancılık yatırımları için bir, turizm yatırımları için iki, diğer yatırımlar için üç katından az olmaması kaydıyla; Hazineye, özel bütçeli idarelere, il özel idarelerine veya belediyelere ait arazi veya arsaların üzerinde kırkdokuz yıl süreli bağımsız ve sürekli nitelikli irtifak hakkı tesis edilebilir. 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununa tabi alanlar hariç olmak üzere, Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunması nedeniyle irtifak hakkı tesis edilemeyen taşınmazlar üzerinde ise aynı şartlarla kırkdokuz yıl süreli kullanma izni verilebilir.

Yatırımcılar lehine tesis edilecek irtifak hakkı veya kullanma izinlerinde ilk yıl bedeli, yatırım konusu taşınmazın emlak vergi değerinin yüzde üçüdür.

İrtifak hakkı veya kullanma izni verilenlerden ayrıca hasılat payı alınmaz.

İrtifak hakkı tesis edilecek veya kullanma izni verilecek taşınmazlar üzerindeki kamuya ait ve ihtiyaç dışı bina ve müstemilat ile üzerinde henüz faaliyete geçmemiş yatırım bulunan arazi veya arsalar da bu kapsamda değerlendirilir.

İrtifak hakkı tesis edilecek veya kullanma izni verilecek taşınmazlardan imar planı bulunmayanların planları ile uygulama projeleri, bedelsiz olarak verilen ön izin süresi içinde yapılır. Ön izin süresi iki yılı geçemez.

İstihdam edilecek işçi sayısına, yatırım konusu işletmenin faaliyete geçtiği tarihten itibaren beş yıl süreyle uyulması zorunludur.

Yatırımcının bu madde kapsamında belirlenen şartlara uymadığının veya mücbir sebepler hariç öngörülen sürede yatırımın tamamlanmadığının tespiti halinde, herhangi bir yargı kararı aranmaksızın irtifak hakkı veya kullanma izni iptal edilir.

Bu durumda taşınmaz üzerindeki tüm yapı ve tesisler sağlam ve işler durumda tazminat veya bedel ödenmeksizin taşınmaz maliki idareye intikal eder ve bundan dolayı hak lehtarı veya üçüncü kişilerce herhangi bir hak ve talepte bulunulamaz. Ancak, öngörülen sürede yatırımın en az yüzde ellisinin gerçekleştirilmesine rağmen yatırımın tamamlanmaması veya öngörülen istihdam sayısına yüzde onu aşan oranda uyulmaması halinde ise irtifak hakkı veya kullanma izni bedelleri için sağlanan indirimler iptal edilir ve iptal tarihinden itibaren ayrıca hasılat payı alınır.

İrtifak hakkı veya kullanma izni süresinin sonunda makine, teçhizat ve demirbaşlar hariç diğer yapı ve tesisler taşınmaz maliki idareye intikal eder, yatırımcının talep etmesi halinde ise genel hükümlere göre doğrudan irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir.

Hazineye ait taşınmazlar; tarım ve hayvancılık yatırımları hariç olmak üzere, birinci fıkra kapsamında en az ellimilyon ABD Doları karşılığı Türk Lirası tutarında, en az yüz kişiye istihdam sağlayacak şekilde ve taşınmazın rayiç değerinin en az üç katı tutarında yatırım yapacaklara, 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinde yer alan harca esas değer üzerinden doğrudan satılabilir. Bu yerlerin amacı dışında kullanılmayacağına dair tapu kütüğüne şerh konulur.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve ikinci fıkrada belirtilen bedeli Bakanlar Kurulunca belirlenecek bölgeler itibarıyla farklılaştırmaya ve sifra kadar indirmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 24 – 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 11 – 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca sit alanı ilan edilmesi nedeniyle kesin inşaat yasağı getirilen alanlarda kalan taşınmazlar için bu maddenin yayımı tarihinden önce düzenlenmiş olup 31/12/2011 tarihine kadar kullanılmayan veya kısmen kullanılan belgeler iptal edilir ve yenisi düzenlenmez.”

MADDE 25 – 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 19 – Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünün 2009 yılı finansman açığının karşılanmasını teminen Hazine'den olan görev zararı alacaklarına ve ödenmemiş sermayesine mahsuben Müsteşarlıkça Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğüne Özel Tertip Devlet İç Borçlanma Senedi ihraç edilebilir. Bu kapsamda ihraç edilecek Özel Tertip Devlet İç Borçlanma senetleri için, Müsteşarlık Bütçesinin ilgili tertiplerine 1 milyar Türk Lirasına kadar ödenek eklemeye Maliye Bakanı yetkilidir.”

MADDE 26 – 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 4 üncü maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu maddenin (d) bendinde yer alan gelirler hakkında 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi hükmü uygulanmaz. Bu gelirler tahsilatın yapıldığı ayı takip eden ayın sonuna kadar vergi daireleri ve muhasebe birimleri tarafından Maliye Bakanlığınca belirlenen esaslara göre, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki Fon hesabına aktarılır.”

MADDE 27 – 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Ekonomi Koordinasyon Kurulu:

EK MADDE 9 – Ekonomi Koordinasyon Kurulu, Başbakanın belirleyeceği bakanlardan oluşur. Kurul üyesi Başbakan Yardımcısı, Kurula başkanlık eder.

Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantılarına konuyla ilgili bakanlar ve kamu görevlileri ile özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin temsilcileri davet edilebilir.

Ekonomi Koordinasyon Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Ekonomik istikrarla ilgili gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek.

b) Para, kredi, finans, maliye, borçlanma, gelirler ve diğer ekonomi politikaları ile plan ve programların tespitinde, uygulanmasında ve güncelleştirilmesinde koordinasyonu sağlamak.

c) Küresel ve ulusal ekonomi ile ilgili gelişmeleri izlemek, değerlendirmek, gerektiğinde araştırmalar yapmak veya yaptırmak.

ç) Ekonomik güvenlik ve ekonomik savunmaya ilişkin ilke ve esasların tespitinde, uygulanmasında ve güncelleştirilmesinde koordinasyonu sağlamak.

d) Gerektiğinde, gelir azaltıcı veya harcama artırıcı önerileri değerlendirmek, uygun görülenler hakkında etki analizlerini yapmak veya yaptırmak.

e) Devlet yardımları politikalarının tespitinde, uygulanmasında ve güncelleştirilmesinde koordinasyonu sağlamak.

f) Kurul kararlarının uygulama süreçlerini izlemek, değerlendirmek; sonuçları ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmek ve Başbakana sunmak.

Ekonomi Koordinasyon Kurulunun çalışma usul ve esasları, Kurulda temsil edilecek kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları ile sekreteryaya hizmetlerine ilişkin hususlar yönetmelikle belirlenir.

Kurul, görev alanına giren konularla ilgili her türlü bilgi ve veriyi, bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarından isteme yetkisine sahiptir.”

MADDE 28 – 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 65 inci maddesi, başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Baro keseneği:

MADDE 65 – Baro keseneğinin yıllık miktarı, genel kurulca belirlenir ve her yılın ocak ve temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir. Vadesinde ödenmeyen keseneğe T.C. Merkez Bankası reeskont işlemlerinde uygulanan faiz oranında yıllık temerrüt faizi uygulanır.

Avukatlık Kanununun 72 ve 73 üncü madde hükümleri saklıdır.”

MADDE 29 – 1136 sayılı Avukatlık Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 22 – Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş baro keseneği borcunun tamamının, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde ödenmesi halinde, işlemiş faiz borcu silinir. Baro keseneğinin

ödenmemesine bağlı olarak yürütülen levhadan ve sicilden silme işlemleri, altı ay süreyle durdurulur.”

MADDE 30 – 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3 – Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bedelsiz irtifak hakkı tesis edilmek veya kullanma izni verilmek amacıyla ilana çıkmış ancak, işlemleri tamamlanmamış taşınmazlar hakkında, mülga 5 inci madde hükümleri uygulanır. Mülga 5 inci madde kapsamında bedelsiz irtifak hakkı tesis edilen veya kullanma izni verilen taşınmazlar hakkında söz konusu hükümlerin uygulanmasına devam edilir.”

MADDE 31 – 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 16 – Üyelerin oda ve borsalara, oda ve borsaların da Birliğe ödenmiş aidat borçlarına ait gecikme zamlarının tamamı ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde üyelerin oda ve borsalara, oda ve borsaların Birliğe olan aidat borçlarının tamamının ödenmesi halinde, bu borçlara ait gecikme zamları silinir.”

MADDE 32 – (1) 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “bu maddenin yürürlük tarihinden önceki altı aylık dönemde” ibaresi “bu maddenin yürürlük tarihinden önceki altı aya veya 2008 yılı Aralık ve 2009 yılı Ocak aylarına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen” şeklinde ve “bir yıl” ibaresi “iki yıl” olarak değiştirilmiştir.

(2) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun:

a) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “meslek liselerinde okumakta iken veya yüksek öğrenimleri sırasında zorunlu staja tabi tutulan öğrenciler” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 46 ncı maddesine tabi olarak kısmi zamanlı çalıştırılan öğrencilerden aylık prime esas kazanç tutarı, 82 nci maddeye göre belirlenen günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katından fazla olmayanlar” ibaresi eklenmiştir.

b) 93 üncü maddesinin birinci fıkrasına, “Bu fıkra göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir.” ibaresi eklenmiştir.

c) Geçici 14 üncü maddesine “2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık aylığı almakta iken çalışmaya başlayanların aylıkları kesilmez ve bunlar hakkında da bu maddenin sosyal güvenlik destek primi alınmasına ilişkin hükümleri uygulanır.” fıkrası eklenmiştir.

(3) 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına “merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “sosyal güvenlik kurumları,” ibaresi eklenmiştir.

(4) 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendine “Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya yükümlülüklerini yerine getirmek” ibaresi eklenmiştir.

(5) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 99 uncu maddesinde yer alan “Muhtasar beyannamenin şekil, içerik ve eklerini belirlemeye” ibaresi “Muhtasar beyannamenin şekil, içerik ve ekleri ile üçer aylık verilen beyannamelerin dönemini aylık olarak belirlemeye” şeklinde değiştirilmiştir.

(6) 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan “Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü.” ibaresi “Şans oyunları lisans veya işletim hakkının hasılatın belli oranında hesaplanan pay karşılığında verilmesi halinde bu hakkı devralan kurumlar hariç olmak üzere, 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan ilgili kurum ve kuruluşlar.” şeklinde değiştirilmiştir.

(7) 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun geçici 17 nci maddesinde yer alan “31/12/2008” ibaresi “31/12/2010” olarak değiştirilmiştir.

(8) 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (t) bendinde yer alan “Emeklilik yatırım fonlarının,” ibaresi “Emeklilik

yatırım fonlarının, menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının,” şeklinde değiştirilmiştir.

(9) 492 sayılı Harçlar Kanununun mükerrer 138 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “maktu harçları yarısına kadar, nispi harçları ise bu fıkra ile artırılmadan önceki seviyelerine indirmeye,” ibaresi “maktu harçları yarısına, nispi harçları ise Kanunla belirlenen oranların onda birine kadar indirmeye,” şeklinde değiştirilmiştir.

(10) 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan “hesaplanan ödenecek ikramiyeler” ibaresi “hesaplanan ve süresi içinde iştirakçilere ödenen ikramiyeler” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “talebi ve” ibaresi “talebi veya” olarak değiştirilmiştir.

c) 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “saymanlığına” ibaresi “muhasabe birimi hesabına” şeklinde değiştirilmiştir.

(11) 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun;

a) 106 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “anlaşılan 5.000.000 liraya kadar (5.000.000 lira dahil)” ibaresi “anlaşılan ve 213 sayılı Kanun kapsamına giren amme alacaklarında 10 Türk Lirasına (10 Türk Lirası dahil), diğer amme alacaklarında 20 Türk Lirasına (20 Türk Lirası dahil) kadar” şeklinde, “Bakanlar Kurulu, bu miktarı on katına” ibaresi “Bakanlar Kurulu, bu tutarları topluca veya ayrı ayrı on katına” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 107 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “tahsile yönelik bilgilerin verilmesi sırrın ifşası sayılmaz.” ibaresi “tahsile yönelik bilgilerin ve 22/A maddesine göre borcun olmadığına dair belgeyi arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlara, ödeme ve işleme taraf olanlara ilişkin borç bilgilerinin verilmesi sırrın ifşası sayılmaz; bu kurum ve kuruluşlarda vazifeli bulunan kimseler edindikleri bilgileri ifşa ettikleri takdirde birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılırlar.” şeklinde

değiştirilmiştir.

(12) 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun;

a) 18 inci maddesinin (c) bendindeki “Başkanlığı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya Başkanlığın görev alanı ile ilgili işlemlerden dolayı Bakanlık husumetiyle açılan idarî davalarla sınırlı olmak üzere Bakanlığı” ibaresi eklenmiştir.

b) 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “bu işlemler ile diğer işlemlerinden dolayı idarî yargı mercileri nezdinde yaratılan ihtilaflarla ilgili olarak bu merciler nezdinde talep ve savunmalarda bulunmak” ibaresi “bu işlemler ile personel atama, disiplin, terfi, sicil, harcırak ve benzeri özlük işlemlerinden dolayı idarî yargı mercileri nezdinde yaratılan ihtilaflarla ilgili olarak bu merciler nezdinde talep ve savunmalarda bulunmak” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Yapılacak yeterlik sınavında başarılı olanlar vergi denetmenliğine atanırlar.” cümlesi “Yapılacak yeterlik sınavında başarılı olanlar vergi denetmenliğine, başarılı olamayanlar ise derecelerine uygun memur kadrosuna atanırlar.” şeklinde; üçüncü fıkrasında yer alan “Yapılacak yeterlik sınavında başarılı olanlar durumlarına uygun Devlet gelir uzmanlığı, vergi istihbarat uzmanlığı veya gelir uzmanlığına atanırlar.” cümlesi “Yapılacak yeterlik sınavında başarılı olanlar durumlarına uygun Devlet gelir uzmanlığı, gelir uzmanlığı veya vergi istihbarat uzmanlığına, başarılı olamayanlar ise derecelerine uygun memur kadrosuna atanırlar.” şeklinde değiştirilmiştir.

(13) 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 üncü, 4 üncü ve 6 ncı maddelerinin birinci fıkralarında yer alan “31.12.2008” ibareleri “31/12/2009” şeklinde değiştirilmiş, 7 nci maddesinin (h) bendinde yer alan “31/12/2007” ibaresinden önce gelmek üzere “31/12/2004 tarihine kadar tamamlananlar için 31/12/2009 tarihine kadar,” ibaresi eklenmiştir.

(14) 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “kurumların” ibaresi “kurumlar ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu çerçevesinde faaliyette bulunan

bankaların” şeklinde değiştirilmiştir.

(15) 13/10/1983 tarihli ve 2919 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Teşkilat Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “raportörler” ibaresi “uzmanlar” olarak değiştirilmiştir.

(16) 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 5 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(17) 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun;

a) 4 üncü maddesinin son fıkrasında yer alan “organize hayvancılık yapacaklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına,” ibaresi ve “üzerinde en az onmilyon ABD Doları karşılığı Türk Lirası tutarında ve en az elli kişi istihdam sağlayacak yatırım yapacaklara,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

b) 6 ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(18) 492 sayılı Harçlar Kanununun (4) sayılı tarifesinin sonunda yer alan “Bu tarifenin 13 numaralı bendinin (a) ve (c) fıkralarında belirtilen işlemlerden emlak vergisi bildirim verilmesini gerektirenlerin 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununda yazılı bildirim verme süresi sonuna kadar tapuda gösterilmemesi halinde harç % 50 fazlasıyla alınır.” hükmü yürürlükten kaldırılmıştır.

(19) 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 711 inci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 – Menkul kıymet yatırım fonlarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemlerle ilgili olarak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemler için banka ve sigorta muameleleri vergisi tarhiyatı yapılmaz, daha önce yapılan tarhiyatlardan vazgeçilir, tahakkuk eden tutarlar terkin edilir. Tahsil edilmiş tutarlar red ve iade edilmez.

GEÇİCİ MADDE 2 – İlgili trafik sicilinde adlarına kayıt ve tescilli bulunan, model yılı 1979 veya daha eski olan motorlu taşıtlarını; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 30/6/2010 tarihine kadar ilgili yönetmelik hükümleri gereğince kayıt ve tescillerinin silinmesi ve hurdaya çıkarılması suretiyle il özel idarelerine bedelsiz olarak teslim edenler adına veya 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı

Karayolu Taşıma Kanununun 33 üncü maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen uygulama çerçevesinde Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK) Hurda İşletmesi Müdürlüğüne ait hurda müdürlüklerinden herhangi birine teslim eden gerçek ve tüzel kişilerden, yük ve yolcu taşımacılığı dışında bilanço esasına göre defter tutmayı gerektiren başkaca ticari veya mesleki faaliyetten dolayı mükellefiyeti bulunmayanlar adına, hurdaya çıkarılan taşıta ilişkin olarak 31/12/2009 tarihine kadar tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve 31/12/2008 tarihine kadar tescil plakasına kesilen idari para cezaları terkin edilir.

Motorlu taşıtlarını noter satış senediyle veya kamu kurum ve kuruluşlarından satın alıp ilgili trafik tescil kuruluşunda adlarına kayıt ve tescil ettirmemiş olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yük ve yolcu taşımacılığı dışında bilanço esasına göre defter tutmayı gerektiren başkaca ticari veya mesleki faaliyetten dolayı mükellefiyeti bulunmayan gerçek ve tüzel kişiler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 31/12/2009 tarihine kadar kayıt ve tescil işlemlerini tamamlayarak bu maddenin öngördüğü diğer şartları da yerine getirmeleri halinde bu madde hükmünden yararlanabilirler.

Bu madde kapsamında trafik tescil kayıtları silinen motorlu taşıtların, adlarına tescil kaydı bulunanlar tarafından ilgili kurumlara teslimi ile il özel idarelerinin bu kapsamda teslim aldıkları hurda taşıtların satışından elde ettikleri kazançlar ve bu faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır, bu madde kapsamında yapılan motorlu taşıt teslimlerine ilişkin olarak 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin (a) bendi hükmü uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut olmayan veya herhangi bir nedenle motorlu taşıt vasfını kaybetmiş olup model yılı 1998 ve daha eski olan taşıtların, bu durumlarının kanaat verici belgelerle tevsik edilmesi veya ilgili trafik tescil kuruluşu nezdinde adlarına kayıtlı olanlar tarafından yazılı bildirimde bulunulması halinde, bu taşıtlara ait motorlu taşıtlar vergilerinin 1/4'ünün 31/12/2009 tarihine kadar ödenmesi şartıyla, kalan vergi aslı, gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve tescil plakasına kesilen idari para cezalarının

tamamının tahsilinden vazgeçilir ve ödemeyi müteakip trafik tescil kayıtları silinir. Bu fıkra kapsamında trafik tescil kayıtları silinen motorlu taşıtların daha sonra bulunması veya varlığının tespiti halinde, terkin tarihi itibarıyla trafik tescil kaydı yapılır. Bu takdirde terkin edilen vergi ve diğer amme alacakları ayrıca bir işleme gerek olmaksızın bulundukları veya tespit edildikleri yılın Ocak ayında motorlu taşıtlar vergisi adıyla tahakkuk etmiş sayılır ve Ocak ayının son günü vade tarihi kabul edilerek takip ve tahsil edilir. Bulunan veya varlığı tespit edilen taşıtın noter satış senediyle veya kamu kurum ve kuruluşlarından satın alındığının tevsiki halinde taşıt, satış tarihi itibarıyla alıcı adına tescil edilir ve alıcı adına motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyeti tesis edilir.

5/7/2003 tarihinden önce çalınan motorlu taşıtlara ilişkin, çalınma tarihinden bulunma tarihine kadar, henüz bulunmadıysa 5/7/2003 tarihine kadar olan vergilendirme dönemlerine ait olup bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve tescil plakasına kesilen idari para cezaları terkin edilir.

13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 20 nci maddesinin, 21/5/1997 tarihli ve 4262 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile değiştirilen (d) bendinin yürürlük tarihinden önce, noterler vasıtasıyla satışı yapılan motorlu taşıtlar için, noter satış senedinin düzenlendiği tarihten sonra satıcılar adına tahakkuk eden motorlu taşıtlar vergileri, gecikme zamları, gecikme faizleri ile vergi cezaları, taşıtın 31/12/2009 tarihine kadar alıcısı adına tescili kaydıyla, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirtilen düzeltme zamanaşımı hükümlerine tabi olmaksızın düzeltilir. Motorlu taşıtlar vergisinde düzeltme yapılan bu taşıtlarla ilgili olarak 31/12/2003 tarihinden önce tescil plakasına kesilen idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilir. Bu fıkra kapsamına giren amme alacaklarına karşılık bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tahsil edilmiş tutarlar red ve iade edilmez. Bu hüküm, bu fıkra kapsamına giren taşıtlardan, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alıcısı adına tescil edilmiş olanlar için de uygulanır.

Bu madde hükmünden gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak suretiyle yararlananlar, bu fiilleri başkaca bir suç teşkil etmediği takdirde 26/9/2004 tarihli ve

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 206 ncı maddesi gereğince, il özel idareleri ve MKEK Hurda İşletmesi Müdürlüğünce bu madde hükmüne göre teslim alınan taşıtları, taşıt vasfını kaybettirecek şekilde kullanılamaz hale getirmeyenler ile bu hususa ilişkin gerekli tedbirleri almayanlar aynı Kanunun 257 nci maddesi gereğince cezalandırılır.

Bu madde kapsamında tescil kayıtları silinen motorlu taşıtlara ait daha önce ödenmiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile buna ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve idari para cezaları red ve iade edilmez. Tescil kayıtları silinen bu taşıtlar üzerine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tatbik edilmiş olan hacizler kaldırılır.

Dördüncü fıkra gereğince trafik tescil kayıtları silinecek taşıtların, motorlu taşıt vasfını kaybettikleri haller ile mevcut olmadıklarının kabul edileceği durumları tespiti ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, İçişleri ve Maliye bakanlıkları müştereken yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 3 – 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (II) sayılı listede yer alan ve 1/8/2002 - 21/7/2005 tarihleri arasında 87.03 G.T.İ.P. numarasından özel tüketim vergisi beyan edilmesi gerekirken 87.04 G.T.İ.P. numarasından özel tüketim vergisi beyan edilen araçlarla ilgili olarak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemler için özel tüketim vergisi tarhiyatı yapılmaz, daha önce yapılan tarhiyatlardan vazgeçilir, tahakkuk eden tutarlar terkin edilir. Tahsil edilmiş tutarlar red ve iade edilmez.

GEÇİCİ MADDE 4 – Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce yeterlik sınavına giren vergi denetmen yardımcılarında, yapılan bu sınavlarda başarılı olamayan ve halen Gelir İdaresi Başkanlığı kadrolarında görev yapanlar, bu Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren altı aydan az olmamak üzere Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenecek tarihte bir defaya mahsus olmak üzere düzenlenecek yeterlik sınavına çağrılırlar. Yapılan yeterlik sınavına girenlerden başarılı olanlar vergi denetmenliğine, başarılı olamayanlar ise derecelerine uygun memur kadrosuna atanırlar.

Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce yapılan gelir uzmanlığı özel sınavlarının birinde aldığı not daha sonra yapılan sınavda geçerli sayılarak gelir

uzmanlığı kadrolarına atanmış olanların bu atamaları kazanılmış hak olarak kabul edilir ve bu gerekçe ile atamalarının iptaline yönelik işlem yapılmaz.

GEÇİCİ MADDE 5 – 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamındaki üyelerin odalara, odaların Birliğe olan ödenmemiş aidat borçlarına ait gecikme zammının tamamı ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde üyelerin odalara, odaların Birliğe olan aidat borçlarının tamamının ödenmesi halinde bu borçlara ait gecikme zamları silinir.

GEÇİCİ MADDE 6 – Bu Kanunla 492 sayılı Harçlar Kanununun (4) sayılı tarifesinin “I-Tapu İşlemleri” başlıklı bölümünün (13) numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde yapılan değişiklik ile aynı tarifenin sonunda yer alan hükmün kaldırılmasına yönelik düzenleme, bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce; cins tashihi yapılmamış arsa ve arazi üzerine inşa olunan bina vesair tesislerin tescili ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığının görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilmiş bulunan sosyal mesken, işçi evleri ve bunlardan daha düşük nitelikteki meskenlerin tescilinde ve bunların dışında kalan her nevi cins ve kayıt tashihi de uygulanır ve ayrıca vergi cezası ve gecikme faizi aranmaz. Ancak, bu Kanunun yayımı tarihinden önce tahsil edilmiş tutarlar iade edilmez, tarh ve tahakkuk ettirilmiş olan harçların takip ve tahsiline devam edilir.

MADDE 33 – Bu Kanunun;

a) 8 inci maddesi, 14 üncü maddesi, 32 nci maddesinin (1) ve (8) numaralı fıkraları ile geçici 1 inci maddesi yayımını izleyen aybaşında,

b) 32 nci maddesinin (6) , (7) ve (13) numaralı fıkraları 1/1/2009 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

c) 32 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentleri 1/10/2008 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

ç) 4 üncü, 5 inci ve 6 ncı maddeleri 1/8/2009 tarihinde,

d) 26 ncı maddesi 1/1/2010 tarihinde,

e) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

MADDE 34 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1 Sayılı Cetvel

<u>G.T.İ.P. NO.</u>	<u>Mal İsmi</u>	<u>Birimi</u>
<u>Vergi Tutarı (TL)</u>		
2710.19.71.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Özel bir işleme tabi tutulacak olanlar 0,9345 Kilogram	
2710.19.75.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) 2710.19.71.00 Alt pozisyonunda belirtilen işlemlerden başka bir işlemle kimyasal değişime tabi tutulacak olanlar 0,9345 Kilogram	
2710.19.81.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Motor yağları, kompresör yağlama yağları, türbin yağlama yağları 0,9345 Kilogram	
2710.19.83.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Hidrolik amaçlara mahsus sıvı yağlar 0,9345 Kilogram	
2710.19.85.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Beyaz yağlar, sıvı parafin 0,9345 Kilogram	
2710.19.87.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Dişli yağları ve redüktör yağları 0,9345 Kilogram	
2710.19.91.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Metal işlemeye mahsus bileşikler, kalıp çıkarma yağları, aşınmayı önleyici yağlar 0,9345 Kilogram	
2710.19.93.00.00	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Elektrik izolasyonuna mahsus yağlar 0,9345 Kilogram	
2710.19.99.00.25	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Diğer madeni yağlar 0,9345 Kilogram	
2710.19.99.00.21	(Yağlama yağları; diğer yağlar) Spindle oil 0,9345 Kilogram	
	(Yağlama yağları; diğer yağlar)	

2710.19.99.00.22	Light 0,9345	neutral Kilogram
(Yağlama yağları; diğer yağlar)		
2710.19.99.00.23	Heavy 0,9345	neutral Kilogram
(Yağlama yağları; diğer yağlar)		
2710.19.99.00.24	Bright 0,9345	stock Kilogram
(Yağlama yağları; diğer yağlar)		
2710.19.99.00.98		Diğerleri 0,9345
Kilogram (Yalnız baz yağlar)		

2 Sayılı Cetvel

<u>G.T.İ.P. NO.</u>	<u>Mal İsmi</u>	
<u>Vergi Tutarı (TL)</u>	<u>Birimi</u>	
3403.11.00.00.00	(Yağlama müstahzarları) Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus	
müstahzarlar		0,9345
Kilogram		
3403.19.10.00.00	(Yağlama müstahzarları) Esas madde olarak kabul edilmemek şartıyla, ağırlık itibarıyla % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içerenler	
	0,9345 Kilogram	
3403.19.91.00.00	(Yağlama müstahzarları) Makina, cihaz ve taşıtların yağlanması için kullanılan	müstahzarlar
	0,9345 Kilogram	
3403.19.99.00.00	(Yağlama müstahzarları)	Diğerleri 0,9345 Kilogram
3403.91.00.00.00	(Yağlama müstahzarları) Dokumaya elverişli maddelerin, deri ve köselenin, post ve kürklerin veya diğer maddelerin işlenmesine mahsus	
	0,9345	müstahzarlar Kilogram
3403.99.10.00.00	(Yağlama müstahzarları) Makina, cihaz ve taşıtların yağlanması için kullanılan	müstahzarlar

	0,9345	Kilogram	
	(Yağlama müstahzarları)		
3403.99.90.00.00			Diğerleri
	0,9345	Kilogram	
	(Petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içerenler)		
3811.21.00.10.00	Mineral yağlar veya mineral yağlar gibi aynı amaçla kullanılan diğer sıvı yağlar için diğer müstahzar		katkılar
	1,6135	Kilogram	
	(Petrol yağları veya bitümenli minerallerden elde edilen yağları içermeyenler)		
3811.29.00.10.00	Mineral yağlar veya mineral yağlar gibi aynı amaçla kullanılan diğer sıvı yağlar için diğer müstahzar		katkılar
	1,6135	Kilogram	
28/2/2009			

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, 4447 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinde öngörülen kısa çalışma uygulamasıyla, işyerine işçiler arasında tenkiset yapma yerine, işçilerin tamamının veya bir kısmının geçici olarak ücretsiz izine çıkartılması ekonomik ve sosyal politika olarak tercih edilmekte; işçilerin geçici olarak ücretsiz izine çıkarılması geçici bir işsizlik olarak nitelenerek işsizlik sigortasından kısa çalışma ödeneği almaları öngörülmektedir.

Dünyada yaşanmakta olan Küresel krizin ülke ekonomisini de etkilediği, görülmektedir. Bu husus göz önüne alınarak, 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere; günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı %50 oranında artırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, 5510 sayılı Kanunda uygulamada görülen bazı aksaklıkların giderilmesine yönelik değişiklikler yapılması gündeme gelmiştir. Örneğin, işverenler tarafından işe alınan ve işten çıkarılan çalışanlara ait, “işe giriş bildirgeleri” ile “işten çıkış bildirgeleri”, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesindeki Bilgi İşlem Daire Başkanlığınca Sendikalar Kanunu, İŞKUR tarafından İşsizlik Sigortası Kanunu gereğince ve Sosyal Güvenlik Kurumunca sosyal güvenlik işlemleri için farklı formatlarda ayrı ayrı alınmaktadır. Çalışanların işe giriş ve işten çıkış bildirimlerinin aynı Bakanlığa bağlı birimlerce ayrı ayrı alınmasının işverenler nezdinde oluşturduğu bürokratik yük dikkate alınarak, Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmış olan sözkonusu bildirimlerin oluşturulan elektronik ortamda ilgili diğer birimlere aktarılmasının sağlanması ve Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bildirimlerin

diğer birimlere de yapılmış sayılması öngörülmektedir.

Bu çerçevede; 5510 sayılı Kanunda işten çıkış bildirelerinin süresinde veya belirlenen usule uygun verilmemesi halinde idari para cezası müeyyidesi getirilmekte, ayrıca mülga 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesinde düzenlenen ve 5510 sayılı Kanunda belirlenen sürede Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmesi öngörülen sandıkların iştirakçilerinin işe giriş ve işten çıkış bildirelerinin de Sendikalar Kanunu ve İşsizlik Sigortası Kanunu uygulamaları bakımından önem taşıması nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi düzenlenmektedir.

İşverenler tarafından işyeri bildirimleri de işe giriş ve işten çıkış bildirimlerinde olduğu gibi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yine ayrı ayrı yapılmakta olup, işyeri tescili ile ilgili alt yapının hazırlanmasıyla uygulamaya geçilmesi öngörüldüğünden, Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işyeri bildirimlerinin diğer birimlere de yapılmış sayılması öngörülmektedir.

Ayrıca, Yükseköğretim Kanununun 46 ncı maddesine göre kısmi zamanlı olarak çalışan yüksek öğrenim öğrencilerinin tüm sigorta kollarına tabi olmaları durumunda, bakmakla yükümlü olunan kişi statüsüyle sağlık yardımlarından yararlanamayacakları ve kısmi zamanlı çalışmalarına karşılık gelen ücretlerinden yapılacak kesintilerle bu miktarların önemli ölçüde azalacağı dikkate alınarak bunlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümlerinin uygulanması yönünde değişiklik yapılmaktadır.

Diğer taraftan, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi öngörülen dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanı olan Dokuzuncu Kalkınma Planında, Türkiye'nin vizyonu ve uzun vadeli stratejisi "İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye" olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, iş ortamının iyileştirilmesi, kayıtlı ekonomiye geçişin hızlandırılması, Ar-Ge faaliyetleri ile yenilikçiliğin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hususlarına da temel politika hedefleri arasında yer verilmiştir.

Vergi sisteminin, gelişmiş ülkelerin uygulamalarıyla paralel müesseseler içeren, ekonominin rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayan, serbest piyasa ekonomisiyle uyumlu, yatırımları ve istihdamı teşvik ederek sürdürülebilir büyümeyi destekleyen, vergiye gönüllü uyumu artırarak kayıtlı ekonomiye geçiş sürecini hızlandıran, daha basit, kolay anlaşılabilir ve uygulanabilir, geniş tabanlı, etkin, verimli ve mükellef odaklı bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması hedefleri doğrultusunda son yıllarda atılan adımlarla önemli bir mesafe kaydedilmiş bulunmaktadır.

Öngörülen hedefler doğrultusunda;

- Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, gelişmiş ülke uygulamaları dikkate alınarak Kurumlar Vergisi Kanunu yeniden yazılmış ve vergi oranı üçte bir oranında indirilmek suretiyle Türkiye vergi yükü açısından ilk 5 OECD ülkesi arasına girmiştir.

- Benzer şekilde gelir vergisi tarife yapısı basitleştirilmiş, gelir vergisi oranlarında da önemli indirimler yapılmış ve asgari geçim indirimi müessesesi ile istihdam üzerindeki vergi yükü önemli ölçüde düşürülmüştür. Bu uygulama ile eş

çalışmayan dört çocuklu bir ücretlinin elde ettiği asgari ücretin tamamı vergi dışı bırakılmış olup ülkemiz, ücretler üzerindeki vergi ve benzeri yükler bakımından OECD ülkeleri arasında daha iyi konuma yükselmiştir.

- Gıda, eğitim, sağlık ve tekstil ürünleri gibi temel ihtiyaç maddeleri ile turizmde katma değer vergisi oranları önemli ölçüde indirilmiştir.

- Teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılması, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, katma değeri yüksek alanlara yatırım yapılması ve Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla, Ar-Ge harcamalarına kurumlar vergisi, gelir vergisi stopajı, damga vergisi ve sigorta primi yönünden önemli destek ve teşvikler sağlanmıştır.

- Ekonomik gelişmeyi ülke geneline yaygınlaştırarak yatırımları ve istihdamı artırmak amacıyla bazı illerimizde uygulanmak üzere gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren paylarında teşvik, yatırım yeri tahsisi ve enerji desteği sağlanmıştır. 31/12/2008 tarihi itibarıyla uygulama süresi sona eren söz konusu teşvik ve destek unsurlarına ilişkin süre, bu Tasarıyla bir yıl daha uzatılmaktadır.

Öngörülen hedefler doğrultusunda bu Tasarıyla;

- Ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, bölgelerarası gelişmişlik farkının en aza indirilmesi, istihdamın artırılmasını sağlamak üzere, sektörel olarak da kümelenmeyi öne çıkarmak suretiyle yatırımların teşvik edilmesine imkan sağlayacak düzenlemelere yer verilmektedir.

- Kayıtlı ekonominin geliştirilmesine yönelik olarak; vergi dairelerine verilen muhtasar beyanname ile Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen sigorta bildirimlerinin birleştirilerek alınabilmesine imkan sağlanmakta ve aynı şekilde tarım ürünlerinde lisanslı depoculuk ve ürün senedi uygulamalarının etkin bir şekilde işlenmesini sağlayacak vergisel düzenlemelere yer verilmektedir.

- Dış ticaret işlemlerinde vergi uygulamalarının kolaylaştırılmasına yönelik olarak; yetkili gümrük antrepolarının daha etkin bir şekilde işleyişini sağlayacak düzenleme yapılmakta, ihraç malı taşıyan araçlara vergisiz akaryakıt teslimleri ile liman ve hava meydanlarında araçlara verilen hizmetlerle ilgili olarak vergisel konularda ortaya çıkan tereddüt giderilmekte, dâhilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak maddelerin yurt içinden temin edilmesine ilişkin tecil terkin uygulamasının süresi uzatılmaktadır.

- E-devlet ve e-ticaret uygulamalarının yaygınlaştırılmasını ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasını kolaylaştırmak üzere internet iletişiminden alınan özel iletişim vergisi oranı indirilmektedir.

- Gerek yerli gerekse yabancı kurumsal yatırımcılar bakımından uygulamada ortaya çıkan tereddütler giderilmektedir.

- Ekonomik ömrünü tamamlayarak veya çeşitli nedenlerle motorlu taşıt olma vasfını yitiren, hurda haline gelen, çalışma imkanı bulunmayan, karayollarına ve trafik düzenine zarar verir hale gelen eski model motorlu kara taşıtlarının tasfiyesine ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır.

Tasarıda ayrıca, vergi sistemi uygulamasında ortaya çıkan bazı sorunların giderilmesi, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel olarak vergi idaresinin çağdaş ve etkin bir yapıya kavuşturulmasına yönelik düzenlemeler ile ekonomik gelişmelerin ve uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi bakımından ihtiyaç duyulan düzenlemelere de yer verilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile daha önce geçici 7 nci madde kapsamında bulunanlar korunmakla birlikte 1 Aralık 2008-31 Ocak 2009 tarihleri arasında sigortalı olmayanlar da kapsama dahil edilmiş ayrıca bu madde ile getirilen teşvik unsurundan yararlanmak için gerekli işe alınma süresi bir yıl daha uzatılmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ile 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere; günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı % 50 oranında artırılarak, kısa çalışma ödeneğinden yararlananlara mevcut duruma göre daha fazla ödeme yapılmasına olanak sağlanmakta, üç aylık yararlanma süresi altı aya çıkarılmakta ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemelerin işsizlik ödeneğinden mahsup edilmeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 2- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile, kısmi zamanlı olarak çalışan yüksek öğrenim öğrencilerinin tüm sigorta kollarına tabi olmaları durumunda, bakmakla yükümlü olunan kişi statüsüyle sağlık yardımlarından yararlanamayacakları ve kısmi zamanlı çalışmalarına karşılık gelen ücretlerinden yapılacak kesintilerle bu miktarların önemli ölçüde azalacağı dikkate alınarak bunlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümlerinin uygulanması yönünde değişiklik yapılması amaçlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ile, faturaların teslimine ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Kuruma teslim edilen çok sayıda fatura ve eki belge bulunmaktadır. Sarf evraklarının incelenerek tahakkuk ettirilmesi çok zaman almaktadır. Sarf evraklarının incelenebilmesi için yeterli zaman kazanmak ve bu arada sağlık hizmet sunucularının mağduriyetini önlemek amacıyla avans uygulaması getirilmiştir. Burada önceden 45 ve 90 gün olan ödeme süreleri birleştirilerek, daha sağlıklı bir yapı oluşturulmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumunun, Kurum olarak orta ve uzun vadedeki sıfır avans (yerine kesin ödeme) ve sıfır örnekleme (yerine belgelerin %100'nün incelenmesi) hedeflerine ulaşmanın yolu da açılmış olacaktır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ile, Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen her türlü belge, bildirge ve taahhütnamenin diğer kamu idareleri tarafından alınmasına imkân sağlayan yetkinin kullanılması halinde, bu belgeleri almaya yetki verilen kurumun kendi mevzuatının uygulanmasına yönelik kullandığı yetkileri bu belgelerin alınması süresi ile ilgili aşamasında da kullanabilmesine imkân sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi ile, sigortalı işten ayrılışların ilgililer tarafından Kanunda belirtilen süre içinde Kuruma bildirilmemesi durumunda 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesine göre idari para cezası uygulanması öngörülmüştür.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile, Kuruma yapılan bildirimlere ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır. İşçiler için aynı mahiyette bulunan belgelerin işveren tarafından birden farklı kuruma verilmesi, bürokratik işlemleri arttırdığı gibi, zaman ve emek kayıplarına neden olmaktadır. Eklenen bu fıkra ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına verilmesi zorunlu olan işçi giriş bildirimleri ve işçi çıkış bildirimleri ile aynı mahiyette Sosyal Güvenlik Kurumuna 5510 sayılı Sosyal

Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddeleri gereği verilmesi zorunlu olan sigortalı işe giriş ve ayrılış bildirimlerinin farklı yapılması yerine bu bildirimlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmasının yeterli sayılması amaçlanmıştır.

Sigortalıların işten ayrılışlarına ilişkin bildirimler Türkiye İş Kurumu ile Çalışma Bakanlığı adına Sosyal Güvenlik Kurumunca alınacağından ve ayrıca sandıkların iştirakçi giriş ve çıkışlarının da Sendikalar Kanunu ve İşsizlik Sigortası Kanunu uygulamaları bakımından Sosyal Güvenlik Kurumu üzerinden takip edilmesi öngörüldüğünden bu bildirimlere ilişkin idari para cezası düzenlenmektedir.

5510 sayılı Kanunun geçici 20 inci maddesi ile sandıkların Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmesi öngörülmektedir. Eklenen fıkra ile devir tarihine kadar kapsamdaki sandık iştirakçilerinin Sendikalar Kanunu ve İşsizlik Sigortası Kanunu uygulamaları bakımından işe giriş ve işten çıkış bildirimlerini Sosyal Güvenlik Kurumuna yapmaları düzenlenmektedir

MADDE 3- Madde ile, 2822 sayılı Kanun gereği yetki tespiti için işçi sendikalarının başvurularına istinaden çoğunluk tespitinin, Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bildirimler üzerinden yapılması amaçlanmıştır.

MADDE 4 – Madde ile, işgücü piyasasında dezavantajlı gruplar arasında sayılan özürlü ve eski hükümlülerin ekonomik ve sosyal yaşama katılmaları ancak istihdamlarının arttırılmasıyla mümkün olacağından hareketle; 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi gereği elli veya daha fazla işçi çalıştıran işverenlerin, Kanun kapsamına giren işyerlerinde özürlü ve eski hükümlü çalıştırma yükümlülükleri getirilmiş, bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen işverenlere, aynı Kanunun 101 inci maddesi gereği çalıştırmadığı özürlü/eski hükümlü için idari para cezası uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu para cezalarının, Kurumumuz bütçesinin Maliye Bakanlığınca açılacak özel tertibine gelir kaydedilmesi ve yine Kurumumuz koordinatörlüğünde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ve en çok işçi ve işvereni temsil eden üst kuruluşların birer temsilcilerinden oluşan komisyon kararı doğrultusunda, özürlü ve eski hükümlülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işini kurma ve bu gibi projelerde kullanılması öngörülmüştür. 5072 sayılı Kanunun 2/g maddesi kapsamında değerlendirilmesinin, özürlü ve eski hükümlülerin ekonomik ve sosyal yaşama katılmaları ancak istihdamlarının arttırılmasıyla mümkün olacağı ilkesinden hareketle getirilen 4857 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin son fıkrasının uygulanmasını zorlaştıracığı, sosyal diyalogu zedeleyeceği, bu günde kadar bir çok başarılı proje geliştiren ve uygulayan sivil toplum kuruluşlarını dışlayacağı düşünülmektedir.

MADDE 5- Madde ile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında müfettiş ve başmüfettiş çalıştırılmasına ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Bakanlık mevcut müfettiş kadrosunun çok az sayıda olması sebebiyle denetim hizmetlerini layıkıyla ve süratle yerine getirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Hali hazırda önemli bazı

denetimler, Bakanlık müfettişleri başkanlığında Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişlerince yürütülmektedir. Müfettiş yardımcısı alınması suretiyle müfettiş yetiştirilmesi, 3-4 yıl gibi uzun zaman almaktadır. Bu nedenle, denetim hizmetlerinin aksamaması için altı ay içinde diğer bakanlıklar ile ilgili ve bağlı kuruluşlardan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına naklen denetim elemanı atanması amaçlanmaktadır.

MADDE 6- 4749 sayılı Kanunun kapsam maddesi, sosyal güvenlik kurumlarını kapsayacak şekilde değişiklik yapılmaktadır.

MADDE 7- Madde ile, 18 inci maddede değişiklik yapılmaktadır. Feshin geçerli sebebe dayandırılması başlıklı bu maddenin işçinin haklarını takip için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak gibi eylem ve işlemlerini kapsamaktadır. Buna karşın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 278 inci maddesinde suçu bildirim yükümlülüğü bulunmakta olup, bunun yanı sıra onaylanması 1/2/2000 tarihli ve 4518 sayılı Kanunla uygun bulunan “OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi”nin 3 üncü ve 12 nci maddeleri hükümleri ile 5237 sayılı Kanunun 252 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan suçun önlenmesi ve işlendiğinde etkili bir şekilde takibi için ihbarcının korunması düzenlemelerinin kamu ve özel sektörde etkin bir şekilde tatbiki yükümlülüğünü uluslararası bir taahhüt olarak Ülkemize yüklediğinden, gerek ulusal mevzuatta tutarlılık sağlanması, gerek uluslararası taahhütlerimizin yerine getirilmesi ve gerekse de yasadan doğan yükümlülüğünü iyi niyetle yerine getiren işçinin korunması ihtiyacı çerçevesinde, 4857 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile de uyumlu olarak bu değişikliğe ihtiyaç duyulmuştur.

MADDE 8- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 32 nci maddesinde yer alan asgari geçim indiriminden, teşvik kapsamındaki işyerlerinde çalışan işçilerin ne şekilde yararlanacakları hususuna açıklık getirilmektedir. Buna göre, gelir vergisi stopajı teşviki öngörülen yerlerde ücretli olarak çalışan işçilerin ücret gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinden öncelikle asgari geçim indirimi mahsubu uygulandıktan sonra kalan tutarın indirim ve istisna uygulamasında dikkate alınması sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen bent ile iktisadi işletmeleri hariç olmak üzere Türkiye Kızılay Derneğine makbuz mukabili yapılan bağış ve yardımların tamamının, gelir vergisi matrahının tespitinde gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilebilmesine imkân sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ile Gelir İdaresi Başkanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen muhtasar beyanname ile aylık prim ve hizmet belgesinin birlikte verilmesinde uyum sağlanabilmesi için üçer aylık dönemlerde verilen muhtasar beyannamelerin aylık olarak verilmesine imkân sağlamak üzere Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yapılan düzenlemeyle, 10 kişi ve daha az hizmet erbabı çalıştıranlar ile hizmet erbabı çalıştırmayanlara ilişkin verilen muhtasar beyannamelerde ödeme sürelerini üç ayı geçmemek üzere belirleme

konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 75 inci maddeyle tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak ve geliştirmek üzere oluşturulan tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin teşvik edilmesi amacıyla, 5300 sayılı Kanun kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin alım-satımından elde edilen kazançların 31/12/2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmesi öngörülmektedir.

MADDE 9- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle ilgili mevzuat çerçevesinde şans oyunu tertip etme hak ve yetkisine sahip kurumlar ile bu hak ve yetkinin devredildiği kurum, kuruluş ve özel hukuk tüzel kişilerine kurumlar vergisi muafiyeti getirilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen bent ile Türkiye Kızılay Derneğine makbuz mukabili yapılan bağış ve yardımların tamamının, kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirilebilmesi sağlanmakta, anılan Derneğin iktisadi işletmelerine yapılan bağış ve yardımların ise bu kapsamda değerlendirilemeyeceği hususuna açıklık kazandırılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendiyle, Kurumlar Vergisi Kanununa eklenmesi öngörülen 32/A maddesiyle ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, istihdamın artırılması, bölgeler arası gelişmişlik düzeyi farkının en aza indirilmesi ve sektörel olarak da kümelenme olgusunun öne çıkarılarak yatırımların teşvik edilmesine yönelik olarak indirimli kurumlar vergisi oranı uygulanmasına imkan tanınmaktadır.

İndirimli kurumlar vergisi uygulamasında finans ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar, iş ortaklıkları, taahhüt işleri, 4283 sayılı Kanun ile 3996 sayılı Kanun kapsamında yapılan yatırımlar ile rödovans sözleşmelerine bağlı olarak yapılan yatırımların kapsam dışı tutulması öngörülmektedir.

İndirimli kurumlar vergisi uygulamasından yararlanacak yatırımlar teşvik belgesine bağlanacak ve bu yatırımlardan elde edilen kazançlar, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulacaktır.

AB teşvik uygulamalarına paralel olarak yatırımlara Devlet katkısının belirlenmesi ve takip edilebilmesini teminen bu hususa ilişkin tanımlara yer verilmektedir. Buna göre, maddede geçen yatırıma katkı tutarı, indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle tahsilinden vazgeçilen vergi yoluyla yatırımların Devletçe karşılanacak tutarını, bu tutarın yapılan toplam yatırıma bölünmesi suretiyle bulunacak oran ise yatırıma katkı oranını olarak tanımlanmaktadır.

Maddeyle Bakanlar Kuruluna;

a) İstatistikî bölge birimleri sınıflandırması ile kişi başına düşen milli gelir ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini dikkate almak suretiyle illeri gruplandırma ve gruplar itibarıyla teşvik edilecek sektörleri ve bunlara ilişkin yatırım ve istihdam büyüklüklerini belirleme,

b) Her bir il grubu için yatırıma katkı oranını % 25'i, yatırım tutarı 50 milyon Türk Lirasının üstünde olan büyük ölçekli yatırımlarda ise % 45'i geçmemek üzere belirleme, kurumlar vergisi oranını % 90'a kadar indirimli uygulatma,

c) Yatırım harcamaları içindeki arsa, bina, yazılım, patent, lisans ve know-how bedeli gibi harcamaların oranlarını ayrı ayrı veya topluca sınırlandırma, konularında yetki verilmektedir.

Aynı mükellef tarafından yatırıma katkı ve vergi oranı farklı illerde yapılan yatırımlarda, toplam yatırımın her bir ile isabet eden oranına göre ilgili ilin yatırıma katkı oranı ve indirimli vergi oranı uygulanması öngörülmektedir.

İndirimli kurumlar vergisinin esas itibarıyla yeni yatırımlarda uygulanması öngörüldüğünden, tevsi yatırımlarda, elde edilen kazancın yeni yatırımlardan kaynaklanan kısmının işletme bütünlüğü çerçevesinde ayrı hesaplarda izlenmek suretiyle tespit edilebilmesi halinde, bu kazançta indirimli oran uygulanacaktır. Bir dönemde oluşan kazancın ne kadarının tevsi yatırımından elde edildiğinin ayrı bir şekilde tespit edilememesi halinde ise yeni yatırım tutarının toplam yatırım tutarına oranlanmak suretiyle indirimli oran uygulanacak kazanç tespit edilecektir. Buna göre, indirimli oran uygulanacak kazanç, yapılan tevsi yatırım tutarının, dönem sonunda kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet tutarına (devam eden yatırımlara ait tutarlar da dahil) oranlanması suretiyle belirlenecektir. Bu hesaplama sırasında işletme aktifinde yer alan sabit kıymetlerin kayıtlı değeri, aktifte alındıkları dönem sonu itibarıyla yeniden değerlendirilme oranında artırılacak ve indirimli oran uygulamasına yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçtiği geçici vergi döneminde başlanacaktır.

Hesap dönemi itibarıyla belirtilen şartların sağlanamadığının tespit edilmesi halinde, indirimli vergi oranı uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergilerin, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil edilmesi öngörülmektedir.

Öngörülen düzenlemeye göre, yatırımın faaliyete geçmesinden önce devri halinde, devralan kurum, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla indirimli vergi oranından yararlanacak; yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçmesinden sonra devri halinde ise indirimli vergi oranından devir tarihine kadar devreden, devir tarihinden sonra ise devralan, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla yatırıma katkı tutarının kalan kısmı için yararlanacaktır.

Maddede öngörülen düzenleme gelir vergisi mükellefleri hakkında da uygulanacaktır.

Ayrıca, maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendiyle, Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen geçici 3 üncü madde ile kurumlar vergisi mükellefi olma niteliklerini haiz yabancı fonların katılımcılarının ya da kurucularının tam mükellef gerçek kişi veya kurum olmaması şartıyla, bu fonların portföylerini yönetmek üzere faaliyet gösteren ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca kurulan portföy yönetim şirketlerinin, 5520 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasında, bu fonların iş merkezi olarak değerlendirilmeyerek, daimi temsilcileri olarak kabul edilmesi öngörülmektedir. Böylelikle, katılımcıları ya da kurucuları arasında tam mükellef gerçek kişi veya kurum bulunmayan yabancı fonların, portföylerini Türkiye’de değerlendirmelerine imkan sağlanmakta ve Türkiye’de kurulu portföy yönetim şirketleri vasıtasıyla sadece Türkiye’de değerlendirilen söz konusu fonlar dolayısıyla elde ettikleri kazançların vergilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendiyle, Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen geçici 4 üncü madde ile gelir vergisi mükellefleri hakkında da uygulanmak üzere, münhasıran tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunanlardan üretim tesislerini 31/12/2010 tarihine kadar Bakanlar Kurulunca belirlenen illere nakleden ve asgari 100 kişilik istihdam sağlayan mükelleflerin, bu illerdeki işletmelerinden sağladıkları kazançlar için nakil tarihini izleyen hesap döneminden itibaren beş yıl süreyle kurumlar vergisi oranını % 75'i geçmemek üzere indirimli olarak uygulatma konusunda Bakanlar Kuruluna, uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye konusunda ise Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

MADDE 10- Bilindiği üzere 5300 sayılı Kanun ile tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak, depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, ürün sahiplerinin mallarının emniyetini sağlamak ve kalitesini korumak, ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak, tarım ürünleri lisanslı depo işleticilerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım ürünlerini kabul etmelerini temin etmek, ürünlerin mülkiyetini temsil eden ve finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi düzenlemek ve standartları belirlenmiş tarım ürünlerinin ticaretini geliştirmek üzere, tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununda yapılan düzenlemelerle, 5300 sayılı Kanun ile usul ve esasları belirlenen tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin KDV uygulaması yönünden vergisel altyapısının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda maddenin birinci fıkrasının;

- (a) bendi ile ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimi, ticari, sınai, zirai faaliyet veya serbest meslek faaliyetleri çerçevesinde olup olmadığına bakılmaksızın KDV'nin konusuna alınmakta,

- (b) bendi ile ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara tesliminde, söz konusu ürün senetlerini elinde bulunduranların mükellefiyet durumlarının tam olarak tespitinde yaşanacak güçlükler göz önüne alınarak bu işlemlere ait KDV'nin lisanslı depo işleticileri tarafından sorumlu sıfatıyla ödenmesi düzenlenmekte,

- (c) bendi ile ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimi işlemlerinde vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği hükme bağlanmakta,

- (d) bendi ile ürün senetlerinin, işlem gördüğü borsalar aracılığıyla ilk teslimi KDV'den istisna tutulmak suretiyle bu kapsamdaki işlemlerin KDV'den tamamen arındırılması amaçlanmakta,

- (f) bendi ile ürün senetlerinin, işlem gördüğü borsalardaki ilk teslimi ile senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimi dışındaki teslimlerinin KDV'den istisna tutulması amaçlanmakta ayrıca, bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemlerle ilgili olarak yüklenilen vergilerin indirimine imkan tanınmakta,

- (g) bendi ile de ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara tesliminde KDV matrahı, ürünün çekildiği tarihte senedin işlem gördüğü borsada oluşan değeri olarak belirlenmekte ve özel matrah şekline göre

vergilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yapılan düzenleme ile yetkili gümrük antrepolarının işleyişine yönelik belirlemeler yapılmak suretiyle yetkili gümrük antrepolarına işlerlik kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda daha önce yalnızca yurt dışına gönderilmek üzere yetkili gümrük antrepolarına mal konulması ihracat teslimi sayılırken yapılan düzenleme ile malların yetkili gümrük antreposu işleticilerine tevdi edilmesi de ihracat teslimi sayılmaktadır. Bu kapsamda yetkili gümrük antrepolarının görev ve sorumlulukları yeniden belirlenmekte, söz konusu esaslara göre hareket etmeyen yetkili gümrük antreposu işleticileri, ziyaa uğratılan vergi, buna ilişkin olarak kesilecek ceza ve hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesinden, KDV iadesi alanla birlikte müteselsilen sorumlu tutulmaktadır.

Ayrıca maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile Kanunun 13 üncü maddesinin (b) bendinde yapılan düzenlemeyle, ülkemizin coğrafi özellikleri nedeniyle büyük imkânlar vadeden deniz ve hava taşımacılığından daha çok yararlanılabilmesi için liman ve hava meydanlarında deniz ve hava taşıma araçlarına verilen hizmetlerin yanı sıra ithalat-ihracat ve transit rejim kapsamında işlem gören mallara bu yerlerde liman ve hava meydanı işleticileri tarafından verilen hizmetler de istisna kapsamına alınmak suretiyle söz konusu işlemler tamamen vergiden arındırılmakta ve sektörün uluslararası rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır. Söz konusu istisna uygulaması, liman ve hava meydanlarında uluslararası ticarete konu olan ve ithalat-ihracat ve transit rejim kapsamında işlem gören mallara liman ve hava meydanı işleticileri tarafından verilen hizmetleri kapsamaktadır. Ayrıca, gümrük hizmetlerinin verildiği gümrüklü sahalarda vergisiz satış yapılan işyerlerinin ve bu işyerlerine ait depo ve ardiye gibi bağımsız birimlerin kiralanması hizmetleri de tamamen vergiden arındırılmakta ve Kanunun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasının (o) bendinde bu düzenlemelere paralel düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (e) bendi ile ihraç malı taşıyan araçların ve soğutucu ünitelerin standart yakıt deposuna KDV istisnası uygulanarak teslim edilecek motorin miktarına ilişkin uygulama sonuçları dikkate alınmak suretiyle Katma Değer Vergisi Kanununun 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında buna uygun düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (h) bendi ile indirimli orana tabi işlemlerde yılı içinde mahsup edilemeyen verginin iadesi konusundaki mevcut uygulamaya açıklık getirilmekte ayrıca, vergi güvenliği ve kayıt dışılıkla mücadele çerçevesinde indirimli orana tabi bazı işlemlerde iade hakkını kaldırma konusunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ı) bendinde 3065 sayılı Kanunun geçici 12 nci maddesinde yapılan değişiklikle 320 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 2 nci maddesi kapsamındaki şans oyunlarına lisans verilmesi işlemleri vergiden istisna edilmekte ve bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemlerle ilgili olarak yüklenilen vergilerin indirimine imkân tanınmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (i) bendi ile dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak maddelerin yurt içinden temin edilmesinde, 3065 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi hükmüne göre işlem yapılmasına yönelik uygulamanın süresi 31/12/2010 tarihine kadar uzatılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (j) bendi ile ülke kalkınması, istihdam ve milli

gelire önemli katkılarda bulunacak büyük ölçekli sınai yatırımların gerçekleşmesine finansal kolaylık sağlamak amacıyla KDV istisnası öngörülmektedir. Uygulama kolaylığı ve çok sayıda satıcının yol açacağı KDV iade sorunlarının önlenmesi amacıyla, istisna, verginin önce ödenip daha sonra yatırımcıya iade edilmesi şeklinde uygulanacaktır. Bu düzenleme ile iadenin mükellefi az sayıda yatırımcı olacağından istisna ve iade uygulaması ihtilafsız ve hızlı bir şekilde yürütülebilecektir.

MADDE 11- Maddede öngörülen düzenlemeyle 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu uygulamasında ortaya çıkan sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle yapılan düzenleme ile ihraç malı taşıyan araçların ve soğutucu ünitelerin standart yakıt deposunda ÖTV istisnası uygulanarak teslim edilecek akaryakıt miktarına ilişkin uygulama sonuçları dikkate alınarak KDV’de olduğu gibi gerekli değişikliğin yapılması öngörülmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendiyle Özel Tüketim Vergisi Kanununa eklenen geçici madde ile, Kanuna ekli (IV) sayılı listedeki 8517.12.00.00.11 G.T.İ.P. numaralı malların ithalinde veya yurt içinde üreticileri tarafından tesliminde (IV) sayılı listedeki orana göre hesaplanacak olan vergi tutarının, her bir adet mal için 40 TL olarak hesaplanacak asgari maktu vergiden düşük olması halinde, her bir adet mal için 40 TL vergi ödenmesi öngörülmektedir. 31/12/2013 tarihine kadar uygulanacak olan bu hüküm gereğince, 8517.12.00.00.11 G.T.İ.P. numaralı her bir adet mal için (IV) sayılı listedeki orana göre hesaplanacak vergi tutarının 40 TL’den fazla olması halinde, (IV) sayılı listedeki orana göre hesaplanan vergi ödenecektir. Bakanlar Kuruluna, 8517.12.00.00.11 G.T.İ.P. numaralı mallarının her bir adedi için bu madde ile belirlenen 40 TL tutarındaki asgari maktu vergi tutarını sıfıra kadar indirme, beş katına kadar artırma konusunda yetki verilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendiyle yapılan düzenleme ile 4760 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelinde yer alan baz yağlar ve madeni yağlar için uygulanan maktu tutarları, bu malların piyasada taşıt araçlarında motorinle karıştırılmak suretiyle yasa dışı kullanımının ve vergi kaybının önüne geçmek amacıyla 0,9345 TL olarak belirlenmektedir. Düzenleme ile yağlama müstahzarları verginin konusuna dahil edilmektedir. Yağlama müstahzarlarının imalatında % 70 oranına kadar ÖTV’ye tabi olan baz yağlar kullanılmaktadır. Yağlama müstahzarları, yurt dışından ithal edenler veya yurt içinde imal edenlerce teslim edilmesi halinde ÖTV’nin konusuna girmemektedir. Ancak, yağlama müstahzarlarının yurt içinde üretilmesi halinde, üreticilerin bu yağların üretiminde kullandıkları ÖTV’ye tabi yağlar nedeniyle yurt içi üretici aleyhine, ithalatçı lehine bir durum oluşmaktadır. Bu durumun önlenmesi amacıyla, yağlama müstahzarları 4760 sayılı Kanunun eki (I) sayılı listenin (B) cetveline dahil edilmektedir. Böylece bunların ithali ve yurt içinde üretiminde ÖTV yükü eşitlenmiş olmaktadır. Öte yandan ÖTV kapsamındaki “hafif mineral yağlar için kullanılan müstahzar katkıları” ile aynı amaçla kullanılan “mineral yağlar veya mineral yağlar gibi aynı amaçla kullanılan diğer sıvı yağlar için kullanılan diğer müstahzar katkıları” da ÖTV kapsamına alınmaktadır.

MADDE 12- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun “İstisnalar” başlıklı 29 uncu maddesinin (t) bendine “menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının” ibaresi eklenmek suretiyle bu fon ve ortaklıkların sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler dolayısıyla

lehe aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna tutulması öngörülmektedir.

Yapılan bu düzenleme ile, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarına gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında sağlanan teşviklere paralel olarak, sermaye piyasalarında yapılan işlemlerdeki aracılık maliyetlerinin düşürülmesi suretiyle ülkemizdeki kurumsal yatırımcılığın gelişmesi, sermaye piyasalarının geliştirilmesi ve derinleştirilmesi amaçlanmaktadır.

11/7/2006 tarihli ve 2006/38 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla onaylanan Bilgi Toplumu Stratejisi eki (2006-2010) Eylem Planında yer alan “105-Veri ve internet hizmetlerinde vergi indirimi” eyleminin gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla maddenin (b) bendiyle 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun “Özel iletişim vergisi” başlıklı 39 uncu maddesinde gerekli değişiklik yapılmaktadır.

Söz konusu değişiklikle, anılan Eylem Planında belirtilen vergi indirimini sağlamak üzere kablolu, kablosuz ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmetine ilişkin özel iletişim vergisi oranı % 15’ten % 5’e indirilmekte ve Bakanlar Kuruluna bu oranı sıfıra kadar indirme yetkisi verilmektedir.

Ayrıca maddede, vergi oranı düşürülen telekomünikasyon hizmetleri dolayısıyla oluşabilecek vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi amacıyla vergiye tabi hizmetlerin birlikte veya bağlantılı olarak verilmesi durumlarında her bir hizmetin tabi olduğu vergi oranı üzerinden vergilendirilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 13- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle 488 sayılı Damga Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle muhtasar beyannameler ile sigorta prim bildirgelerinin elektronik ortamda birlikte alınması uygulamasına geçileceği öngörülmek, elektronik ortamda birlikte verilecek söz konusu kağıtlardan sadece muhtasar beyanname için damga vergisi alınması, bu doğrultuda sigorta prim bildirgelerinden ayrıca damga vergisi aranılmaması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendiyle yapılan düzenleme ile tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak ve geliştirmek üzere oluşturulan tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin teşvik edilmesi amacıyla, mudi ile lisanslı depo işletmesi arasında düzenlenen sözleşmelerin ve ürün senedinin damga vergisinden istisna tutulması amaçlanmaktadır.

MADDE 14- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile, kat irtifakı tesis edilmiş gayrimenkullerin devir ve iktisabında tapu harcının, alım-satımda ödenen bedel üzerinden hesaplanmasına yönelik uygulamaya açıklık kazandırılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun mükerrer 138 inci maddesinde yapılan değişiklikle, nispi harçların oranlarının tespitine ilişkin Bakanlar Kuruluna verilmiş olan yetkinin sınırları yeniden belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ile 492 sayılı Kanuna bağlı (4) sayılı tarifenin 13/a ve 13/c fıkralarına göre nispi esasa göre tahsil edilmekte olan harçların bundan böyle maktu esasa göre alınması sağlanmakta ve 13/a bendi kapsamındaki cins tashihi harçlarının beyanname verilmesi suretiyle tahsili uygulamasına son verilmektedir. Bu suretle, cins değişikliği işlemine ilişkin vatandaşlar üzerindeki mali külfet hafifletilerek, kayıt dışında bulunan gayrimenkullerin kayda alınmasına

yönelik teşvik edici ciddi bir adım atılmaktadır.

Ayrıca, bu alandaki bürokrasi ve kırtasiyeciliğe son verilmesi ve vergi dairelerinin yoğun iş yükünün azaltılması ile, hem vatandaş memnuniyeti artırılabilecek, hem de idareye kolaylık sağlanacaktır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi ile, gayrimenkullerin kanunda öngörülen süre içinde tapuda tashih ve tescillerinin gerçekleştirilmemesi halinde, 492 sayılı Kanunun (4) sayılı tarifesinin 13/a ve 13/c fıkralarına göre tahsil edilmiş olan harcın % 50'si kadar ilave harç tahsil edilmesine yönelik hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 15- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile, 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun uygulamasında kamu payının hesabında, iştirakçiler tarafından süresi içinde tahsil edilmeyen ikramiyelerin mahsup edilmeyeceği hususuna açıklık kazandırılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ile, şans oyunlarının lisans veya işletim hakkının devri halinde, lisans veya işletim hakkını devreden kurum ve kuruluşlara verilecek payların aynı Kanunun 5 inci maddesinde yer alan yatırım işletme giderlerine ilişkin sınırlamaya dahil olduğu hususuna açıklık getirilmektedir.

5602 sayılı Kanuna eklenen geçici maddeyle, ilgili kurum ve kuruluşların 5602 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere ait borçlarından ödenen kısmının, kamu payının hesabında Kanunun 5 inci maddesinde öngörülen sınırlar dahilinde yatırım ve işletme giderleri kapsamında indirilebilmesine imkan sağlanmaktadır.

MADDE 16- 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunda yer alan tanımlar arasına, anılan Kanunun uygulamasına yönelik olarak kamu personeli tanımına da yer verilerek uygulamada tereddüt oluşturan bu hususa açıklık getirilmesi amaçlanmaktadır.

5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunla Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan işyerlerinde çalışan personel ücretlerinin belli bir kısmı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Madde ile 5746 sayılı Kanuna eklenen geçici 1 inci maddeyle Ar-Ge personelinin istihdam maliyetinin düşürülmesi amacıyla söz konusu teşvikten 31/12/2013 tarihine kadar Ar-Ge harcaması yapan işletmelerin yararlanması sağlanmaktadır.

MADDE 17- 1606 sayılı Bazı Dernek ve Kurumların Bazı Vergilerden, Bütün Harç ve Resimlerden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanunla, başta Türkiye Kızılay Derneği olmak üzere bazı dernekler ile kurumlara her türlü vergi, resim ve harçtan muafiyet sağlanmıştır. Bu Kanun kapsamındaki bazı derneklerin piyasa ekonomisi çerçevesindeki faaliyetleri nedeniyle oluşan iktisadi işletmelerin vergilendirilmesi, bu muafiyet hükmü nedeniyle ihtilaf konusu olmaktadır. Ayrıca bu kurumların piyasada ticari faaliyette bulunmaları ve muafiyet hükmünün bu şekilde iktisadi işletmeleri de kapsayacak şekilde yorumlanması durumunda diğer kurumlar vergisi mükellefleri ile aralarında rekabet eşitsizliği ortaya çıkmaktadır. Vergiden muaf tutulan kurumlara ilişkin yasal düzenlemelerin pek çoğunda bu duruma ilişkin açık belirleme bulunmaktadır. Örneğin 3388 sayılı Kanunda Türk Silahlı

Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kurumlar vergisinden muaf tutulurken iktisadi işletmelerinin bu muafiyetten yararlanamayacağı açıkça Kanunda belirtilmiştir. Bu bağlamda, 1606 sayılı Kanunda yapılan düzenleme ile anılan Kanun kapsamına giren bazı dernek ve kurumların iktisadi işletmelerinin muafiyet kapsamında olmadıkları hususuna açıklık kazandırılmaktadır.

MADDE 18- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile 6183 sayılı Kanunun “Menkul malların haczi” başlıklı 77 nci maddesine bir fıkra eklenerek resmi sicile kayıtlı olan menkul malların ve hakların haczinin sicillerine işlenmek üzere sicilin tutulduğu daireye tebliğ edilmek suretiyle de yapılacağı hususunda Kanuna açıklayıcı hüküm konularak, mülkiyetin karinesi olan bu kayıtlara işlenen hacizlerin hukuken geçerli olduğu yönündeki Yargıtay içtihatları doğrultusunda düzenleme yapılmaktadır.

Ayrıca, yapılan düzenleme ile resmi sicile kayıtlı olan menkul mallar ve hakların haczi için tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirilerinin, bu kayıtların tutulduğu kurumlara elektronik ortamda tebliğ edilebilmesine ve bu bildirimlere verilecek cevapların da elektronik ortamda alınabilmesine imkan verilmektedir. Elektronik ortamın kullanılması sonucunda işlemlere sürat kazandırılarak iş gücünde, posta masraflarında ve kırtasiyede tasarruf sağlanacaktır.

Belirtilen amaçlarla önerilen düzenlemede, elektronik ortamda yapılacak tebligatlar ve bu tebligatlara verilecek cevapların da elektronik ortamda alınmasına ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan düzenleme ile kamu alacaklarının takibi için tahsil dairelerince gayrimenkullerin ve gemilerin kayıtlı oldukları sicillere işlenmek üzere tebliğ edilecek haciz bildirilerinin elektronik ortamda da tebliğ edilmesini ve cevapların elektronik ortamda alınmasını sağlamak ve elektronik ortamdaki tebligatlara ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla Maliye Bakanlığına yetki vermek üzere 6183 sayılı Kanunun 88 inci maddesine cümle ilavesi öngörülmektedir. Yapılan bu düzenleme ile elektronik ortamın kullanılması sonucunda işlemlere sürat kazandırılarak iş gücünde, posta masraflarında ve kırtasiyede tasarruf sağlanması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde, 6183 sayılı Kanunun tahsil imkânsızlığı nedeniyle terkine ilişkin 106 ncı maddesinde 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacakları ile diğer amme alacaklarının terkinin için farklı tutar belirlenmesi yönünde düzenleme yapılarak özellikle takip ve tahsilinde daha fazla mesai ve harcama yapılan idari para cezası gibi amme alacaklarının terkinine imkan sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde ise 6183 sayılı Kanunun 22/A maddesine göre borcun olmadığına dair belgeyi arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlara, ödeme ve işleme taraf olanlara ilişkin borç bilgileri verilmesinin, Kanunun 107 nci maddesinin uygulanması açısından sırrın ifşası sayılmayacağı yönünde düzenleme yapılarak işlemlere sürat kazandırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, madde kapsamında bilgi verilen kurum ve kuruluşlarda vazifeli bulunan kimselerin edindikleri bilgileri ifşa ettikleri takdirde 107 nci maddede yer alan hükme göre cezalandırılacağı yönünde düzenleme yapılmak suretiyle paylaşılan bilgilerin ifşa edilmesi halinde uygulanacak ceza belirlenmektedir.

MADDE 19- Madde ile; belirli bir süreyle çekin, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersiz kabul edilerek ekonomik sıkıntılarla çeklerin zamanında ödenememesi sonucunda ticari hayatta karşılaşılan sorunlara ve mağduriyetlere çözüm üretilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 20- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 711 inci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen “Keşideci çekin kendisinin veya üçüncü bir kimsenin elinden rızası olmaksızın çıkmış olduğu iddiasında ise muhatabı çeki ödemekten menedebilir.” şeklindeki hükmü Cenevre Birlik Anlaşmasının 32 nci maddesinde yer almamaktadır. 6762 sayılı Kanunun 711 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan düzenleme, İsviçre Borçlar Kanunundan aynen aktarılmıştır. İsviçre hariç mehazlarda yer almayan, İsviçre öğretisinde de şüphe ile karşılanan, yorum güçlüklerine ve tartışmalara yol açan, amaç ve faydası pek belirlenemeyen bu hüküm, Türkiye’de yanlış anlamaların doğmasına neden olmuş ve çekin niteliğiyle bağdaştırılması mümkün olmayan bir uygulamanın yerleşmesine de sebebiyet vermiştir. Karışıklık yaratmaktan başka hiçbir yarar sağlamayan ve çekin değerini düşüren bu hükmün kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 21- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile çifte vatandaşlık statüsü sağlanıncaya kadar, ikamet tezkeresi düzenlenen Ahıska Türkleri için, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca çalışma izni aranmaması esası getirilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ile 3835 sayılı Kanun kapsamında olup 1/6/2008 tarihinden önce ikamet tezkeresi düzenlenenlerden; bu Kanunun yürürlüğünden itibaren üç ay içinde çifte vatandaşlık müracaatında bulunanların başvurularının kabul edilerek, milli güvenlik ve devletimizin dış politikası bakımından sakıncası görülmeyenlerin çifte vatandaşlık taleplerinin, talep tarihinden itibaren üç ay içinde sonuçlandırılacağı düzenlenmektedir. Ayrıca çifte vatandaşlık talebinde bulunan Ahıskalı soydaşlarımızın bu taleplerinin en kısa zamanda sonuçlandırılması ve bu süreçte çalışma izninin aranmaması suretiyle de çalışabilmelerinin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 22- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda gerekli düzenleme yapılarak 5018 sayılı Kanun kapsamındaki kamu idarelerine verilmesi gereken her türlü beyanname, bildirme ve benzeri belgelerin Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından alınabilmesine imkan sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendiyle, Gelir İdaresi Başkanlığının işlemlerinden veya Başkanlık görev alanıyla ilgili işlemlerden (Örneğin: yönetmelik, genel tebliğ ve benzeri) dolayı, usul hukuku kuralları gereği idarî yargı mercileri nezdinde Bakanlık husumetiyle açılan davalarda, temsile ilişkin olarak uygulamada karşılaşılan zorlukların giderilmesi ve temsilin iyi bir şekilde sağlanmasını teminen, Bakanlığın da Başkanlık hukuk müşavirleri tarafından temsil edilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendiyle müstakar hale gelmiş yargı kararlarıyla, vergi dairesi başkanlıklarının yalnızca vergilendirme ile ilgili işlemlere karşı açılan davalarda taraf ehliyetinin varlığının kabul edilmesi, bunun dışında kalan

diğer işlemleriyle ilgili olarak açılan davalar bakımından husumet ehliyetinin bulunduğu kabul edilmemesi nedeniyle, vergi dairesi başkanlıklarının personel atama, disiplin, terfi, sicil ve benzeri işlemlerinden dolayı idarî yargı mercilerinde görülmekte olan davalarda taraf olabilmesi için Kanunun lafzının daha açık hale getirilmesi amaçlanmakta; maddenin birinci fıkrasının (ç) bendiyle de Gelir İdaresi Başkanlığının denetim elemanları ile uzman personeline ilişkin hükümler yeniden düzenlenmektedir.

Diğer yandan, maddenin yürürlük tarihinden önce yeterliğe giren ancak başarılı olamadığı için mevzuat hükümlerine göre memur kadrosuna atanan vergi denetmen yardımcılarının açılan davalar neticesinde, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Vergi Denetmenleri Görev, Yetki, Çalışma ve Atama Yönetmeliğinin ilgili maddesi iptal edilmiş ve bu durum hukuki boşluğa neden olmuştur. Düzenlenen madde ile 5345 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde yapılan yeni düzenlemeye uyum sağlanması için bu durumda olan vergi denetmen yardımcılarının bir defaya mahsus yeterlik sınavına girme hakkı verilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 23- Ülkemizde yaşanan hızlı sanayileşme ve gelişme sürecinde zamanla mera vasıflı taşınmazların, şehirlerin yerleşim alanları içerisinde kalmasına ve mevzuatına uygun olarak yapılan ve onaylanan imar planlarıyla mera vasıflarını kaybederek hukuki durumlarının değişmesine rağmen, imar öncesi yapılan kadastro çalışmaları sırasında mera olarak tespit edilen bu taşınmazların mülkiyeti konusunda hukuki ihtilaflar çıkmakta ve bu konuda Hazine ile gerçek ve tüzel kişiler arasındaki ihtilaflar yargıya intikal etmektedir.

Bu konudaki hukuki ihtilafların çözümlenmesi ve ilgililerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla madde ile, 1/1/2005 tarihinden önce kesinleşen imar planlarında küçük sanayi sitesi olarak ayrılan veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından onaylanan ve yatırım programına alınan OSB'lerin bulunduğu alanlardaki mera vasıflı taşınmazlar hakkında; ilgili kamu idarelerince daha önce yapılan kamulaştırma ve diğer işlemlerin, tezyidi bedel dahil kamulaştırma bedelleri ile diğer bedellerin (faiz ve benzeri) ödenmesi kaydıyla geçerli kabul edilmesi, bu işlemlere dayanılarak ilgili gerçek ve tüzel kişiler adına tapuda yapılan tescillerin korunması, mülkiyete yönelik Hazinece dava açılmaması ve açılmış davalardan ise vazgeçilmesi, açılan davalar sonucunda bu taşınmazların mera olarak sınırlandırılmasına ve özel sicile yazılmasına dair verilen ve kesinleşen mahkeme kararlarının uygulanmaması suretiyle, bu kararlar uyarınca söz konusu taşınmazların tapu kütüklerine konulan şerhlerinin terkin edileceği öngörülmektedir.

MADDE 24- 4706 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen maddeyle, 5520 sayılı Kanuna bu Kanunla eklenmesi öngörülen 32/A maddesi kapsamındaki yatırımlara Hazineye, özel bütçeli idarelere, il özel idarelerine veya belediyelere ait arazi ya da arsaların üzerinde kırkdokuz yıl süreli bağımsız ve sürekli nitelikli irtifak hakkı tesis edilmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. 6831 sayılı Kanuna tabi alanlar dışında olup Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunması nedeniyle irtifak hakkı tesis edilemeyen taşınmazlar üzerinde ise aynı şartlarla kırkdokuz yıl süreli kullanma izni verilebilecektir. İrtifak hakkı tesis edilecek veya kullanma izni verilecek taşınmazlar üzerindeki kamuya ait ve ihtiyaç dışı bina ve müştemilat ile üzerinde yine kamuya ait

henüz faaliyete geçmemiş yatırım bulunan arazi veya arsalar da bu kapsamda değerlendirilecektir. İrtifak hakkı tesis edilecek veya kullanma izni verilecek taşınmazlardan imar planı bulunmayanların planları ile uygulama projeleri, bedelsiz olarak iki yılı geçmemek üzere verilecek ön izin süresi içinde yapılacaktır.

İrtifak hakkı tahsis edilebilmesi için; talep edilen taşınmazın bulunduğu ilçenin mülki sınırları içindeki organize sanayi veya endüstri bölgelerinde bu yatırımlar için tahsis edilebilecek boş parsel bulunmaması, gerçekleştirilecek yatırımın toplam tutarının, talep edilen taşınmazların maliki idarelerce takdir edilecek rayiç değerinin üç katından az olmaması şartları aranacaktır. Yatırım projesinde öngörülen istihdam edilecek işçi sayısına, yatırım konusu işletmenin faaliyete geçtiği tarihten itibaren beş yıl süreyle uyulması gerekmektedir.

Yatırımcılar lehine tesis edilecek irtifak hakkı veya kullanma izinlerinde ilk yıl bedeli, yatırım konusu taşınmazın emlak vergi değerinin belli bir oranı şeklinde hesaplanacak olup bu kapsamda irtifak hakkı veya kullanma izni verilenlerden ayrıca hasılat payı alınmaması öngörülmektedir.

Madde kapsamında belirlenen şartlara uyulmadığının veya mücbir sebepler hariç öngörülen sürede yatırımın tamamlanmadığının tespiti halinde, herhangi bir yargı kararı aranmaksızın irtifak hakkı veya kullanma izni iptal edilecektir. Bu durumda, taşınmaz üzerindeki tüm yapı ve tesisler sağlam ve işler durumda tazminat veya bedel ödenmeksizin taşınmaz maliki idareye intikal edecek olup bundan dolayı hak lehtarı veya üçüncü kişilerce herhangi bir hak ve talepte bulunulamayacaktır. Ancak, öngörülen sürede yatırımın en az yüzde ellisinin gerçekleştirilmesine rağmen yatırımın tamamlanmaması veya öngörülen istihdam sayısına yüzde onu aşan oranda uyulmaması halinde ise irtifak hakkı veya kullanma izni bedelleri için sağlanan indirimler iptal edilecek ve iptal tarihinden itibaren ayrıca hasılat payı alınacaktır.

İrtifak hakkı veya kullanma izni süresinin sonunda makine, teçhizat ve demirbaşlar hariç diğer yapı ve tesisler taşınmaz maliki idareye intikal etmesi ve yatırımcının talep etmesi halinde ise genel hükümlere göre doğrudan irtifak hakkı tesis edilmesi veya kullanma izni verilmesi öngörülmektedir.

En az ellimilyon ABD Doları karşılığı Türk Lirası tutarında ve en az yüz kişi istihdam sağlayacak yatırım yapanlara, Hazineye ait taşınmazlar, 492 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinde yer alan harca esas değer üzerinden doğrudan satılabilecektir. Ancak, bu yerlerin amacı dışında kullanılmayacağına dair tapu kütüğüne şerh konulacaktır.

Maddede öngörülen düzenlemeye paralel olarak 4706 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin son fıkrasında aynı hususu düzenleyen hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

Ayrıca, maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleme ve irtifak hakkı ve kullanma izni bedelini Bakanlar Kurulunca belirlenecek bölgeler itibarıyla farklılaştırma ve sifıra kadar indirme konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Maddeyle ayrıca, 4706 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde düzenlenen, sit alanlarında kalan özel mülkiyet konusu taşınmazlar için belge düzenlenmesi uygulamasının kaldırılması amaçlanmaktadır. Zira sit alanı ilan edilen ve onanlı koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen alanlarındaki arsa ve arazi maliklerinin tamamının belge talebinde bulunmaması veya talepte bulunulsa dahi düzenlenen belgelerin Hazine taşınmazlarının ihalelerinde kısmen kullanılması

nedenlerinden ötürü bu arsa ve araziler, kullanılabilir bütünlükte kamunun mülkiyetine geçirilememekte ve müstakil olarak tasarruf edilememektedir.

Kanuna eklenen geçici maddeyle, sit alanı ilan edilmesi nedeniyle kesin inşaat yasağı getirilen alanlarda kalan taşınmazlar için daha önce düzenlenmiş olan belgelerin kullanılabilmesini teminen geçiş süreci öngörülmüş ve böylelikle belge sahiplerinin mağdur olmaması amaçlanmıştır.

MADDE 25- Maddeyle 5084 sayılı Kanun kapsamındaki gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki ile enerji desteğinden 1/4/2005 tarihinden önce yararlanmaya başlayan ve teşviklerden yararlanma süresi 31/12/2008 tarihinde sona eren işyerleri için bu teşviklerden yararlanma süresi 31/12/2009 tarihine kadar uzatılmaktadır. Yine, Kanunun yürürlükten kaldırılan hükümlerine ilişkin olarak başlanmış olup henüz tamamlanmamış işlemlere ilişkin geçiş düzenlemelerine maddede yer verilmiştir.

MADDE 26- Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, geçmiş yıllarda yapmış olduğu ürün alımlarından dolayı finansman açığı yaşamaktadır. Ofisin finansman açığının, Hazine'den olan görev zararı alacaklarına ve ödenmemiş sermayesine mahsuben 4749 sayılı Kanun kapsamında Özel Tertip Devlet İç Borçlanma Senedi ihraç edilmesi imkanı getirilmek suretiyle karşılanması öngörülmektedir.

MADDE 27- Yapılan bu değişiklik ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelir kalemleri arasında sayılan trafik para cezası hasılat payının Fon gelir kalemi içerisindeki devamlılığı sağlanmakta olup bu gelir, fakirlik ve muhtaçlığın azaltılması yönündeki çalışmalara önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

MADDE 28- Madde ile; Başbakanlıkta Ekonomi Koordinasyon Kurulu ile ana hizmet birimi olarak Ekonomik ve Mali İşler Genel Müdürlüğü kurulmakta ve bu çerçevede, 3056 sayılı Kanunda gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

MADDE 29- Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile baro keseneğinin zamanında ödenmesini sağlamak ve gecikmeleri önlemek için öngörülen gecikme zammı cezası oranının değişen ekonomik şartlara ve hakkaniyete uygun olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi ile de kesenekleri zamanında yatırmadığı gerekçesiyle baro levha ve sicilinden silinmiş veya bu duruma gelmiş olan avukatların birikmiş borçlarını ödemelerinde kolaylık sağlanarak mesleğe devamlarına olanak tanınması amaçlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Maddede yapılan düzenleme ile, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 29 uncu maddesinde bu Kanunla getirilen istisna düzenlemesine paralel olarak menkul kıymet yatırım fonlarının bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar sermaye piyasasında yaptıkları işlemlere ilişkin banka ve sigorta muameleleri vergisi ile buna bağlı cezaların tahsilinden vazgeçilmektedir.

GEÇİCİ MADDE 2- Hurda haline gelen ve çalışma imkanı bulunmayan eski

model motorlu kara taşıtlarının hurdaya çıkartılabilmesi ancak ilgili trafik tescil kuruluşunda adlarına hurdaya ayrılacak taşıt kayıt ve tescilli olan mükelleflerin, bu taşıtlar ile ilgili olarak ödenmemiş motorlu taşıtlar vergisi bulunmamasına bağlıdır. Özellikle hurda durumunda bulunan kamyon ve kamyonet sahibi mükellefler bu taşıtlarını çalıştıramadıkları için motorlu taşıtlar vergisini ödeyememekte, kullanamadıkları taşıtlarını hurdaya ayırmak istediklerinde ise motorlu taşıtlar vergisi borçları bulunduğu için, taşıtlarını hurdaya ayıramamaktadırlar.

Ekonomik ömrünü tamamlayan ve karayollarına ve trafik düzenine zarar verir hale gelen söz konusu taşıtların tasfiyesi amacıyla 29/6/2006 tarihli ve 5535 sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Tahsil ve Terkinine İlişkin Kanunun 4 üncü maddesiyle düzenleme yapılmış ve taşıtlarını 31/12/2006 tarihine kadar il özel idarelerine teslim ederek hurdaya ayırma işlemlerini tamamlayan mükelleflerin motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları silinmiştir. Bu tarihten sonra Maliye ve İçişleri Bakanlıkları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan başvurularda taşıt sahipleri; anılan Kanundan haberdar olmadıkları, taşıtlarının motorlu taşıt vasfını kaybettiği veya uzun süredir taşıtlarının mevcut olmadığı gerekçeleriyle Kanundan yararlanamadıklarını bildirerek bu konuda yeni bir düzenleme yapılması talebinde bulunmuşlardır.

Yapılan düzenleme ile hurda haline gelen ve çalışma imkanı bulunmayan belli model yılının üzerindeki motorlu kara taşıtlarının hurdaya çıkarılması halinde, bu taşıtlarla ilgili olarak tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve 31/12/2008 tarihine kadar kesilen idari para cezalarının terkin edilmesi imkanı sağlanarak eski ve kullanılamaz durumda bulunan taşıtların trafikten çekilmesi teşvik edilmektedir. Bu düzenleme çerçevesinde sahipleri tarafından hurdaya çıkarılmak istendiği halde motorlu taşıtlar vergisi borcu nedeniyle hurdaya çıkarılamayan ve çevreyi kirleten eski ve kullanılamaz durumda bulunan taşıtların trafikten çekilmesi teşvik edilerek çevrenin korunması ve taşıt parkının yenilenmesi temin edilmekte, böylece sosyal ve ekonomik amacın birlikte gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Maddenin ilk üç fıkrası, ilgili trafik sicilinde adlarına kayıt ve tescilli bulunan motorlu kara taşıtlarını; maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 30/6/2010 tarihine kadar Karayolları Trafik Yönetmeliği uyarınca ilgili trafik tescil kuruluşları tarafından hurdaya çıkartılmak ve kayıt ve tescilleri silinmek kaydıyla, bedelsiz olarak il özel idarelerine veya belli bir bedel karşılığında Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK) Hurda İşletmesi Müdürlüklerine teslim eden gerçek ve tüzel kişilere ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır. Ayrıca, noter satış senediyle veya vergi dairesi müdürlükleri, icra müdürlükleri, milli emlak müdürlükleri gibi kamu kurum ve kuruluşlarından iktisap edilen ancak ilgili trafik tescil kuruluşunda alıcı adına kayıt ve tescil edilmemiş olan taşıtların, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 31/12/2009 tarihine kadar kayıt ve tescil işlemlerinin tamamlanması halinde, taşıtlarını adlarına kayıt ve tescil ettiren gerçek ve tüzel kişilerin de bu madde hükmünden yararlanmaları sağlanmaktadır. Yapılan düzenleme ile bir taraftan eski ve kullanılamaz durumda olan taşıtların trafikten çekilmesi sağlanmakta, diğer taraftan bu taşıtların il özel idarelerine teslimi ile hurda taşıtların ekonomiye geri dönüşümü temin edilmektedir. İl özel idarelerinin bu kapsamda kendilerine teslim edilen taşıtların satışlarından elde ettikleri kazançları ile bu faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemlerin ve düzenlenen kağıtların her türlü vergi, resim ve harçtan

müstesna tutulması öngörülmektedir.

Öte yandan, çeşitli nedenlerle motorlu taşıt olma vasfını yitiren veya mevcut bulunmayan, belli model yılının üzerindeki motorlu kara taşıtlarının ilgili trafik tescil kaydının devam etmesi nedeniyle bu taşıt sahipleri adına motorlu taşıtlar vergisi tahakkuk etmeye devam etmekte, ancak bu tahakkuklara ilişkin ödemeler yapılmamaktadır. Maddenin dördüncü fıkrasıyla, ilgili trafik tescil kuruluşu nezdinde adlarına motorlu taşıt kayıtlı olanlar tarafından yazılı bildirimde bulunulması halinde; Maliye ve İçişleri Bakanlıkları tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde mevcut olmadığı veya motorlu taşıt olma vasfını kaybettiği kabul edilen veya bu durumları kanaat verici belgelerle tevsik edilen taşıtlar için tahakkuk eden motorlu taşıtlar vergilerinin 1/4'ünün 31/12/2009 tarihine kadar ödenmesi şartıyla, kalan vergi aslı, gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve tescil plakasına kesilen idari para cezalarının tamamının tahsilinden vazgeçilmekte ve ödemeyi müteakip trafik tescil kayıtları silinmektedir. Bu taşıtların trafik tescil kaydının silinmesi nedeniyle mükellefler adına sonraki dönemler için motorlu taşıtlar vergisi tahakkuk etmesinin önüne de geçilmiş bulunmaktadır. Bu fıkra hükmünden yurt dışına çıkmış ancak çalınma, kaza ve yanma gibi sebeplerle tekrar yurda getirilemeyen taşıtlar için de yararlanılabilecektir.

Ayrıca, dördüncü fıkra kapsamında trafik tescil kayıtları silinen motorlu taşıtların daha sonra bulunması veya varlığının tespiti halinde yapılacak düzeltme işlemleri ile daha önce terkin edilen amme alacaklarının nasıl takip edileceği açıklanmıştır.

Karayolları Trafik Yönetmeliğinde 5/7/2003 tarihinde yapılan düzenleme neticesinde; çalınan taşıtların sahibi adına olan tescil kayıtları taşıtın çalındığı tarih itibarıyla silinirken, tescil kaydının silinmesine bağlı olarak taşıt sahiplerinin motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyetleri de terkin edilmektedir. Ancak, 5/7/2003 tarihinden önce çalınıp da halen bulunmayan taşıtlar için geçmiş dönemlere ilişkin olarak tahakkuk etmiş ancak tahsil edilmemiş motorlu taşıtlar vergisi tutarları bulunmaktadır. Maddede yapılan düzenlemeyle, 5/7/2003 tarihinden önce çalınan motorlu taşıtlara ilişkin, çalınma tarihinden bulunma tarihine kadar, henüz bulunmadıysa 5/7/2003 tarihine kadar olan vergilendirme dönemlerine ait olup bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve tescil plakasına kesilen idari para cezaları terkin edilmektedir.

2918 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin (d) bendinin 4262 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle değiştirilmesi neticesinde motorlu taşıtların satış ve devrinin noterler aracılığıyla yapılması zorunluluğu getirilmiş ve alıcıların motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyetinin de noter satış tarihi itibarıyla başlayacağı hükme bağlanmıştır. Ancak bu değişiklikten önce noterler aracılığıyla satılmış olan ve alıcı tarafından trafik tescil kaydı üzerine alınmamış olan taşıtlara ilişkin motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyeti satıcılar üzerinde kalmıştır. Söz konusu taşıtların tescil kaydının ve motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyetinin alıcılar adına tesisi amacıyla gerek Emniyet Genel Müdürlüğü gerekse Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından idari düzenlemeler yapılsa da 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 126 ncı maddesindeki düzeltme zamanaşımı müessesesi sebebiyle, zamanaşımı süresinden önce satıcılar adına tahakkuk etmiş olan motorlu taşıtlar vergilerinin düzeltilmesi mümkün olmamıştır.

Yapılan düzenleme ile, satıcılar adına tahakkuk etmiş olan ancak düzeltme

zamanaşımı nedeniyle düzeltilemeyen motorlu taşıtlar vergilerinin silinmesine imkan tanınmaktadır.

Ayrıca idareyi yanıltıcı beyanda bulunarak madde hükmü gereğince adına olan tescil kaydını ve motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyetini terkin ettiren mükellefler ile madde kapsamında teslim alınan taşıtların taşıt vasfını kaybettirecek şekilde kullanılamaz hale getirmeyenler ve kullanılmaz hale getirilmesine ilişkin gerekli tedbirleri almayanlar hakkında uygulanacak adli ceza öngörülmektedir.

Madde ile motorlu kara taşıtlarını hurdaya ayıran gerçek ve tüzel kişilerin tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve idari para cezalarının terkin edilmesinin yanında, hurdaya çıkartılan taşıt üzerinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tatbik edilmiş olan hacizler de kaldırılmaktadır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce veya bu maddeye göre hurdaya ayrılma süresi içinde tahsil edilmiş olan ve bu madde kapsamında tescil kayıtları silinen motorlu taşıtlara ait daha önce ödenmiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile buna ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve idari para cezaları red ve iade edilmeyecektir.

GEÇİCİ MADDE 3- 4760 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1/8/2002 tarihi ile Kanuna ekli (II) sayılı listedeki mallardan 87.03 ve 87.04 tarife pozisyonunda yer alanların vergi oranlarında değişiklik yapan 5398 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 21/7/2005 tarihleri arasında, 87.04 G.T.İ.P. numarasında ÖTV beyan edilen araçlardan bu tarihler arasındaki dönem için 87.03 G.T.İ.P. numarasında ÖTV beyan edilmesi gerekenlerle ilgili olarak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlerde yapılan özel tüketim vergisi tarhiyatları ile buna bağlı cezaların tahsilinden vazgeçilmektedir.

MADDE 30- Yürürlük maddesidir.

MADDE 31-Yürütme maddesidir.

İŞ KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN

Kanun

No:

5763

Kabul Tarihi : 15.05.2008

Resmi Gazete Yayın Tarih ve Sayısı : 26.05.2008 - 26887

MADDE 1 – 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bu Kanunun 2 nci maddesinin altıncı fıkrasına göre iş alan alt işveren; kendi işyerinin tescili için asıl işverenden aldığı yazılı alt işverenlik sözleşmesi ve gerekli belgelerle birlikte, birinci fıkra hükmüne göre bildirim yapmakla yükümlüdür. Bölge müdürlüğünce tescili yapılan bu işyerine ait belgeler gerektiğinde iş müfettişlerince incelenir. İnceleme sonucunda muvazaalı işlemin tespiti halinde, bu tespiti ilişkin gerekçeli müfettiş raporu işverenlere tebliğ edilir. Bu rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren altı işgünü içinde işverenlerce yetkili iş mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Rapora altı iş günü içinde itiraz edilmemiş veya mahkeme muvazaalı işlemin tespitini onamış ise tescil işlemi iptal edilir ve alt işverenin işçileri başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçileri sayılır."

"Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin kurulması, bildirimi ve işyerinin tescili ile yapılacak sözleşmede bulunması gerekli diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

MADDE 2 – 4857 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu

MADDE 30 – İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür. Oranın hesaplanmasında yarım kadar kesirler dikkate alınmaz, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülür. İşyerinin işçisi iken sakatlananlara öncelik tanınır.

İşverenler çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlarlar. Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma ile mesleğe yönlendirilmeleri, mesleki yönden işverence nasıl işe alınacakları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Yer altı ve su altı işlerinde özürlü işçi çalıştırılmaz ve yukarıdaki hükümler uyarınca işyerlerindeki işçi sayısının tespitinde yer altı ve su altı işlerinde çalışanlar hesaba katılmaz.

Bir işyerinden malulen ayrılmak zorunda kalıp da sonradan maluliyeti ortadan kalkan işçiler eski işyerlerinde tekrar işe alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek, o andaki şartlarla işe almak zorundadır. Aranılan şartlar bulunduğu halde işveren iş sözleşmesi yapma yükümlülüğünü yerine getirmese, işe alınma isteğinde bulunan eski işçiye altı aylık ücret tutarında tazminat öder.

Özel sektör işverenlerince bu madde kapsamında çalıştırılan 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi özürlü sigortalılar ile 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen korumalı işyerlerinde çalıştırılan özürlü sigortalıların, aynı Kanunun 72 nci ve 73 üncü maddelerinde sayılan ve 78 inci maddesiyle belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı, kontenjan fazlası özürlü çalıştıran, yükümlü olmadıkları halde özürlü çalıştıran işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürlü için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin yüzde ellisi Hazinece karşılanır. İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu fıkraya göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Hazinece Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir. Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir.

Bu maddeye aykırılık hallerinde 101 inci madde uyarınca tahsil edilecek cezalar, özörlöülerin ve eski hükömlöülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işini kurmaları, özörlöünün iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri ve bu gibi projelerde kullanılır. Tahsil edilen cezaların kullanımına ilişkin hususlar, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlöüğünün koordinatörlöüğünde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlöğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliğı Genel Müdürlöğü, Özörlöüler İdaresi Başkanlığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlöğü ve Türkiye Sakatlar

Konfederasyonu ile en çok işçi ve işvereni temsil eden üst kuruluşların birer temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından karara bağlanır. Komisyonun çalışma usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Eski hükümlü çalıştırılmasında, kanunlardaki kamu güvenliği ile ilgili hizmetlere ilişkin özel hükümler saklıdır."

MADDE 3 – 4857 sayılı Kanunun 78 inci maddesi, madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İş sağlığı ve güvenliği yönetmelikleri

MADDE 78 – Bu Kanuna tabi işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarının belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması, işyerlerinde kullanılan araç, gereç, makine ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve özel durumları sebebiyle korunması gereken kişilerin çalışma şartlarının düzenlenmesi, ayrıca iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygunluğu yönünden; işçi sayısı, işin ve işyerinin özellikleri ile tehlikesi dikkate alınarak işletme belgesi alması gereken işyerleri ile belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler ve bu belge veya belgelerin alınmasına ilişkin usul ve esaslar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda yapılacak risk değerlendirmesi, kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların usul ve esasları ile bunları yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin belirlenmesi, gerekli iznin verilmesi ve verilen iznin iptal edilmesi Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir."

MADDE 4 – 4857 sayılı Kanunun 81 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri

MADDE 81 – İşverenler, devamlı olarak en az elli işçi çalıştırdıkları işyerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, işçilerin ilk yardım ve acil tedavi ile koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla, işyerindeki işçi sayısı, işyerinin niteliği ve işin tehlike sınıf ve derecesine göre;

a) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi oluşturmakla,

b) Bir veya birden fazla işyeri hekimi ile gerektiğinde diğer sağlık personelinin görevlendirmekle,

c) Sanayiden sayılan işlerde iş güvenliği uzmanı olan bir veya birden fazla mühendis veya teknik elemanı görevlendirmekle, yükümlüdürler.

İşverenler, bu yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını, bünyesinde çalıştırdığı ve bu maddeye dayanılarak çıkarılacak yönetmelikte belirtilen vasıflara sahip personel ile yerine getirebileceği gibi, işletme dışında kurulu ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak da yerine getirebilir. Bu şekilde hizmet alınması işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

İşyeri sağlık ve güvenlik biriminde görevlendirilecek işyeri hekimleri, iş güvenliği uzmanları ve işverence görevlendirilecek diğer personelin nitelikleri, sayısı, işe alınmaları, görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma şartları, eğitimleri ve belgelendirilmeleri, görevlerini nasıl yürütecekleri, işyerinde kurulacak sağlık ve güvenlik birimleri ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin nitelikleri, ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alınmasına ilişkin hususlar ile bu birimlerde bulunması gereken personel, araç, gereç ve teçhizat, görevlendirilecek personelin eğitim ve nitelikleri Sağlık Bakanlığı, Türk Tabipleri Birliği ve Türk Mimar Mühendis Odaları Birliğinin görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kanuna veya kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili mevzuatına göre çalıştırılmakta olan hekimlere, üçüncü fıkarda öngörülen eğitimler aldırılmak suretiyle ve aslî görevleri kapsamında, çalışmakta oldukları kurum ve kuruluşların asıl işveren olarak çalıştırdıkları işçilerin işyeri hekimliği hizmetleri gördürülür. Bu kurum ve kuruluşların diğer personel için oluşturulmuş olan sağlık birimleri, işyeri sağlık ve güvenlik birimi olarak da kullanılabilir."

MADDE 5 – 4857 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "çocuklar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile çalıştığı işle ilgili mesleki eğitim almamış işçiler" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6 – 4857 sayılı Kanunun 88 inci maddesinde yer alan "kurulması gerektiği" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya hangi hallerde dışarıdan hizmet alabilecekleri" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7 – 4857 sayılı Kanunun 95 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İşyerinin açılmasına izin vermeye yetkili belediyeler ile diğer ilgili makamlar bu izni vermeden önce, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca iş mevzuatına göre verilmesi gerekli işletme belgesinin varlığını araştırır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca işletme belgesi verilmemiş işyerlerine belediyeler veya diğer ilgili makamlarca açılma izni verilemez."

MADDE 8 – 4857 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarındaki işyeri bildirme yükümlülüğüne aykırı davranan işveren veya işveren vekiline, çalıştırılan her işçi

için yüz Yeni Türk Lirası, 85 inci madde kapsamındaki işyerlerinde ise çalıştırılan her işçi için bin Yeni Türk Lirası, 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki işyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren veya vekillerine ayrı ayrı on bin Yeni Türk Lirası idari para cezası verilir."

MADDE 9 – 4857 sayılı Kanunun 105 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 105 – Bu Kanunun;

a) 78 inci maddesinde öngörülen yönetmeliklerdeki hükümlere uymayan işveren veya işveren vekiline, alınmayan her iş sağlığı ve güvenliği önlemi için iki yüz Yeni Türk Lirası, alınmayan önlemler için izleyen her ay aynı miktar,

b) 86 ncı maddesi uyarınca işçilere doktor raporu almayan işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için, 87 nci maddesi gereğince çocuklara doktor raporu almayan işveren veya işveren vekiline bu durumdaki her çocuk için iki yüz Yeni Türk Lirası,

c) 77 nci maddesine aykırı hareket eden, 78 inci maddesi gereği işletme belgesi almadan işyeri açan veya belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler için belge almayan, 79 uncu maddesi gereğince faaliyeti durdurulan işi izin almadan devam ettiren veya kapatılan işyerlerini izinsiz açan, 80 inci maddesinde öngörülen iş sağlığı ve güvenliği kurullarının kurulması ve çalıştırılması ile ilgili hükümlere aykırı davranan, iş sağlığı ve güvenliği kurullarınca alınan kararları uygulamayan, 81 inci maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen, 88 ve 89 uncu maddelerinde öngörülen yönetmeliklerde gösterilen şartlara ve usullere uymayan işveren veya işveren vekiline biner Yeni Türk Lirası,

d) Bu Kanunun 85 inci maddesine aykırı olarak ağır ve tehlikeli işlerde onaltı yaşından küçükleri çalıştıran veya aynı maddede belirtilen yönetmelikte gösterilen yaş kayıtlarına aykırı işçi çalıştıran işveren veya işveren vekiline her işçi için bin Yeni Türk Lirası, aynı maddenin birinci fıkrasında belirtilen mesleki eğitim almamış işçi çalıştıran işveren veya işveren vekiline her işçi için beşyüz Yeni Türk Lirası,

idari para cezası verilir."

MADDE 10 – 4857 sayılı Kanunun 108 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 108 – Bu Kanunda öngörülen idari para cezaları, 101 ve 106 ncı maddelerdeki idari para cezaları hariç, gerekçesi belirtilmek suretiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürünce verilir. 101 ve 106 ncı maddeler kapsamındaki idari para cezaları ise doğrudan Türkiye İş Kurumu İl Müdürü tarafından verilir ve genel esaslara göre tahsil edilir. 106 ncı maddeye göre verilecek idari para cezası için, 4904 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin (h) bendindeki tutar esas alınır."

MADDE 11 – 4857 sayılı Kanunun 111 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 111 – Bu Kanunun uygulanması bakımından; sanayiden, ticaretten, tarım ve orman işlerinden sayılacak işlerin esasları aşağıda belirtilmiştir.

Sanayiden sayılacak işlerin esasları şunlardır:

- a) Her türlü madenleri arama ve topraktan çıkarma, taş, kum ve kireç ocakları.
- b) Ham, yarı ve tam yapılmış maddelerin işlenmesi, temizlenmesi, şeklinin değiştirilmesi, süslenmesi, satış için hazırlanması.
- c) Her türlü kurma, onarma, sökme, dağıtma ve yıkma.
- d) Bina yapılması ve onarımı, değiştirilmesi, bozulması, yıkılması ve bunlara yardımcı her türlü sınai yapım.
- e) Yol, demiryolu, tramvay yolu, liman, kanal, baraj, havaalanı, dalgakıran, tünel, köprü, lağım ve kuyuların yapılması ve onarımı, batıkların çıkarılması ve bataklık kurutma.
- f) Elektrik ve her çeşit muharrik kuvvetlerin elde edilmesi, değiştirilmesi, taşınması, kurma ve dağıtma.
- g) Su ve gaz tesisatı kurma ve işletmesi.
- h) Telefon, telgraf, telsiz, radyo ve televizyon kurma.
- i) Gemi ve vapur yapımı, onarımı, değiştirilmesi ve bozup dağıtma.
- j) Eşyanın istasyon, antrepo, iskele, limanlar ve havaalanlarında yükletilmesi, boşaltılması.
- k) Basımevleri.

Ticaretten sayılacak işlerin esasları şunlardır:

- a) Ham, yarı ve tam yapılmış her çeşit bitkisel, hayvani veya sınai ürün ve malların alımı ve satımı.
- b) Bankacılık ve finans sektörü ile ilgili işlerle, sigortacılık, komisyonculuk, depoculuk, ambarcılık, antrepoculuk.
- c) Su ürünleri alımı ve satımı.

d) Karada, göl ve akarsularda insan veya eşya ve hayvan taşıma.

Tarım ve orman işlerinden sayılacak işlerin esasları şunlardır:

a) Her çeşit meyveli ve meyvesiz bitkiler; çay, pamuk, tütün, elyaflı bitkiler; turunçgiller; pirinç, baklagiller; ağaç, ağaççık, omca, tohum, fide, fidan; sebze ve tarla ürünleri; yem ve süt bitkilerinin yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı, araştırılması, bunlarla ilgili her türlü toprak işleri, ekim, dikim, aşı, budama, sulama, gübreleme, hasat, harman, devşirme, temizleme, hazırlama ve ayırma işleri, hastalık ve zararlılarla mücadele, toprak ıslahı, çayır, mera, toprak ve su korunması.

b) Ormanların korunması, planlanması (amenajman), yetiştirilmesi, işletilmesi, sınırlandırılması çalışmaları, bunlara ait alt yapı çalışmaları ile tohum toplama, fidanlık, ağaçlandırma, erozyon kontrolü, etüt proje ve rehabilitasyonu, ormancılık araştırma ile milli park, orman içi dinlenme yerleri ve kent ormanlarının kurulması, bakım ve geliştirilmesi.

c) Her türlü iş ve gelir hayvanlarının (arı, ipek böceği ve benzerleri dahil) yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı ve bunlarla ilgili bakım, güdüm, terbiye, kırkım, sağım ve ürünlerinin elde edilmesi, toplanması, saklanması ile bu hayvanların hastalık ve asalaklarıyla mücadele.

d) 854 sayılı Deniz İş Kanununun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kara ve su avcılığı ve üreticiliği ile bu yoldan elde edilen ürünlerin saklanması ve taşınması.

Yukarıda sayılan esaslar doğrultusunda bir işin bu Kanunun uygulanması bakımından sanayi, ticaret, tarım ve orman işlerinden hangisinin kapsamında sayılacağı; Sanayi ve Ticaret, Çevre ve Orman ile Tarım ve Köyişleri bakanlıklarının görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 12 – 26/6/1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2 – Bu Kanunun 4 üncü ve 6 ncı maddeleri gereğince verilen sürekli veya geçici olarak çalışanlara ait kimlik bilgileri, genel kolluk kuvvetlerince ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı il müdürlükleri veya merkez müdürlüklerine bildirilir."

MADDE 13 – 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 46 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, bu maddenin son fıkrasında yer alan "Geçici 1 inci maddesinde" ibaresi "Ek 1 inci, Ek 2 nci, Geçici 1 inci, Geçici 6 ncı ve Geçici 7 nci maddelerinde" şeklinde değiştirilmiştir.

"İşsizlik sigortasının amacı; işsizlik sigortasına ilişkin kuralları ve uygulama esaslarını düzenlemek ve bu Kanunda öngörülen hizmetlerin verilmesini sağlamaktır."

MADDE 14 – 4447 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin dördüncü fıkrasının sonuna "Kurumca bu Kanuna göre yapılacak işlemlere ilişkin elektronik ortamda bilgi ve belge istenebilir veya bilgi ve belge verilebilir." cümlesi ve beşinci fıkrasında yer alan "doğrudan" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya elektronik ortamda" ibaresi eklenmiş, yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ayrıca, sigortalı işsizler ile Kuruma kayıtlı diğer işsizlere; iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum ve toplum yararına çalışma hizmetleri verilir ve işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları yapılır. Bu kapsamda yapılacak giderler İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Bu giderlerin yıllık miktarı, işsizlik sigortası primi olarak bir önceki yıl içinde Fona aktarılan Devlet payının yüzde otuzunu geçemez. Bu oranı yüzde elliye kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak, işsizlik ödeneğinden yararlanmakta olanlara yönelik hizmetler için bu sınırlama dikkate alınmaz. Bu fıkra ile ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir."

MADDE 15 – 4447 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin başlığı ve birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasında yer alan "İlk işsizlik ödeneği ödemesi ise ödeneğe hak kazanılan tarihi izleyen ayın sonunda yapılır." cümlesi "İlk işsizlik ödeneği ödemesi ise ödeneğe hak kazanılan tarihi izleyen ayın sonuna kadar yapılır." şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın sonuna "Ölen sigortalı işsizlere ait fazla ödemeler geri tahsil edilmez." cümlesi eklenmiştir.

"İşsizlik ödeneğinin; miktarı, ödeme süreleri ve zamanı ile sigorta primleri"

"Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez."

MADDE 16 – 4447 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu bende aşağıdaki (e) alt bendi eklenmiştir.

"c) 48 inci maddesinin yedinci fıkrasında sayılan hizmetlere ilişkin giderlerden,"

"e) Geçici 6 ncı ve Geçici 7 nci maddeleri kapsamındaki giderlerden,"

MADDE 17 – 4447 sayılı Kanuna aşağıdaki ek 1 inci madde eklenmiştir.

"İşverenin ödeme aczine düşmesi

EK MADDE 1 – Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme gücüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret

alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında ayrı bir Ücret Garanti Fonu oluşturulur. Bu madde kapsamında yapılacak ödemelerde işçinin, işverenin ödeme gücüne düşmesinden önceki son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olması koşulu esas alınarak temel ücret üzerinden ödeme yapılır. Bu ödemeler 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen kazanç üst sınırını aşamaz.

Ücret Garanti Fonu, işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde biridir. Ücret Garanti Fonunun oluşumu ve uygulanması ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

MADDE 18 – 4447 sayılı Kanuna aşağıdaki ek 2 nci madde eklenmiştir.

"Kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneği

EK MADDE 2 – Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işveren; genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltması veya işyerinde faaliyeti tamamen veya kısmen geçici olarak durdurması halinde, durumu derhal gerekçeleri ile birlikte Türkiye İş Kurumuna, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya bir yazı ile bildirir. Talebin uygunluğunun belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle işyerinde geçici olarak en az dört hafta işin durması veya kısa çalışma hallerinde işçilere çalıştırılmadıkları süre için işsizlik sigortasından kısa çalışma ödeneği ödenir. Kısa çalışma süresi, zorlayıcı sebebin devamı süresini ve herhalde üç ayı aşamaz. İşçinin kısa çalışma ödeneğine hak kazanabilmesi için, çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanma şartlarını yerine getirmesi gerekir.

Günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı, işsizlik ödeneği miktarı kadardır. Kısa çalışma ödeneğinden yararlananlara ait sigorta primlerinin aktarılması ve sağlık hizmetlerinin sunulmasına ilişkin işlemler 506 sayılı Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülür. Kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülür.

Zorlayıcı sebeplerle işyerinde faaliyetin tamamen veya kısmen geçici olarak durması halinde, kısa çalışma ödeneği ödemeleri 4857 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin (III) numaralı bendinde ve aynı Kanunun 40 ıncı maddesinde öngörülen bir haftalık süreden sonra başlar."

MADDE 19 – 4447 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 6 ncı madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 6 – a) 2008 yılına münhasır olmak üzere, Fonun mevcut nema gelirlerinden 1.300.000.000 YTL'lik kısım Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, 2008 yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir.

b) 2009-2012 yıllarında Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin dörtte biri, ilgili yıl genel bütçelerinin (B) işaretli cetvelinde bütçe gelir tahmini olarak yer alır. İlgili yıl bütçeleri hazırlanırken Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran bölgesel ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımların finansmanı için ilgili idare bütçelerine bu gelir tahmini karşılığı kadar ödenek öngörülür. Bu gelirler, Fon tarafından tahsil edilen ayı izleyen ayın 15'ine kadar Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve yılı genel bütçesinin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir.

c) Bu madde kapsamında aktarılabacak kaynakla gerçekleştirilecek yatırımlardan elde edilecek getiriler ile varlık satışlarından elde edilecek gelirlerin Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek oranı, kullanılan kaynak tutarını aşmamak kaydıyla Fona aktarılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 20 – 4447 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 7 nci madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 7 – 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük olanlar ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınlardan; bu maddenin yürürlük tarihinden önceki altı aylık dönemde prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olması şartıyla, bu maddenin yürürlük tarihinden önceki bir yıllık dönemde işyerine ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için; 506 sayılı Kanunun 72 nci ve 73 üncü maddelerinde sayılan ve 78 inci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin;

- a) Birinci yıl için yüzde yüzü,
- b) İkinci yıl için yüzde sekseni,
- c) Üçüncü yıl için yüzde altmışı,
- d) Dördüncü yıl için yüzde kırkı,
- e) Beşinci yıl için yüzde yirmisi,

İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır.

İşveren hissesine ait primlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanabilmesi için

işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu maddeye göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, İşsizlik Sigortası Fonundan Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir.

Bu madde hükümleri;

a) 1/10/2003 tarihinden sonra özelleştirme kapsamında devir alınan işyerleri hariç olmak üzere, mevcut ve faaliyette bulunan işyerlerinin devredilmesi, birleşmesi, bölünmesi veya nevi değiştirmesi gibi hallerde yeni işe başlama olarak değerlendirilmez.

b) Mevcut bir işyerinin kapatılarak; değişik bir ad veya unvan ya da bir iş birimi olarak aynı faaliyette açılması veya çalışan sigortalıların bütün olarak devredilmesi halinde, bu işyerleri hakkında uygulanmaz.

c) Yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi ek bir kapasite ve istihdam artışına neden olmayan, sadece teşviklerden yararlanmak amacıyla yapılan işlemler hakkında uygulanmaz.

d) 506 sayılı Kanun gereğince yapılan kontrol ve denetimler sonucunda çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmediği tespit edilen işyerleri hakkında bir yıl süreyle uygulanmaz.

e) 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan hizmet ve yapım konulu işyerlerine yönelik işyerleri hakkında uygulanmaz.

f) Kamu idareleri işyerleri hakkında uygulanmaz.

g) 506 sayılı Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ile yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz.

İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz.

Bu maddeyle düzenlenen destek unsurundan diğer ilgili mevzuat uyarınca ayrıca yararlanmakta olan işverenler; aynı dönem için ve mükerrer olarak bu destek

unsurundan yararlanamaz. Bu durumda, işverenlerin tercihleri dikkate alınmak suretiyle uygulama, destek unsurlarından sadece biriyle sınırlı olarak yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenir."

MADDE 21 – 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 13 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İl istihdam ve mesleki eğitim kurulları

MADDE 13 – İlin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etmek veya ettirmek, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ve istihdam konularında etkinlik ve verimliliği artırmak amacıyla yerel düzeyde politikalar oluşturmak, plan yapmak ve kararlar almak, ilgili kurum ve kuruluşlara görüş ve önerilerde bulunmak üzere illerde İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu kurulur.

Kurul valinin başkanlığında aşağıda sayılan üyelerden oluşur:

- a) Belediye Başkanı, büyükşehir belediyesi bulunan illerde Büyükşehir Belediye Başkanı veya genel sekreteri veya yardımcısı.
- b) İl Özel İdaresi Genel Sekreteri.
- c) İl Milli Eğitim Müdürü.
- ç) İl Sanayi ve Ticaret Müdürü.
- d) İŞKUR İl Müdürü.
- e) İl Ticaret ve/veya Sanayi Odası Başkanı.
- f) İşçi, işveren konfederasyonları ile Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan birer temsilci.
- g) İl Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı.
- ğ) İlde bulunan fakülte veya yüksek okulların Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü veya Mesleki Teknik Eğitim Bölümlerinden valinin belirleyeceği bir öğretim üyesi.

İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının görevleri şunlardır:

- a) İlin istihdam ve mesleki eğitim politikasını oluşturmak.
- b) İlin muhtelif sektör ve branştaki işgücü ve mesleki eğitim ihtiyacını belirlemek

üzere işgücü piyasa analizleri yapmak-yaptırmak, bu amaçla gerektiğinde ilgili alan uzmanlarından komisyonlar oluşturmak, bunların görev tanımları çerçevesinde hazırladıkları raporları değerlendirmek ve yayınlamak, gerektiğinde ilgili Bakanlık ve kurullara sunmak.

c) Milli Eğitim Bakanlığınca gönderilen mesleki eğitim çerçeve programlarının işgücü piyasası araştırma sonuçlarına göre ilin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi için görüş bildirmek.

ç) Mesleki eğitim uygulamalarında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne yardımcı olmak.

d) Mesleki eğitim, işgücü ve istihdam konularında kurum ve kuruluşlardan gelecek görüş ve önerileri incelemek, değerlendirmek ve sonuçlandırmak.

e) İl düzeyinde istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirleri belirlemek ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek.

f) İşgücü piyasası araştırma sonuçları da dikkate alınarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kurum tarafından hazırlanan işgücü yetiştirme faaliyetlerine ilişkin planları onaylamak ve bunların uygulama sonuçlarını izlemek.

g) Bu madde hükümlerinin il seviyesinde eksiksiz yerine getirilmesi için gerekli tedbirleri almak.

Kurul kararları bağlayıcıdır. Kurul, alınan kararlara ilişkin eylem planı hazırlar, sorumlu kurum ve kuruluşları belirler, uygulamaları ve sonuçlarını takip eder.

Kurul, üç ayda bir toplanır. Kurulun sekretarya görevi Kurum İl Müdürlüğü ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından kendi görev alanları ile sınırlı kalmak kaydıyla müştereken yürütülür. Alınan kararların uygulanmasının takibi ile diğer faaliyet ve işgücü piyasasına yönelik araştırmalar, Yürütme Kurulu tarafından yerine getirilir.

İşgücü yetiştirme faaliyetleri ve sonuçları; Kurul başkanının onayıyla, Kurum, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Kurul üyesi işçi ve işveren konfederasyonları tarafından belirlenecek birer üyeden oluşan Denetim Kurulu tarafından denetlenir. Denetimler için, ihtiyaç halinde birden fazla Denetim Kurulu oluşturulabilir. Denetim raporları Kurula bildirilir.

Kurul tarafından her yıl faaliyet raporu düzenlenir. Düzenlenen rapor, Kurum Yönetim Kurulu tarafından değerlendirildikten sonra ilgili bakanlıklara gönderilir.

Kurul, Yürütme Kurulu ve Denetim Kurulu üyelerine, 6245 sayılı Harcırah Kanunu doğrultusunda günlük harcırah ödenir.

Kurulun yönetim ve denetim faaliyetleri, işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları için Kurum tarafından ödenek tahsis edilir. Bu ödeneğin miktarı, aktif işgücü programları için Kurum tarafından İl Müdürlüğüne tahsis edilen toplam ödeneğin yüzde beşini geçemez.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu, Yürütme Kurulu ve Denetleme Kurulunun çalışma usul ve esasları Milli Eğitim, Sanayi ve Ticaret ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlıkları ile Kurum tarafından müştereken çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Bu Kanunda İl İstihdam Kurullarına yapılan atıflar ile 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda İl Mesleki Eğitim Kuruluna yapılan atıflar İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kuruluna yapılmış sayılır.

3308 sayılı Kanunun bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz."

MADDE 22 – 4904 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Türk vatandaşı ve" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 23 – 4904 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki (f), (g), (h), (ı) ve (j) bentleri eklenmiş ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"f) İş arayanlara ve açık işlere ilişkin bilgileri, iş ve işçi bulma faaliyeti dışında başka bir amaçla kullanan bürolara ikibin Yeni Türk Lirası; iş arayanlardan her ne ad altında olursa olsun menfaat temin eden bürolara onbin Yeni Türk Lirası,

g) Yönetmelikte öngörülenler dışında iş arayanlardan ücret alınmasına veya herhangi bir menfaat teminine yönelik sözlü ya da yazılı anlaşmalar, işgücünün sigortasız çalışması veya sendikaya üye olmaması ya da asgari ücretin altında ücret ödenmesi koşullarını taşıyan anlaşmalar, iş arayanın, diğer özel istihdam bürolarından veya Kurumdan hizmet almalarını engelleyen anlaşmalar yapılması halinde ikibin Yeni Türk Lirası,

h) Kurumdan izin belgesi almadan iş ve işçi bulmaya aracılık faaliyetinin bir işyerinde veya 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanununda yazılı araçlarla ya da radyo, televizyon, video, internet, kablolu yayın veya elektronik bilgi iletişim araçları ve benzer yayın araçlarından biri ile işlenmesi halinde bu fiili gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişilere onbin Yeni Türk Lirası; fiilin her bir tekrarında yirmibin Yeni Türk Lirası,

ı) Kurumdan izin belgesi almadan iş ve işçi bulmaya aracılık faaliyeti gösteren kişiler ile Kurumdan izin almadan yurtdışına işçi götürmek isteyen kişilere ait iş ve işçi bulma ilanını, 5187 sayılı Basın Kanununda yazılı araçlarla ya da radyo, televizyon, video, internet, kablolu yayın veya elektronik bilgi iletişim araçları ve benzer yayın araçları ile yayınlayan gerçek ve tüzel kişilere, beşbin Yeni Türk Lirası,

j) 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun

gereği çalışma izni almayanlar için aracılık faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişilere kişi başına beş bin Yeni Türk Lirası,"

"Birinci fıkranın (a), (b), (c), (f), (g) ve (j) bentlerinde yer alan fiillerin ayrı ayrı veya birlikte üç kez tekrarlanması halinde özel istihdam bürolarına verilen izinler iptal edilir. Kanun hükümlerine göre verilen idarî para cezaları Kurum tarafından genel esaslara göre tahsil edilir."

MADDE 24 – 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki (ı) bendi eklenmiştir.

"ı) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin, bu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılanır. İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak bu Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermeleri, sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarı yasal süresinde ödemeleri, Sosyal Güvenlik Kurumuna prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmaması şarttır. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren işverenler ile 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna göre yapılandıran işverenler bu tecil ve taksitlendirme ile yapılandırmaları devam ettiği sürece bu fıkra hükmünden yararlandırılır. Bu fıkra hükümleri Kamu idareleri işyerleri ile bu Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz. Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz. Bu fıkra ile düzenlenen destek unsurundan diğer ilgili mevzuat uyarınca ayrıca yararlanmakta olan işverenler aynı dönem için ve mükerrer olarak bu destek unsurundan yararlanamaz. Bu durumda, işverenlerin tercihleri dikkate alınmak suretiyle uygulama, destek unsurlarından sadece biriyle sınırlı olarak yapılır. Bu Kanun gereğince yapılan kontrol ve denetimlerde çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmediği tespit edilen işverenler bir yıl süreyle bu fıkra ile sağlanan destek unsurlarından yararlanamaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 25 – 5510 sayılı Kanunun geçici 16 ncı maddesinin madde başlığının "Kendi adına ve hesabına tarımsal faaliyette bulunan sigortalılar, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslarda usta öğretici olarak çalıştırılanlar ile esnaf muaflığından yararlanan kadın sigortalılara ilişkin geçiş hükümleri" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (f) bendinde belirtilen Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslarda usta öğretici olarak çalıştırılanların, bu maddenin yürürlük tarihinden sonra 51 inci maddenin üçüncü fıkrasına göre zorunlu sigortalılıklarına ilişkin prim ödeme gün sayılarına ilaveten ödeyecekleri isteğe bağlı sigorta primleri, 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının yarısı olarak esas alınır. Bu sigortalıların prime esas kazanç alt sınırı dışında bir kazanç üzerinden prim ödemeleri halinde, alt sınırın yarısı ile alt sınırı aşan tutarın toplamı esas alınır.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde belirtilen işleri, hizmet akdiyle herhangi bir işverene tabi olmaksızın sürekli ve kazanç getirici nitelikte yapmakta olanların bu maddenin yürürlük tarihinden sonra aynı şartlarla bu işleri yaptıkları, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Kurumca belirlenen usul ve esaslara göre tespit edilen kadın isteğe bağlı sigortalılar; bu maddenin yürürlüğe girdiği yıl için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının onbeş katı üzerinden başlanılarak, takip eden her yıl için bir puan arttırılmak suretiyle otuz katını geçmemek üzere malullük, yaşlılık, ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası primi öderler."

MADDE 26 – 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 23 üncü madde eklenmiştir.

"Sosyal güvenlik prim yapılandırılması bozulanlara ilişkin hükümler

GEÇİCİ MADDE 23 – (1) 22/2/2006 tarihli ve 5458 sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci ve 2 nci maddeleri kapsamına giren borçları yeniden yapılandırıldığı halde aynı Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca yeniden yapılandırma haklarını bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar kaybedenlerin, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden iki ay içinde Kuruma yazılı olarak başvurmaları halinde, bozulmuş olan yeniden yapılandırma anlaşmaları, 5458 sayılı Kanuna göre yapılmış olan başvuru tarihi ve taksitlendirme süresi dikkate alınmak suretiyle ihya edilir.

(2) Yeniden yapılandırma anlaşmaları ihya edilen borçluların, yeniden yapılandırma anlaşmalarının bozulduğu tarihten sonra 5458 sayılı Kanun kapsamına giren borçları için yaptıkları ödemeler, anılan Kanunun 1 inci maddesi kapsamında olanlar için aynı borç türündeki taksit tutarlarına, 2 nci maddesi kapsamında olanlar için ise anılan Kanunun 10 uncu maddesi hükmüne göre mahsup edilir.

(3) İhya veya mahsup işlemleri sonucunda bu maddeye göre yapılan başvuru tarihinden önce vadesinde ödenmediği veya eksik ödendiği anlaşılan taksit tutarlarının, ödeme tarihine kadar gecikilen her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait Yeni Türk Lirası (YTL) cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faiz oranına 1 puan eklenmek suretiyle bulunacak faiz oranının bileşik bazda uygulanması

sonucunda hesaplanacak faiz miktarıyla birlikte başvuru tarihini takip eden altı ay içinde ödenmesi halinde, 5458 sayılı Kanunun yeniden yapılandırma hükümlerinden yararlanılır. Bu fıkra da belirtilen ödeme yükümlülüklerinin söz konusu altı aylık süre içinde tam olarak yerine getirilmemesi halinde yeniden yapılandırma hakkı kaybedilir ve yapılandırma işlemleri iptal edilerek, ödedikleri tutarlar sosyal güvenlik mevzuatının ilgili hükümlerine göre borçlarına mahsup edilir.

(4) Bu madde hükümlerinden yararlandırılan borçluların, bu maddeye göre yapılan başvuru tarihinden itibaren vadesi gelecek taksitleri ile cari ay prim ödeme yükümlülükleri yönünden, 5458 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi hükümleri uygulanır. Şu kadar ki, 5458 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi hükümleri, anılan Kanunun 1 inci maddesi kapsamına giren borçlular yönünden, bu maddeye göre yapılan başvuru tarihini takip eden üçüncü ayın sonundan, 2 nci maddesi kapsamına giren borçlular yönünden ise bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen altı aylık sürenin sonundan itibaren geriye doğru bakılarak uygulanmaya başlanır.

(5) 5458 sayılı Kanunun 1 inci ve 2 nci maddeleri kapsamına giren borçları yeniden yapılandırılanlardan, aynı Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca yeniden yapılandırma haklarını kaybetmiş olup, kapsama giren bu borçlularının tamamını sosyal güvenlik mevzuatının ilgili hükümlerine göre ödemiş olanlar hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Borçlarını kısmen ödemiş olup bu maddeden yararlanmak için başvuranlara, daha önce ödemiş oldukları tutarlar iade edilmez, bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları saklı kalmak kaydıyla mahsup işlemi yapılmaz.

(6) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 5458 sayılı Kanun kapsamına giren borçlar nedeniyle, taşınır ve taşınmaz mallara konulan hacizler ile alınan teminatlar vadesi geçmiş taksitlerin ödenmesinden sonra yapılan ödemeler nispetinde, üçüncü şahıslar nezdindeki hak ve alacaklarla ilgili hacizler ise vadesi geçmiş taksitlerin ödenmesinden sonra tümüyle kaldırılır.

(7) 1479 ve 2926 sayılı Kanunlar kapsamındaki sigortalılar veya bunların hak sahipleri, ödeme vadesi geçmiş taksitleri ile 1/4/2006 tarihinden sonraki süreye ilişkin prim borçlarını ödemeleri ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki taksit ve cari ay primlerine ilişkin ödeme yükümlülüklerini yerine getirmeleri durumunda sağlık sigortasından yararlanmaya başlatılır.

(8) Bu maddede belirtilen hükümlerden yararlanmak üzere başvuran borçluların, kapsama giren borçları nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumuna yaptıkları itirazlardan ve yargı nezdinde sürdürdükleri davalardan feragat etmeleri ve ihtilaf yaratmamları şarttır.

(9) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Sosyal Güvenlik Kurumu yetkilidir."

MADDE 27 – 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 24 üncü madde eklenmiştir.

"Sosyal güvenlik alacakları

GEÇİCİ MADDE 24 – (1) 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre takip edilen 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun geçici 3 üncü maddesi, mülga 7/12/2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanununun geçici 7 nci maddesi ve 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun geçici 5 inci maddesine istinaden Uzlaşma Komisyonunca karara bağlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanarak Resmi Gazetede yayımlanan borçlar hariç olmak üzere, bu maddeye göre yapılan başvuru tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmemiş olan, 2008/Mart ve önceki dönemlere ilişkin sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası, sosyal yardım zammı ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar müracaat edilmiş olması kaydıyla 31/3/2008 tarihine kadar bitirilmiş olan özel bina inşaatı ile ihale konusu işlerden Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan ön değerlendirme, araştırma veya tespit sonucunda yeterli işçilik bildiriminde bulunulmadığı anlaşılanların fark işçiliğe ilişkin borçları, isteğe bağlı sigortalıların 2003/Mayıs ila 2008/Mart dönemleri arasında isteğe bağlı sigortalılıklarının devam ettiği süre içindeki prim borçları, topluluk sigortasına tabi olanların 2008/Mart ve önceki dönemlere ilişkin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına ait prim borçları, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa göre sigortalı olanların 31/3/2008 tarihine kadar olan prim ve sosyal güvenlik destek prim borçları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden iki ay içinde yazılı olarak başvurulması kaydıyla, bu maddede belirtilen şartlarla peşin veya yirmidört aya kadar eşit taksitler halinde ödenir.

(2) Peşin ödeme yolunun tercih edilerek borç aslının tamamının ve başvurunun yapıldığı ayın sonuna kadar sosyal güvenlik mevzuatının ilgili hükümlerine göre hesaplanan gecikme cezası ve gecikme zammının yüzde onbeşinin başvuru tarihini takip eden bir ay içinde ödenmesi halinde, gecikme cezası ve gecikme zammının kalan yüzde seksenbeşi terkin edilir.

(3) Taksitle ödeme yolunun tercih edilmesi halinde, birinci fıkra kapsamına giren borç asıllarına başvurunun yapıldığı ayın sonuna kadar sosyal güvenlik mevzuatının ilgili hükümlerine göre hesaplanan gecikme cezası ve gecikme zammının; oniki aya kadar taksitlendirmelerde yüzde ellibeşi, oniki ayı aşan taksitlendirmelerde yüzde otuzu terkin edilir ve kalan kısmı borç asıllarına ilave edilerek taksitlendirmeye esas borç hesaplanır. Bulunan bu tutar, taksit süresine bölünmek suretiyle ödenecek aylık taksit miktarı bulunur. İlk taksitin ödeme yükümlülüğü, bu maddeye göre başvurunun yapıldığı ayı takip eden ayda başlar. Başlangıçta taksitle ödeme yolu seçilip daha sonra taksitlendirilen borcun kalan kısmının peşin ödenmek istenilmesi halinde, başlangıçta seçilen taksitlendirme süresine bağlı terkin oranı değiştirilmez.

(4) Borçlular, borç türü bazında taksitlendirilmiş borçlarıyla ilgili ödeme yükümlülüklerini bir takvim yılında üç defadan fazla yerine getirmemeleri veya eksik yerine getirmeleri ya da bir takvim yılında üç defaya kadar ödenmeyen veya eksik ödenen taksit tutarlarını en geç son taksiti izleyen ayın sonuna kadar gecikilen her ay için Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait Yeni Türk Lirası

(YTL) cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faiz oranına 1 puan eklenmek suretiyle bulunacak faiz oranının bileşik bazda uygulanması sonucunda hesaplanacak faiz miktarı ile birlikte ödememeleri halinde, bu maddeye göre taksitlendirme haklarını kaybederler ve taksitlendirme öncesi duruma dönülerek ödedikleri taksit tutarları sosyal güvenlik mevzuatının ilgili hükümlerine göre borçlarına mahsup edilir.

(5) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tahsil edilmiş gecikme cezası ve gecikme zammı, yanlış veya yersiz alınan tutarlar hariç iade ve mahsup edilmez.

(6) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bu madde kapsamına giren borçlar nedeniyle, taşınır ve taşınmaz mallara konulan hacizler ile alınan teminatlar yapılan ödemeler nispetinde, üçüncü şahıslar nezdindeki hak ve alacaklarla ilgili hacizler ise ilk taksitin ödenmesinden sonra tümüyle kaldırılır.

(7) Bu madde kapsamına giren borçları ilgili Kanunlar gereğince tecil ve taksitlendirilmiş veya yapılandırılmış olan borçlularca, tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma işlemlerinin bozularak birinci fıkra kapsamına giren borçlarının bu maddeye göre peşin ödenmesinin veya taksitlendirilmesinin başvuru süresi içinde yazılı olarak talep edilmesi halinde, daha önce yapılmış olan tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma işlemleri bozularak, ödemiş oldukları tutarlar, sosyal güvenlik mevzuatının ilgili hükümlerine göre mahsup edildikten sonra birinci fıkra kapsamına giren kalan borçları bu maddeye göre peşin ödenir veya taksitlendirilir.

(8) 22/2/2006 tarihli ve 5458 sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna göre yapılandırma anlaşmaları devam eden veya ihya edilen borçluların 5458 sayılı Kanun kapsamı dışında kalan ancak, bu madde kapsamına giren borçları hakkında, talep etmeleri halinde bu madde hükümleri uygulanır.

(9) Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar birinci fıkra kapsamına giren borçlarının taksitlendirilmesini talep etmeleri halinde, 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun geçici 5 inci maddesi ile 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun geçici 6 ncı maddesi kapsamına giren borçları için ilgili kanunlar gereğince yapılan kesinti tutarları bu madde uyarınca ödenmesi gereken taksit tutarlarına mahsup edilebilir. Kesinti tutarlarının, aylık taksit tutarlarına mahsup edilmediği durumlarda aylık taksit tutarlarının tamamı, kesinti tutarlarının, aylık taksit tutarlarını tam olarak karşılamadığı durumlarda ise bakiye taksit tutarları borçlularca ödenir.

(10) 1479 ve 2926 sayılı kanunlar kapsamındaki sigortalılar veya bunların hak sahipleri, bu madde kapsamı dışında borçlarının bulunmaması veya bu madde kapsamı dışında borçları bulunmakla birlikte bu borçların özel kanunlara göre yapılandırılmış olup ödeme yükümlülüklerinin de yerine getiriliyor olması ve birinci fıkraya göre hesaplanan toplam borçlarının ilk dört taksitini ödemeleri kaydıyla sağlık sigortasından yararlanmaya başlatılır.

(11) Bu maddede belirtilen hükümlerden yararlanmak üzere başvuran borçluların, kapsama giren borçları nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumuna yaptıkları itirazlardan ve yargı nezdinde sürdürdükleri davalardan feragat etmeleri ve ihtilaf yaratmamaları şarttır.

(12) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Sosyal Güvenlik Kurumu yetkilidir."

MADDE 28 – 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 23 – Bu Kanun kapsamında;

a) Özelleştirme Fonunun 2008 yılındaki nakit fazlasının 1.000.000.000 YTL'lik kısmı, Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, 2008 yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir.

b) 1/1/2009-31/12/2012 tarihleri arasındaki dönemde oluşacak Özelleştirme Fonunun nakit fazlasının; 2009 yılı için 2.500.000.000 YTL'lik kısmı, izleyen yıllarda ise bir önceki yıl genel bütçesinde gelir tahmini olarak yer alan tutarın Gayri Safi Yurtiçi Hasıla deflatörü oranında artırılarak bulunacak kısmı, ilgili yıl genel bütçelerinin (B) işaretli cetvelinde bütçe gelir tahmini olarak yer alır. İlgili yıl bütçeleri hazırlanırken Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran bölgesel ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımların finansmanı için ilgili idare bütçelerine bu gelir tahmini karşılığı kadar ödenek öngörülür. Yukarıda belirlenen tutarlar Özelleştirme Fonu tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve ilgili yıl genel bütçesinin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir.

1/1/2009-31/12/2012 tarihleri arasındaki dönemde oluşacak Özelleştirme Fonunun nakit fazlasının yukarıda belirlenen tutarları aşan kısmından Özelleştirme Yüksek Kurulu kararına göre tespit edilecek tutar, Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve ilgili yıl genel bütçesinin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden ulaştırma ve enerji yatırımlarında kullanılmak üzere, ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir."

MADDE 29 – 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin (A) bendinde yer alan "% 0.7" ibaresi "% 1" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 30 – 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye (r) ve (s) bentleri eklenmiştir.

"g) İş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirlerin uygulanmasını izlemek,"

"r) İşyerindeki sağlık ve güvenlik risklerini önleyici ve koruyucu hizmetleri yürütenlerin niteliklerini belirlemek, eğitimlerini ve sertifikalandırılmalarını sağlamak,

s) Mesleki yeterlilik sisteminin oluşturulması ve işletilmesi için gerekli tedbirleri almak,"

MADDE 31 – 3146 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (e), (f), (j) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye (j) bendinden sonra gelmek üzere (k) ve (l) bentleri eklenmiş, mevcut (k) bendi (m) bendi olarak teselsül ettirilmiş ve aynı maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) Standart çalışmaları yapmak, normlar hazırlamak ve geliştirmek.

f) Üretilen ve ithal edilen kişisel koruyucu donanımların piyasa gözetimi ve denetimini yapmak, bu hususlarda usul ve esasları belirlemek."

"j) İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü ile İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü Bölge Laboratuvar Müdürlüklerinin çalışmalarını düzenlemek, yönetmek ve denetlemek."

"k) İşyerindeki sağlık ve güvenlik risklerini önlemek ve koruyucu hizmetleri yürütmek üzere görevlendirilecek işyeri hekimleri, iş güvenliği uzmanları ve diğer görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim ve belgelendirme usul ve esaslarını belirlemek.

l) İş sağlığı ve güvenliği alanında ölçüm, analiz, teknik kontrol, risk analizi ve değerlendirmesi, eğitim, danışmanlık, uzmanlık hizmetlerini yapmak ve bu tür hizmetleri verecek özel ve tüzel kişi ve kuruluşların niteliklerini belirlemek, yetki vermek, yetkilerini iptal etmek, kontrol ve denetimini sağlamak."

"İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü ile İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü Bölge Laboratuvar Müdürlüklerinin çalışma usul ve esasları ile personelin görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 32 – 3146 sayılı Kanunun 29 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Yukarıdaki fıkra tanımlananlardan yurtdışı kadrolara atanabilecekler, ayrıca mesleki yeterlik sınavına tabi tutulmazlar."

MADDE 33 – 27/2/1960 tarihli 7460 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Teşkilat Kanununun 2 nci maddesinin (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Çalışma hayatı, sosyal güvenlik, iş sağlığı ve güvenliği, işçi işveren ilişkileri,

istihdam, verimlilik, toplam kalite yönetimi, iş piyasası etütleri, ergonomi, çevre, ilk yardım, iş istatistikleri ve benzeri konular ile işyerindeki sağlık ve güvenlik risklerini önlemek ve koruyucu hizmetleri yürütmek üzere görevlendirilecek işyeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline iş sağlığı ve güvenliği konusunda gerektiğinde Bakanlık birimleri veya ilgili kurum ve kuruluşlar ile birlikte, eğitim programları hazırlamak, eğitim vermek veya eğitim hizmeti satın almak, sertifikalandırmak, bu konularla ilgili araştırmalar yapmak veya yaptırmak,

b) Bakanlık, bağlı kuruluşları ile ilgili kuruluşlarının personeli ile özel veya kamu sektöründe faaliyet gösteren işyerlerindeki işçi, işveren veya yönetici personel için eğitim, seminer ve konferanslar tertip etmek veya bu konularda tertiplenmiş eğitim, konferans ve seminerlere iştirak etmek,"

MADDE 34 – 7460 sayılı Kanunun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 15 – Eğitim ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen eğitim ve seminerlere katılanlar, gerektiğinde sınava tabi tutulurlar ve başarılı olanlara sertifika veya katılım belgesi verilir."

MADDE 35 – 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesine aşağıdaki (ı) bendi eklenmiştir.

"ı) Türkiye İş Kurumunun, 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (b) ve (c) bentlerinde sayılan görevlerine ilişkin hizmet alımları ile 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesinin yedinci fıkrasında sayılan görevlerine ilişkin hizmet alımları,"

MADDE 36 – 4734 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 3 – 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesinin (c) bendi kapsamındaki işler ile aynı kapsamda olup 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu dışında, ihalesi ilgili mevzuat hükümlerine göre bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılmış olanlar ile bu tarihten sonra yapılacak olan ve bedeli yabancı para cinsinden sabit fiyatlarla sözleşmeye bağlanan yapım ve yapımla ilgili hizmet işlerine uygulanmak üzere; fiyat farkı esasları belirlemeye, sözleşmelerin tadil veya tasfiye edilmesine imkân veren kararnameler çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir."

MADDE 37 – a) 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 33, 65 ve 82 nci maddeleri,

b) 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrası,

c) 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 26 ncı maddesi,

ç) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin (B) bendi, yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 38 – Bu Kanunun;

a) Çerçeve 2 nci maddesi ile değiştirilen 4857 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin altıncı fıkrası ile 20 nci maddesi 1/7/2008 tarihinde,

- b) 5 inci maddesi 1/1/2009 tarihinde,
- c) 15 inci maddesi yayımı tarihini izleyen ikinci ayın sonunda,
- ) 24 ve 25 inci maddeleri 1/10/2008 tarihinde,
- d) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

MADDE 39 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür. 25/5/2008

ÖZET

YILDIZ, A. Aziz; “İstihdamın Geliştirilmesi Bağlamında Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2006 ve 2009 Kararlarının ve İstihdamı Teşvik Paketlerinin Şanlıurfa İlinde Ortaya Çıkardığı Sonuçların Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011.

Şanlıurfa ili Türkiye’de bir yandan kalkınmada öncelikli iller arasında sayılmakta; diğer yandan da şu an yürürlükte olan 14.07.2009 karar tarihli, 2009/15199 karar sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”daki yardımlardan en fazla imkan sağlanan IV. Bölge illerden biri olma özelliğine sahiptir. Kalkınmada öncelikli iller arasında ikinci sırayı alan Şanlıurfa’nın idari yapısının, yapılacak uygulama açısından kolaylık sağlayacağı ve bu sayede güvenilir veriler elde edilebileceği öngörülmektedir.

5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ve 5838 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”lar ile yürürlükten kaldırılmış olan 2006/10921 karar sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın sonuçları değerlendirilerek, faiz desteği, gümrük vergisi muafiyeti ya da katma değer vergisi istisnası yardımlarından hangisi ya da hangilerinden yararlandıkları ve bu yararlanan kalemlerden ne tür geri dönüşümler elde ettikleri belirlenerek işveren algısı ortaya koyulmuştur. Aynı zamanda 2009 yılında yürürlüğe giren yatırımlarda devlet yardımları hakkındaki karardan neler beklediklerinin de yapılan anket çalışması sonucunda ortaya konulmuştur. Bu çerçevede yapılan çalışmadan elde edilecek sonuçlar ileride yapılacak olan benzer çalışma ve araştırmalara da örnek teşkil edecektir.

Anahtar Kelimeler

1. Teşvik
2. Yatırım
3. Devlet Yardımı
4. İstihdam Teşviki
5. İstihdam

ABSTRACT

YILDIZ, A. Aziz; “An Assessment of the Consequences of the 2006 and 2009 Decrees and Employment Stimulus Packages in Şanlıurfa Concerning Government Subsidies for Investments through the Context of Improving Employment”, Master’s Thesis, Ankara, 2011.

Şanlıurfa is not only one of the provinces in Turkey having a priority in development, but it is also one that benefits most from the intencive through the “Decree No 2009/15199 concerning Government Subsidies for Investments”. Şanlıurfa holds the second rank amongst the provinces having developmental priority and it is considered that the administrative structure of Şanlıurfa is convenient in terms of the current study in order to gain dependable data.

In this study, the consequences of the “Act No. 5763 Amending the Labor Act and Other Acts”, “Act No. 5838 Amending Various Acts” and the “Decree No. 2006/10921 Concerning Government Subsidies for Investments” will be evaluated. Besides, the perception of employers will be identified via exploring and comparing the efficiencies of customs duty exemptions, value added tax exemptions and interest supports in respect to their utilization degrees and outcomes. Furthermore, results of a a questionnaire, which has been applied to find out the employers’ expectations about the “Decree No 2009/15199 Concerning Government Subsidies for Investments”, will be discussed, as well. In this context, the results obtained from this study are anticipated to be a strong basis for similar futuristic studies.

Key Words

1. Subsidy/Promotion
2. Investment
3. Government Aid
4. Employment Promotion
5. Employment